

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

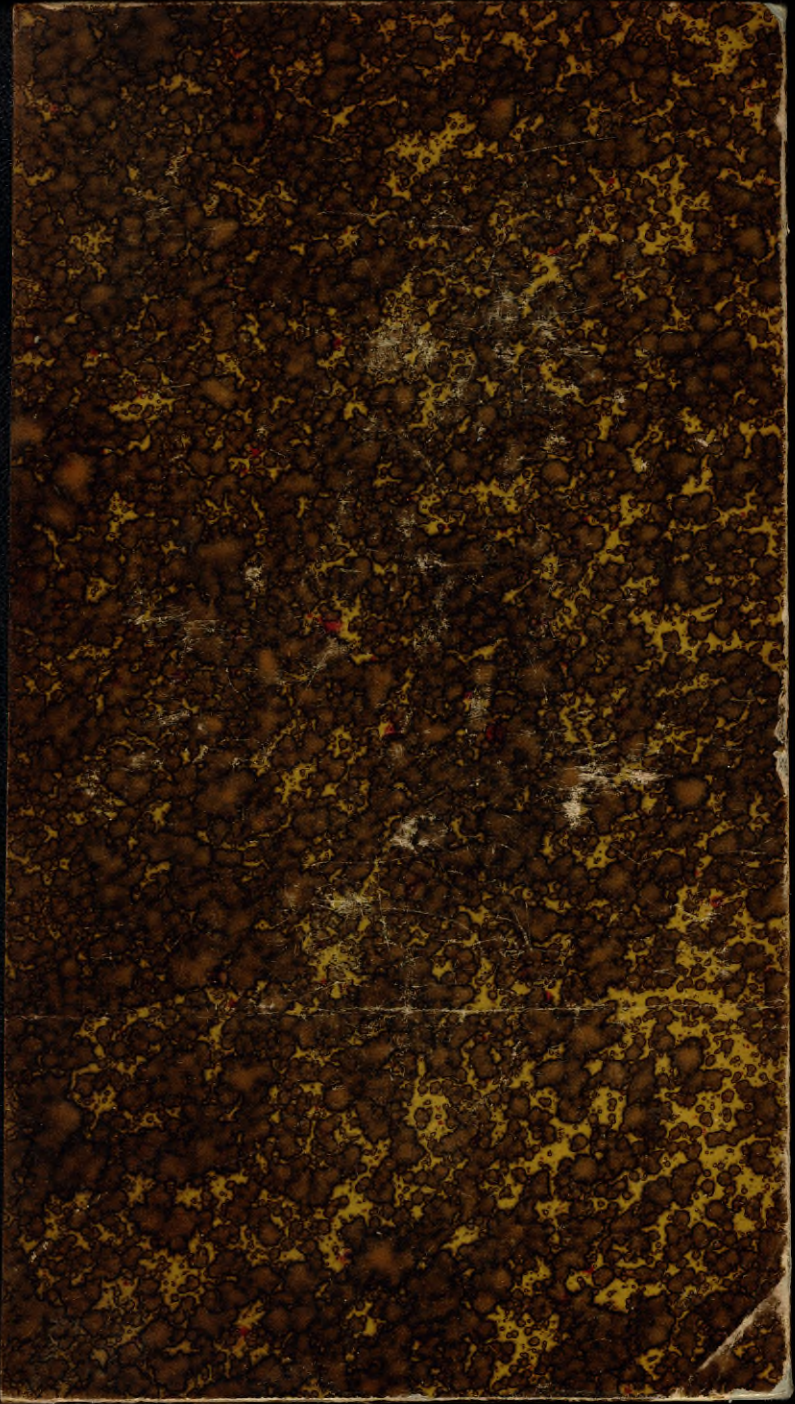

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

三
三
三
三
三
三
三
三
三
三
三
三

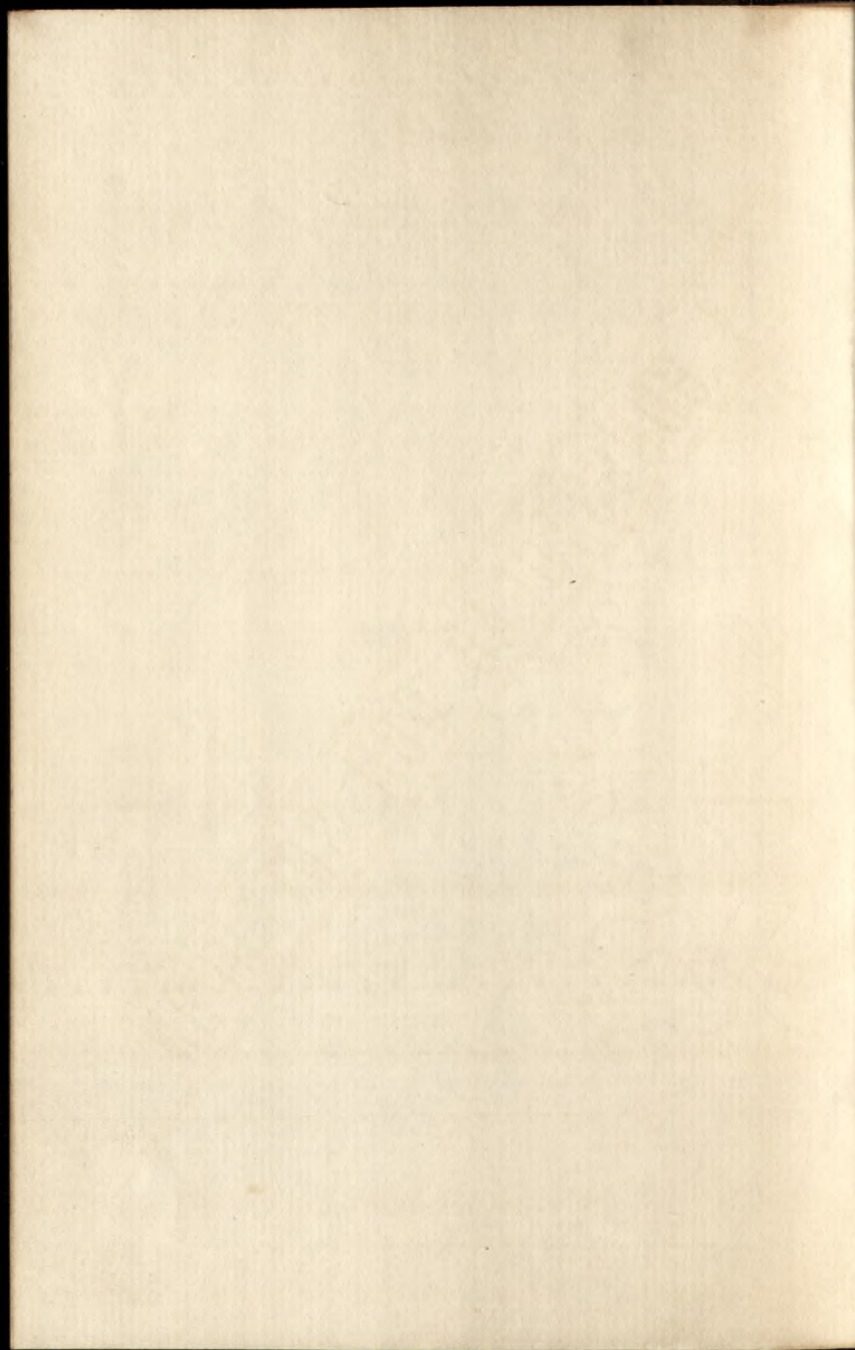

Litt.
Sv.

Guobaf Nisström

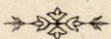

CHICOT.

[= C. d. *Bneroth*]

I GUNGSTOLAR OCH SOFFHÖRN.

HISTORIER OCH FIGURER.

STOCKHOLM

FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

CHICOT

I GUMSTOLAR OCH SOFFOR
HISTORIER OCH FIGURER

STOCKHOLM

Norrköping 1885, M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri.

Förord.

(Som det är klokast att läsa och läsa först.)

"I Gungstolar och Soffhörn", kors så sökt!

Alldeles, mina värdaste, riktigt utsökt.

Titeln är sökt nästan förtvifladt, men med afsigt. Läsaren skall tyvärr kanske finna, att det ligger en viss reson i talet om gungstolar och soffhörn. Ty det är en praktisk titel. En formlig "bruksanvisning", hvilken ändå ej röjer halten af innehållet alldeles som en mängd undergörande arcana och andra boktitlar.

Gutenberg, den hedersknyffeln, menade nog väl, när han uppfann boktryckarkonsten, men —

Hvilka farliga böcker har världen ej sedan skådat! Moraliskt och evigt förderfvande i alla branscher. Och ändå — om det blott stannade dervid, Men det finnes tyvärr också böcker, som äro *fysiskt farliga*, hotande för lif och lem, kanske när man minst anar det. Hela högar. Jag vet ej, om Lif- och Brandförsäkringsbolagen i sina förutseende farhågor hafva egnat tillräcklig eller någon alls uppmärksamhet åt denna viktiga gren af riskerna; men af egen mångårig erfarenhet känner jag bestämdt, att faran af vissa böcker i detta fall är obestridlig.

Ty hvilken massa outhärdligt tråkiga böcker finnes det ej och huru många dyka ej stundligen upp för våra ögon? Ho kan räkna de tusende och åter tusende, som sakteliga afslumrat vid deras vallmoblad och flata och ovanligt fulla af tacksamhet mot försynen om morgonen mötts af en tom ljuspipa? Eller melankoliskt brinnande

lampa. Och hvem dristar förneka, att både läsare och oskyldiga grannar och hus och egodelar och oxar och andra kreatur stundom fallit offer för en enda tungsam skrifven sida?! Till och med icke blott för de absolut dåliga skriblerernes bokmakerier. Ty äfven de största andars utgjutelser hafva gjort sig saker till fruktansvärda katastrofer bland alla läsande folk. Ack, huru många gånger har jag ej hejdlöst somnat från t. ex. sjelfvaste fader Göthe, besynnerligen då han skrifvit om växterna och deras färger eller talat så snusförnuftigt om sig sjelf. Också är jag lika tacksam som förvånad öfver, att mig ännu icke vederfarits något värre.

Nog.

Jag hoppas nu vara förstådd och — hvad bättre är! — respekterad af hvarje välsinnad och förståndig läsare.

Ty... nåja det måste fram! Jag är nämligen icke riktigt säker på den här boken, icke alldeles precis och vill ingen läsares förderf. (Och ingen skriftställare borde, med Iliaden och Gudomliga komedien för ögonen, någonsin känna sig tvärsäker härutinnan.) Jag har derföre velat vänligast redan genom sjelfva titeln angifva, huruledes detta mitt enkla opus rätteligen bör läsas. Det vill säga just *I Gungstolar och Soffhörn*, änskönt man väl kan lura af der ock. Men sådana slummerförhållanden aflöpa merändels utan fara.

På det viset är boken åtminstone tämligen oskadlig.

“Ytterst blygsamt!” skola väl de belackande skalkar säga härtill. “Bara menniskokärlek!” svarar jag och känner mig lugn.

Ty nu kan jag två mina händer i alla fall.

Dixi & salvavi & cet.

Stockholm, den hårda våren anno 1885.

Författaren.

EN FRUSEN SÅNGFÅGEL.

EN FRUSEN SANGFÄGEL.

På kyrkogården i G. fans, åtminstone för några år sedan, en graf, hvilken gaf anledning till åtskilliga funderingar. Grafstenen bestod af en skifva hvit, vacker marmor, som konstnärliga händer format till en egendomlig slags upphöjning med vatttrade, svålda afsatser. Derur uppstack en fyrkantig, ungefär kvartershög stake, på hvilken satt en liten fågel.

Att fåglar finnas på grafvar är för öfrigt icke så ovanligt — öster om Adolf Fredriks kyrka i Stockholm får man t. o. m. se en fjäril krypa uppför en gammal handlandes kors — men den der fågeln var tydligen hvarken en dufva eller en uggle, de allmänaste graf-fåglarne. Den förestälde en liten fink, kanske bofink; men i alla händelser var figuren bra gjord. På den mystiska upphöjningen lästes i guldbokstäfver: *En frusen sångfågel*. För öfrigt hvarken namn, årtal eller vers.

Ingen visste, hvem som derunder sof den eviga fridens sömn, utom möjligen den gamle klockaren och han slog aldrig dank på den utom tullen liggande kyrkogården. Han besökte den å dragande kall och embetets vägnar och då var det icke värdt ens för fruntimren att tänka få veta något. Två tums fadermördare, styf halsduk, kanonlocksperuk och kothurnsteg hålla folk på afstånd.

Om sommaren var grafven vanskött. Den besöktes endast af nyfikenheten, hvilken ännu aldrig varit granlaga. Men de, som jultiden någon gång begåfvo sig dit, märkte med förvåning en stor krans förgätmigej liggande på grafven. Och gamle Jernberg, dödgräfvaren, som bodde snedt öfver landsvägen, såg en gång med förvåning, huruledes två täckslädar stannade utanför närmaste jerngrinden sjelfva julaftonen, hvarpå lanternor tändes och några personer vandrade mot grafven med marmorfinken. Han observerade äfven, huru de lade en krans på grafven och utan tvekan knäfölla i snön. Så lågo de en stund, reste sig, kastade slängkyssar åt grafven och återvände samma väg de kommit.

Detta hade visserligen icke tillförene förekommit i Jernbergs praktik, men dödgräfvare äro en smula filosofer och intressera sig mer för döda än lefvande. Emellertid gick han till grafven på julmorgonen och såg då snön undanskottad och en vacker krans förgätmigej ligga kring marmorstaken.

Nästa julafton upprepades samma scen, men då smög Jernberg öfver till slädarna och slog sig i språk med den kusk, som såg efter hästarne, under det kamraten var inne på kyrkogården med snöskofveln.

"Hva ä de der för dera?" frågade dödgräfvaren, som kände alla kuskar i staden och med förvåning fann, att denne var främling. Att någon kunnat *resa* lång väg till en kyrkogård under sjelfvaste helgen, var då något extra.

"Di ä folk", svarade kusken på stockholmska.

"Ja, hva skulle de annars vara för godt?" invände Jernberg stött.

"Di kunde vara både si och så på en körrgål sent en sån här helgdagsqväll. Di kunde vara spöken åsså

kunde di vara frimurare åsså kunde di vara dödgräfvare å många delar — —"

Jernberg tog sin värdighet i akt och gick åt sidan. Om en stund kom den lilla processionen tillbaka och han såg vid ljusen från lanternorna två medelålders herrar, två fina fruntimmer och några yngre personer, hvaraf en gosse om ungefär åtta år. Alla hade en högtidlig, sorgsen min och fruntimren torkade sig i ögonen.

Så hade det fortfarit under flera år, endast med den skilnaden, att processionen blef allt större och större, den diplomatiske kusken allt fetare och fetare. "Fanken till obegriplig sorg att hänga i", muttrade Jernberg; men den "frusna sångfågel", till hvars graf dessa minnesgoda främlingar vallfärdade från aflägsna hem, försakande julens glädje, blef dock för honom en gåta.

Händelsevis förstår jag tyda marmorgåtan, både den mystiska upphöjningen, staken, finken och inskriften "En frusen sångfågel." Det finnes en rörande historia derom.

Det var bittert kallt julaftonen 1842. Klockan fem på morgonen visade termometern — 32 C. Ett och annat lass norrifrån släpades af nedisade dragare öfver den motsträfvigt gnisslande snön. Men annars var allt ännu tyst på G:s af höga drifvor omgärdade gator.

I ett litet, nästan fallfärdigt hus i södra stadsdelen, ett stycke från den gulmålade, med en högst miss-tänklig urna krönte Islandspumpen, syntes åtskilliga skuggor röra sig bakom den lappade bomullsrullgardinen. Sedan en half timme hade några gossar tagit vägen dit, och just som klockan i det snedt öfver ån tronande rådhuset slog fem, framkom en pojkvasker, skjutande

framför sig en kälke, hvars bakstakar voro betydligt högre än han sjelf.

Han bände upp den gamla, lutande porten, hvilken redan sedan en mansålder tillbaka förrådt en trumpen benägenhet att sätta sin nedre framända till motvärn och gick in på gården, der han en stund utanför förstuguqvisten beskedligt försökte befria sina eländiga skor från snön. Så steg han in i ett iskallt kök, der en ljusglimt från öfre dörrspegeln gaf honom pejling på destinationsorten, herrskapet Blomgrens förenade salong och sängkammare.

I detta lilla kyffe möttes han dock af en ljuflig syn, åtminstone för den, som gått i sträng köld öfver halfmilen, iklädd en tunn rock, hopfästad med tre knappnålar.

På en krok öfver bordet hängde den lilla rökiga blecklampan, till formen liknande en trädgårdskanna och fylld med "raffinerad rofolja". Ur pipen framstack veksribben, likt en illa rökt cigarrett.

Men se på bordet bara! Der stod på sitt underlag af en ytterst defekt tallrik den rykande kaffehurran bakom en flätad brödkörg med tvåstyfversbullar och "kanter" i. Och framför dessa frestande godsaker sutto två och stodo två — ty stolarna var det något smått om! — stycken ytterst matfriska pojkar, som snaskade i sig af hjertans grund, doppande i fårade koppar utan öron.

Den synbarligen älte af dem, en fränknig fuling med listiga ögon och hvitt, hemklippt hår, betraktades med moderlig stolthet af gumman Blomgren, som just tog en pris, starkt fuktad med "spanska humledroppar", när nykomlingen inträdde.

"God morgon!" helsade denne, torkande rimfrosten ur det mörka, vågiga håret.

"Guds fre me dej!" sade madam Blomgren. "Jestannes gösse, att dom då kan ge sej te och skicka ut dej, Anton lilla, så hånne dags, när stickan smäller i knuten! De va då för vådligt, det va då för orimligt rakt! Si så, sätt dej nu och få en mun varmt. De å minsann inte ginista vägen häremellan och Strömsbro. Si så, opp me dej, du Westerberg, som kom försten i, så Anton får sitta."

"Tack snälla madam Blomberg," svarade Anton, med kinderna rödare än kölden gjort dem. "Mamma, ack, hon ville nog inte släppa ut mej! Men jag måste ju till stan och sjunga med gossarna, annars få mamma och små syskonen ingenting att glädjas åt på julaftonen. Mamma har det så smått — —"

"Ja ja, Gu hjelpe oss alla så visst! Nog allti behöfs alla ussla styfrar, den fattige kan klå och få. Men si så då, slå koppen full och var inte blyg att stoppa bullar kring tefate. Stackars mina gossar små, det står allt på, innan ni får en varm tår i tarmen härnäst!"

Snart var kaffet expedieradt. Den fräknige steg upp och äskade ljud med en harkling, som skulle föreställa utgången från en äldre person.

"Se så der, mina barn," sade Oskar Blomgren, äfven kallad "Frack-Noack", husets son och öfversjungaren för "sånggossarna" från "Storskolan" (Elementarläroverket), "låt nu se, att ni sjunger som karlar. Det blir en het dag — —"

"De va lögn," invände Westerberg och såg på sina ännu blåfrusna händer.

"Håll babblan, Westerberg, det var inte för dej! Du får hålla dej vid kälken. Se så, mucka inte, för då kommer du aldrig mer med. Du kan inte sjunga mer än tuppen på kyrktornet. Och du, Menlösen, passar på och tiger, när vi kommer till 'Kring den störste af dess

söner', kom detta ihåg! Du går aldrig ut med 'Kring'. Se så, låt oss nu hugga i med 'Var helsad sköna', bara för att klara strupen för skopsmulorna, och så i väg!"

Gossarnes friska röster, bland hvilka Antons för hans ålder underbart klangfulla stämman särskildt hördes öfver de andras, uppstämde nu den härliga psalmen n:o 55.

För vår tids reflekterande andar skulle troligen "Var helsad sköna morgonstund" hafva klingat som en tämligen stark ironi gentemot de af is öfversvallade små fönsterrutorna och den benhårda trasa, som satt fastfrusen i ett hål bakom rullgardinen. Äfven kunde besagda skeptici hafva tyckt, att "Han, som kommer, följd af frid och hopp, De villade att söka opp, Och hjelpa de elända, Värma etc. etc." på något sätt här bort hafva trädt emellan, så att icke den omständigheten, att Han blef född dagen efter för 1842 år sedan, just hade behöft stöta några stackars dåligt klädda barn ut i den fruktansvärda kölden, för att sjunga hans pris och derigenom skaffa sig värme och ljus och litet annan materielt till julglädjen — —

Men gubben Blomgren, som låg i sängen och dragit nattmössan en smula från öronen, för att kunna höra bättre, knäpte hop händerna och darrade in med sin hesa bas. Och mutter Blomgren torkade ögonen med förklädessnibben, medan hon pinade upp sina marga kinder att blåsa lif i några sura spånor under kafepannan i kakelugnen, för att kunna gifva gossarna en liten påtår.

Till och med den halfidiotiske renskrifvaren Petri Fång, så kallad efter sin födelsedag den 1 Augusti, Oskars äldre bror, familjens på- och olycksfågel, tycktes från sitt sofflock lyssna till sången med en något intresserad, fastän oändligt öfverlägsen min.

När påtåren var tömd ända till sumpen, knäpte madam Blomgren sin mans "högtidsblåsa", en puffär-mad syrtut, på Oskars gängliga lekamen. Hon måste taga in två ref vid handlofvarna, och nog var rocken tillräckligt akterstagad, för att väcka julglädjen utom hus, der den icke kunde fås upp med psalmsjungning, det är då visst och sant. Derpå lindade hon en lång brokig yllehalsduk flera hvarf kring halsen, drejade ihop sladdarna och stack in dem emellan knapphålen. Oskar såg minsann ingalunda uppstoppad ut för det. Slutligen tog hon aktsamt och med en viss mystisk min fader Blomgrens gamla tobakspung, hvori hon stuckit nya gröna snören, och hängde utanpå rocken, der den dinglade på ett så lustigt sätt, att gossarna började storskratta.

"Den, som skrattar om måron, får gråta innan qvälln," förmanade madamen. "Och hvad ni gör, så se inte på'n, förrän ni fått bottengömman, annars blir han så lagom fet. Adjö me er nu, gossarna mina, men tvi mej om jag säger 'lycka till!', för se de ska en aldri göra, med mindre en vill, de ska gå på bara spök. Spring och stampa, så ni håller er varm, och ta en sjömansbrasa då och då på gårdarna. Torka väl af er om fötterna, innan ni går in på ställena, och sjung inte mer än två verser, om ni inte får bå bullar och ljus."

"Hör ni, pojkar," halfhviskade gubben Blomgren, i det han dök med armen under sängen efter en butelj, "kom hit, så ska ni få en liten perla. Det kan just behöfvas en i hvardera tån, må ni veta, men det kanske förslår bara en åt er, som är så stäckuga."

Men madamen var der som en pil.

"Skäms, Blomgren, vet du då inte fem sorters lefvande hut, din gamle stropp — —"

"Då är en finare cigarr mera i laga ordning," ut-

brast plötsligt herr Petri Fång, tagande fram en låda af Rettigs berömda "Lätta Gula".

"Sug du dina fattiga pinnar sjelf," brummade madam Blomgren, förtörnad. "Gossarna ha minsann annat göra än få ondt i magen. Westerberg, din otering, understå dig inte att ta någon! Du borde blygas! Se så, gossar, ge er af nu, medan ni har nån värme i kroppen på er!"

Sångarskaran troppade af, men Oskar hejdades genom ett utrop från fadern. Han nalkades sängen, så att pappa Blomgren hann hviska i hans stora öra: "Hvad du gör, gosse, men glöm inte spotta på första sexstyvern!"

Gossarna voro nu ute på gatan. Westerberg tog med ett argt brummande tag i kälkstakarna, och så buro julsångarne i väg.

Kölden skar som en syl i nästippen. Himlen var alldeles öfversållad af stjernor, som tycktes blinka ned så mycket obarmhertigare, ju flere och klarare de voro.

Storåns granruskor, hvilka utmärkte de nu igenfrusna vakarna, förekommo dem som spöken, hamnar af drunknade fiskare och sjömän från fjärden och hafsbugten der-utanför. Gamla sägner och skrock, som den tiden flitigt förtaldes under långa vinterqvällar, rusade in på deras sinnen vid isens brak eller när de passerade det underliga, fönsterlösa gamla hus, som brann hvarje julnatt.

Men snart befunno de sig inom området för sin blifvande verksamhet. Här låg "tredje kvarteret," stadens fetaste del, der de förmögnare invånarne residerade.

Emellertid lönade det sig icke att gå till storfolket så bittida. Rikedomer sofver länge. Derför stälde färdens längst norrut åt utkanterna, till höger om det aflägsna teaterhuset.

Första visiten gälde sedan gammalt den lika ori-

ginele som snåle Wessman, slagtdaren, han som aldrig sålde annat än "herrskauskött".

Wessman besvärades bland annat af den egenheten, att han sjelf omöjligén kunde höra, huru han talade med de gräsligaste nasalljud. Det var icke så illa att höra honom helt naivt fråga: "Är det inte bra märkvärdigt, att alla i min schlägt tala i näschan utom tjug?"

Det lyste starkt i köket. Man knackade på.

"Hvem tuschan ä de? — Schongrarna? Tjaschå, nå schå schtig på då! Krisctin, ge gösscharna lite schlarf-schylta."

På spiseln flammade en stor stockeld under en ofantlig gryta, hvári den knubbiga pigan rörde med en stor slef. Gubben Wessman, klädd i ett förkläde med blodfläckar, stälde sig, stödd mot yxan, att gapa stint på gossarna, som tagit plats bredvid dörren och uppstämt:

"Se! Natten flyr för dagens fröjd,
Och englars röst från himlens höjd
Det bud till fromma herdar bär,
Att född den gode herden är."

"Schtopp för tuschan plåtar!" skrek Wessman, snål som en Harpagon, men rättvis som atheniensern Aristides. "Tjug har inte råd att betala mer än en versch, ni får schjonga mer i schtorgålarna."

Oskar gick nu fram till slagtdaren, som drog upp en smutsig skinnpung och räknade fram sex skilling i kopparmynt.

Oskar betraktade penningarna vid skenet från brasan, och när han deribland upptäckte en slant med de välkända dalpilarne på baksidan, spottade han derpå och ganska eftertryckligt ändå.

"Tuschan tjeklar, pojke," skrek Wessman ursinnig, "schpottar du på schlanten, din schnorhyffel! Tror du den ä schmutschig? Tjug schäljer bare herrschapskjött."

"Åh kors, för all del, herr Wessman, kommer minst på frågan. Jag spottade bara, för att det skulle bli bättre tur med handsölet."

"Nå schå, det var en annan schak. Men schlarf-schyltan...?"

"Schlarfschyltan, nå schå, den kan herrn haschpla i schig schjelf,", härmade Westerberg, som smugit in från kälkvakten och oförmärkt gått till sidan af spiseln, för att värma händerna.

"Korsch, det var en tuschan att tala schtarkt i näschan! Nå schå, hva heter du, min gössche der?"

"Tjag heter Wesschman."

"Kunde juscht tro det. Alla schom heter Wesschman, schå talar dom i näschan utom tjag. Nå schå, är du schlägt till schlagtar Wesschman ockschå kansche?"

"Tjo bevarsch, i — schnabeln", skrek Westerberg, hvarpå alla sprungo ut, färdiga att dö af skratt.

Det gick dåligt för dem att börja med, såsom naturligt var, då denna trakt var mera rik på fattigdom än annat. "Bottengömma" fingo de väl, men den utgjordes till största delen af kopparslantor, så att det just ej var synnerlig lisa att titta i pungen. Det värmdo icke. Ingen, som ej sjelf känt det, kan föreställa sig, hvilken hetta beröringen med en torr, död papperssedel förmår meddela åt trasiga kläder och skälfvande lemmar. Hos en sådan, isynnerhet den tidens vackra riksbankssedlar, [fans penningens] ande, som gaf lif, då bankovittnarna blott voro bokstäfver, som dödade.

Mot notiden kommo de till ett aflägsset liggande hus, som bar en egendomlig prägel af liksom ett slags förnäm isolering från de omgifvande kåkarna. Trädgården, som nu låg full af höga drifvor, var omgifven af ett högt, prydligt jernstaket, liknande skranket kring familjegrafvar.

"Här bor 'Kusgumman', upplyste öfversjungaren, som varit med på liknande sångarfärder i tre år och nästan på öret kände hvad de "bättre husen" renderade.

"Dit må Hin gå och inte jag," förklarade Menlösen bestämdt, och de andra instämde rysande i denna protest.

Men så kom Westerberg knogande med kälken och fick höra hvad som var å färde.

"Usch, ni borde blygas," fräste han, "ni som ä kvar-taner, tertianer och sekundaner, att tro på sådant dumt skrock. Först var hon gift med en handlande, så med en kopparslagare, så med en hattmakare, så med en snickare, så med en bagare, så med en skraddare och till sist med en kaptten. Ja visst ja, och alla har kusen tagit död på utom kapttenen, som sjelf knep kusen och tog den med sig till sjös, der han nu värper guld-pengar hvar morgon. Sånt der är för madamer. De kunde tro det och lägga beck på, så att det riktigt drog, men mor min vet bättre än så, hon som tjenat hos henne strax hon kom hit. Jag ska minsann gå in och sjunga solo jag, om inte ni törs, edra bofinkar!"

"Vet skäms, du fräcka talgoxe!" sade Oskar, bestämdt afvärjande. "Men du har ändå rätt. Gumman är nog så galant och pengar lär hon ha som gräs. Låt se, att ni ä karlar, pojkar. Framåt marsch!"

Gossarne gingo genom jerngrinden, icke utan hem-lig bäfvan, emedan de blifvit uppammade med ytterst besynnerliga historier om "Kusgumman".

Huset var ett litet arkitektoniskt bijouteriarbete, tyd-ligen uppfördt af någon, som ville lefva behagligt och för sig sjelf utan intrång af hyresgäster eller nyfikna grannar. Det var prydt med en gipsfris, som löpte längs framsidan ofvan de ovanligt höga fönstren. Öfver den med fint gjutjernsgaller försedda porten, tronade en sköld

af gips, på hvilken syntes ett panterhufvud med en ring stucken genom näsborrarna.

Tamburen var belagd med tjocka tågmatror, hvilka spredo en frisk tjärlukt. Oskar knackade på en dörr, hvilken snart öppnades af en gammal qvinna, hvars yttre icke stämde alldeles öfverens med "Var helsad, sköna morgonstund", för att nu säga det lindrigaste. Ett fult, rynkigt, lömskt blickande finnansigte, med hy som en illa förtent kittelbotten och hår, likt taglet i en afsigkommen madrass.

"Hva vill ni?" frågade hexan barskt.

"Vi skulle bara fråga om vi kunde få sjunga litet?" sporde Oskar höfligt och en smula salvelsefullt, såsom seden var vid denna slags djeknegång.

"Sjunga? Hm, det kan vi göra sjelf," sade hexan, buttert grinande med sina två återstående framtänder, hvilka åtminstone något erinrade om ett musikaliskt surrogat, nämligen stämgaflern.

Detta inpass föreföllo gossarna så utomordentligt lustigt, att de började storskratta. Finskan knöt näfven och ville köra dem på porten.

Då öppnades sakt a annan dörr och visade en liten fin, älsklig gumma med hvita korkskruflockar vid tinningarna och ännu ramsvarta ögonbryn öfver en så aristokratisk näsa, att dess make bestämdt icke fans i sjö- och stapelstaden G.

"Rätt så, sångfåglar små, det var rätt att ni våga skratta åt min nattuggla der," sade damen — ty en verklig dam var hon i hvarje linie — med visserligen stark, utländsk brytning, men dock tämligen korrekt syntax. "Det tors annars icke hvem som helst. Jag har en gång hört en handlande, en kopparslagare, en hattmakare, en snickare, en bagare, en skraddare, ja till och med en sjökapten

skratta åt henne, men de skrattade snart ifrån sig. Skrattar bäst som skrattar sist — —

"De blir fälle en melangtär på sista byte," brummade finskan.

"Tyst hon!" varnade det lilla fruntimret, hotfullt höjande fingret, men med en märkligt munter min. "Kom in, ni gossar, men torka väl af er om fötterna, eftersom ni tycks ha glömt galoscherna hemma."

Så god hon såg ut och så barnsligt uppsluppen, denna hvita dam med ögon af stenkolsglans! Kunde det vara möjligt, att hon stod i maskopi med den lede?

Gossarna inträdde i en prydlig salong, der bland de stilfulla möblerna det äfven fans ett piano. Oskar kände sig smått "förstämd", alldenstund han hade en nästan till säkerhet gränsande hum om, att prestationerna lemnade något öfrigt att önska. Emellertid stämde de upp en julpsalm.

"Tack, tack, sångfåglarna mina," afbröt frun, när de hotade med ännu en vers af samma slag, "men jag tycker icke riktigt om psalmer. 'Kusgumman' är icke så svag för psalmer som stadens riktiga fruvar," fortsatte hon skalkaktigt, "hon behöfver litet mera uppfriskande i ensamheten. Kan ni inte qvittra en liten visa? Vänta, jag har något öfrigt för näbbarna här!"

Den underliga damen sväfvade in i ett sidorum, derifrån hon återvände med en bricka, hvarpå stodo en vinkaraff, små, fina glas och konfekt på ett fat af silfver.

Gossarna sågo tvekande än på hvarandra, än på brickan. De hade visserligen ej hört talas om förtrollad konfekt, men trolleri var alls ingenting ovanligt ännu den tiden. Och att denna elflika varelse med svarta, ännu blixtrande ögon, hvilka så underbart kontrasterade mot de hvita lockarna, att denna beryktade "Kus-

gumma", så afgjort olik alla andra beskedliga gummor, vore blott en hyggligare sorts trollpacka, hvars hjertegodhet endast innebure idel lögn och förställning, det funno de af den talande omständigheten, att hon icke tyckte om psalmer.

"Tackar så rysligt mycke, goa frun," sade ändtligen Oskar, som ansåg sig böra göra slag i saken, "tackar så oändligt för välfägnaden. Men vi ä för unga att dricka vin, vi kunde kanske bli pirum och det duger inte för julsångarne."

"Aha, din skälm," utropade Kusgumman, skenbart muntert, ehuru ett vemodsdrag for öfver de underbara ögonen. "Men du, min bleke, vackre gosse", återtog hon, tvärt vändande sig mot Anton, i det hon lätt nöp honom i kinden med de hvita, ytterst välformade fingrarna, "du kan verkligen behöfva ett godt glas gammal Madeira."

Anton rodnade djupt, men fattade ett glas och tog ett par bitar konfekt.

"Se så, det var en snäll gosse. Kan *du* sjunga en visa för mig? Märkte nog, att din röst var den bästa."

Anton rodnade ännu mer, men uppstämde icke desto mindre "Djupt i hafvet på demantehällen" med röst och föredrag, sådana man ej gerna kunnat ana af en vid hans ålder.

"Kusgumman" hade satt sig på den lilla taburetten framför pianot och lyssnade till sången med ett välbehag, som synbart stegrades för hvarje takt.

"Da capo!" utbrast hon lifligt och applåderade. Derpå svängde hon om på taburetten, slog upp pianot och fantiserade en underbart gripande introduktion öfver temat i Neckens polska. När de sista mollackorden mera suckats än spelats fram i ett med finaste touche gjordt

morendo, kastade hon hufvudet tillbaka och gaf Anton en vink att komma närmare.

"Tag om sången nu och hör icke så mycket på spelet," bad hon. "Nu, börja nu."

Anton sjöng: "O, hvar dväljs du, skönaste bland stjernor?" Det var en mästarhand, som ackompanjerade. Han förtog ingenting af rösten, men svepte den i en slöja af melodiskt, trolskt behag, kastad öfver sångens egen, djupt vemodiga skönhet.

Antons ögon strålade. Tonen vardt allt innerligare. Han kände, huru rösten svälde ut, buren på dessa sympatiska ackorders fina, men säkra vingar. De förvirrade honom icke, utan hänförde honom, såsom fallet är med hvarje äkta musikalisk begåfning. Han hade aldrig förr sjungit med ackompanjemang och musikens väldiga makt inspirerade föredraget, hvars fina, ädla stämning med naturbegåfningens allt besegrande makt tydde på, att hans genius hörde till de verkligt utkorades fåtaliga skara.

De öfriga "sångfåglarna" lyssnade med uppspärrade munnar till denna musik, hvars skönhet deras till lifvets allmänning hörande sinnen dock icke tillnärmelsevis förmådde fatta. Likväl förnummo de, att det försiggick något underbart i dessa tvänne hvarandra nyss så främmande själar, när deras blickar möttes och Anton sjöng ännu en vers, alldeles ofrivilligt och utan att ens rikta en frågande blick åt kamraterna.

Denna sista vers klingade, om möjligt, ännu mer melodiskt gripande än sin föregångare. Nog visste de, att Anton hade en ovanligt grann röst; så vackert hade de dock aldrig hört honom sjunga. Ack, de anade ej, att i honom bodde poesiens ande, som gaf tonerna några af sina skäraste färger! Det låg något trolskt i alltsammans; men källan var dem fördold, såsom den *alltid* skall blifva för gross-gross-menniskobarnen.

Sången tystnade. Kugumman steg upp, tvärt och hastigt, såsom hennes sätt tycktes vara. Stod der icke en dimma af tårar i de märkvärdiga ögonen? Det glittrade verkligen annorlunda nu än som från glansen af slipadt stenkol.

"Tack, gossar!" sade hon vänligt. "Tack, tusen tack, skön tack, du fina, bleka sångfågel!" tillade hon lägre med ett tonfall, ömt som en moders. "Hvad heter min vän?"

"Anton Rubetski."

Kugumman gaf till ett anskri, darrade häftigt och var nära att falla. Men det fans kraft hos denna grånade sylfid och hon var åter lika spänstig om ett ögonblick.

"Anton — — hvad?" frågade hon, nästan vårdslöst, liksom hon ej uppfattat det främmande namnet.

"Anton Rubetski."

"Nå kors, det var då ett eget namn. Din far är väl utlänning, kan jag jag tro?"

"Det vet jag inte. Min far är död. Han dog, när jag var fyra år."

"Lefver din mor?"

"Ja, men hon är så sjuk," suckade Anton beklämdt.

"Hvar bo ni?"

"Vid Stigslund."

"Stigslund? Stigslund, ah, jäså, utom staden. Stackars, stackars min sångfågel," mumlade Kugumman, liksom frånvarande, men seende på Anton med en besynnerlig, forskande blick, som nästan gjorde den blyge gossen ängslig.

"Men," afbröt hon åter hastigt, "för all del, jag får ej uppehålla er. Vänta blott en minut!"

Hon försvann åter i rummet bredvid salongen och

vände tillbaka med en splitterny sedel på sex rdr och trettiotvå skillingar banco. "Här litet till julen, mina gossar!" sade hon vänligt, räckande sedeln åt Oskar med pungen. Sångarne bugade sig två resor och tropade af.

Men i dörren vinkade den underliga damen åt Anton. "Tack, innerlig tack för *din* sång, det var min enda julgåfva under många år," sade hon med en ton, darrande af den djupaste rörelse. Hon tryckte hastigt hans hand och smög något deri. "Adjö, adjö med er, lycka till!" ropade hon gladt utåt tamburen, nästan skjutande framför sig den häpne Anton.

Snart voro de ute på gatan, der finnkäringen skotade snö och argt blängde åt Westerberg, som stod vid kälken och sparkade sig på skosidorna, för att lifva upp fötterna. "Det var ändå väl, att ni inte mötte det här åkerspöket i morgse," anmärkte han förnumstigt, "för då hade hela speklasionen gått på tok. Annars trodde jag, att kusen hade tagit er allihop efter handlanden, kopparslagaren — —"

"Åh, håll babblan på dej! Kusgumman var inte så tokig, hon," tyckte Oskar, i det han mödosamt öppnade den väl omsnärjda pungen och fiskade upp den knastrande sedeln, "men ocken vet? Ocken vet, om inte, när allt kommer till kritan, den här fina sedeln är så nyvärpt, att den inte syns om en stund, utan ligger bara som en nypa mull här i stället. Sånt der har en hört talas om många tempon utaf förr i världen."

"Sällan. Bara inte *du* blåser på den, så ligger han allt qvar," försäkrade Westerberg, i det han gjorde ett skutt öfver kälken, för att undvika en sittopp.

"Det var en märkvärdigt snäll fru, huru som helst," sade Anton med sin milda röst. "Nog tycker jag, att hon var mera god och fin och vacker än alla fruntim-

mer jag sett, förstås undantagandes en — en, som nu är så sjuk — —” tillade han stammande, liksom urskuldande och med fukten i de lättörda ögonen.

”Stackars gosse du, det der kommer sig utaf vinet. Inte för att inte menniskan kunde vara bra på sitt vis, men inte stod allt rätt till, det kunde en då se. Också vaktade vi oss för att dricka hennes vin, vi. Det var bestämdt en sån der hexdryck, en sån der, som en blir förgjord utaf. Det såg man väl på dej. Den verkade med samma, det kunde en höra bums. Aldrig har du sjungit på det viset förr och aldrig kommer du att sjunga så mera heller,” förklarade Oskar profetiskt.

”Åh, prat,” sade Anton godmodigt.

”Ja, ja, sanna mina ord, du kanske har det innan qvällen.”

”Pytt ock! Jag har allt mina — —”

Men han teg strax och gick efter de andra. Han hade stoppat papperet i byxfickan, det enda hela stycke tyg han egde på sin kropp. Att döma efter glattheten, måtte det vara en sedel. Han gladdes visserligen mycket deröfver och fruktade ingenting mindre än att den skulle förvandlas till stoft; men hans starka rättskänsla började skarpt sätta i fråga, huruvida det vore fullt hederligt handladt mot kamraterna att behålla denna gåfva för sig sjelf ensam. Men ju mera han erinrade sig Kusgummans hela väsen och hvad som tilldragit sig der, framstod det allt klarare, att hon lemnat denna gåfva åt honom ensam och att hon hyst någon särskild afsigt dermed utöfver en, om också ovanlig, yttring af välgörenhet.

Det var först efter en god stund han kunde få tillfredsställa sin brinnande nyfikenhet, förlätlig nog hos den, som aldrig haft en sedel i sitt våld, mycket mindre varit egare deraf. Ändtligen smög han bakom ett

gårdshörn och fann till sin häpnad en af Rikets Ständers Banks fina anvisningar på 16 rdr. 32 sk. banco-mynt.

Det var mycket, alldeles för mycket. En hel skatt. Åter uppstego superfina farhågor hos denna nobla natur, hvars guldhalt förf. häraf så väl kände. Men så tänkte han på sin stackars mor och sina små frysande, hungrande syskon och hvilka skatter af glädje och ljusning denna dyrbara papperslapp mäktade framtrolla i det aflägsna, ödsliga hemmet, och då trodde han sig icke för deras skull ega rätt att dela den åt andra, som ändå icke hade något egentligt anspråk derpå.

Huru det nu annars var med Kugummans banco-sedel, så tycktes den åtminstone hafva vida bättre tur med sig än slagtarens bespottade sexstyfver. Man kom nu också till de mer välbergade husen, hvarest det van-kades icke allenast penningar, utan äfven sköna vört-bullar, mesostlimpor, kanelkakor och tjocka stöpljus, somliga med flere grenar på.

Öfverallt i de gamla borgarhusen var hela familjen samlad och satt andaktsfullt lyssnande till de gamla, välkända koralerna. Det var som om julkänslorna gjorde sitt rätta inträde först med dessa fattiga gossars anspråkslösa sång. På många ställen stämde familjen in, vanligen de äldre medlemmarne att börja med; äfven plögade många gå fram och taga dem i handen, den ene efter den andre.

Mot middagstiden kommo "sjungargossarne" till storborgarhusen. Klockan 2 stannade de med klappande hjertan utanför ett verkligt palats, liggande på en fri och öppen plats. Kälken sköts in på gården och Westerberg posterades vid ett vagnslider. Det dugde icke att stå och skräpa utanför, förty der residerade den stor-

mäktige grosshandlaren, skeppsredaren, brukspatronen, kommerserådet och riddaren Daniel Elfström.

Oskar visste på pricken hvad som väntade dem här i kontanter, bullar, ljus, skinka och hyggligt bemötande, både till jul, nyår och trettondag. Det var noga regleradt och ändrades aldrig. Äfven etiketten kände han till.

Först gick man genom den långa förstugukorridoren, hvars mattor voro så hårda och glatta, att man kände sig frestad åka kana på dem. Vid sista dörren till venster mot gården gjordes halt. Det var köksdörren, hvarpå knackades sakta, så sakta och vördnadsfullt. Allt var högtidligt i detta ståtliga hus, köket icke ens undantaget.

En jungfru, alltid vänlig, alltid klädd i oklanderligt struken bomullsklädning och knytschalett om halsen, öppnade dörren, blottande dervid så många och så blanka kopparlock och kastruller, att gossarna tänkte på trollens skatter i bergen.

"Ursäkta, jungfrun, vi ä här och fråga, om vi få sjunga."

Jungfrun försvann, för att alltid återkomma med det oföränderliga tillkännagifvandet, att gossarna skulle vänta precis i 10 minuter och derefter gå in i salen, den första dörren på samma sida. Men de borde först torka väl af sig om fötterna.

Det var kuriöst att lägga märke till, huru den tunga värdighet, som så att säga isade emot dem öfverallt i detta regelrätta hus, försatte deras unga sinnen i en pinsam, nervös oro. De visste att de icke hade något att frukta, men ändå drogos de med en qväfvande känsla af något öfverväldigande, krossande. Jag förmodar, att dessa kalla kårer öfver ryggen hade något slägttycke med den ångest de svagare djuren känna vid vädrandet af sina starkare fiender.

Denna plågsamma affekt minskades icke, när de omsider med klappande hjertan slunko in genom dubbeldörrarna i den stora salen, der de vördnadsfullt stannade strax innanför på den stora mattan.

Allt var för öfrigt imponerande i detta rum. Bord, stolar, speglar, trymåer buro en prägel af tung, tryckande storhet och prakt. Kristallkronan, som hängde i taket, nu fullsatt med ljus, syntes mera passande för en domkyrkas mäktiga hvalf än att lysa hos en enskild, om än aldrig så dryg familj. Öfver den präktiga flygeln hängde en tafla, föreställande Faraos och den egyptiska härens undergång i Röda hafvet. Hon var af så väldiga dimensioner, att man verkligen undrade, hvarför ej hela huset för längesedan uppslukats ibland stridsvagnarna. På hvardera sidan om ett ofantligt ur, hvars hårda, tvärsäkra pickande hade något så evigt oryggligt med sig, att det tycktes icke kunna hämmas af något ända till domedag, sutto två porträtt i kroppsstorlek. Herrn höll i handen ett bref, hvarpå adressen var skrifven med så stora bokstäfver, att man från flera fots afstånd godt kunde läsa: "Commerce-Rådet och Riddaren af Kongl. Wasa-Orden, Högädle Herr Grosshandlaren Per Elfström." Frun på andra sidan betraktade kommerserådet med ögon, uppspärade till den grad, att man snarare kunnat tro henne vara i ett menageri och just få syn på ett plötsligt uppdykande hippopotamushufvud, än att hafva suttit här och stirrat år ut och år in på sin rödbrusige herre och man, ibland, för flugornas skull, med flor öfver sig.

Ett stycke från flygeln var familjen Elfström uppradad. Den bestod af nuvarande kommerserådet m. m. m. och hans trenne döttrar.

Aldrig har en underkäk förstått att skjuta fram med ett så tydligt uttryck af medvetande om att vara

den främste i staden under lärarens nådatid, liksom att vid den yttersta uppgörelsen blifva undanpetad af Kame-len, som går genom ett nålsöga. Det fanns också blott en person, som dristade begagna så styfva, skarpt fram-skjutande fadermördare som kommerserådet och denne fick aldrig hans förlåtelse, ej ens på sotsängen.

Mamsellerna Elfström — det fanns tyvärr inga frök-nar utom riddarehusets hank och stör den tiden — voro vida kända under namnet "Masträden". Också erinrade de äfven något om undermasterna i ett fullriggadt skepp. Justina eller "Stormasten" hade redan vid sina tjugofem hunnit få den prydnad, som under namn af "snickareskäg", sedermera föranlät en af våra frispråkigaste furstar att på en hofbal, der denna koloss uppträdde, tillropa hennes man: "hvad fan, X**, har du gift dig med en karl?"

Ty de blefvo nog ordentligt gifta alla mamsellerna med tre lika små som utfattige löjtnanter, hvilka visserligen utskiftade faderns efterlemnade rikedomar, men icke lika lätt kunde placera hans mastträd.

Kommerserådet tyckte icke om musik och förstod sig ej derpå mer än en mullvad. En marsch och en cavatina voro honom precis enahanda. Men hans far hade städse haft för sed att afsluta göromålen på kontoret, så att han jemte sin familj kunnat börja julen med skolgossarnas enkla psalmsång. Och kommerserådet sökte i allt likna sin far, som enligt allmänna omdömet varit en mäktig klok och förfaren man.

Dock kunde ingen ungdom, som var ovetande om detta, tro annat än att denne store matador, som så djupt allvarligt och noggrant tycktes lyssna till hvarje ton, vore fullkomligt i stånd att på rak arm ensam komponera ihop en hel, ny koralbok, för den händelse han behagat slå sig på den saken. Och hvad döttrarna

beträffar, så skulle ingen oerfaren förmått misstänka, att dessa träaktiga kolossers känslor nu som bäst stö-kade kring helt andra herdar än de bethlehemitiska gub-barne, med hvilka de alldeles ej hade något gemensamt undantagande fattigdomen. Ty med så spänd uppmärksamhet gapade nu tre omgångar pianoklaviatur ur tre, ofantliga munnar.

Dylika öfverväldigande tankar hyste åtminstone de stackars sångarne, Gud signe deras enfaldiga hjertan! De chevrotterade också betänkligt af våldsamt inre rö-relse.

Stackars Menlösen, det rädda kräket, blef till sist så vild af denna andliga tillintetgörrelse, denna förkros-sande öfverlägsenhet, att han rent af glömde agera blind-pipa vid det farliga stället "Kring den störste", för att med ett förtvifladt, ursinnigt gallskri göra ett salto-mortale upp till detta "Kring", som han nu i ångsten till $\frac{3}{4}$ knep och rasande höll mellan tänderna, tills Oskar genom de våldsammaste knuffningar i ryggen förmådde honom att släppa den halsbrytande tonen. Men då var det redan för sent.

Menlösens violetta kinder och den fasaväckande kraftansträngning, som tvingade ena ögongloben mot taket och körde den andra rakt ned i golfvet, hade icke gått kommerserådets skarpa iakttagelseförmåga spårlöst förbi. När derföre gossarne tömt sin repertoire, hvilket de alltid gjorde till botten på detta högtidliga rum, och kommerserådet ur sin stora plånbok tagit fram en se-del på 10 rdr. banco, frågade han särskilt Menlösen efter namnet och hvilka hans föräldrar voro och om de lefde, hvilka omständigheter han med ytterst majestä-tiska harklingar behörigt anoterade.

"Du har en stark röst, min gosse, verkligen en präktig röst och godt lag till sjunga," yttrade kommerser-

rådet slutligen, lika afgörande som nedlåtande. "Du bör söka få lära till klockare med tiden. Jag skall nog låta höra af mig längre fram. Stadens barn böra hjälpas fram, de som ha håg och tydliga anlag. Gå nu ut i köket, gossar, så få ni litet annat till julen. Adjö med er!"

Han nickade nådigt och mamsellerna böjde nästan omärkligt sina tränackar. Men gossarne bugade sig tre resor mot mattan och med lättade hjertan gingo de från sitt, såsom flertalet af dem förmenade, allra yppersta auditorium.

Från köket utlangades verkligen hederlig julfägnad, hvaribland en hel skinka, brynt och utomordentligt ap- titlig, sådana dessa endast kunde stekas i borgarhusen under "den gamla goda tiden". Äfven fingo de flera slags korf och ytterst delikata julbullar.

Likväl kunde gossarne icke stoppa ned ett friskt gapskratt, när de väl kommit i tvärgatan mot ån.

Aldrig ännu hade lifvets humbug slagit dem med så öfverväldigande, blixklik klarhet. Men de voro, lyckligt nog för dem, vid den ålder, då samhällshumbugens grinande ansigte endast visar sina löjliga drag. Att humorn är en tvillingsmandel, hvars ena hälft är söt och den andra bitter, visste de icke på detta stadium.

Väl dem, så länge de blott knaprade på den söta, eller så länge de höllo sig till ytan. Ty biter man en gång helt igenom, förvandlas det friska skrattet till ett nervöst grin. Man har smakat bittermandeln. I den ligger ett gift, som verkar på gallan och svärtar lifstrådets blad. Denna bittermandel skärper synnerven för den dolda mask, som tär frukten och förgäfves skall man fly till sötmandeln, på det man åter blott måtte se löfvens och frukternas ljusa, skimrande färger. Det bittra tager hos hvarje stark natur öfverhanden, och en dag

skall den olycklige icke ens kunna se rodnaden och grönskan för idel svarta maskar. Men detta är den djupa humorns hemlighet och hör då egentligen icke hit.

Sångarne sågo blott i andanom Menlösen som klockare och hörde honom pina fram psalmer ur sin rebeliska strupe och de skrattade dervid så godt, att Menlösen sjelf rycktes med i ett konvulsiviskt fnittrande, besynnerligen när Westerberg med mössan i hand ödmjukt anhöll att i så fall få orgeltramparesysslan.

Ännu vid detta goda humör, stodo de åter på den snötäckta brygga, som förde öfver ån till Oskars hem. Klockan slog halftimman öfver tre, när de slutligen sjungit och frusit ifrån sig detta kvarter, hvars filantropi förlänat pappa Blomgrens tobakspung ett ytterst däst utseende. Äfven skramlade Tredje kvarterets välgörenhet ur Oskars fickor så flödande, att den nästan rann öfver. Westerberg hade tagit till tåget i kälknosen, lagt det öfver ryggen och drog nu med yttersta ansträngning af tillgjord förtviflan i sitt lustiga ansigte.

"Tycker du inte, att Oskar ser ut som en riktig Judas Iskariot?" frågade han Kalle Bärnin, som gick bredvid honom, kånkande på tre vörtlimpor, hvilka icke fått rum i lådan.

"Hurså? Derför att han går och dinglar med pungen?"

"Åh, inte just det precis. Nej, derför att han ser så fullflätad ut i fysionomejan."

"Vi få hva vi få, och hva vi inte få, det få vi inte och dermed jemnt sen," afgjorde Kalle, liksom ville han ej låta misstrons gift få rum i sitt unga sinne.

Ändtligen voro de åter inne i den Blomgrenska familjkrubban. Derifrån kördes de dock af mutter ytterst kärvänligt ut i köket "att doppa i grytan", ty pappa Blomgren hade på något outransakligt sätt kommit öf-

ver en julstek, som doftade så härligt af peppar och lagerbärsblad. Det smakade mums!

Sedan värsta hungern stillats med doppade limp-skifvor, gingo de åter in i kammaren, för att se öfver sina rikedomar och dela rofvet.

Ja, det var minsann inga småsmulor de sjungit ihop! Penningarne gingo till öfver hundra riksdaler. Af bullar och ljus m. m. fans väl så mycket, att det räckte till bröd och lyse ett godt stycke in i helgen åt en ej allt för talrik familj, äfven då häfvorna delades i fem högar.

Delningen deraf gick så till, att en satte sig under bordet och en annan pekade på hvarje hög, frågande: "hvem skall ha den?" hvarpå den lille domaren under bordet gaf sitt utslag.

Kontanterna skiftades naturligtvis på skillingen, ty så stora räknekarlar voro de redan.

Sedan delningen sålunda var skedd, gåfvo de fyra andra "öfversjungaren" Oskar hvar sin riksdaler, till hvilken de valde nyaste, finaste gullettan.

Oskar tog emot arvodet med högtidlig min. Han bara nickade. Gumman Blomgren deremot neg djupt och tog dem tackande i hand, den ene efter den andre. Men hon nändes ej banna sonen för oartighet. Han skulle bli prest med tiden och hon kände redan en försmak af respekten.

Blomgren, gubben sjelf, bra nog på röken, började nu ett något osammanhängande tal om sabbathsfriden under den snart stundande helgen; men hindrades af mutters kraftiga: "åh, du må väl veta femtionio sorters hut, Blomgren, din gamla stropp, att börja skrodera på sjelfvaste julafton!"

Ja, så var denna julsång slut och nu skildes de åt, gossarne, glada och jemförelsevis lyckliga. "Lycka till

god jul!" lät det åt alla håll och så kilade de sin väg med gudslånen i fånget. De hade brådt hvar och en till sitt bo, kan man tänka.

Anton, som fört fram sin kälke och stufvat in sin beskärda del, var den siste.

"Gud vare med dej, Anton!" sade mutter Blomgren med en djup suck. "Stackars gosse, som har så lång väg för dej! Sannerligen gör det inte mej riktigt ondt om dej, så litet som du har på dej i de här vädre till. Se så, doppa en skifva till. De ä dej väl undt! Gå nu för all del inte för länge i stan, för jag kan välan tro, att du ska handla lite smått. Men knalla dej i väg, innan de blir för sent, så att inte mör din blir orolig. För mörkare och kusligare och tomare på vägen blir de, ju längre de lider, en sån här helgdagsqväll."

"Åh, jag ska nog rappa mej, jag längtar så gruffligt mycket hem, så — — Tack, moster Blomgren, tack herr Blomgren, tack Oskar och mycken lycka till jul, allesamman!" tillönskade dem Anton med sin vackra röst, i det gumman beskäftigt lyste honom genom köket, som dock beqvämt kunde tagas i två steg.

Kanhända var det första gången alltsedan den tidigaste barndomens rosiga, omedvetna dagar Anton känt sig så lycklig som i denna stund, trots kölden och den usla dräkten. Hvilken rikedom, nästan sagolik för honom, gömde icke dessa paltor och hvilken skatt förde kälken ej till den hungrande och frysande familjen derborta i stugan vid strandvägen!

Också skulle det gunga lätt hem! "Spring min snälla ren", gnlade han och gaf sig af i språng åt Stortorget, ty der skulle han handla litet af hvarje. Småttingarna förstodo sig icke på granna sedlar de; granna leksaker skulle komma deras ögon att tindra.

Billiga sådana tittade fram öfver allt i Petterssons

stora galanterihandel. Sådana lustiga gubbar med långa ben och så underligt långlagda i ansigtet! Riktiga dansmästare. Tänk, hvad de skulle komma att fnittra Lass (Stanislas) och lille Timon (Simeon), när bror Anton drog i snöret och lät gubben fäkta med armar och ben riktigt rosenrasande!

Gud signe er, ni märkvärdiga handelspar, herr och fru Pettersson, bägge så unga, vackra och eleganta. Isynnerhet frun, den sällsamt sköna blondinen.

Hon fick syn på Anton, som stod der försagd i människohögen, smått ängslig för kälken ute på gatan. Hans fint bildade drag och frappant vackra hår fäste väl uppmärksamheten på honom i första rummet, men hon förstod också, att denne stackare hade angelägnare ärende än de fleste andra. Han var tydligen icke ditkommen blott för att gapa och välja. Med få vänliga ord lockade hon snart fram hans lilla varubehof, hvilket hon så väl förstod att passande fylla, när han med rodnande min nämde sina små bröders ålder.

Älskvärda fru P., hvem hade nog liten människokännedom att tro er kunna sälja judekram rationellt? Hvarför gaf ni så listigt Anton för mycket tillbaka och till på köpet en julklapp, mera värd än hela hans kommers? Och er man sedan — huru belåtet nickade han ej åt den fintliga manövern och när edra blickar möttes, voro de ju fuktiga af helt andra lystnader än vinningens! Sådant kunde aldrig bära sig. Det var själfklart, att I blefven fattiga, att det gick ut för eder, I dumma samaritaner, som icke förstoden att med elegans och älskvärdhet äfven förena den judiska andan. Men ile från dessa blad en minnets kyss bort till edra undangömda, förtrampade grafvar!

Anton for derpå med sin kälke till "Glas-Kalle", der han handlade litet smått åt mamma, vidare till gubben

"Per Adålt", som blåste ut sitt ståndiga: "Bärström, ge gössungen nåkra fikun" åt sin fete bokhållare, som nästan dagen i ända hade sitt högqvarter på kanten af fikonlådan och endast rörde sig för att taga upp en grabbnåfve då och då. Sist besökte han "Hoppsan Hund-dansen", som sålde så märkvärdigt julflask, att det alltid blef fem marker öfver, om man också köpte bara en fjerndel.

Oaktadt Anton skyndat sig så godt han kunnat, hade han dock ej hunnit göra sina små uppköp, fullt af folk i bodarne såsom det ännu var, förrän den obehagliga klockan slog sex.

Men nu var han klar för hemfärden och knogade genom Norra Kungsgatan, som förde rakt fram till stora landsvägen.

Kölden hade slagit sig något, såsom det heter. Borta i nordost tindrade stjernorna icke så skarpt. Några mörka, lågt seglande molnmassor syntes der i stället och skulle icke hafva lemnats ur räkningen af en, som varit van att färdas i dessa trakter och vid denna årstid.

Men Anton tyckte om, att kölden icke nöp så bister i näsan och funderade starkt på att våga sig sjövägen öfver fjärden, emedan den var betydligt kortare. Han kände sig så modig och upprymd vid tanken på all glädje han nu var i stånd att sprida i hemmet och började anse hvarje minuts dröjsmål nästan som en förseelse mot de så högt älskade.

Han kunde se dem, modern och de små stackarne, hvilka ryckte till vid hvarje ljud. "Lass" hade nog varit ute väl ett dussin gånger och sett moderns tårar falla ned allt ymnigare, när det aldrig var *han*, han, som de i inbillningen så många gånger sett komma just denna qväll, lastad med Guds gåfvor från goda menniskor i staden, hvilken för barnen var så ofantligt stor

och så full af under. De hade drömt om ingenting annat än julaftonen, både vakna och sofvande, alltsedan Anton fick rektorns lof att gå och sjunga.

Ja, han *skulle* qvista öfver isen. Så mycket dugtigare borde det låta, när han berättade denna dagens underbara händelser för små bröderna. Modern skulle väl skenbart förebrå honom denna djerfva färd, men hennes ögon lyste nog af stolthet ändå öfver sin modige gosse. Anton hyste en viss misstanke om, att man i allmänhet icke tilltrodde honom särdeles djerfhet, sannolikt på grund af hans något flicklika utseende. Men hade han än icke det fysiska modets kattnerver, *kärlekens* moraliska tapperhet besatt dock Anton till fullo.

Beslutsamt tog han derföre af åt öster igen, åt den s. k. Näringen, ett långt flack, der korna om somrarna fingo en parodi på bete. Derifrån kom han ned på isen.

Nu stäfvade han snedtöfver den öde fjärden. Nedisade granruskor antydde här och der, hvar Stigslundsvägen gick fram. Några bönder körde om honom under första qvartern, men sedan hördes ingenting annat än isens skarpa, ljummande, långsträckta brak.

Då stack snöstormen upp, plötsligt, likt en ur idet väckt björn.

Den lömska nordosten, dessa kusters fruktade buse, kall, våldsam, ihållig, oemotståndlig, störtade med ilsket tjut öfver isen. Han jagade upp och kastade framför sig hela den utomliggande hafsbugtens snömassor och drog nya, hvirflande flockar med sig ur skyn. En skoningslös, bister förtrupp, öfverändakastande allt i sin väg!

Sångfågeln och nordosten, hvilken strid!

Antons tunna rock hade flugit upp af ansträngningen. Lyckligtvis sutto nålarna kvar. Han kände hastigt efter sin skatt, sedlarna och särskilt den stora.

Jo, min stackars vän, allt fans kvar. Sedlarna må nog godt de. Värre är det för dig.

Igen med rocken nu, så tunn den än må vara, på med den trasiga vanten, bit i läppen och så framåt!

Framåt! Men är det icke rådligare att vända om? Känn, huru stormen stelnar dig ända till mörgen! Och så bländas du af snön. Du ränner vilse i ångsten.

Tappa för all del icke modet! Ser du icke, der skymtar ett ljus längst bort, längst fram der till venster? Jo, visst är det ett skimmer. Det är ljuset i din moders hus. Framåt, framåt! Sjung, sångfågel, sjung, så halkar meden lättare genom drifvorna!

Hör, huru underbart! Huru gripande kristenhetens fröjdehymn mängs i nordans dofva rytande!

Ack, går ej ofvan kolmörk rund

"Var helsad sköna morgonstund?"

Arme sångfågel!

Tag i, hugg i med friska tag!

"Du stora dag, du sälla dag!"

Anton, för Guds skull, ser du ej ljuset mer? Ser du det ej i ditt *hjerter*, är du förlorad!

Slå snön från mösskärmen, gnid den ur ögonen, håll tillbaka gråten, som stiger upp! Den tinar ingen köld och snö och stillar ingen storm. Snyfta icke så! Sjung och släpp för all del ej stakarna!

Har du mistat vägen? Se der, toppen af en granruska! Till venster, håll dig till venster! Tänk på din mor och dina små syskon! Mod! Hör bara!

"Han kommer, följd af frid och hopp,

De villade att söka opp

Och hjälpa de elända."

Nej, det går icke längre, icke en tum. Stormen qväfver dig under sin isram. Lemna kälken och försök springa med vinden! Kälken få vi nog igen sedan.

Hvad nu? Ingen reträtt. Hem! Hem!

Hör, hören I? Hörden I ej detta smärtans skri ur ett kämpande, troende barnahjerta? Ett skri, pressadt ur det rum, der dödsångsten har sitt fruktansvärda bo, och som ett ögonblick skar öfver stormen — —

"Ack, Herre Jesu, hör min röst!"

Nej, nu är det blott nordosten, som tjuter.

Men några yrande snöflingor packa sig just till en liten upphöjning ute på fjärden, åt Stigslundshället till. De svepa som bäst i bländande hvitt en frusen sångfågel, hvars unga hjerta nyss brustit.

Aldrig glömmmer jag denna julafton.

Vi hade just satt oss till bords och kunde knappast äta af otålighet efter julklappskorgen, då en af tjänstflickorna hastigt inträder och ber mamma komma ut.

Mamma leder genast in en liten mörklockig pilt. Det var Lass, som snyftande qvider fram, att bror Anton ännu icke vore hemma och att deras mamma vore så sjuk, att hon inte kunde gå ut och gossarne voro så små och hade så litet på sig, att de skulle frysa ihjäl, om de gingo att söka bror Anton.

"Mamma är så ängslig, för det är ett så förfärligt oväder och ber så mycket, om någon af herrskapets drängar kunde få gå och möta bror Anton, som kanske icke orkade fram," slutade den stackars gossen, snyftande fram hvarje ord.

Jag var med dem, som foro ut. Förgäfves sökte man hindra mig derifrån. Anton var min käraste kamrat.

Vädret var förfärligt, men afskräckte mig icke. Jag såg blott Anton, den milde, veke Anton kämpande i snöyran.

Huru stormen tjöt i långa, gnisslande strofer, medan isbräckningen dånade ryckvis från hafsbugten!

Vi hade satt för en styf kamp och två dugtiga karlar voro med. Först togo vi stora landsvägen, men funno intet spår af honom. Så foro vi då ner på fjärden, der snön stod till hästbuken. Vi medförde en lanternan med tregrenigt julljus i och hade all möda att hålla det brinnande.

Det såg lönlöst ut att söka en lefvande varelse i denna snö- och isöken. Karlarna ville återvända till lutfiskfatet. Men jag gaf icke tapt.

Och så fann jag till slut Anton. Hu, aldrig kan jag glömma den synen, liksom den smärtsamma känsla, som genombäfvade hela min varelse, då jag varsamt löste den stelnade lilla handen med sin trasiga vante från högra kälkstaken!

Vi försökte allt, för att återkalla lifvet, men kunde icke bringa annat än ett lik till den fattiga enkans koja.

Ett lik med pengar, julklappar, mat och ljus. En frusen sångfågel, som kämpat och dött, för att skaffa de sina en glad jul, men som ändå ej mäktade nå sitt mål! Ty i den fattiga moderns tjäll var visserligen sorgen denna julafton djupare och bittrare än den någonsin varit.

Vi foro till julottan påföljande morgon. Jag ville ej följa med, men måste lyda. Mina föräldrar borde dock icke hafva tvingat mig dertill. Men de voro inga psykologer någon af dem.

Kyrkan var festligt upplyst. Andäktiga skaror sjöngo psalmer till den nyfödde judakonungens pris. Och den silfverhåriga själasörjaren, som brukade spela boston hos pappa och svåra ganska skarpt, när han hade otur, talade nu värmande ord om barnet i krubban och om herdarne, dem Herrans klarhet kringssken i natten.

Men för mig utbredde sig fjärdens ödsliga fält med hvirflande snömassor, jagande hvarandra i ursinnigt galopp, för mina öron skakade den vredgade stormen ännu sina isande vingar. I stället för barnet på predikstolens gyllene snideri, såg jag en trasig barnvante sticka fram, konvulsiviskt omfattande en kälkstake.

För att få bort denna sorgliga syn, stirrade jag på ett af predikstolens andra förgyllda barn, till hvilket de vise männen från Österlanden framburo guld, rökelse och myrrha. Men till slut tyckte jag, att de äfven räckte fram en snödrifva, hvilken de öppnade likt ett etui och att derinne låg ett blåfruset, blekt barnlik med långa, isiga lockar. Det egnaste i denna vision var, att jag tyckte mig tydligt höra liket så fromt, innerligt och tillitsfullt sjunga: "Var helsad, sköna morgonstund." Hela psalmen igenom.

Anton var ett offerlam, som blickade sin familjs hittills så oblida öde. Till allas öfverraskning och till ytterligare tacksamma pratämnen vid kaffekoppen och stickstrumpan, tog nämligen "Kusgumman" Antons mor och bröder till sig i huset med frisen, der de bodde tills Kusgumman dog.

Historien om denna mystiska personlighet, som icke mer än jag varit gift med vare sig en handlande, kopparslagare, hattmakare, snickare, bagare, skraddare eller skeppare, kommer kanske också en gång i dagen liksom det öde, som fört hennes bröder att dö utfattig i en svensk by. Att hon hette Rubetski är säkert, liksom att en mycket skön polska med detta namn väckte stort uppseende i högqvarteret vid Osterode under franska kampanjen 1807 och ansågs hafva verkat mycket

vid den tidens politiska rörelser för Polens pånyttfödelse som oberoende makt.

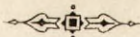
Hennes betydliga förmögenhet tillföll Antons bröder, som sedan sålde huset och flyttade till hufvudstaden. Men Kusgumman ligger begrafven under marmorn bredvid "*En frusen sångfågel*".

De mystiska vallfärdande, som bekransade den i början af berättelsen omtalade grafven, äro inga andra än Antons bröder och deras uppväxande familjer. De hålla denna vallfärd på sjelfva julaftonen för en helig pligt mot den broder, som en gång offrade sitt lif för deras lycka liksom den samtidigt utgör en gärd af erkänsla för alla välgärningar, med hvilka Kusgumman öfverhopade dem.

Mången gång under långa år, fulla af strid och bleknade illusioner, har jag i minnet tydligt sett Antons blida drag, sådana de hvilade på den vackra kudden i kistan, och jag har undrat, huruvida ej *hans* lott ändå blef den bättre.

Han öfverväldigades af snöstormen, kämpade kort och hjertat frös hastigt till döds. Snabbt, på en gång!

Måne det ej är hemskare att känna, huru vårt hjerta förfryser långsamt, linie efter linie, huru det sakta stelnar år från år under lifvets köld och att höra, huru sången ohörd förklingar, under det vi kämpa mot de obarmhertiga verkligheternas stormar vid försöket att — liksom denne sångfågel — "komma fram" till våra ideal, styra dit, der vänliga, beslägtade andars ljus vinka genom köld, storm och mörker?

KÄRLEKEN VID STORVIKEN.

KÄRLEKEN VID STORVIKEN.

Kalifornien.

Den, som för ungefär tjugo år tillbaka kamperade vid Storviken, behöfde icke fara hvarken till Kalifornien, Nevada eller Australien, för att vara med om civiliseradt röfvarlif. Vid Storviken fans litet af hvarje i den vägen.

På ett ställe, der Långsjön under tidernas lopp i stranden skurit ett cirkelsegment, hvars periferi utgöres af idel sandbankar, hade brukspatron Kärfström beslutat anlägga ett stort stål- och jernbruk. Stället kallades Storviken.

Tanken var icke dålig, ty längs stranden hade jernvägen dragits i en ofantlig kurva och två mil derifrån låg en af landets förnämsta och lifligaste hamnar.

Emellertid var det ett jetteföretag och underkastadt många vanskligheter, icke minst i ekonomiskt hänseende. Men enär brukspatron Kärfström var en af de mest energiske män detta land måhända fostrat och innehade en märkvärdig förmåga att elda äfven andra till finansielä rustningar, så kom denna kolossala anläggning verkligen till stånd och med resurser, hvilka snarare tydde på England än det kapitalfattiga Sverige.

Storviken utgjorde nästan en fullkomlig vildmark, när arbetet börjades. Der fans blott Lars Pellas, en

gammal supig bonde, som hade en förfallen stuga på sandåsen med några potätisland utanför. Han blef den förste, som fick kännning af Kalifornielifvet och visste att skräna om det för gubbarna uppe i kyrkbyn. En gammal afsigkommen notarie, som dragit sig från den otacksamma hufvudstaden för att anlita en systers husmanskost, hade nämligen fått nys om den storartade planen, tagit Lars Pellas på entreprenad och vetat af bolaget utpressa femtio gånger mera än hela Pellas' egendom var värd, äfven de hyggligaste bröder emellan. Hela trakten trodde derefter, att allt hvad "herrän ve Storvitjen" kunde luras att köpa, förvandlades till tungt guld. Ty bondens inbillning står icke till att röra så lätt, men får man henne väl i gång, skenar hon i väg likt en oxe, som fått brömsen i örat. Dock är det endast pengar, bränvin och religion, hvilka mäktasätta fötter under bondfantasiens. Men störst bland dessa tre är penningen.

Det dröjde icke länge förrän en hop löst folk från alla Sveriges kanter störtade till Storviken. Dalkarlar, vermlänningar, smålänningar, skaraborgare för det mesta. Äfven saknades icke skåningarnes vackra tonfall. Men jag skulle nästan kunna svärja på, att bland hela den brokiga samlingen det icke kunde uppletas ett halft dussin norrlänningar. En äkta norrlänning hemsöker sällan någon af rikets sydligare provinser. Det är en egenhet hos honom.

De voro mest unga män och kraftiga karlar, dessa nya "argonauter". De fleste utgjordes af "rallbusar" från de pågående jernvägsanläggningarna och kanske den sämsta delen. Dräggen af landets afskum. Ty nog voro "argonauterne" af första upplagan öfver hufvud taget så rått folk som man gerna kunnat uppleta på jordklotet, om man än snokat från dem, som förnyat sitt

döpelseförbund ända ned till de naturbarn, hvilkas öron ännu aldrig uppfriskats af en religiös moralkaka.

De slamrade visserligen icke med revolvern vid hastiga uppgörelser af mellanvarande affärer, men de voro qvicka att få upp knifbladet och så hade de snusdosor, stöflar med tjocka bottnar, och dugtiga knytnävar, hvarförutom det fans fullt upp af rullsten med fyra tums diameter. Dessa affärer afslutades vanligtvis efter några glas raskt nog, under det vederbörande kontrahenter förut kunnat gå en hel månad och fundera på räkningen, utan att klämma fram så mycket som "en halfdragen anda".

De bodde som äkta nybyggare i ett slags ytterst primitiva baracker. Kulor, grädda i sanden med en improviserad dörr, några bräder, litet björknäfver och en gammal fönsterluft åt framsidan. Barackerna lågo i två rader, en på hvardera sidan af den kanal, som gräfdes från en liten sjö ett godt stycke derifrån, för att få vattenkraft till de stora turbinerna.

Den ena raden kallades "Lusenhamn", den andra "Loppstan". Inga gentila namn just, men de hade gjort ihop titlarna sjelfva, naturalister som de voro och vana att nämna saken vid sitt rätta namn.

Till slut fann ingen något underligare deri än hufvudstadsbon finner i namnet Stockholm. Sådant verkar vanan. Men med en gemensam rubrik inneslötos bägge barackafdelningarna under det likaledes hemmagjorda namnet "Kalifornien". Detta på grund af den ovanligt höga arbetsförtjensten. Ty bolaget knusslade icke på slantarna.

Det var icke synnerligen rådligt att nalkas denna koloni, sedan mörkret fallit på, allra helst vid början af månaden, när folket fått "liqviden" d. v. s. sin månads aflöning. Man hörde då derifrån ett doft sorl, likt bru-

set af en våldsamt, något aflägsen förs, som först stannade sitt lopp betydligt efter midnatten.

Och när det led så långt på hösten, att risknippor tändes, för att mjuka upp kälen i kanalbottnen, kunde man se groteska figurer dansa omkring bålen, ofta nog med bränvinsbuteljen i ena och en eldbrand i den andra handen. Äfven togo de vid särskilda salningar i ring omkring bränvinsankaren, improviserande en kraftig långdans, der det gälde att taga vara på armar och ben mera aktsamt än hvad man egentligen kunde tycka behöfvas vid ett oskyldigt "folknöje". Men det såg mycket måleriskt och rembrandtskt ut på afstånd, alldeles som folklivet gör i böcker och på teatern.

Också de herrekarlar, som skulle leda och ordna råmaterialet, både det lefvande och döda, voro en brokig, hoprafsad samling af till största delen unga krafter och friska viljor. Bergsnotarier, kemister, ingenjörer; maskinkonstruktörer, ritare, byggmästare, kassörer, bokhållare, "stybskrifvare", vetande, okunniga, dumma, qvicka, kalla, hetsiga om hvarandra. Deras antal steg inom kort till ungefär trettio stycken, som från början icke hade synnerligen mera gemensamt än att de voro ogifta, matfriska och tämligen allmänt lifvade af ett starkt begär att komma i en ställning med minsta möjliga arbete mot största rimliga inkomst. En åtrå, hvilken, trots en hop struntprat, ligger på botten af hvarje släktes sträfvanden, alltsedan Adam nödgades lemna gratispensionen i paradiset.

De åto på "Värdshuset" hos den lika myndiga som feta fru Österlund, hvilken också inlogerade några. Resten bodde i kontorsbyggnaden och två andra nyuppförda hus.

Bland alla dessa manliga element var det qvinliga

kärilet mycket klen representerradt, både till mängd och beskaffenhet.

Det var just detta, som kanske egentligen gjorde lifvet så kaliforniskt och nevadensiskt.

Få af barackmännen hade hvarken inför Gud eller någon församling tillfrågats, om de velat hafva N. N. till sin äkta hustru och ännu färre hade dragit hustru och barn med sig till denna, för de fleste mer tillfälliga arbetsplats. Dessa voro lätt räknade liksom de ungarlar, hvilka skrifvit efter systrar och fästmör, för att sköta om hushållet. Qvinnornas antal öfversteg vid tiden för dessa skizzeringar svårligen 70 à 80, under det männens kunde skattas till väl tusendet fullt.

Sanningen att säga, så vore representanterna för det täcka könet icke synnerligt intagande heller. Ansigtet linblonda, med simpla, hårda drag, grå, intetsägande ögon. Figurerna taniga, rörelserna utan behag, gången lastdjurets säfliga lunk.

Det var därför icke underligt, att ett par undantag från denna schablon desto starkare anslogo så många sinnen. De hade äfven kunnat vinna större kännares bifall än gossarnes i Kalifornien.

Storviken hade också sina tre gracer på sätt och vis.

Anna Eld, en mörkhyad sjuttonåring med långfransade sigenarögon, som sågo ut att drömma äfven när hon skalade potatis, utgjorde n:o 1. Naturen hade vid denna tid bestått kinderna en kraftig, grann rodnad, hvilken hon hos brunetterna häruppe vanligen aflöser med ett slags blygrå karnation något längre fram i tiden. Anna hade efterskrifvits af sina bägge bröder, två rostbrännare från Bohuslän, till hvilkas backslag en skelögd, tyckmycken kusin sedermera hade slutit sig. Det dröjde ej länge, förrän kusinen sökte uppnå en högre kulturform genom flitigt bruk af billiga hårförskö-

ningsmedel. Malicen påstod, att pomadan egentligen köptes för att mjuka upp den sträfva Anna Eld.

N:o 2, norskan Mette Sörensen, var just ingen skönhet i och för sig. Hon hade också dansat med ett godt stycke af lifvet, sett verldsvimlet i ett par hufvudstäder, men egde en viss smak och förstod att kläda sin något korpulenta, utmanande person med all den piff, hennes begränsade resurser kunde åstadkomma. Hon hushållade för sin fästman Paul Paulsson, som var förman vid ett arbetslag.

På herresidan var fru Österlunds dotter, fröken Maria Carolina Vilhelmina, hjeltinnan per fas et nefas.

Må hon kallas n:o 3 på grund af den obestridliga orsaken, att hon var det enda qvinliga väsen, inför hvilket herrekarlarne till venster om jernvägsspåret möjligen kunde uppstämman kärlekens höga visa.

Jag är icke hemma i att skriva älskogsdyller, men någon gång månde vara den första och jag skall här försöka på att åtminstone skildra kärleken vid Storviken. Må Michelet, Legouvé och andra stora qvinnokännare stå mig bi!

Den ödesdigra näsduken.

Styrelsen för den vinstgifvande jernväg, som strök igenom nybygget, hade snart gått i författning om att bygga en ny station och lägga en hel hop nya spår der i bugterna. Dit flyttades som telegrafist, biljettförsäljare, bokhållare och posttjensteman en ytterst märkvärdig yngling, vid namn Rupert Svanberg.

Det var svårt att förstå, hvarför Rupert någonsin

gaf sig in på rallare-banan. Icke som skulle göromålen der hafva varit af en beskaffenhet eller ett omfång, att de öfverstigit hans krafter. Tvärtom. Ty att telegrafer, gifva rätt tillbaka på penningar, räkna ut jernvägsfrakten efter en taxa, som öfverlemnade föga åt det egna omdömet, och frankera bref, äro alldeles inga trollkonster, icke ens sammanslagna. Men man kan ledsna på alltihop det der, både i parti och minut och vid hvilken ålder som helst.

Nej, Rupert tillhörde icke denna stora fårscock, som lärt sig nödtorfteligen räkna, skrifva, buga och se blindt nitisk ut, för att "komma fram". Han var en med allsköns humaniora proppad, sällsynt rikt begåfvad, stolt, inåtvänd natur, hvilken alldeles icke passade för det skenbart rörliga, men i grunden vedervärdigt själsmördande lifvet vid jernvägstrafiken. Han hade kastat sig dit, för att snart vinna — s. k. oberoende. Vägen talade då visserligen icke mycket för hans sunda, praktiska förstånd, men om hans naiva oerfarenhet angående de ting som i verlden äro så mycket mera.

Ty han var poet och det i högsta grad, änskönt han aldrig suddade ned ett papper med rader, afbrutna på vissa håll. Och då är man en underlig kurre och lever ett underbart lif så der på framsidan af tjugotalet.

Han besvärade sig icke med att sjunga sjelf, emedan naturen, äfven den styfmoderliga biten vid Storviken, tutade hans öron fulla med sin egen diktning. För honom sjöngo hennes björkar romanser, asparna elegier, de höga furorna kämpaqväden, och Långsjön, med holmar lika många som dagarna i året, låg framför honom i aftonens frid likt en bred, episk dikt, full af djupt lugn med iströdda små idyllbitar.

Att spärra in en sådan människa från kl. 6 om morgonen till 8 på qvällen med ett par nödtorftiga af-

brott, för att lyssna på tågsignaler, sända och mottaga några torra telegram, skriva fakturor på tomma svagdricksfat och leta fram och tillbaka bland bondbrefven i en cigarrlåda, för att som yttersta mål slutligen få stå på platformen med en kuskmössa och blåsa väder i hvisselpipan ur ett par dästa framtidskinder, är en af det moderna, vist reglerade livets många råttfällor. Men öfver sådant reflekterar icke en af Ruperts slägte, utan låter denna sidan af livet ringla sig fram bäst den gitter. Man drömmer hufvudsakligen.

Under en af sina korta raster efter middagen hade telegrafisten vid Storviken aflägsnat sig från stationen ett stycke in i skogen, som ännu var tämligen ursprunglig. Likmätigt denna bolagslättja, som i en ofantlig frimurarerering förenar alla kontemplativa själar, hade han slagit sig ned på mossan under en gammal martall och frossade af Geibels dikter.

Midt i en af de känslfullaste, kallade den yttre världen på honom genom ett lätt knastrande. Han såg upp en smula slött, men spratt häftigt till vid anblicken af en svart hårfläta, som föll öfver en smidig midja. Hon skymtade blott ett ögonblick mellan stammarna.

Olyckan ville, att hon bara skymtade. Ruperts fantasi, stark och ungdomsfrisk, upptog genast den tjocka, mörka hårslingan i sin trollköpp, der hon bearbetades med känslans mest svärmiska ingredienser. Det ställe, der hon försvunnit och som egentligen ledde direkt till Lars Pellas' gamla fähus, omgafs nu af en gyllene strålkrets. Denna präktiga svarta fläta tillhörde Anna Eld och var äkta.

Lika oförfalskade voro, tyvärr, hennes öfriga yttre behag och den stackars Rupert vardt på fläcken grymmeligen förälskad.

Nu ligger det väl, enligt min mening (och som jag

anhåller att i framtiden få närmare utveckla genom det stora arbetet "Om kärleken. Tio Betraktelser.") ingen så stor olycka i att vara förälskad, synnerligast om det sker ofta och med täta ombyten af föremål. Faran är i thy fall nästan så godt som ingen från adertonde till trettioandra året, på manssidan räknadt.

Men att bli kär vid Storviken anno 1863, det var allt en betänkelig sak. Vid Storviken, der man stod färdig att riskera lif och lem, blott för att lemna en gammal käring några par strumpor till stoppning. Huru skulle man då våga kika efter en ung flicka och der-till den utan ringaste tvekan fagraste inom Kaliforniens fruktade rå?

Olyckligtvis behöfde icke Rupert smita dit, för att bränna sina kol, ty då hade saken i tid kunnat arrangeras med ett godt kok stryk.

Det var Anna Eld, som kom i stället. Hon gick ganska ofta ned till stationen, för att efterhöra bref och små sändningar från staden. Då passade Rupert på att smuggla in i den mörka vildfågelns öra åtskilliga locktoner, dem hon ej förr hört exequeras på det sättet och som slogo an, änskönt de ej kunde täfla med det eleganta våld, som utgick från den unge telegrafistens omsorgsfullt benade hår och porslinsglänsande hvita manschetter.

Visserligen skulle ingen normal person hafva mäktat upplukta minsta poetiska doft i Annas fråga: "fins e nåt bref te nån röstbrännere?" Men Ruperts själ var så godt som suspenderad. Ögonen hade makten.

De unga tu började förstå hvarandra mera tydligt vid en matta ryskt rågmjöl, den telegrafisten hjälpte Anna i kärran med från godsmagasinstrappan. Stationskarlen var borta för ett ögonblick och Rupert passade på tillfället. Den bästa förklaringen är en kyss, som

endast öfverträffas af ett dussin. Rupert hann med hela den expeditionen och uppgjorde dessutom ett möte.

De skulle träffas följande söndag på en af holmarna i Långsjön. Anna borde fara först, emedan han icke så fort blef ledig. Hon skulle som landningsmärke uppsätta en näsduk.

Rupert lefde i ett bastant sällhetsrus veckans återstående dagar, som syntes honom trettiosex timmar för långa och Anna gnolade en sexöresvisa, hvars dåligt rimmade vansinne höll henne i ett slags estetisk utskottshimmel, till föga fromma för brödernas måltider.

Söndagen kom, en läglig älskogssabbath. Klar luft, ingen vind att tala om, lugn sjö, riktigt ekstocksväder. Rupert slank strax efter kl. 6 ned i en båt, som stationskarlen skaffat.

Sedan han försiktigt lagt gitarren — jemte sex inlärda ackord, det enda arf han fått af sin grandtant — i fören, och två apelsiner akterut, satte han sig till årorna.

Han rodde inte alldeles precis i samma båt, som man säger, men icke förthy paddlade han sig fram och passerade några holmar. Men förgäfves brassade han om lorgnettens klämmare på den svettiga näsroten. Någon näsduk syntes ingenstädes.

Han gled allt längre in i arkipelagen. Men fortfarande ingen duk. Bara slokande granar och oregelbundna enbuskar, ödsliga och stumma. "Anna! Anna!" Intet svar. Och så måste han krafla vidare.

Till slut började han bli mycket säker om att Anna icke alls fans på de der höjderna, kände sig gränslöst olycklig och beslöt under djupa suckar att fara till sitt land igen.

Vid det han så vände, fumligt mynnande med ena åran, fick han se något, som viftade på holmen om ba-

bord, den största åt Storvikslandet till, och med kärlekens hela jubeleld rodde han dit.

Han for så blindt fram, att ekstocken körde upp på ett grund, hvaraf man annars mycket väl kan se några stenspetsar. Binoclen rök af vid den häftiga knuffen.

Båten satt fast, men han brydde sig icke om något bättre landningsställe, utan stoppade apelsinerna i fickan och vadade i land med gitarren under armen.

Anländ på det torra, drog han till den fördömda D-strängen, som aldrig ville stå i stämningen, men som tyvärr var alldeles nödvändig vid ett verkligt sentimentalt återgifvande af den qvinnoverldsbedårande sången

Kärlek bor i herdens hydda,
 Kärlek bor i furstens sal,
 Intet *) mot dess makt kan skydda:
 Han är lifvets fröjder, lifvets qual.
 Tyst han smyger lågan sin
 I två lika hjertan in.
 Tyst han smyger lågan si-in
 I två li-ika hjertan in.

Det har sagts och, hvad förunderligare är, trots af eljest förståndigt folk, att Rupert vid detta minnesvärda tillfälle låtit sin känsla öfversvalla i

Ensam i skuggrika dalen,
 Tätt vid en sva-alkande ström,
 Bo-odde, befriad ifrån qvalen,
 Fingal, en herde så öm.

*) "Konsten ligger egentligen i att icke knussa på tonvigten i detta betydelsefulla ord. Halfva spelet är vunnet med klämman på "Intet" en augustiafton så der vid Lovisadagen bortåt niotiden. En tung suck och en half paus omedelbart derpå skämma aldrig effekten."

Utdrag ur Afhandlingen "Om kärleken. Tio betraktelser." Af en Kännare. Betraktelsen Råd.

Men detta svåra missgrepp har utan tvifvel sin förklaringsgrund i den omständigheten, att båda sångerna hafva qval och gå i D-dur. Likväl äro dessa bägge saker så genomgående drag i *alla* gitarrsånger från början af detta århundrade, att de icke borde hafva förvillat eljest samvetsgranna forskare. I hvarje fall är det lögn, att Rupert sjöng om Fingal, utan han sjöng om kärleken i allmänhet och om sig sjelf på sin höjd.

Derefter koxade han upp med det optimistiska antagandet, att Anna belyssnat detta fina lock och gifvit sig ned för branten. Men ingen mensklig varelse syntes till på den skogbeväxta höjden.

Och så måste han uttala sig tydligare. "Anna, älskade Anna! Kom fram och gäcka inte längre min väntan. Tiden är dyrbar. Jag måste snart hem till tågsignalen."

Naturligtvis trodde han, att Anna höll sig undan af öfverdrifven blygsamhet. Men Rupert väntade förgäves.

Det kom ingen och hördes icke ett ljud. Och likväl hade han icke kunnat se i syne. En näsduk *hade* viftat deruppe. Alltså — till väders!

Rupert klättrade upp ett stycke, spejade, så godt han kunde, åt alla sidor, ropade på flickan, men ingenting förnams.

Men, se der, längre upp, just vid sjelfva krönet — — minsann, synes icke der en näsduk, om ock något tvifvelaktigt till hvitheten!

Nu gäller det. Excelsior! Upp Rupert och bry dig aldrig om barren, som slå dig i synen eller stenarna, som karfva sönder stöfletterna! Den sanna kärleken känner inga så tarfliga hänsyn.

"En sådan yrhätta!" mumlade den unge mannen, lackande af svett. "Hon nöjer sig inte med mindre än

toppen, liksom Loreley på sin olycksbringande klippa. Men Anna är ingen trollpacka, utan det sötaste tösa-barn på hela Skandinaviska halfön och det rabatteras inte på. Alltså, framåt!"

Se så der ja. Nu är han vid sjelfva kammen. Han flämtar af längtan och ansträngning. "Anna", hviskar han, kantrande ögonen lik en förälskad tjäder, "Anna, ändtligen!"

På toppen af holmen är emellertid fortfarande allting dödt. Men nu brakade något åt den sidan, som är motsatt till Ruperts landningsställe. Det lät som om en qvist brutits af och när han ser ditåt, vinkar åter näsduken.

Då ränner han med fördubblad ifver ned för den motsatta sluttningen. "Anna", ropar han, "så stanna då! Hvad är detta för ett gyckel? Jag trodde, att du älskade mig, att du var mig trogen -- --"

Midt i starkaste farten får han ett slag öfver den minst ädla delen af ryggen.

"Här ska du finna trohet, din satans flickjägare!" skrek en sträf röst.

"Och häнна mä," skrek en andra, med ännu en släng.

"Men häнна blir de qvittadö med samma!" vrå-lade en tredje, måttande ett förfärligt slag, som dock bommade.

Rupert var visserligen drömmare, men detta hinder ingen från att samtidigt vara god gymnast. Nu gälde att löpa lätt.

Det blef ett så kalladt kattrakande öfver stenar och trädrötter. Fienderna voro tätt bakom, kastande stenar och skälsord efter honom. Den ilskne kusinen, som väl hade mest på hjertat, var honom så tätt i hä-larna, att han plötsligt vände och slog sönder guitar-

ren på dennes snedögda skalle, hvarigenom han bet honom från lifvet en half minut.

Se så, nu är han åter på toppen och nu ned igen! Nu är han snart i strandstenarne. En spark åt båten och dina anförvandter in spe gå miste om ett dråpligt aftonnöje — —

Men, o ve, der faller vår romaneske unge man och får en ytterst oromantisk afbasning utaf Annas vilda bröder och kusinen med godtköpspomadan! De se inte ut att vara nådiga någon af dem.

Rupert fick stryk, mycket stryk, så bastant, att han svimmade och filisteerna lemnade honom orörlig ett stycke från båten. (Kan någon menniska säga mig, hvarst svenskarnas så beprisade ridderlighet har tagit vägen? Jag frågar endast i förbigående och vill blott anmärka, att denna historia till sina hufvuddrag är sann från början till slut.)

Olyckligtvis vakade kärleken. Det hade varit mycket bättre om den befunnits afkolad, den också.

Anna Eld hade under mörka aningar lagt märke till, huruledes bröderna och den i henne förälskade slusken till kusin smugit ned till Långsjöstranden och just tagit den ekstock hon tänkte begagna. Huru de fått nys om det tillämnade mötet, kunde hon icke fatta. (Men i händelse sådana gammaldags intriger kunna intressera en nutida läsare, så var saken den, att stationskarlen Petter lyssnat till uppgörelsen i godsmagasinet och att denne hedersknyffel unnade sin förman ett godt kok stryk, emedan Rupert nödgats en gång rapportera honom för fylleri, hvartill han gjort sig saker minst ett tjog gånger.)

Emellertid sprang hon omkring för att få en båt, fast besluten att hindra hvarje våldsbragd. Men hon fick

ingen ekstock förrän vid det en tiondedels mil derifrån liggande tegelbruket.

Anna var, i motsats till sin beundrare, en ypperlig rodderska. Hon satte i väg med fart och mönstrade snabbt holmarna, mellan hvilka ekstocken flög med kvartershögt skum för den tvära bogen. Snart upptäckte hon en strandad båt och rodde dit.

När hon kom i land, låg Rupert der ännu medvetslös, blek och blodig. Flickan upptog genast ur kjolsäcken den enda present hon någonsin fått af sin beundrare. Det var en flaska Eau de Cologne af Farinas allra som äktaste.

Med denna nyttiga lyxartikel baddade hon tinnigarna och kittlade näsan. Sjövatten gjorde resten.

Rupert trodde, att Anna räddat hans lif. Några kallblodiga vänner kunde icke få ur honom det. Hvarken medicinska eller andra grunder, hvaribland ekonomiska eller det oomtvistliga skälet, att Anna, stadigt sedt, var en mäktig rå, okunnig och dum varelse, hvars vyer aldrig skulle komma att gå utom köket och barnkammaren, kunde afhålla denne svärmiske telegrafist från att vid första lägliga tillfälle söka en liten inspektorsplats, som ingen ville ha och gifta sig med henne.

Han fick sin första dufning redan under sjelfva bröllopsdagen. Artigheterna från svågarna verkade på hans estetiska nerver föga bättre än påkrappen och han bevakade sin hustrus mun med pinsam påpasslighet för att fiska upp alla grodor och söka gömma dem för egen räkning.

Stackars, begåfvade Rupert! Ännu sitter du der, skrifer fakturor på en rad, säljer biljetter åt några bönder och afskickar fem telegram om året. Men för hvarje år ser du allt trumpnare ut t. o. m. när du blåser i hvisselpipan, under medvetande om att du blifvit be-

dragen lika mycket på den der "första kärleken" som det der oberoendet. Du anstränger dig att språka vänligt med den glåmiga, vårdslösa, tarfliga qvinna, som tiden för längesedan reducerat till sina egentliga proportioner, men du har aldrig haft en tanke gemensam med henne eller hon med dig utöfver mat och kläder. I kunden ej tänka lika ens om barnen, deras uppfostran och framtid. Men fastän *du* är för stolt att klaga, oakadt din hustru pratar åtskilligt käringsnack på din rygg, kan du ej lura mig från tanken, hurusom du i ditt inre tusen gånger önskat, att du aldrig sett en smutsig näsduk i Långsjön och att din hand aldrig hållit i en flaska Kölnervatten af Farinas bästa.

En tröst är att veta, det vår tids tjugoåringar äro så pass avancerade, att något liknande icke skulle kunna hända dem, tack vare den lyckliga frånvaron af all fruktbar, handlingskraftig fantasi. De lycklige!

En likförbränning.

Det var en ruskig natt i början af November. Den bitande blåsten ref i ganska ampert och framkallade en nästan hemsk, knastrande qvidan i de sura qvistarne, som den glödgade upp och pinade att brinna med motvilliga, rökande lågor.

En hop mörka figurer gräfde och lossade dyn i skottkärror, som skötos af andra uppför plankor och tömdes på kanalstränderna. Här och der vid de skilda arbetslagen satt en man, annoterande kärornas antal med fyra streck och en kam öfver, alldeles som man markerar spelen i kasino.

En af dessa förmän hade ett ovanligt präktigt yttre. Det är möjligt, kanske troligt, att han icke gjort synnerlig lycka i skönhetstäflan på ett frackfylldt salongsgolf. Men här, belyst af det ojemnt flammande eldskenet tog sig det svartskäggiga ansigtet ytterst måleriskt ut under den vårdslöst tillbucklade gamla filthatten. Det hade ett uttryck af buttert trots, föga vanligt bland våra civiliserade platthufvuden och dessutom en viss grubblande, inbunden min, sådan man sällan ser hos vår arbetarebefolkning. Ansigtet var intressant med ett ord och tillhörde Paul Paulsson, Mette Sörensens älskare eller fästman, för att begagna det öfliga epitetet.

Han var klädd alldeles som de andra arbetarne i förskinn och storstöflar och gick ibland ned och gräfde några spadtag, åtminstone för att hålla sig varm. Att detta dock icke var enda medlet, derom vittnade en urdrucken quartersbutelj, som stack upp ur rockfickan.

Men det led också mot slutet af vakten och litet hvar kände sig ganska belåten, när ingenjör Lönnholm kom och gaf befallning om arbetets upphörande för dessa lag.

Lönnholm, en till utseendet "dugtig och rätt hyggelig man så der på trettioalet, slog sig derpå i samspråk med Paulsson och bägge följdes åt vägen fram längs kanalbanken.

Paulsson bebodde en af de bättre barackerna i "Loppstan" och när de båda männen kommit midt för denna, ville Paulsson taga godnatt.

"Åh pytt," sade ingenjören i ett slags otvungen kamratton, hvilken angenämt berörde den något högfärdige Paulssons öron, "Paulsson kan behöfva en ordentlig sängfösare i det här hundvädret, förrän han går till kojs. Kom upp med mig och töm en liten flaska konjak. Jag har ett slag, som inte skäms för sig."

Paulsson gjorde ett par af dessa protester, som höra till svenska bondnaturens få arf från riddartiden och hvarigenom de tro sig blifva mera "nödbjudna". Men så följde han, efter all anledning att tro, tämligen godvilligt.

Ingenjören hade blifvit inlogerad i kontorsbyggnadens vindsvåning. Rummet föreföll särdeles varmt och trefligt, sedan lampan blifvit tänd och en full konjaksflaska kommit på bordet. Visst är, att Paulsson kände sig kraftigt öfvertygad derom, när han i tankarna jemförde det med sin barack, änskönt denna var en af de allra bästa, med gardiner för fönstret och en verklig liten skorsten.

Först talade de om åtskilliga arbetare i Paulssons lag och om vissa underslef vid kärräkningen, begångna af ett par förmän, som nyligen afskedats. Men småningom ledde ingenjören samspråket in på ett ämne af mera personlig natur, när Paulsson, som blifvit en smula hufvudyr af värmen och den starka konjaken, alltmera tycktes benägen att duka fram hvad han hade inombords.

Paulsson skildrade i ett mer glödande språk än man skulle ha trott en simpel arbetare om, sin kärlek till den der Mette Sörensen, hvilken han träffat på i Ryssland. Hon hade lefvat der i största lyx hos en rik baron, på hvars stamgods Paulsson hade varit med om jordschaktningsarbeten. Huru de hade "formerat bekantskap" och huruledes hon lemnat allt, för att följa honom, var en mycket romantisk historia, nästan en smula väl apokryfisk åtminstone för den, som känner nutidens qvinna, isynnerhet af Mettes slag, sådan hon verkligen är.

Det hade nog varit Paulssons mening att gifta sig med Mette, men hennes papper voro icke i det skick, att man kunde få ut lysning på dem. Hon var född i

Norge och hade flackat omkring halfva Europa. För öfrigt passade deras nuvarande förhållande alldeles i stycke med den närvarande ställningen vid Storviken, menade Paulsson. Men när Storviken blefve ett ställe med färdigbildadt samhällsskick, hoppades han kunna grunda ett af de nya hemmen der; ty för Mettes skull ville han bli en stadig man och söka att få fast anställning nere i "verket", när det en gång blefve färdigt.

Paulsson, litet stram och anseende sig åtskilliga tum högre än arbetarne omkring honom, hade nu fått någon att taga igen skadan hos för sin nödtvungna tystlåtenhet och ingenjören var en ytterst treflig åhörare, som bara nickade och fylde glasen. Paulsson hade, på den senares uppmaning, tagit af sig rocken och satt nu i ylleskjortärmarne på en s. k. garibaldi-stol med mjuka dynor.

Säkerligen finnes icke en möbel, mera egnad att göra människor lata och dåsiga än en sådan der garibaldi-stol, låg och behagligt sluttande, som den är, smidigt fogande sig efter våra vräkigaste önsknningar medelst en mycket enkel mekanism.

Paulssons ögon sträfvade med allt större möda att hålla sig öppna. Han var icke alldeles drucken, änskönt värmen och spriten gjorde hvad de kunde, men han kände sig förskräckligt tung, ty denna timme var hans vanliga softid och sådana vanor hänga i. Han egde likväl nog kraft att ruska upp sig, tacka för välfägnaden och bjuda godnatt.

"Låt oss inte lemna några slankar, två stora, starka karlar som vi äro," sade ingenjören, som började få blodet i snabbare lopp, "se så, vi ha bara bottengömma-man kvar. Sen må Paulsson gerna gå hem och breda något gammalt på sig. Skål Paulsson och i botten! Jag hoppas han bjuder mig på bröllopet, när det nu blir."

"Tack ingenjören, för de han gjort sej så gemen! Husch, det var start — —"

"Men godt gör det — —"

"Godt gör det, ja" mumlade Paulsson, sjunkande tillbaka på stolens mjuka kuddar, der han om några sekunder snarkade med vidöppen mun.

Lönholm tog en halvfrökt cigarr, satte sig i gungstolen och såg på de molngubbar han utpuffade med en viss omedveten häftighet. Sedan han rökt ut cigarren, betraktade han Paulsson, som nu sof med djup, regelbunden andhemtning.

Derpå steg han upp, gick ut på vinden och återkom med en flaska bilinervatten, hvilken han tömde till sista droppen.

Sedan satt han ännu några ögonblick, oafvändt betraktande Paulsson. Så ruskade han honom, förde armarna i alla möjliga riktningar och nöp honom i näsan. Men den sofvande var som en död.

Återigen tände han en ny cigarr och betraktade rökringlarna med grubblande min. Men hastigt sprang han upp, lade bort cigarren och drog af Paulssons sura stöflar, hvarvid han ryckte och knyckte, utan att denne gaf ifrån sig ett tecken till känsel. Sedan knäpte han upp spännet på förskinnet.

Det mötte inga svårigheter att taga af det. Men när han väl höll skinnet i handen, såg det ut som om han gerna velat anbringa det igen på sin förra plats.

Så tog han lampan, satte den framför spegeln och iklädde sig förskinnet, hvarpå han skyndsamt kastade på sig Paulssons rock och hatt, släckte lampan och lumnade rummet med brådslande steg.

När Paulsson, med hufvudet ännu tungt, vaknade i dagbräckningen, blef han mycket förvånad och nedslagen öfver att finna sig liggande i den fina Garibaldi-

stolen. Han kände sig verkligen rädd för att ha burit sig "busaktigt" åt under pokulerandet, hvaraf han väl mindes största delen. Men mest rörde honom dock, att ingenjören varit hygglig nog att draga af hans stöflar och befria honom från det styfva förskinnnet, hvilka effekter han fann ligga i ett hörn, liksom rock och hatt ordentligt hängde på väggen.

Han såg ingenjören ligga i jernsängen, till utseendet fast insomnad, och då han icke ville väcka honom, steg han upp, klädde sig och gick sakta sina färde.

Besynnerligt nog talades ingenjören och Paulsson sedan aldrig vid om denna händelse. Det var till och med något att lägga märke till, huru det nästan såg ut som om de bägge männen undveko att se åt hvarandra efter den der natten.

Huru det nu än förhöll sig dermed, så måtte Paulsson hafva uppgifvit sin vackra tanke att blifva en stadig lem af Storvikens reglerade samhälle, ty både han och Mette försvunno snart derifrån, liksom så många andra af de lösa arbetarne.

Ingenjör Lönnholm var en af de få bland den högre personalen, som stannade kvar efter gamla bolagets fall. Ehuru icke egentligen fackman, hade han dock med intresse följt de då ännu tämligen famlande experimenten med stålblåsning efter Bessemer-metoden, hvar till man i sjelfva verket mindre behöfver vetenskapliga studier är säker blick och erfarenhet. När det nya bolaget åter satt bruket i gång, anställdes Lönnholm att leda stålblåsningen.

Det var åter en mörk höstnatt. Men nere i den ofantliga verkstaden var det ljust som under en somardag med strålände sol, åtminstone omkring den påronformiga kupolugnen, hvilken tycktes vara ett slags påskrufvad mynning till någon arbetände vulkan, ett så hel-

vetiskt då utgick derifrån. Och tusentals glödande stycken af skiftande former och färger utspyddes med underjordiska, bullrande qvidanden ur konverterns jernkropp, bildande en rad fyrverkerier, sådana ingen pyroteknik i världen ännu kan göra maken till.

Men småningom upphör dånet, de glödande stjernorna blifva allt mindre och färre. Slutligen är det alldeles tyst och nästan skumt. Den mäktiga kupolen vändes och vrides öfver "skänken", i hvilken det hvita, silfverglänsande bessemerjernet rinner, tunt som vatten-välling.

En man står vid randen af skänken, uppmärksamt beskådande denna helvetessoppa, lumpna 1,500 gr. C. het. Det är ingenjör Lönnholm, som leder blåsningen. Soppan är synbarligen i hans smak; ty han tittar ned på den allt högre stigande stålsjön med tydlig belåtenhet. En hop sotiga karlar äro ifrigt sysselsatta rundt omkring, bakom honom, framför honom med att ordna kokillerna och dylikt.

Blott en ende deltagar icke i den allmänna brådskan, han med det bleka ansigtet, som nyss smög fram från stora kranen, der han hållit sig i skuggan under blåsningen. Han ser bra ut vid skenet från det rinnande jernet, men förvirrad och vild. Riktigt pittoresk just.

Ett steg för honom tätt bakom ingenjören, som han med bortvänt ansigte gifver en våldsamt puff i ryggen. Denne störtar hufvudstupa i skänken utan ett ljud.

Man ser ingenting af honom, men stålmassan spottar och fräser på ett ohyggligt sätt. Så blir ytan åter jemn och glänsande blåhvit, likt ett elektriskt ljus.

"Nu ligger du ändå varmare än när du låg hos

Mette!" skriker den bleke mannen och rusar genom verkstaden åt Långsjön till.

Ingen arbetade i valsverket, som var uppställt åt detta håll och innan någon stålblåsare fått fattning nog att sätta efter den flyende, var han sin kos och ingen fann honom.

Kanske hade han kastat sig i Långsjön; säkert är, att man ej såg honom mera. Men att det var Paul Paulsson, kunde de förstå af hans utrop om Mette, änskönt få någonsin fingo veta egentliga orsaken till detta öfverlagda mord.

Fröken Snick-Snack och hennes friare.

Madam Österlund — eller fru, såsom hon artigt kallades derute vid Storviken — tillhörde dessa högröstade, kraftfulla, hersklystna gummor, hvilka det nuvarande samhällets utsugna jordmån icke mer skulle förmå att bringa till mognad. I sin ungdom hade hon tjenat hos Elfström, det rika kommerserådet, och så gifte hon sig med Westerlund, timmermannen på skeppet "Minnet". Men när denne tog hyra på långresor, hade hon ej ro att sitta stilla och lefva på månadsuttagen af "träcksedeln", utan skaffade sig "rättigheter" och anlade den af sjöfolk väl kända krogen "Mörtbo", som hade ett utmärkt läge vid "Samlingsplatsen", dit kaptenerna gingo att söka sitt folk. Mörtbo var en farlig krog, hvarest månget ansigte målades gult och blått i en handvändning; men madamen visste att sköta sina gastar, när de blefvo för högljudda. Till slut kom en ny fiskal,

som var "kitslig" och lagade så, att rättigheterna blefvo förverkade. Men då var gumman rätt förmögen.

Likväl fann madam Österlund tiden att alldeles draga sig ur verldsvimlet ännu icke för handen, hvadan hennes rastlösa födgeni spanade ut, att Storviken borde kunna göras något af. Så for hon dit, intog brukspatron Kärffström genom sitt säkra uppträdande och öfverenskom med honom att taga alla herrarne i maten för visst pris per månad. Detta ackord var i förbigående sagdt så väl uppgjort, att herrskapet Österlund under den korta tiden af tre år lade öfver 15,000 kronor till sin förra sparpennning; ty det slank med en liten vin- och ölförsäljning åt kalifornierne derjemte.

Gubben Österlund var ett beskedligt kräk, som slutat upp att segla och aldrig gaf ett kny ifrån sig, utom när han kom åt att få en hyra. Han lät då fasligt morsk en liten stund, tills "gumman sjelf" gaf honom ett kok stryk och körde honom i säng. Han hojade alltid till och vrålade, när hon slog honom i däck, men blef tyst strax derpå, hvarför man kallade honom "Knallhatten".

De hade ett enda barn, en dotter, åt hvilken modern tycktes hafva spart all den ömhet hon eljest kunnat föröda. Sammanlagdt blef deraf slutligen dock en betydande fond. Flickan kunde också behöfva den hel och hållen, om nämligen den brukats med urskiljning; ty icke hade naturen gjort sig mycket omak för henne, det är då visst och sant.

Denna fröken Maria Carolina Vilhelmina förekom under krinolinens mest utsväfvande period och man får en alldeles tydlig bild af henne, om man tänker sig en afskuren luftballonghalfva sväfva fram öfver marken. Hon var lik en docka med uttryckslost dussinhuftud

och i öfrigt formad och klädd med mycket dålig smak, men icke utan ett visst ordningssinne.

Fröken "Snick-Snack", hvartill garnisonen vid Storviken döpt henne, bråddes i allo på pappa Knallhatten. Lika komplett nolla som han, hade hon också sina ryck af våldsamt, hastigt öfvergående eruption. Men då fadern morskades af brännvin, blef dottern berusad af högfärd, som i starka doser bestods af mutter Österlund, frambringade de kostligaste verkningar och gjorde möjlig en drift, hvilken annars aldrig kunnat gå för sig i så stort omfång.

Gumman Österlunds hufvudomsorg bestod i att skaffa sig en präktig måg. Hon hade funderat öfver denna fågel Phœnix bästa delen af sitt lif och var icke litet kinkig beträffande honom. Hon ville visst icke knoga hop pengar åt någon simpel arbetare eller svirande vindspelare. Nej bevars, blott en ordentlig herreman skulle få titta dit.

Vid Storviken fans nu att välja på. Der hade hon kommit just midt i väplinglandet. Det gälde bara att hitta sjelfva fyrväplingen.

Fröken var att börja med ett slags myth. Man såg henne i sitt bepansrade omhölje med en slöja för ansigtet sparsamt promenerande längs de nyutlagda jernvägsspåren, alltid i sällskap med godköpsinbudna, bekanta flickor från den närbelägna staden eller Sigrid, den blygsamma dottern till banmästaren vid Kalfhöjdens vaktstuga, belägen $\frac{1}{4}$ mil från Storviken. Mutter Österlunds verldserfarenhet sörjde nogsamt för, att dotterns bekanta icke hade något att afundas hvarandra, åtminstone beträffande skönhet och behag.

Det hade varit klokt att bibehålla det der mythskapet. Det kläder fruntimmer i allmänhet och mindre begåfvade isynnerhet. Tyvärr för dem och lyckligtvis

för oss skenar mythen i väg så tämligen hastigt gentemot verserade karlar, för att lemna rum åt en verklig-hetsbild af oftast tarfliga dimensioner. Och af Storvikens herrar voro just ej många öfver sig gröna.

Gumman utlade sina krokar slugt nog. Hon sände in dottern i den stora matsalen blott ytterst sällan, men alltid utstyrd med en elegans, som madamen ansåg sällan hafva blifvit öfverträffad. Hon sparade icke heller på att bjuda ut sin vara muntligen. Ytterst fint naturligtvis.

"Våran flicka, hon kan då bå groft och fint, hon. Gud vet, hvar hon fått lära sej allting ifrån. Jag är riktigt försatt för henne, så gammal och grå jag är. Jo jo, den som får henne en gång, han får ingen, som sitter och lägger händerna i kors och gapar efter stekta sparfvar inte," tyckte gumman, ansträngande sin bistra mun till ett sorts smålöje, hvilket dock endast gick till vid ena mungipan.

Mutter Österlund stälde också till kalas på sin och dotterns namnsdagar, dit samtliga herrarne voro inbjudna. Detta åstadkom ett närmande parterna emellan, hvilket hade till följd, att de af herrarne, som kommo för bitida till middagen, gjorde visit i frökens jungfrubur, hvilken var belägen innanför värdshusets sydliga förstuga.

De unge männen kommo snart underfund med, hvilken enkel varelse Maria Carolina Vilhelmina Österlund egentligen var och omkristnade henne, som sagdt, till "Snick-Snack", på grund af det meningslösa pjollet, hvilket med en viss lätthet trillade ur hennes lilla, uttryckslösa dockmun.

Somliga försökte röra hennes hjerta, men det hade snörlifvet åtsnörpt så hårdt, att alla känslor försvunnit, i händelse några funnits der. Man hade lika

gera kunnat försöka spela "Carneval de Venice" på psalmodikon som att få fröken Snick-Snacks s. k. inre strängar att vibrera.

Derför var grymheten icke så stor, när Daniel Star, den glade teknologen, föreslog, att herrarna skulle beundra fröken Snick-Snack vissa bestämda terminer, under hvilka beundraren i tur borde få åtnjuta all den ro ett så granlaga förehafvande ansågs kräfva.

Detta massfrieri försiggick visserligen icke efter anciennitet, men det bedrefs med ett allvar, hvilket var nära att göra gumman Österlund tokig.

"Min Mari, se det är något nog till flicka det!" utropade hon till gamla Madelinskan, som kommit ditut för att sy. "Hon har två friare på hvart finger, tre med om det kniper. Här springer herrarna, ska Madelinskan tro, som grå katten. Ja ja, beskedliga ä dom förstås, men en kan inte se dom längre än till tåna. Men, Gud ske lof, det fins att välja på, det är bara att ta i högen."

Midt i all denna rikedom på giljare fans dock en betänklig omständighet. Det var ingen, som friade ordentligt. De tjente ut sin tid och gäfv sig godvilligt för efterträdaren. De funno sig med resignation i att blifva undanpetade, den ene efter den andre. De lockade staccars dumma Snick-Snack till ett litet vredesutbrott, hvilket de bedyrade vara mer än nog att krossa en känslig karls hjerta för hela lifvet och så sackade de sin väg. Men gumman myste med sin ena mungipa och trodde blott, att de voro för blyga.

Det fans tillfällen, då hon hunsade upp fader Österlund, Knallhatten. Hon menade tro på, "att han inte vore värd bära byxor, när han inte kunde lägga så många strån i kors för dotterns framtid som att leta ut hvem som vore den ypperste och stadigaste utaf

herrarne, så att man kunde veta hvem som var att hålla sig till i främsta rummet."

Den beskedlige sjötimmermannen, som försynen endast sparsamt utrustat för diplomatién, bjöd till så godt han kunde. Han prejade en god del af Storvikens inbyggare af herreklassen med frågor, hvilka icke kunde misstydas.

Efter moget begrundande fann Österlund, att en ingenjör Ekengren var den lämpligaste mågkandidaten.

Ingenjören förstod mycket väl att imponera på Knallhatten, som icke begrep något af ritningar och siffror, men deremot så mycket bättre visste att uppskatta ett kraftigt och ovetligt kommando. Den som skrek mest, hade enligt hans åsigt också mest att betyda. Och Knallhatten är icke ensam om den meningen.

Några supslantar då och då, ett visst piggt intresse för gubbens skepparlögner togo honom från vindsidan, så att pappa Österlund snart blef alldeles på det klara med att ingenjör Ekengren vore den styfvaste af alla herrarne.

Eljest funnos delade tankar om denne herr Ekengren, som icke var någon ingenjör alls, att börja med. Han var f. d. sergeant vid ett indelt regemente och hade kommit till Storviken såsom ett slags pådrifvare vid kanalarbetet. Det rådde mycken tvekan, huruvida han borde upptagas bland det stora kottieriet i värdshuset; men då brukspatron Kärffström äfven låtit inackordera honom der, fick han vara med på ett hörn. Man märkte dock snart, att underhuggaren var mycket okunnig och, hvad värre var, en ytterst simpel karl. Emellertid hade äfven herr Ekengren varit med om sammangaddningen beträffande fröken Snick-Snack och, efter noggran rekognosering, beslöt denne gyn-

nare att på allvar begagna sig af omständigheterna. Ty alltid finnes någon Judas bland så många.

Det blef sergeantens friaretur vid midsommartiden och han visste bruka den. Icke därför som skulle Don Juan sjelf mäktat få fröken Snick-Snacks hjerta att klappa fortare, men herr Ekengren använde den slags fjeskande uppmärksamhet, som är en lisa för kammarringfrufåfången och sådant slog till viss grad an på Snick-Snack. Knäck-ustiken senterade hon en smula.

Messen i värdshuset hade beslutat att midsommardagen göra en utfärd till den på andra sidan af Långsjön belägna Örlunda gästgifvaregård, hvarest middag blifvit bestäld goda fjorton dagar förut. Ty detta trefliga värdshus hade rykte om sig att eljest icke kunna prestera mer än bränvin, hästbröd och sårt öl.

Vid Storviken fans den tiden icke andra farkoster än några ekstockar. För den skull beslöts att hyra en ångbåt, som tillhörde det närliggande Stenmarks bruk.

Ångaren "Axel" var en mycket anmärkningsvärd båt på sitt vis. Bygd under den period, då man i första häpenheten trodde ångan till sjös om hvad underverk som helst, hade man försett båten med stora hjul, men endast knappa två hästkrafter.

Ursprungligen hette den "Gångbro" och var afsedd att frakta fabriksarbeterskorna från ** öfver till Gångbro storartade spinneri. Men det dröjde ej länge förrän man upptäckte, att fastän flickorna foro från staden klockan fyra om morgonen, kommo de ej fram förrän närmare middagen. Då såldes Gångbro till Stenmarks bruk, för att draga pråmar, omdöptes till Axel, men kallades aldrig annat än "Lungsoten", på grund af det förskräckliga väsen och stönande den höll, när maskinen sattes i gång.

Midsommarmorgonen låg Lungsoten, löfprydd och

bolmande, vid Storvikens strand. Samtliga herrar voro ombord utom den stackars telegrafisten, som fick sitta inlåst med sina sentimentala drömmar. Äfven liten Snick-Snack var inbjuden och som hennes sällskap den rätt hyggliga banmästaredottern. Mutter sjelf hade ej hjerta att fara ifrån den lofvande utsigten af en väldig kommers med "bälgerskt" öl, såsom hon uttryckte sig, och "bus-bas", en dråpligt rusande blandning af öl och sött vin. Somliga kallade drycken "Halft-om-Halft".

Vädret var härligt, skepparen på Lungsoten såg fryntlig och säker ut. Det artade sig till en treflig pick-nick.

Otvifvelaktigt var också utfärden mycket lyckad och aflopp utan annan fara än ett litet missöde.

Lungsoten, som liknade en lillgammal pojke utstyrd i pappas storstöflar, hade gjort en kraftansträngning och med gräsligt pustande förmått komma till motsatta stranden två timmar efter den tid, då middagen blifvit bestäld. Men maskineriet blef allt sämre på återvägen, hvadan somliga med komisk fasa började skildra de fruktansvärda farorna under en natt på den vådliga Långsjön.

Stackars fröken Snick-Snack vardt förskräckt med ett allvar, som framkallade ännu sorgligare historier. Långsjön var visserligen för tillfället lugn likt vattnet i ett tvättfat, men om några ögonblick kunde der gå vågor höga som hus, ja mycket högre, mycket.

Nu gälde det för herr Ekengren att visa sig som en man och kavaljer.

Han gjorde det också, anfäkta den fjeskande underhuggaren så visst!

Han sprang ned i maskinen och hade ett häftigt uppträde med maskinisten, hvares vigt och värdighet

icke i någon mån förringades deraf, att han i sin person äfven förenade eldaresysslan.

"Hör på, karl, hvad är detta för en d—a slags gåsmarsch på båt?" skrek herr Ekengren. "Tror ni, att ni går och polimasar med edra kolpråmar, hva? Eller tror ni, att ni är ute för att fara till Munkboda kyrka, som ni gjorde på fjorton dar, när man går dit med apostlahästarna på en — hvafalls? Elda på, elda på, karl, och, låt det gå lätt!"

"Kara ni er i väg, ni, annars karar jag till er med ugnsrakan!" röt maskinisten, som var betydligt på röken och icke tålde några personliga förolämpningar.

"Vackert, vackert, Sammil," medlade den fryntlige kaptenen. "Ge henne ett skedblad, så hon börjar hicka, efter det tycks vara sån brådska å färde."

Maskinisten brummade, men hyfvade några bastanta vedträ under pannan. Herr Ekengren hjälpte till med langningen, för att visa sitt glödande nit.

Det dröjde icke många minuter, förrän Lungsoten lät höra några rent af infernaliska stönanden och derpå rusade ur skorstenen en tjock ström gnistor, öfversål-lande hela aktern med en verklig störtsjö af eld. Detta var förmodligen hvad kaptenen menade, då han talade om hickan.

Skrik och svordomar, skratt och gråt! Alla rusade fröfver huller om buller midt i detta fyrverkeri. Fröken Snick-Snack bars af underhuggaren, framför hvärs långa fötter maskinisten försåtligt stack ett vedträ, så att han ramlade omkull, hvarvid liten Snick-Snack i första ögonkastet mera liknade en våldsamt bergad luftballong än föremålet för trettio personers hyllning.

Så snart man hemtat sig efter detta improviserade eldregn, befans den egentliga skadan blott belöpa sig till fröken Snick-Snacks parasoll, hvilken var allde-

les full af hål och hädanefter kunde anses reducerad till på sin höjd ett gröfre såll.

Stackars lilla Snick-Snack gret emellertid bittra tårar öfver sin uppbrända umbrella, men underhuggaren hviskade ifriga försäkringar i hennes öra och bad henne icke röja det fatala missödet för sin fru moder.

Sällskapet landade sedan utan vidare äfventyr vid Storviken ett godt stycke på morgonsidan. (Men när den fryntlige skepparen återkom till hemorten, är icke godt att uträkna. Lungsöten skulle aldrig hafva kunnat gå reguliera turer. Han var så nyckfull.)

"Nu eller aldrig!" tänkte Ekengren, när han något senare på morgonqvisten gick upp till stationen och åkte i bromsen med extra tåget till **.

Litet före middagsdags återkom han från staden med ett smalt paket under armen, styrande genast rak kurs på jungfruburen. Dörren dit var midt för trappan. Till höger låg köket, till venster ett rum, som beboddes af två ingenjörer, verkliga ingenjörer.

De senare stego just uppför förstugutrappan, när fröken Snick-Snack kom uthoppande med så mycket skimrande fröjd, som kunde rymmas på hennes trekantiga ansigte. Hon hade en vacker parasoll med glänsande, förgylld käpp i handen och följdes i hack och hål af herr Ekengren, som synbarligen låtit bränna sig i håret.

"Utmärkt," sade den ene ingenjören.

"Sublimt," mumlade den andre, dragande kamraten bakom förstugudörren.

Liten Snick-Snack öppnade köksdörren. "Mamma, mamma, kom, så ska mamma få si!" ropade hon, stående på tröskeln.

"Hva är e om?" brummade mamma Österlund, röd och mjölig, i det hon flåsande kom fram från bakugnen.

Det var stor bakning å färde och de hade nyss bör-

jat grädda. Hon gaf sig icke tid att lägga bort kakspaden, utan höll den kvar i sin kraftiga hand. För värmens skull gick gumman i blotta lifstycket, visande de bara, mjöliga armarna, som i all sin fruktansvärda fyllighet kommo en att tvifla på, huruvida egarinnan verkligen borde räknas till det svagare könet, om händelsen gjort henne till ena parten i ett slagsmål.

"Mamma, mamma, se hvad jag fått! Ack, en så söt parasoll, så söt, så söt! Och käppen ser ut som bara klara gullet! Och ett sånt fint fottral sen!" sladderade fröken, svängande med parasollen och en smal, fint utpyntad ask, hvori den legat.

"Hva har du fått det der spetaklet ifrån?" sporde gumman, med åskmoln i ögonen och händerna på de kolossala höfterna.

"Ingeniör Ekengren har varit så artig — —"

"En småsak, bara en småsak," stammade bemålde person med ett energiskt försök att småle, ty gumman såg hotande ut.

"Jaså, en småsak, en småsak — — för *honom* kan-tänka, han som har så go rå förstås — —" hväste gumman, gredelin i ansigtet af återhållen ilska.

"Greta då, vet hva du säger, menniska," varnade Knallhatten, som intog sin frugala måltid i ett afsides hörn på en kista, för att icke sitta i vägen.

"Jag vet hva jag säger och vet hva jag gör. Lagg dej inte i saker, som du inte förstår, en annan gång. — Behåll han sin parasoll sjelf, han Ekengren, och slit na med hälsan eller ge na åt nån, som bättre behöfver na, för min doter kan jag köpa hundra parasollur åt, i fall det kniper."

"Bästa fru Österlund, jag ber så mycket om förlåtelse, men det är inte bara parasollen det gäller, utan

två personers — — två personers lycka — —” stammade herr Ekengren.

”Såå, tror han det, han?” gnisslade gumman, nu blå af raseri. ”Tror han, att jag skulle ge min doter åt en åfsejkömmen underoffser, som inte eger byxerna han har på kroppen? Gå in du, min flicka, och strunta i parasollen och ge han sej åf, han, slickade stryker, och låt mej slippa si skynten åf en mer! Han trodde han skulle göra sej ett riktigt storkap nu, men han slapp, släter! Tvi f—n! En sischant, kan nån tänka sej en token oppkomst för oss gubevars? En token era jag skulle ha släpa och slitti för — —”

Herr Ekengrens ansigte hade hittills sökt bibehålla den slags sirupsfernissa, hvilken anses passande för liknande tillfällen, men nu brändes den bort ögonblickligen. Spelet var ju ohjelpigt förloradt.

”Alltid kunde han duga till måg åt en krögarkäring!” skrek han förbittrad, ryckande till sig parasollen från den arma fröken Snick-Snack och gjorde helt om.

Men den manhaftiga gumman rusade ett par steg ut i förstugan efter honom och de på trappan posterade ingenjörerna trädde fram från sitt bakhåll, fyllande dörröppningen.

Aldrig har kanske en sergeant befunnit sig i ett så vanskligt läge. Stängd i fronten af ingenjörernas kalla, en smula hånande blickar, nåddes han akterifrån af den mjöliga kakspaden, som dansade på ryggen med ett eftertryck, hvilket för hvarje slag efterlemnade cirklar af mer än en fots diameter.

Fröken Snick-Snack flydde under näpna utrop af något slags obestämd känsla. Sergeanten trängde sig ut med förtvivlans mod på förstuguqvisten, snublade i trapporna, hamnade på hufvudet i sanden och afstod från den väntande middagen. Men gumman Österlund nic-

kade gravitetiskt åt "schinörerne", vaggade in i köket, slående igen dörren så att det rungade i hela huset och fortsatte gräddningen, medan hon samtidigt förgiftade Knallhattens middag med skarpa förebråelser öfver hans dumhet, som tiden blott tycktes ega förmåga att ytterligare föröka.

Den snöpliga utgången af sergeantens frieri gaf en kärkommen anledning åt ungherrarne vid Storviken att upphöra med uppvaktningarna hos fröken Snick-Snack, hvilka på senare tiden mera skött för att samvetsgrant utfylla den öfverenskomna planen, än på grund af något lifligare intresse.

Detta förtretade gumman Österlund, som bittida och sent förebrådde stackars Snick-Snack att "hafva valt bland väplingen så länge, tills hon stannat i starren". Gummans pilar träffade så mycket hårdare, derföre att flickan verkligen trodde sig hafva sänkt en mängd herrekarlshjertan i sorg och grämelse.

Ur detta qualm räddades de af en rödskäggig skotte på närmare sju fot, som kom till Storviken för att upp-sätta en af dessa jettehamrar, som äro i stånd att på några minuter smida ut de gröfsta stålgöt till smäckra cylindrar.

Mr. Mc Duff, fastän nykter skotte, hade starka ansatser åt engelska excentriciteter. Likt en massa bröder på andra sidan Nordsjön, var han öfvertygad om, att våra skogar vimlade af fruktansvärda rofdjur och hade för den skull köpt två fruktansvärda Enfieldgevär, skottställda på 1,500 fot. Dagen efter sin ankomst gick han upp bittida, beväpnade sig med muskedundrarna och kom till jernvägsstationen, som låg alldeles invid tjocka skogen.

Mc Duff hade flitigt sökt inhemta ett förråd svenska ord, under det den väldiga ånghammaren lossades

ur briggen "Kate Coventry's" gamla skrof och han bildade deraf ett ganska lustigt språk, af hvilket några godbitar ännu torde lefva i Storvikarnes minne.

När skotten kommit bakom knuten af stationshuset, undersökte han ännu en gång sina gevär och riktade sedan ögonen mot skogen. Men skogen hade ingenting ovanligt att uppvisa, oaktadt den skarpaste utkik. Några grönsiskor, bofinkar och mesar, det var alltihop.

Då kom Petter, stationskarlen, ut på platformen och började sopa.

"Hallå, sør," prejade skotten, "häv ju siin änni björ på skog tådag ännou?"

"Hur var de han sa, engilskman?" frågade Petter, som icke utan farhåga betraktade Mc Duff med sitt fotslånga skägg och sina två bössor.

Skotten upprepade sitt spörsmål, hvilket Petter ändå icke var karl att fatta, förrän Mc Duff kastade sig på marken, krypande på alla fyra, brummande som en björn och pekande mot skogen.

"Nej," svarade då Petter, som ändtligen var på det klara med sin man, "inte ha vi sitt nåra björnar och inte kommer de nåra hit, te minstingen inte från skogen."

Då Mc Duff sålunda snart blef öfvertygad om, att jagten icke var synnerligt lönande deruppe, började han slå sig på insamling af naturalier och kuriositeter i allmänhet. Derunder kom han i förbindelse med gubben Österlund, som kunde litet sjömansengelska och visade sig mycket nitisk att vandra omkring i bygden, för att snoka upp gammalt rassel.

Äfven gumman Österlund började intressera sig ganska starkt för skotten, när hon af kassören händelsevis fått höra, att Mc Duff af bolaget blifvit erbjuden fri

bostad af fem rum med kök och femtusen kronors lön jemte diverse naturaprestationer, för den händelse han ville stanna.

Snart började Mc Duff intaga sitt té i fröken Snick-Snacks jungfrubur och, om det ligger någon verklig grund för antagandet att kärleken egentligen uppkommer af ett slags ömsesidig komplettering, så torde det vara möjligt, att den länge resen kände sig dragen till Snick-Snack, det lilla knytet, och tvärtom.

En lättnad låg också deri, att de bägge kontrahenterna voro för litet hemma i hvarandras språk att kunna till fullo uppskatta hvarandras andeliga brister.

Under så lyckliga omständigheter var gumman Österlund ej den, som släpte härifrån och en vacker dag kunde hon öfverraska kolonien vid Storviken med förlofningskort, hvarpå till och med prålade ett vapen; ty skotten var af adelig börd, hvilken lott han lär delade med en öfverraskande stor mängd af Skottlands Macar.

Förlofningskortet hade beledsagats af en inbjudning till samtliga herrarne, med undantag af sergeant Eken-gren. Det gick ytterst muntert till denna minnesvärda afton och allmänna glädjen förminskades icke deraf, att den länge skotten ur sina samlingar framletat en gammal säckpipa, hvarmed han trakterade sällskapet under loppet af tvänne timmar, slutande med att dansa en "horn-pipe", vid hvilken de långa benen gjorde rafflande effekt.

Pappa Knallhatt hade, dagen till ära, supit sig redlös redan klockan sju på aftonen och under några häftiga utbrott af holländskt mod förklarade, att det var han, som skaffat dem den nye mågen, hvilket otillhöriga skrällande "gumman sjelf" gjorde en ända på genom att köra honom i säng.

Derföre var han också uppe på benen tidigare än någon annan påföljande morgon, en verkligt strålande vacker sommarmorgon, som förmådde honom att taga bössan och gå ett stycke till skogs.

Gubben Österlund var icke så dålig skytt. Född skärgårdsbo, hade han tidigt fått lära sig skjuta med lodbössa. Han tänkte öfverraska sin blifvande måg med något extra fint för naturaliesamlingen. Men ingenting märkligt kom i hans väg, icke ens något matnyttigt. Och de små sångfåglarna hade han icke hjerta att knäcka.

Till slut började han blifva sugande och begaf sig hemåt. Men som han tagit en vid lof för att undvika kanalen, förde vägen honom åt kontorssidan till. Der, omedelbart intill skogen, hvilken ännu stod kvar i all sin ursprunglighet, hade uppförts en byggnad, dit Mc Duff inflyttat och som derföre allmänt kallades "Engelska huset."

Ett bösshall derifrån fick Knallhatten händelsevis syn på en mörk punkt tätt intill stammen af en stor tall. Han tog den för ett fogelbo. Men så rörde klotet på sig. Knallhatten var ej sen att kasta bössan till ögat och fyra af. Klotet föll och befans vara en ugglas, en liten ganska snygg ugglas.

Glad som en spelman, isynnerhet derföre att fågeln icke var synnerligt sönderskjuten, lade han den i väskan och gick in till Mc Duff.

Denne, som kanske för första gången i sitt lif sagt nykterheten en god dag, väcktes af sin uppapperska med tillsägelse, att mr Österlund var kommen och ville tala vid honom.

Skotten marterades af de ursinnigaste kopparslagare och ensamt dessa gubbar äro i stånd att förvandla en annars fredlig karl till ett missfoster af ilska och

ofördragsamhet. Mycket mera då den der Mc Duff, som aldrig hade långt efter humöret. Han bad likväl mr Österlund stiga på, fastän han inom sig önskade honom draga så långt vägen räckte.

Pappa Knallhatt steg in, glad, helsosam och nyter, hvilket genast retade kopparslagarna, bara det.

"God morgon, sir. En mycket vacker morgon den här i dag, mr Mc Duff. Hoppas ni mår förträffligt, sir?" sporde Knallhatten, snällt och vänligt.

"Åh, tack, mr Österlund, inte alldeles fullt första klass, det kan jag försäkra er. Eder svenska punsch är visst brygd i helvetet, tänker jag," pustade Mc Duff med ansträngning och grimaser.

"Ja, nog är en simpel sup bra mycket bättre," försäkrade Österlund. "Jag plockade allt i mig några stycken i går, men de komma inte igen i dag och knacka på och fråga, hur jag mår. De ä inte fullt så fina de, kantänka. — Annars har jag då en fasligt triflig present åt honom från skogen, mr Mc Duff. Se här, hvad säger han om den här pjesen, hvafalls? Ung och välväxt, om inte just så värst vacker i sjelfva ansigtet, hva?"

Dermed lemnade han fram ugglan.

Skotten for med handen öfver sina värkande tinningar, betraktade ugglan uppmärksamt och började derpå ifrigt leta bland halsfjädrarna. Plötsligt drog han fram en fin kautschuksnodd, om hvilken fans vecklad en remsa silkespapper.

"Kan ni läsa skrifvet, usling?" hväste skotten, som kastat sig ur sängen, sättande lappen framför Knallhattens näsa.

På lappen stod: "Jag är mr Mc Duffs ugglan. Var så god och sänd mig till honom."

Knallhattens fåniga min afväpnade icke skotten,

som svårligen öfverföll sin svärfar på nykter kaluf och gaf honom mera stryk än skäligt kunde tyckas för en ung ugglas skull.

Men saken torde i någon mån förklaras, om ej alldeles förmildras, när hänsyn toges till den omständigheten, att Mc Duff nedlagt mycken möda på att tämja en uggleunge, som han köpt strax efter sin ankomst till Storviken och att han verkligen fått ungen så pass tam, att han kunnat släppas ut i det fria, hvarifrån han alltid återvänt. Gubben Knallhatt kände nog till den der ugglehistorien, men tänkte för tillfället ej på, att det kunde finnas dresserade fåglar i skogen.

Emellertid medgaf skottens raska sätt inga mäklingar och följderna blef en brytning mellan de så nyss förlofvade. En brytning och en förklaring af den beskaffenhet, att gubben Österlunds senaste lefnadsår blefvo mer bullersamma och oroliga än hela den långa tid han tillbragt på salta böljan.

Det storartade bolagets snart derefter inträffade fall skingrade värdshusets invånare och besökare åt alla väderstrecken, så att gumman Österlund måste draga dädan med sin dotter, ännu ledig till äktenskap.

Hon hade sedan ett bränvinsmagasin, men körde mannen att gå in bland Good-Templarne. Man kan på festliga utfärder se den åldrige, arme Knallhatten stå bredvid en stor grönmålad vattentunna med is i och safta på ur en lång buldansslang för ett öre glaslet. Fröken Snick-Snack blef sommaren anno 1884 ändtligen bortgift med en ädel Hickmanit. Och "det var hög tid", sa' Napoleon, såg Moskwa

HURU HAN BLEF GRÅHÅRIG.

EN SLINGRANDE HISTORIA.

HURU HAN BLEE GRAHARIG.

BY SIMON VAN DER LINDEN.

Skulle det verkligen kunna vara — —? Nej, ingen rimlighet. Han har ju alldeles isgrått hår, den der kurren.

Axel Black borde icke vara mer än högst sina fyrti ännu och då är man icke grå i hufvudet, åtminstone icke så der jemnt. Men ändå?

Att svänga i sig en biffstek som den der gråmalingen, det är då så likt vår galne f. d. skolramrat Axel, som tycktes vara gjord af bara qvicksilfver både utan och innan.

Det *är* han. Måtte väl det! Ingen annan än Axel Black flyger upp så der och springer till en med servietten om halsen och tuggan i mun, utan att bry sig om, att alla de afpolerade världsherrarne omkring bordet sitta undrande och spörjande. Det är en eld och en ifver hos den karlen som gälde det att rädda en familj från fjerde våningen i ett hus, der lågorna redan sticka ut ur den tredje.

Derföre hade vi beslutat festa med honom i ett enskildt rum. Han frågar ju icke det ringaste efter decorum, när han väl råkar i farten, så statens tjänsteman han är. Också kommer han aldrig att gå långt på den vägen, icke ens vid telegrafan, der hastigheten dock borde vara hufvudsaken. Han är verkligen en smula för hastig, till och med för elektriciteten.

Men när han talar om historier, må han gerna taga betslet mellan tänderna och galoppera i fullt sken, så mycket kostligare blir han.

Tyvänn fans i vårt sällskap ett par korrekta herrar, som med all sin estetiserande vishet icke kunde fatta det djupt lustiga i ett sådant der vildt zig-zag-jagande, utan alltid skulle försöka återföra den durkande sprakfålen på rätta vägen. Detta skämde bort saken, åtminstone i början, och må derföre läsaren kasta denna historias värsta brister på dessa trångsinta, okända pedanter — okända, derföre att jag här med nådens och barmhertighetens intetsägande streck borttraderat deras dumma och störande afbrott.

Det var icke svårt att få Axel Black i farten. Der till behöfdes blott en lätt förvåning öfver hans grå hår. Och så tog han han eld med samma:

Inte af bekymmer, nej gubevars väl. Somliga bli grå i förtid utaf bekymmer, sorger och sådant der. Det ligger i påbrådet hos andra. Men jag, jag blef grå af en händelse, jag, en händelse, se herrarne, så märkvärdig, så egen, så, utomordentlig, så unik som — som —

— — — — —

Nej, vi ska akta oss från afvikelser, börja från rätta ändan, förstå herrarne. — Jag hade en förskräcklig tienstgöring deruppe i F. Från kl. 7 till 12 och från 2 till 6 immerbadd, helg och söken, ensam som — som —

Ja, jag var så mol ensam, att Hin Håle mycket väl kunnat uppenbara sig för F—serna från sex till middan, utan att jag kunnat komma ifrån och få en skymt af honom. Stationen låg också aflägsset och alldeles isolerad från hvarje gemenskap med den egentliga staden.

Hela historien kom sig egentligen af, att jag har en så förfärlig skäggväxt. Det är ingen vanlig växt,

det är ett slags vidunderlig snabbhårighet, något liknande — — liknande — — ja, saunerligen jag vet hvad jag i rappet ska ta till, om inte Häggblads katt — —

Ja så, herrarne sågo aldrig Häggblads märkvärdiga katt? Då kände herrarne bestämdt inte Häggblad heller. En kuriös karl. Är han en humbug eller en stor man eller helt simplemang en galning, hva? Ha herrarne verkligen aldrig sett gubben Häggblad, "professorn" som han kallar sig? Han med långa håret, skägget à la Johannes Döparen och fötterna i rät vinkel mot benen? Men det var om hans katt, ja — —

Jag ger f—n logiken och tar i tu med katten. Det var en stor brandröd katt af någon utländsk ras. Åh, nog ha herrarne sett det slaget alltid! Det var en af dessa gubben Höökenberg alltid brukade binda en blåsa om halsen på, en stinn, torr blåsa med ärter i, för att han skulle bli riktigt skrämd. Det var vid ett sådant tillfälle, då — —

Ja precis, låt oss tala om *Häggblads* katt, ja. Det eger nog sin riktighet, att jag skenar på sned en smula, men vi sitta ju heller icke här och läsa filosofi för tusan! Det var som så, att professorn höll på med ett nytt, i alla tider oöfverträffadt — — se Häggblad gör ingenting annat än sånt, som icke kan öfverträffas — —

Ja så, nå nå, jag menade hårväxtmedel för tillfälle. Nu tror jag vi ä inne på saken ändå. Det var ett förskräckligt starkt medel. De få lof att göra dem starka nu för tiden, då det annonseras i alla möjliga tidnin-

gar om så många de oöfverträffligaste af alla hittills kända — —

— — — — —

Nog af, att det var bland de värsta, de mest heroiska pomadorna och bäst han går der och kucklar och kucklar — —

— — — — —

Naturligtvis professorn, professor Häggblad förstås. Bäst han går, spiller han ett par droppar på golfvet, kanske det var tre, men mera var det inte, det vill jag dö på. — Så går hans omisstänksamma katt — nå, jag vill inte påstå, att inte somliga kattor ä misstänkande — —

— — — — —

Så att *alla* kattor ha misstankar, om de ha några tankar alls. Uff! Nej, inga dumma witzar, om jag får be! Jag sa, att katten just går förbi och släpar sin brandröda svansspets efter golfvet och suddar den händelsevis i preparatet. Det var egentligen inte något preparat heller, utan just sjelfva qvintessencen, sjelfvaste musten. Den här fabrikör Häggblad — —

— — — — —

Jo, han *är* fabribör också, det är just hvad han egentligen är i sjelfva verket. Men jag talade nu om katten, väl till märkandes. Han tog sig en extra tupplur, för han var vid misshumör — ja, ja, det har en katt rättighet till mer än någon af herrarne! — och så vaknar han och sträcker på sig och får syn på svansen och känner inte igen den. Han vill inte kännas vid den på vilkor, utan ser sig omkring, om det inte är någon annans. Men finner, att i så fall skulle han inte ha någon svans sjelf, när han undersöker sig nogare. Och åter ser han oroligt efter, om det inte fins möjlighet, att någon annan katt kan vara till hands. Men

han är ensam med sitt öde. Först då kröker han rygg, kör ut genom fönstret med ett enda skutt, faller som en blixt ned från fjerde våningen och det sista folk fick se af katten var egentligen ingen katt, utan bara en lång, ohyggligt lång kattsvans, brandröd — —

— — — — —

Ja, det var just då jag kom till honom. "Låt honom löpa i frid," sa Häggblad, "han är en god annons."

"Ja, men hur kan folket veta, att det är professors katt?" frågade jag.

"Jag annonserar efter honom. Den enklaste sak i världen och så sätter jag ut annonsen om min *Gilead! Hår- Återställnings- Kraft- och Under-Balsam* straxt nedanför. Men sådant der är ändå bara fuskeri. Den bästa annonsen ligger här."

Dermed tog han fram ett stort skrin, 2 fot långt, 1 fot bredt och väl 1 fot djupt. Det var alldeles packadt med hår, grått och mycket långt.

"För två år sedan," sade han, "var jag kal som en biljardboll. Håret ramlade ut med en gång. Här ligger hela butiken. Gilead, sade jag till mig sjelf, skall hjälpa. Och se nu, en sådan peruk jag fått igen!"

Ja, han hade verkligen ett underbart rikt hår, den der gubben. Och en märkvärdig man är han huru som helst — —

— — — — —

Hvarför kan jag inte få säga min mening om Häggblad, medan jag är i farten? Tids nog kunna vi tala om bagateller, förty den här Häggblad hör till miraklen eller också är han en charlatan i förra århundradets stil, då humbugarne verkligen hade stil, hvilket de nu icke ha, ej ens den mystiska stil, som man kallar en "viss", åtminstone icke just hos oss.

När jag kom till porten, der han bodde, varsnade

jag straxt namnet "Gilead", och i förstugan stod med stora bokstäfver öfverallt Gilead, med och utan målade och tryckta pekfingrar. Öfver dörren till mottagningsrummet var måladt ett kolossalt Gilead och jag kunde se detta namn i en kronglastransparang, som tändes vid mörker.

Efter det professorn visat håret, sade han med sin djupa röst: "det är märkvärdigt, jag börjar nästan bli rädd för den här Gilead. Han har en så underbar kraft, en så förfärlig kraft."

Detta senare mumlade han nästan hviskande och såg stirrande framför sig.

"Gör den svagare, herr professor," tröstade jag, "gör den mindre våldsamt verksam."

Han tycktes inte höra på detta råd, utan gick till en bokhylla och framtog derur en gammal bok med en hop röda pappersremсор mellan bladen. Derpå satte han sig i den stora länstolen, höll boken ett ögonblick rakt framför sig, alldeles som hade han gjort något slags religiöst tempó och slog så upp den på ett ställe.

Glasögonen med de breda bågarna, den gammaldags karmstolen, det långa hvita håret, som föll öfver axlarna, bordet med sitt svarta kläde, hyllorna kring väggarna med sina många flaskor, kranier här och der — allt gjorde ett intryck, som om man befunnit sig hos en af de gamla guldmakarne.

"Var god och stig hit," sade han. "Förstår ni tyska?"

"Ja bevars."

"Godt. Hör då på, så kan ni få en liten aning om hvad Gilead är för slag."

Jag gick fram och såg på det uppslagna stället, der han förde pekfingret fram under raderna, medan han läste.

Det var en smutsig läkarebok med gammaldags stafning. "Sein" med "y" o. s. v.

Häggblad hade tydligen haft en mycket dålig lärare i uttalet. Huru "g" läses t. ex. i Leipzig, hade han visst aldrig anat under sin långa lifstid.

Men Gilead var inte sämre för det. Gilead var verdens underbaraste balsam, känd i gråaste forntiden. Den står omtalad redan i sjelfvaste biblaboken. Drottning Saba förde en burk deraf till den vise Salomo, som satte den i ett flaskfoder af koppar med sju andar på korken som väktare. Gilead mognar endast under Lyckliga Arabiens sol och på ett så undangömdt ställe, att man endast känner till det inom medlemmarne af en scheiks familj. Denne scheik, som trots stammens ringa styrka städse åtnjuter en viss sjelfständighet, har endast Gileadväxten att tacka därför. Som tribut erlägger han nämligen hvarje år 4 skålpund Gilead till Sultanen, 2 till Sultan-Valideh, 1 till Storveziren och ett halft till Stor-Mufti. Det obetydliga, som återstår, säljes till fabulösa pris i Orienten och kommer aldrig till Westerlandet. Icke ett dyft. Denna balsam anses ega hemliga krafter och märkliga egenskaper, om hvilka likväl icke läkarevetenskapen förmått göra sig säkra begrepp.

Ungefär ditåt stod det i boken och när professorn tagit af sig glasögonen efter läsningen, betraktade han mig med ett sådant der småleende, som gammalt folk brukar mot barn. "Nu har ni hört, hvad Gilead är för balsam," sade han.

"En underbar balsam," medgaf jag. "Men underbarare är det, att professorn har den här på lager och så mycket af den sen på köpet."

Ty i stora glasskåp stodo långa rader flaskor med "Gilead-Balsam" på etiketten och jag nickade just åt dem.

"Ja, ser herrn," sade han med samma öfverlägsna blick, "det är just deri knuten ligger. En droppe äkta Gilead har aldrig varit vester om Bosforen och skulle bli så dyr, att den endast kunde köpas af konungar och penningefurstar. Men jag säljer den till fattigt folk för godt pris, jag. Det är det allra underbaraste."

"Det 'vidunderlige', såsom Ibsen har i sitt Dukkehjem," bekräftade jag. "Men jag begriper det icke."

"Nej, det kan jag nog tänka, herrn begriper det icke. Och konsten ligger just i att göra saker, som ingen annan kan förstå."

Han såg, att jag drog på mun.

"Nej, det kommer ingen Gilead hit från Lyckliga Arabien," fortsatte professorn och for hastigt genom sitt långa Johanneshår. "Saken är helt enkelt den, *att jag gör min Gilead själf*. Så nu vet herrn det. Men innan jag kommit derhän — hvilka faror, mödor och forskningar har det inte kostat! Under en natt i nedan stal jag en planta äkta Gilead. Det var inte fy skam bara att leta ut hvar hon växte, må ni tro, och när jag väl hade plantan, satte fyra araber efter mig på de snabbaste hästar i öknen. Men jag hade en ändå styfvare kamp. Jag sköt tre med ett gevär af egen uppfinning och hästen undan den fjerde. Sedan har jag uppsökt och examinerat hvarenda växt under de bägge hemisfererna och af de finaste örternas finaste ingredienser har jag vid vissa tider pressat en balsam, som eger alla Gileads beståndsdelar. Hela skilnaden är, att medan Lyckliga Arabiens Gilead står lika stilla som den stått alltsen magernes tid, går min Gilead framåt, framåt och framåt i högsta grad. Min 'Hufvud-, Bröst-, Mag-, Tand-, Ben-, Fot-Balsam af Gilead' är för närvarande minst 150 procent starkare än Orientens Gilead."

"Den kanske är *för* stark nu, det var ju så profes-

sorn sade om den der kattsvansen," inföll jag, utan att blinka.

Då skulle heriarna ha sett honom!

Han for upp som ett retadt lejon. "Tror herrn här är fråga om någon af dessa humbugar ni möter vid hvart steg nu för tiden? Jag har arbetat, forskat, tänkt och utfört en hel hop saker, jag, derföre att jag inte sofvit bort min tid och skött både kropp och själ till gagns. Kom och se, Thomas, kom och se!"

Han läste dörren till mottagningsrummet med en nyckel, som var fästad vid en kedja, hvilken åter satt fast i en besynnerlig gördel. Från denna utgingo flera andra kedjor, vid hvilka han hade knif, penningpung, hvisselpipa och åtskilligt annat. Fickor funnos i öfverflöd på hans icke moderna, men praktiskt tillskurna drägt. Jag hade svårt att följa honom uppför de många trapporna. Han satte i väg snabbt, men på ett onaturligt, groteskt sätt, stödjande sig på hälarne i stället för tårna. Men undan gick det med nedböjdt hufvud och flygande hår.

Flämtande hann jag honom i fjerde våningen. "Tusan till vigör professorn ännu har," pustade jag, smått skamsen.

"Gilead, Gilead alltihop!" utropade Häggblad. "Gilead, hvarenda bit. Den sätter stål i knäveckan och gör en stark lunga."

Han hade stannat vid en dörr med en stor skylt på, men innan jag hann läsa de talrika inskriptionerna, hade han redan öppnat den.

Vid mitt inträde framrusade två stora hundar, hvilka dock genast stannade och återvände till sitt hörn, på en vink af professorn. Märkvärdigt nog gingo bestarne ut med tårna alldeles som husbonden.

Rummet var stort, nästan en sal. Föröfrigt mera

liknande ett museum än en bostad, hvartill det likväl, att döma af ett slags underlig kojplats i hundhörnet, äfven måtte hafva begagnats.

Professorn hade öppnat en dörr till venster, på hvilken stod "Laboratorium".

Derinne var beckmörkt. Han tände en i taket hängande lampa, som lyste upp ett vanligt laboratorium med flaskor, retorter och kolfvar.

Vid ena väggen stodo tre kolossala behållare af glas, nästan fulla med en mörk vätska. Jag läste på etiketterna "*Fina Q*", "*QQ*" "*Maffen*" och "*Schamo*".

"Gilead, färdig. Ettårig, tvåårig, treårig. Sen beror det på den rätta blandningen. Men se nu på den här maskin," fortsatte Häggblad, pekande åt en hydraulisk press, som stod midt på golfvvet, "den är min uppfinning, fastän Bolinders gjort maskindelarne. Se der," visande på några sönderbrutna jernstycken, "de första stängerna sprungo af som glas. Tag i vefven för ro skull och drag utaf alla krafter."

Jag drog till allt hvad tygen höllo.

"Nu går det inte längre? Nej, jag kan just tro det. 'Se på vefven nu', sa' blinda Sara."

Han böjde fram en häfstång af jern, hvars ända var försedd med en tråkloss. Öfver denna satte sig gubben gränsle och började hoppa och tynga af alla krafter. Det såg roligt ut, men vefven rörde sig flera slag.

"En bra hejare, hvafalls? Vet herrn hva? Den här pressen gör ingen maken till. Minst trehundra hästkrafter. Men de behöfvas för att kunna pressa fram just de allra som finaste, delikataste safterna. Se här," fortfor han, läsande upp en tapetdörr, "här fins plentum."

Han lyftade ut en stor tunnsäck. "Känn på den tobaken," skrattade han med sin öfverlägna min.

Han räckte mig en handfull torrt gräs, såvidt jag kunde döma.

"Gilead?"

"En af dess tusende ingredienser. Det här är ifrån Grönland."

"Från Grönland? Har professorn varit på Grönland också?"

Han skrattade åter med det der förkrossande öfverlägsna grinet hos en, som vet sig stå ofantligt öfver mensklighetens äfven högsta intelligenser och som icke tvekar att låta världen veta detta, hon må i öfrigt taga det, huru hon behagar.

"Om jag varit på Grönland? Jo, det kan herrn lita på. Och det var just ej så underligt, att Nordenskiöld inte fick mycket rart derifrån, ty jag var väl ej så dum, att jag lät det bästa vara kvar. Ändå har jag låtit honom få en smula extra, fast det får inte komma ut, förstås."

Jag trodde mig hafva förstått honom nu och gjorde min af att absentera mig.

Men denna energiska själ hade nu en gång kommit i farten. Isolerad som han lefde, kom det väl öfver honom ett starkt behof att meddela sig åt någon, som ej tillhörde antalet af hans vanliga kunder.

När vi kommit tillbaka i det stora rummet, pekade han med sin profetgest på ett väldigt glasskåp, fullt med malmstuffer.

"Här finnes malmprof ur alla kända svenska grufvor och," tillade han med sitt sjelfkära smålöje, "några okända med — några stycken. — Se här, betrakta denna bit, se — rena metallen, genomskuren med knif. Hvad tror herrn det är?"

Jag trodde ingenting.

"Det är guld, guld, purt, rent guld, taget ur svenskt

berg. Ja, rama guldet. Se på den här kedjan. Jag har låtit göra henne af detta guld, som *jag* upptäckt. Det fins många sådana kettingar kvar!"

Han visade småleende sin klockkedja, som gick ett par hvarf kring halsen och verkligen var ett praktigt stycke arbete.

"Men hvarför då inte bearbeta guldgrufvan?"

"Hvarför inte? Hvarför inte? Det har *jag* också frågat i femtio år. Hvarför inte? Jag har besökt hvar-
enda fyndort på Skandinaviska halfön. Jag har funnit guld-, silfver-, koppar-, zink- och jerngrufvor och lemnat analyser öfver malmerna. Jag har rekognoserat en jernvågslinie norröfver, för att sammanbinda de bägge hafven, en linie, som går genom 70 procentig jernmalm. Jag har byggt masugnar och sågverk och jag har betalt masugnarna med timmer och sågarna med jern. Jag har *visat* dem, att det gått för sig. Men de ha inte trott mig. De ha *aldrig* trott mig. Aldrig. Det är saken. Hvarför inte? Hm. Icke i de minsta småsaker ens. Icke så mycket som angående frimärkena, våra vanliga frimärken just. Huru många frimärken tror herrn ej nu förfalskas? De tvätta bort svärtan och använda dem på ny kula. Så erbjöd jag vederbörande min uppfinning att omöjliggöra allt fusk i den vägen. Och herrn tror de brydde sig om den? Aldrig ett fnask. Och ändå var den så enkel, så praktisk, att åtminstone den borde gått i bassarne. De behöfde bara göra frimärket i två hälfter. Gumma ena hälften och låta *den* andra vara som den är. När så brevet ska postbehandlas, rifves den ogummade halfvan bort, öfver den andra slås stämpeln. Begagna frimärket sen den som kan! Tänk, hvilken vinst för postverket, hvasa? Men icke ens *det* gick i dem, gubevars. Nej, de uslingarne ha varit ena Thomasar allihop. Men bara *en* börjar och

har lyckats så att det riktigt slår i bondögonen på andra, vips ska *alla* kasta sig på *den* affären! — Och ändå har jag visat dem saker, som hvarje fosterlandsvän borde helsa med glädje."

"Se här," utropade professorn, nu med hemskt flammmande ögon, i det han från ett gevärsställ ryckte en bössa, "se på det årtalet. 1840! Joho, så står det. Se nu här," skrek han, slitande upp bakladdningsmekanismen med en så våldsamt knyck, att jag befarade hela inrättningens undergång, "här är bakladdning, framladdning, studsare, lod- och hagelbössa, patron eller enkel krutladdning, knallhatt eller annan tändsats, huru man behagar. Jag har visat dem det. Hvarför togo de inte modellen? Hvarför inte, hvasa? Hör på, herrn har sett monitorerna, klappbryggorna der, som ligga och rosta bort? Snygga båtar och billiga, fy f—n! De togo dem från Amerika, sedan en af dem knipsat till Merrimack kantänka, fastän han sjelf gick i putten strax efter. Vet herrn hva? Innan både Monitorn och Merrimacen funnos till, hade jag konstruerat mitt sköldfartyg efter principen af en sköldpadda. Bombfritt öfverallt, kan det sänkas och höjas när som helst. Se här är modellen. Den gjordes inte i går den. Tror herrn de använde den? Tralleralleralla uff! Hvarför inte? Derföre att de inte *trodde* på den. Om de med ens gjort en flotta sådana sköldpaddor, hade de aldrig behöft bråka i försvarsfrågan och splittrat och vändt ut och in på riksdag och partier som de gjort allt sedan till den dag i dag är. Nej, de ha ingen *tro*. Om de bara hade så mycket som ett senapskorn — men det är just hvad de icke ha, de här dröniga svenskarne!"

Han kastade sig på en stol och betäckte ögonen. Det blef hemskt. Jag ville gå.

"Ursäkta mig," bad professorn i vek ton, "jag kan

inte styra mig riktigt, när jag tänker på hvad jag velat göra och gjort, verkligen gjort och på människornas blindhet och otack. Jag tänkte nog på att taga mina landsmän från deras allra svagaste sida också," fortfor Häggblad plötsligt med ett käckt småleende, "och lade mig på bränvinet. Innan nånsin Smithen började bråka med sitt 'Absolut Rena', hade jag med mina djupa kunskaper och en erfarenhet, som kemigossarna aldrig nå, gjort mitt 'Tjugudubbelt Fyrkantiga Garantibränvin'. Joo bevars, och förrän nånsin professor Stenberg hade sett en laf, hade jag funnit på lafbränvinet med — —

"Nå, det var då egentligen ingenting patriotiskt just —"

"Patriotiskt? Aha, min herre är goodtemplare... Hva säger herrn då om, att jag skapade vår förste goodtemplare utan både Malins och Hickman? Det gick som en dans, men lite eget. En riktig historia. Hör på!

'Tok-Bolund' var hemma i min födelsestad och hade nog varit en styf karl han med i sina dar, men så började han storsupa, när hustrun gått och dränkt sig i Lillån. Och fastän han haft sin egen fiskehax och eget fiskeläge långt norröfver och gått igenom gymnasium och varit borgare och alla delar, så blef han ändå till sist en riktig hamnbuse.

Han hade supit upp allt utom en gammal sjöbod, der han låg om nätterna både vinter och sommar och gick nu omkring och tiggde lumpor och ben, dem han sålde för att skingra sorgen, som icke gifvit sig för hvarken haxen, gården, vretarna, fiskeläget, båtarna eller en massa not och skötar.

Pojkarne skojade med Tok-Bolund på sitt vanliga, grymma sätt, men han var mycket godsint och skratade blott åt alltsammans. Han tycktes icke ega någon känsla af blygsel öfver sin djupa förnedring.

Tok-Bolund kom en beckmörk Oktoberqväll raglande öfver Nybron ett stycke framför mig, som pluggläst hos en kamrat. Jag kände igen honom på rösten och glosorna. 'Nemo saltat sobrius = Ingen dansar nykter', lallade han.

"Vargögonen", den tidens gatlyktor, kunde saklöst ha varit borta, ty medels dem såg man icke mycket. Sömniga, liknade de talgdankar med en ständig, ohängd tjuf på vecken. Allt var tyst. Folket befann sig mest i sängen. Till och med vattnet i ån flöt denna årstid saktare än vanligt.

Tok-Bolund stannade ett ögonblick midt på bron, lutade sig öfver stenracket och tittade ned i vattnet. "Det fins inga laxar heller nu mera, åtminstone inga glada," snörflade han om en stund och traskade vidare.

F. d. borgaren och fiskaren var tydligen mycket beskänkt. När han vek af, för att gå nedåt Strandgatan, just samma väg jag skulle fram, tog han en öfverhalning mot hörnhuset, den beryktade snusfabriken. Men strax bredvid låg ett tomrum mellan de utspringande flyglarna och som han der ingenting hade att stötta mot, blef han arg. "Nog måtte väl den der dumma tobaksengeln haft råd att bygga ett ordentligt hus", skrek han, girande utåt gatan. Men strax derpå hördes ett nästan spiknyktert "åh hut i h-e!" och så försvann gubben.

Detta tilldrog sig i min gröna ynglingaålder, då Hin Håle ännu gick ute och slog dank. Man hade nyligen sett honom hvarenda midnatt under fjorton dagar promenera utanför "Tyska bagaren" i skepnaden af en calf, ur hvilken elden stod ut genom mun och näsborrar. Men jag hade igenkänt Tok-Bolund och miss-tänkte därför ingenting öfvernaturligt, när han så der flux borttogs af jorden.

Utan jag gick morsk till stället och fann, att man grävt upp gatan i midten till något öfver två fots bredd. Det var den fördömde garfvaren ofvanför Islandsgatan, som uppkastat denna grop utan att signalera derom ens med en sticka.

Jag såg ned i den rätt djupa grafven och om en stund, när ögonen blifvit något vana vid att stirra i mörkret, tyckte jag mig upptäcka Tok-Bolund, som icke gjorde en rörelse.

Jag skrek och hojtade åt honom, men fåfångt. Öfvertygad att han var sanslös, började jag grubbla öfver att få gubben ur gropen utan att anlita brandvakten. Jag tände en cigarr, alldenstund jag redan vid denna tidiga ålder funnit, att tobaksrökning stundom mäktar gifva goda idéer.

Jag ämnade just hoppa ned i gropen, för att orientera mig med den qvarvarande fosforstickan, då jag hejdades af en rörelse der nere.

Händer hördes trefva omkring och det förnams ett oredigt mummel. Men så kom svenskan, så der på skarpén.

"Hva' i sjuhundra skock millioner — — tyst, Bolund, tyst — —, säger jag, du ska inte svära på en lördagsafton. Nej, hvad du gör, inte det, inte det. Men fy attan, hva här är blött! Hvert jag kafvar, bara ler och vatten. Husch, så ruskigt! Den, som nu hade sig ett kvarter bränvin ändå. Puh! Men hur i tusingen har jag kommit hit, hva? Kan nån kristen själ säga mig det? Hm, hvad är det här för slag?"

"Gamla fyllbytta," sade jag med min allra hemskaste röst (här skrånade professorn ohyggligt), "du ligger ner i grafven, så nu vet du det. Men du får icke ligga här så länge, ty din sak är ingalunda af tvistig beskaffenhet!"

Allt är tyst en liten stund; så börjar Bolund nere i gropen. "Hva var det? Ett kol, ett brinnande kol. Det kunde väl aldrig vara — — tyst Bolund — — inga namn efter elfva — — tyst, säger jag. I grafven? Ja ha, det var hva jag nästan kunde inbilla mig sjelf. Mins allting som om det varit i går. Passerade Nybron, tog en öfverhalning, ramlade ned från kajen bums i ån. Plakat full och sjönk som ett stycke bly. Jag purrade inte som Sofi — — tyst! Och nu så är jag i grafven. Ja, det var ett elände från början till slut. Men ändå är det krysteliöst, att jag inte ligger i likkista. Nog tusingen hade de uttrarna kunnat bestå mig en kista, mig, som likvisst var borgare och betalade utlagorna till fattigvården så länge jag orkade — — Mera kunde de inte begära. Men det är som det är. De ha tagit mig för en sjelfspilling och vräkt mig hit — — i tysthet, begrips. Det märkvärdiga är bara, att allt går omkring på mig i skallmejan, som om jag vore på treqvarter och ändå måtte jag väl inte fått en tår på året, kanske inte på hundra, kanske inte tusen år. — Hvem vet, hur länge jag legat här i ensamheten? — — Inte smakat en droppe på tusen år? Nej, hör du, Bolund, nu är du då *riktigt* tokig — du var bara halfvägs, när du traskade omkring på gatorna som ett spektakel. Jag tycker precis jag har en alldeles förträfflig bränvinssmak i mun just nu för tillfället — —"

"Den ska du mista, din förstockade krabat," säger jag med kraft. "Vi ska allt veta glödga bort den i min varmaste gryta."

Jag lade näsduken under byxknäna, gömde cigaren och sträckte mig ned, för att lyssna till uslingens dofva mummel, som började efter en stunds tystnad.

"Undras om han är borta, gammeln — — Husch, ett tocket öde på sista bytet. Men was ist das? Lig-

ger inte kurre i fickan, hel och i sin ordning? Tyckte väl det hörde till pjesen, gubbarna, som forsla hit mig. Hedersknyfflar! Undras, om de lemnat mig något nattbränvin — ska bara känna efter — — Procumbit humi bos = Oxen ligger på marken — och oxen vill dricka.”

”Hut, Bolund — —”

”Ack, ers excellens, bara en endaste liten nubb -- --”

”Kom ihåg min gryta!”

”Ack, ers höga nåd, haf ännu litet förbarmande med en gammal man, som slagit sig på att dricka af sorg. Jag drack för att glömma, men just därför att jag inte glömde, så drack jag mera. Quod erat demonstrandum. Men jag skulle nog låta bli glaset nu, bara jag komme i håg ers excellens' gryta!”

”Lofven är god, hållen är bättre. Men det faller verkligen mig något in. Hör på, du gamle suput, du vet, att jag är litet svag för kontrakter. Lofva mig, att du för framtiden skall blifva hvad man, lustigt nog, kallar absolutist, det vill säga totalt afhålla dig från all spirituosa, till och med öl, så skall jag göra ett försök med dig och släppa upp dig ännu på några år. Men märk mina ord: vid första droppe spirituosa ligger du bums i min hetaste gryta från evighet till evighet!”

”Låt mig fresta på, ers excellens. Det är ingen skam att bjuda till. Jag har varit en nykter man en gång och borgare och fiskare till på köpet. Borgare kan jag väl inte bli mera, men nykter karl kanhända. Hu, bara jag tänker på grytan, längtar jag efter vatten och det har jag inte gjort den dag jag mins! Det går. Jag känner, att det går.”

”Inga dumheter, usla jordmask! Jag tror på ingenting, minst på goda föresatser, som jag har sådana högar af, att jag kan makadamisera hela helvetet med hälften. Men jag håller mitt löfte och öfverantvardar

dig till den usla jorden igen. Hon är inte så mycket att stå efter; men I dödlige ären nu en gång ett slägte med dålig smak. Blunda därför, ty annars bländas din syn under den farliga vägen från Dödsriket. Jag ska leda dig till ett ställe, hvarifrån du sjelf kan taga dig fram."

Tok-Bolund var icke mycket tung att hala upp. Jag band min näsduk för hans ögon, tog honom i armen och bogserade honom framåt.

Det kräket darrade som ett asplöf. Jag aktade mig väl för att säga något under vägen till hans ökända kula.

"Godnatt med dig nu," hviskade jag framför den gamla sjöboden. "Stå här med slutna ögon minst tio minuter, annars blir du blind. Gack sedan och lägg dig i ditt bås, kasta buteljen genom gluggen, blif nykterdansare och glöm inte grytan!"

Kort derefter drabbades min nyfikna födelseort af det gåtfulla i att se Tok-Bolund, snyggt klädd, kila omkring, utbudande den då i gryende läsarekretsar ytterst populära boken "Blodbrudgummen". Han var sedan en af dem, som följde den beryktade Erik Jansson till Amerika. På mina resor såg jag sedermera i Bostontrakten en mycket gammal man, som innehade en af de "högädlaste" värdigheterna i Good-Templarorden. Kanske super-intendent-posten, jag minnes nu ej så noga. Det var Tok-Bolund, som gjort detta samfund mycken nytta som "det varnande exemplet". Ty sin röda näsa hade han dock aldrig lyckats blifva af med.

"Ja," fortför Häggblad suckande, "jag har arbetat mycket inom kemien och fysiken och gjort många upptäckter, fastän de få vara okända. Det tjenar ju ingenting till att bråka,

De kortsynta! Jag konstruerade t. ex. en lampa, som lyste hundra gånger bättre än den usla gas de nyss skaffat sig med så mycken kostnad. Jag visade, att hennes sken var ofantligt mycket intensivare och billigare. För att riktigt öfvertyga dem, målade jag mitt själfporträtt vid belysningen af denna lampa. Se der, herrn kan se det själf!"

Mycket riktigt. Der satt professor Häggblad in Lebensgrösse, klädd i nattrock och skjorta med krås. Det var likt, men dödt och kallt måladt.

"Tror herrn de brydde sig om min lampa? Var det likt det? Nå, nu ha de elektriskt ljus och det är då alltid något."

"Professorn är således artist också?" frågade jag, förbluffad öfver så mycken mångsidighet.

"Jag har fuskat litet. Det är bara slarf. Egentligen är jag skulptör. Se här!"

Han drog undan ett draperi, och visade en mängd olympiska hufvuden och extremiteter i lera och gips.

"Jag gjorde i min ungdom ett rådjur," sade han, liksom förströdt, "som kom att stå invid fönstret i gamla Stenmuseum. Det var ovanligt kallt samma vinter mitt rådjur flyttades dit. Och hva tror herrn händer? Jo, en natt får posten höra ett förfärligt väsen och slår larm. En hop folk rusar in i museet och får se en varg, som hoppat genom fönstret och huggit in på mitt rådjur. Är det inte för besynnerligt, att själfva oskälige djuren trodde mig, fastän de så kallade konstkännare-menniskorna hade sina tvifvel! Och de okunniga, de tro och varda helbregda af min Gilead, men — —"

"Apropos," afbröt jag, som hittills icke sagt ett ord, "hör på, min käre Axel, blir du inte grå snart?"

"Hvad tusan menar du?" frågade Black med öfverraskningen så fullkomligt präglad i sina små ögon, att

man tydligt märkte, huru historien om håret alldeles blåst bort för honom.

"Jag menar, om den der professorn eller fabrikören inte snart hinner göra dig gråhårig? Jag tycker det borde börja verka nu snart."

"Kors, det var jag långt förut, mina älsklingar! Aha, aha! Jag ber tusen gånger, jag mins nu. Mycket riktigt, mycket riktigt. Hva f—n skulle jag också med den der stoffilen Häggblad? Stopp litet! Jo, nu vet jag. Jag började om Häggblads katt. Nej, nej, jag kom att erinra mig katten, när jag skulle beskriva min förskräckliga skäggväxt. Der ha vi ägget.

Nå, historien är snart berättad. Jag hade en förfärlig skäggväxt redan den tiden och hade också redan hunnit bli kär i en flicka, som påstod sig icke tåla skägg för sitt lif.

I ungdomen tror man sådant prat, men bästa beviset på att det var bara nonsens är, att hon nu tål skägg utomordentligt bra och aldrig sagt ett ondt ord om det, sedan hon blef min hustru. Ty hustrurna, se herrarne, veta allt ta skeden i vackra — —

— — — — —
Vi bry oss inte om hustrurna ett dugg. Åt fan- ders med qvinnofrågan! Nog af, ett styft skägg föll icke Marie på läppen den tiden.

Nu var barberaren der i staden till den grad mån om sitt andliga väl, att han under söndagen stängde rakstugan kl. nio om morgonen.

Detta religiösa barbari var ett fullt streck i räkningen, eftersom det icke förslog att raka mitt anlete lördagsqvällen. Ett dygns skäggbotten gjorde mig omöjlig och det var blott om söndagarna jag kunde lägga an på Marie.

Till all lycka var Stackelins pojke icke fullt så

gudfruktig som mästaren sjelf. Jag hade frestat hans unga sinne med Mammon och fått skruplerna att falla. Han kom hvarje söndagsmiddag strax efter kl. tolf och skrapade så godt han kunde för tolf skilling.

Midsommardagen var jag bortbjuden till ett ställe, dit jag visste Maries familj skulle komma och på denna svärmeriets dag hade jag beslutit, att det skulle barka löst med förklaringen.

Jag satt på stationen, afundsjukt besneglande det fria folk, som drog förbi fönstren ned till den löfprydd ångaren David, hvilken skulle forsla de lustresande bort till en historisk ö.

Plötsligt får jag syn på den fördömda rakarpojken, som kommer hyfvande med ett dragspel under armen.

Det hjälpte icke att i andanom skämta öfver löskragen, som satt under öronen likt en koklafve eller håna den pomaderade luggen. Han for gladelig på David, lemnande mig ett rof för ilska och grämelse.

Pelle Högqvist, den der -- --

Nå nå, det var då vackert, att herrarne minnes honom så mangrant nu. Det skulle glädja honom utomordentligt om han anade det, stackarn! Han kom som vanligt för sent. Han kommer alltid för sent. Och så lomade han in till mig, för att få en grogg.

Han fick item del af mitt djupa bekymmer och medgaf villigt, att jag komme att se ut som en sälskinnsväska innan qvällen. "Men," sade han, "blir du vackrare af en rakning, så gå till Napoleon."

"Napoleon? Hvem tusan är det?"

"Samhällets barberare nummer två eller rättare nummer ett, emedan han är älst. Men han är en smula underlig, så att kunderna mest gått ifrån honom. El-

jest står han sig bra, fast han bor vid en tämligen aflägsen gata och egentligen heter Pettersson."

Jag eldade på i glädjen, så att Pelle och jag voro en smula upprymda, när vi gingo in åt staden. Han visade mig till Napoleons lokal. Mycket riktigt. "C. Pettersson. Barberare och Hårfriseur."

Jag bad Pelle gå in med. "Tack du, men det kan ingen narra mig till!" skrattade han med en illmarig blinkning och lopp hastigt sina färde.

Det var ett stort, snyggt rum, som mottog mig i sitt sköte, till och med ett vackert. Åtminstone var det ovanligt städtadt, för att vara barberarestuga i landsorten den tiden. Inga hårtofsar på golvet eller märken efter andra försköningsprocesser. Det hela tydde på litet göra måhända, men också på en ordnande hand.

Ingenting besynnerligt syntes heller för öfrigt, med undantag af väggarna, af hvilka man egentligen ej kunde se något för bara gubbar.

Alla den store korsikanens bataljer hängde nämligen der i kronologisk ordning, börjande med Montenotte och slutande vid Waterloo. Man upptäckte döda och döende krigare öfverallt, lefvande här och hvar, mest aflägsna, kompakta massor. Mycket krutrök, fanor, trummor och kanoner, men främst Napoleons marmordrag på taflans effektfullaste punkt jemte en hop plymascherade herrar. Äfven såg man Bonaparte bland de pestsmittade i Jaffa, framför veteranerne på Fontainebleaus borggård och döende, lik en bragdernas martyr, borta på S:t Helena. Öfverst på långväggen tyglade han en klassisk hvit häst, som stod kapprak "uppå al pens ljusa höjd".

Jag hade god tid att se på allt detta, ty ingen annan lefvande varelse syntes till.

Men nu hördes ett snörflande ljud. En liten, vis-

sen, blek figur med blyringar i öronen kom ut från ett inre rum, torkande de röda, rinnande ögonen med en blårutig näsduk.

Vid min åsyn gjorde mannen en solbåge för ögonen. Men strax derpå rätade han ut sin skrupna lekamen på ett onaturligt styft, militäriskt sätt, fattade en rakknif och skyldrade dermed värdigt och högtidligt.

Efter detta tempo var det som om plötsligt någon lånat honom ett annat ansigte.

Den vedervärdiga munnen drog sig i en mängd snirkclar till ett honungssött leende, de röda ögonlocken med sina små, smutshvita hårfransar föllo smäktande ned öfver de lungsigtiga globerna, när han med en teatralisk bugning nästan till golfvet och en yerkligen obeskripligt grotesk-graciös gest läspade sitt otäckt korrektpedantiska: "Var så innerligt allt för god och sitt här neder, min högt ärade herre!"

Jag satte mig i rakstolen, fastän min ande knotade och förståndet ville köra mig på afvigsidan om dörren.

Mannen betraktade mig dock alldeles precis som om han haft på tungan en innerlig anhållan om öfverseende därför, att ett par slafvinnor icke voro till hands att fläkta svalka på mitt svettiga ansigte. Och så trippade han, icke olik en gammal, kokett tupp, på sned öfver golfvet, nöp med yttersta fingerspetsarna efter en handduk, drog den åt sig med en viss spasmodisk brådska, trippade åter öfver till mig, slog ut duken och fäste den omkring min hals med åtskilliga befängda vridningar och jemkningar, precis som Kalle Utterqvist, när han höll tal, och drog på fadermördrarne — —

Jag vände, jag kunde ha mördat *edra* fäder — —

Uff! I barberarens ansigte spårades hela tiden hvad jag närmast skulle vilja kalla en riktigt ruelsefull

hundmin. Det tycktes ackurat som hans slafsjäl velat sucka: "Förlåt, förlåt millioner gånger och mera till, att jag vågar vidröra en så upphöjd varelse med mina ovärdiga händer, men jag rår ju inte för, att ett oblidt öde gjort mig till barberare, nej, sannerligen jag det gör!"

Sedan han vackert och väl fått fast handduken, gick karlkräket några steg baklänges, intog en ställning à la Talma, slog armarna i kors och betraktade mig med beundrande blickar.

Som han troligen fann handduken draperad efter sin smak, gick han på tå efter tvålkoppen och började röra omkring med borsten.

Vid denna operation lät han ögonen tillgjordt-svärmiskt flyga i taket och ut på gatan och så längs väggarna, så att blicken äntligen kom att stanna vid Napoleon på alpens höjd.

Men då for satan i honom med både hull och hår.

"Hvilken man (han prononcerade 'män') var han inte den store Napoleon (med djupt å-ljud), hvilken man!" utropade barberaren, som nu återtagit sitt första ansigte, med detta korrekta nasaluttal, hvilket kan göra en ordentlig nordsvensk halftokig.

"Ack, hvilken man! Redan vid Toulons belägring märkte de det, men de ville inte se det riktigt, förstår sig. Men han visade dem snart — — Ah, min herre, huru sköt han icke ned packet i Paris, herre, med kartescher, min herre — — bom, bom, bom! — kratsch! — — Jo, så skall det låta!"

Nu började jag smått fatta, hvarföre de döpt karlen till Napoleon. Han var löjlig nog, men det gjorde då ingenting. Bara han rakade väl, fick man hans vureri på köpet. För mig hade det åtminstone nyhetens behag.

Under tiden gick Napoleon-på och rörde i tvålkoppen af hjertans grund, så att löddret stänkte högt upp.

När han började tvåla in mig, var han ett godt stycke inne på första italienska fälttåget. Ibland kastade han sig teatraliskt tillbaka, liksom för att se efter, huru tvålen tog sig ut. Men så gnodde han på för lifvet under stormningen af bron vid Lodi, och jag trodde, att han skulle kasta mig baklänges från bryggan vid Arcola. För honom var tvålskummet idel österrikiska generaler, dem Bonaparte knådade och gned af alla krafter. Nog blefvo de ordentligt tilltvålade, det vill jag lofva. Men äntligen fick också tvålen sitt Campo-Formio.

"Man må nu säga hvad som helst om den politiska sidan af tåget till Egypten," återtog mannen lugnare, i det han tog fram en mycket blank rakknif, "men hvilka lysande bataljer, herre, i öknen, högt ärade herre!"

Och allt som knifven började fara öfver strigeln, eldades den arme mannens krigiska hänförelse. Ju våldsammare mameluckerne förnyade sina anfall, ju snabbare och mera ilsket svängdes knifbladet.

När han ur bröstfickan tog fram en bit läder, var han som värst i farten vid pyramiderna. Man tyckte sig höra kroksablarna hvina och pistolerna kastas mot fransmännens fyrkanter, som spydde eld och lågor.

Allt vildare rasslade den fördömda knifven på läderbiten — ett otäckt, gnisslande ljud.

Ögonen rullade nu, de spinkiga benen började hoppa och dessa hopp och svängningarna med knifven upp och ned antogo omedvetet karaktären af ett slags fantastisk, men ingalunda trefflig krigsdans.

Jag satt visserligen der med näsan i vädret, intvålad till tänderna och försökte stirra i taket med samma

trygga, dumma utseende man alltid får i rakstolar, men jag kunde icke låta bli att snegla åt Napoleon ändå.

Jag intalade mig lugn och försökte taga saken från den lustiga sidan, men jag tillstår öppet, att detta då rakt icke lyckades.

Å andra sidan saknade jag dock äfven mod att ränna ut på gatan med intvåladt ansigte. Dessutom tänkte jag nog på min flamma och skäggstybben och så gjorde jag som Luther i Worms, det vill säga inte alldeles riktigt lika. Men emellertid satt jag der och kunde icke annat.

Det var — min lif och själ! — också bäst att visa sig oblygt kallblodig, ty med knifven i högsta hugg började nu Napoleon gå ned för S:t Bernhard från toppen af mitt högra öra.

Vid Marengo gjorde han redan en knyck, så jag befarade, att halfva kinden skulle gå i brassen. Men den höll och Napoleon, som torkade en tår ur sina röda ögon vid minnet af den tappre Dessaix's död, frågade i förbigående med sin lånade, okrigiska fysiognomi: "Gör denna knifven ondt, min högt ärade herre?"

Jag kunde bara nicka. Så torkade han af knifven mellan tummen och pekfingret med en öfverdådigt sirlig rörelse, tog ett par steg tillbaka och betraktade sitt verk med ett slags fänig beundran, hvarvid det skrumpna ansigtet antog en gräslig likhet med en sådan der gammal, illistig apa, som aldrig kan tänkas ha varit ung, utan endast tycks ha rufvat öfver djefvulstyg allt sedan sin födelsetimma.

Det vill säga, att det föreföll mig så då, men vid närmare eftertanke tror jag nu, att det snarare var ett öfvermenskligt försök af karlen att bjuda till att göra sig ytterst behaglig och förekommande.

Men nu gick han löst öfver mig igen och hann ej väl på huden, förrän hans fördömde Napoleon bums var i full batalj. Ulm, Austerlitz, Jena, Eylau, Friedland, Eckmühl, Wagram utkämpades med fart längs kinderna. Min haka förvandlades till Rysslands blodiga snöfält, kring mungiporna spelade tyska befrielsekriget och min öfverläpp darrade under det famösa Marnefälttåget. Sista akten i detta förfärliga drama — fan tage karlen, när jag tänker på det! — den mördande slagningen vid Waterloo höll han till med på min strupe.

Behöfver jag säga eder mer?

Det *var* ett förfärligt ögonblick.

När Ney, den öfverdådige sällen, i spetsen för gardets kavalleri kastade sig mot engelsmännen, vrålade min satans Napoleon hest. Jag kände hans heta andedrägt flåsa öfver min tillbakaböjda hals. Rakknifven skalf och han högg med frenetiskt ursinne in på struphufvudet, alldeles som om detta varit den höjd, der Wellingtons kärntrupper bidade.

Jag slöt ögonen. Kallsvetten sprang fram ur hvar-
enda por.

"Men *förgäfves!*" vrålade galningen, huggande med knifven flere hvarf i luften under nu fullt utbildadt, rasande vanvett. "Förgäfves hugger Ney sönder sabeln! Preussarne! Ha! Den förb. Blücher kommer. Kejsaren stöter ihop kikaren. 'Di ä' hopblandade!' skriker han. Allt är förloradt!"

Men jag hörde ingenting mer. Troligen hade jag svimmat af öfverretningen.

Plötsligt qvicknade jag till vid den parfymerade dusch Napoleon blåste i mitt ansigte.

"Var så god, min högtärade herre!" hväste mannen med sitt ödmjukaste apgrin och räckte mig en torr handduk.

Vid det jag så torkade mig framför spegeln, upptäckte jag icke den ringaste rispa i huden. Jag var tvärtom alldeles utmärkt väl rakad.

Men så kom jag att se längre upp och då, ja då — —

"Då var du gråhårig?" inföll jag.

"Precis. Som en grå björn. Men strupen var hel och det var ändå hufvudsaken, eller hvafalls? För resten har det här gråa håret aldrig generat mig. På sin höjd har man tagit det som ett uttryck af en högre visdom och det må de gerna ta det för, så mycket de orka. Men tänk, om vi nu skulle mäkta med ett nytt batteri, hva? Det är inte så utan, att jag känner mig liksom lite torr i halsen."

710 Det jag så forklarar mig lättare spegeln upp
 läckte jag läse den ringade rista i huden. Jag var
 i väntan af helas utmärkt väl ryddad. (S. 111)
 Men så kom jag till se följande upp och de ja de
 711 Det var en godhet? Infall jag.
 712 Plöjde. Som en god högen. Men ströpsen var det
 och det var goda hufvudsaken eller hufvudet. För ja
 sten var det där som händer vidrigt mycket. Ja sin
 bild var som. Tänk det som ett uttryck af en högre
 visdom och det var den goda. In det för ja tänker de
 orka. Men tank om vi en älskade tanka med ett nytt
 batten. Det är inte så lätt att jag känner mig
 blottad för i halsen? (S. 112)

713 Det var en god högen. Men ströpsen var det
 och det var goda hufvudsaken eller hufvudet. För ja
 sten var det där som händer vidrigt mycket. Ja sin
 bild var som. Tänk det som ett uttryck af en högre
 visdom och det var den goda. In det för ja tänker de
 orka. Men tank om vi en älskade tanka med ett nytt
 batten. Det är inte så lätt att jag känner mig
 blottad för i halsen? (S. 112)

714 Det var en god högen. Men ströpsen var det
 och det var goda hufvudsaken eller hufvudet. För ja
 sten var det där som händer vidrigt mycket. Ja sin
 bild var som. Tänk det som ett uttryck af en högre
 visdom och det var den goda. In det för ja tänker de
 orka. Men tank om vi en älskade tanka med ett nytt
 batten. Det är inte så lätt att jag känner mig
 blottad för i halsen? (S. 112)

715 Det var en god högen. Men ströpsen var det
 och det var goda hufvudsaken eller hufvudet. För ja
 sten var det där som händer vidrigt mycket. Ja sin
 bild var som. Tänk det som ett uttryck af en högre
 visdom och det var den goda. In det för ja tänker de
 orka. Men tank om vi en älskade tanka med ett nytt
 batten. Det är inte så lätt att jag känner mig
 blottad för i halsen? (S. 112)

QVITT?

EN BERÄTTELSE, DELVIS GRUNDAD PÅ VERKLIGA TILLDRAGEL-
SER UNDER NORD- OCH SYDSTATERNAS SJÖSTRIDER VID
NEDRE MISSISSIPI.

QVITT

EN HERFÄLLESE FÄLLES GRUND PÅ VÄRMLANDS LÄNS
BEN UNDER NORD- OCH SÖDSTATENS RÖSTNING 1719
KÖRRE MISSIÖN

C. G. K.

Det skulle ha varit svårt att uppleta två så olika barkskepp som "Louise från Westervik" och "John Banks of Newyork", hvilka nu genom en slump kommit sida vid sida i Genuas vackra hamn.

Svensken var en ful, brednosig gammal trädragare med ojemn, lappad bordläggning, förstagad, ruskig rigg och uppstående klyfvarbom. Amerikanen tillhörde denna fina clippercort med lågt, långsträckt skrof och bog lik en rakknif, hvilken på fyrtio-femtiootalen tjuste hvarje ungt sjömansöga. Man kunde knappast se nåten på hennes svarta, liksom af ett enda stycke hopvälda sidor och den smäckra resningen med höga stänger och breda rår var ett verkligt mästestycke af nått elegans. Ett första klassens "crackship" från flaggknappen till kölsvinet.

Fartygen liknade dock hvarandra deri, att man på däckan för tillfället icke kunde upptäcka annat lefvande än några barn.

Det var söndagen den 6 Juli 1842, sex glas på första eftermiddagsvakten och både yankees och svenskar hade gått i land, undantagandes de, som skulle hålla enmansvakten. Och så, förstås, höga vederbörande akterut.

Vakten hade å svensken blifvit anförtrodd åt en trettonårig pojke, som nu satt på hyttaket och, hvad amerikanen beträffar, hade dennes väktare slumrat in under backens svalkande skugga. Det var så varmt och tryckande väder.

Deremot sprungo på John Banks tre lifliga barn omkring, lefvande röfvere på det långa kajuttaket, som gick fram ända till ett stycke akter om stormasten och i sjelfva verket bildade ett s. k. hurricandäck. En fet negress satt i halfva kajuttrappan, för att ha ett öga på barnen, men var mera sysselsatt med att stafva ihop en methodistraktat, betitlad "Jag hafver vägt dig på en våg och funnit dig vara allt för lätt."

Gick det fubbliggt för Susan att få ut något af detta Guds ord, så gick det ändå sämre med hvad Kalle Klingberg hade för händer på Louises lilla hyttak. Han satt der med uppkafad skjortärm och ritade på venstra armen ett stycke ofvan handleden. Saken var, att han höll på att tatuera in sina hedervärda initial och det är en viktig sak, emedan sådana märkningar aldrig gå bort i tvätten. Men som ingen hålles för något på sjön, innan han blifvit prickad mer och mindre konstnärligt, ville nu Kalle prompt undanstöka denna högtidliga akt så fort som möjligt.

Han satt der med sin tuschbit och ritade till en hel hop C. G. K:n (Carl Gustaf Klingberg; den tiden stafvade man ej ens Kalle med K); men var icke nöjd med något. Till slut ljusnade han. Det var just ena mäterliga C. G. K. de der! Bättre kunde han aldrig tota till.

Men det svåraste var dermed precis icke öfverstökadt. Sjelfva operationen återstod. Kalle fattade dock segelnålen och stötte den utan tvekan i skinnet. Prickar man dåligt, får man pricka om och då gör det dub-

belt ondt, så mycket hade han i förtroende fått veta af båtsmannen, som lånat honom nålen. Kalle marterade sig därför lika energiskt som godvilligt.

Det var gifvet, att han under denna blodiga selsättning icke egnade någon uppmärksamhet åt granskandet. Derföre såg han ej heller, att en af yankeepojkarne trillade från hurricandäcket rakt ned i sjön.

Men negressen uppgaf ett skri, som genljöd från ofvan till nedan och hon sekunderades af de återstående ungarna till den grad vildt, att mannen under backen for upp och kaptenen jemte fru vaknade från sin middagslur i kajutan.

Alla rusade akterut och tittade öfver hackbrädan. Den syn, som mötte dem der, var först afvigsidan af ett par smutsiga fötter, hvilka försvunno, för att om en half pinsam minut återvända på rätt köl, uppbärande en stor gosse, som höll en liten skrikande gosse i håret, hvilket lyckligtvis icke klipts efter nutidens skallningsmode, utan dugde att hålla i.

Den store gossen bogserade den lille till fallreps-trappan, der kaptenen mottog sin sistfödde med darande armar och skyndade upp på däck mot modern, som "utom sig" slöt sitt 2 $\frac{1}{2}$ -åriga, tjutande gryn i famnen.

Under tiden hade Kalle Klingberg summit till Louise, der han i hast böt om kläder, och åter gick på hyttaket, för att fortsätta tatueringen.

Han blef förtretad öfver, att bokstäfverna till största delen nu hade bortskrubrats, så att han nödgades rita nya, och var icke riktigt snäll, när den amerikanske sjömannen kom med en båt, för att hemta honom ombord på John Banks.

Vid fallrepsstrappan mottogs Kalle af kaptensparet

med större uppmärksamhet än som under hela 40-talet förmodligen belöpte sig på någon kajutvakt.

Han fördes in i den rymliga kajutan, som var inredd med en elegans, om hvilken troligen heller ingen svensk skeppsredares högfärd vid denna period ännu kunnat drömma.

Men Kalle var hvad nutidens tongifvande unge män kalla "en klassik", en stoiker i gammal mening. Beträktande den skinande mahognyn, messingen och de i lysande färger hållna väggarna, de förgyllda speglarna och fina möblerna med en indiansk krigares likgiltiga min, egnade han deremot någon uppmärksamhet åt den minste gossen, som nu var omklädd och hvars kolsvarta, sträfva hår kammades af negressen.

Kalle gick fram och tog en lock mellan fingrarna. "Hampa som håller", anmärkte han, betraktande de kruksiga stråna med en viss beundran.

Modern såg förtjust ut, troende Kalle hafva sagt en komplimang öfver barnets vackra hår.

Lyckligtvis kunde Kalle ännu icke mera engelska än "yes" och "no", så att frun fick lefva i sin ljuftva tro, hvilken ännu mera sporrade hennes lust att proppa Kalle full af de söderns läckra frukter, hvarmed ett par skålar stodo rågade.

Men kajutvakten var nu en klassik af renaste vatten och bedyrade med ett halft dussin "no" sitt förakt för både granatäpplen, apelsiner och aprikoser. Han ville blott återupptaga sin tatuering. Allt annat syntes honom likgiltigt.

Förgäfves drog kaptenen upp en låda i sin chiffonier och räckte honom en hand full guldmynt.

"No," svarade Kalle, energiskt afböjande.

Alla betraktade honom med häpnad. En sådan klassik vardt redan den tiden icke funnen i Amerika,

liksom man förgäfvades skulle söka honom hos oss i våra dagar, då konsten att hålla sig framme anses vara den förnämsta af konster.

Lika fåfängt och frikostigt erbjödos honom dyrbara pretiosa, men gentemot allt satte Kalle sina "no'n" lika bestämdt, till och med när kaptenen offererade sitt eget guldur jemte kedja med tjocka länkar af samma metall.

Men plötsligt skimrade det till i kajutpojkenes grå, skarpa ögon. Tagande tuschbiten ur buldansfickan, gick han fram till det räddade barnet, lyfte upp den bruna, knubbiga handen, vätte tuschen med tungspetsen och började rita ett C. på armen.

Barnet såg på det svarta märket och smålog. Gos-sen tyckte C:et såg lustigt ut. Så tyckte förmodligen också syskonen beträffande Kalles tunga, ty de började dansa omkring honom och gapskratta. Deri dröjde icke den feta negressen att instämma med hela sin race's öfvergifna munterhet och slutligen kunde äfven föräldrarna icke återhålla ett äkta bredt yankee-grin.

Kalle fann icke, att detta var något att göra sig så ogement lustig öfver, utan fortsatte helt uppmärksamt att måla dit jemväl ett G. och så ett K.

Han såg så allvarlig ut under sitt ritande, följde så ifrigt med tungan handens rörelser, lade hufvudet på sned med en så oemotståndligt komisk högtidlighet, att skrattet blef allt hejdlösare.

Nu var det färdigt. Kalle pekade på initialen, pekade så på sig sjelf och frågade bara: "yes?"

Amerikanarne skrattade så att tårarna trillade och svarade: "yes, most certainly, yes!"

Kalle såg sig omkring ett ögonblick och gick derpå fram till kaptenens fru, pekade på en vacker nål, som fasthöll den luftiga spetsschalen öfver axlarna. "Yes?" frågade han återigen.

"Funny boy, that you are — just take it," svarade hon, småleende räckande honom guldnålen.

Kalle fattade åter den lilles arm och började utan förskoning sticka nålen i skinnet midt på bokstafven C.

Nu blef det annat ljud. Pojken gallskrek, negressen och frun skyndade fram, kacklande likt ett par gäss, som vill skydda afkomman. "You naughty boy!" tjöto bröderna.

Kalle såg upp, pekade på initialen och sade bara ett bredt "yes", hvarpå han åter pickade med full fart.

Yankee-kaptenen, som var en rättvis man, förklarade nu för de våldsamma fruntimren, att man icke kunde neka Kalle detta besynnerliga infall, då de gifvit honom sitt löfte på hvad han med all säkerhet begärt, änskönt de ej kunnat förstå verkliga meningen. Främlingen tycktes hafva fallit på den originela tanken att icke mottaga belöning af någon annan än barnet sjelft, och i så fall vore väl denna lilla sveda ingenting att tala om för en, som nu hade legat på sjöbottnen, derest ej den käcke räddaren varit så rask.

På detta sätt fick Kalle sin vilja fram och inri-stade sina egna initialer i den amerikanske bytingens fina, mörka skinn på ett sätt, som gaf honom grundad förhoppning om, att han sedan sjelf borde kunna med större säkerhet prenta in dem på sin egen grofva arm.

Den lille stormgret. Gossarna slungade ännu hotfulla blickar efter Kalle, då han gick och negressen betraktade honom med tydlig fasa. Men frun, hvars moders-hjerta kände varmt, omfamnade och kysste honom lik väl och kaptenen skakade hans hand med rörd och tankfull min.

Kalle återtog lugn sin plats på hyttaket, fattade båtsmannens segelnål i stället för guldnålen, hvilken

frun förgäfves bedt honom behålla, och var snart upptagen af att bearbeta denna dagens sista C. G. K:n, som han pinade in ofvan handleden, nu icke utan en viss uppöfvad färdighet.

Mot natten blåste det upp en passande vind för svensken, som icke dröjde att lätta och gå till sjös, så fort alla man kommit ombord.

C. G. K:na sutto sedan i blå skrift outplånligt kvar på Kalles arm, som blef allt gröfre och bredare under sjölifvets mödosamma släp. Men den lilla episoden i Genuas hamn försvann snart ur hans minne. Ty i sjömannens lif, mera omvexlande och rörligt än annat folks i samma lefnadsställning och vid ungefär enahanda bildningsgrad, sammanblanda sig händelserna hastigt och gifva åt minnet få verkligt starka, fasta hållpunkter.

Go-ahead!

Mississippi-eskadern under amiral Porter låg första dagarne af Februari 1863 vid Vicksburg, i trakten af landtungan midtemot, der general Grants trupper kamperade, särskildt sysselsatta med att fullborda den kanal, som påbörjats under förra årets misslyckade attack mot Vicksburgs fruktansvärda positioner.

Emellertid var trafiken på nedre Mississippi och de öfriga vattnen från Vicksburg till Port Hudson ännu obehindrad. De konfedererade begagnade sig också flitigt deraf, sändande väldiga laster upp till den hjelte-modige Pemberton och hans icke mindre tappra armé.

Det gälde nu för Porter att göra Nordstaterna till mästare öfver detta område. Största svårigheten bestod

måhända uti att med någorlunda helt skrof springa gatlopp förbi de fruktansvärda batterierna.

Till en sådan våghalsig expedition ansågs löjtnant Samuel Webb på "Sangamon" särdeles lämplig.

Han var ung, men man åldras fort i drabbningarna, isynnerhet under det slags Go-ahead-kämpande, som detta sjökrig var med sina monitorer, pansarbåtar, ramar, torpedos och svåra kanoner. Till sådant fordras nerver, spänstighet, ungdom, och först och sist att alltid ha energiens ånga uppe vid högsta tryck.

Webb tillhörde antalet af dessa kadetter i sjökrigsskolans tre öfversta klasser, som sändes till flottan att fylla de enorma officersvakanserna. Många af dem voro blott nittonårs ynglingar. Men "aldrig", säger en af sjövapnets högsta auktoriteter i våra dagar, "gjordes bättre tjänst i flottan än af dessa elever."

Det moderna sjökriget, som egentligen gjorde sitt inträde på allvar i Förenta Staternas inbördes fejd, hade visserligen förlorat en god del af — så att säga — den poesi, som låg i manövrerna, kanonaderna bredsidsvis, antringarna med de ståtliga, segelförande träfartygen, hvilkas luftiga spiror tycktes svänga om i koketta kontradansar mot hvarandra. Men det fans likväl tillfällen, då den enskilda djerfheten och intelligensen lyckades trollo fram en smula romantik äfven bland detta trumfande på jernplåtar, bakom hvilka lågo sotiga och svetiga män. Några sådana tillfällen tycktes ifrågavarande expedition böra mäktat erbjuda. Amiralen hade i hvarje fall utsett rätte mannen till att skapa några splitter färska äfventyr, i fall inga eljest skulle komma i farvattnet.

Webb hade redan visat sig vara en af flottans djerfvaste officerare. Isynnerhet skattade man hans kallblodighet och rent af häpnadsväckande sinnesnärvaro under omständigheter, då vanligt folk tappar alla

konsepter. Man visste likväl icke, att vissa s. k. romaneska idéer utgjorde detta jernlugns innersta grund. Yankees lemna vanligen denna faktor ur räkningen. Men Samuel Webb, fastän en jernkarl i hvarje linie utombords, var djupt i själen ännu bara en romantisk kadett, som svärmade för de stora hjeltefigurerna, hvilka äro så vackert beskrifna i historieböcker.

Sangamon, ett träfartyg med starka maskiner och sidohjul, förde en 30-pundig refflad Parrotskanon och fyra mindre pjaser. En stark ramm af jern fans i fören. Hon var en improviserad örlogsbåt, såsom så många af den kolossala flottan Nordstaterna anskaffade under krigets senare tid. Rammen och hennes öfverlägsna fart gjorde henne i stånd att någorlunda mäta sig med de flesta fartyg hon kunde träffa på floden.

Ett par hundra bomullsbalar blöttes och stufvades upp till betäckning för skrofvat och maskinerna. Ratten flyttades för öfver, så att rormannen skulle vara bättre skyddad. Ty på en flod, så svår att navigera som Mississippi med sina bugter, slamreflar, "snags" (träsamlingar) och moras, måste man styra på hårsträet och då duger det ej att kittlas af kulregnet.

Sangamon satte sig i gång under natten, för att lättare passera batterierna.

Mississippi bildar vid Vicksburg en figur, närmast liknande en sådan der hake fruntimren begagna i sina klädningslif. När Sangamon passerat nordsidan af det mellanliggande näset, stängdes ångan, för att låta båten drifva ljudlöst med strömmen. Den kom så nära stranden, att man kunde höra folk tala och se ljusen blänka i land.

Längre ned brann en vakteld. De kunde tydligt se postens röda hakskägg. Han lade ett par torra grenar på elden, som genast flammade upp, och så såg han ångaren, kastade geväret till ögat och sköt.

Nu blef det lif längs stranden. Trumhvirflar, raketer, gevärsskott och så susade från batterierna en projektil, lagom att borra dem i sank.

Ensign *) Charles Brown, en medelålders man af allvarsamt, bestämdt yttre, stod vid rodret och markerade kursen.

"Styr rätt ut för tusan, sir!" hviskade löjtnanten, kommande dit, förargad.

"Går inte," svarade denne torrt.

"Är ni tokig, sir, eller en förrädare?" hväste Webb och sprang till ratten.

"Dikt babord, riktigt dikt-dikt ändå. Men hon lyder inte mer än rebellerna."

"Vi måste ha bättre fart på henne. — Klar vid maskinerna der. Full fart framåt!" kommenderade löjtnanten genom röret.

Hjulens hastiga slag fäste ännu mer fiendens uppmärksamhet på Sangamons läge och nu hveno gevärskulor, kanonprojektiler och bomber tätt som hagel.

"Hon lyder inte ändå. Styr henne med hjulen!" varskodde Brown, som fann att här dugde icke att hutla.

Saken var, att styrinrättningen, derigenom att den flyttats för långt förut, på något vis kommit i olag.

"Står det så till? Well, never mind! Gif dem en dosis kartescher, medan vi svaja rund. Vi måste tillbaka, det hjälpes icke med annat."

Men det var lättare tänkt än gjort. Ström och vind lågo på och maskinerna kunde hvad ögonblick som helst blifva träffade, hvilket hade gjort slut på hela historien.

*) Grad i amerikanska marinen, ungefär jmförlig med vår sekundlöjtnant.

Emellertid togo gasterne godt sigte och gåfvo soldaterna ett låg, så att eldbränderna röko. Samtidigt backade babords hjul, styrbords arbetade våldsamt framåt och ändtligen vände Sangamon sin skarpa bog mot strömmen. Eldarne kastade olja under pannorna. Det vägde mellan att skena undan, gå i sank eller springa i luften.

Ända nere i maskinen hörde de hurrarop från stranden och det blef ljust som midt på dagen. Bomullen stod i lågor.

"Vräk den i sjön! Villigt, mina gossar! Låt den gå med glans! Extra grogg!" dundrade löjtnanten, som stod på styrbords hjulhus, midt i elden.

Med tillhjälp af yxor, spakar och kettingskrokar lyckades de verkligen kapa loss balarna, som omhvärfde Sangamon med täta rökmoln.

Litet nedanför ett fort upptäckte Webbs qvicka öga ett af dessa vidunder, med hvilka Sydstaterna sökte upphjelpa sin underlägsenhet till sjös och af hvilket besynnerliga slägte namnen Merrimac, Atalanta, Albe-marle, Tennessee m. fl. blifvit ryktbara i detta krigs historia. Ett nytt, dylikt pansarbatteri låg der vid starka landfästen, men var tydligen ej fullt utrustadt ännu.

Det flamnade till i löjtnantens svarta, dristiga ögon, och han syntes nästan färdig att utdela en befallning. Men så bet han sig i läppen och sprang ned på däck, för att se efter, huru båten blifvit tilltygad.

Sangamon hade sluppit från gatloppet för ganska godt pris. Man kunde ej upptäcka några större skador och endast tre af manskapet voro lätt sårade.

När rammen hunnit den nyss lemnade ankarplatsen, flyttades rödret tillbaka och fartyget sattes i fullt sjövärdigt skick igen.

Folket trodde nu, att löjtnanten skulle återvända

till eskadern. Men löjtnant Webb ville icke rapportera några reträtter.

I dagbräckningen ångade Sangamon åter med 16 knops fart nedför floden och passerade lyckligt batterierna under en fruktansvärd eld.

"Mr Brown," sade löjtnanten till denne, som åter stod vid ratten, då han kände farvattnet här i grund, emedan han en tid tjenat som lots på Mississipiångare, "betrakta noga der der källartaket, sir."

"En ful best, synnerligast i gluggarna," anmärkte Brown.

"Vi ska ge honom för titta, om allt går väl," sade Webb, betraktande pansarbatteriet genom kikaren. "Men observera läget noga, så att vi kunna taga oss hit under värsta beckmörker."

Snart voro de utom skotthåll för batterierna och nu började en jagt, som skulle ha stillfredsställt det mest pockande bukanierhjerter.

Först vexlade de några skarpa ord med ett fort vid Warrenton, ett stycke nedanför Vicksburg. Warrentonarne voro nog oartiga att demontera en af de mindre kanonerna.

Men dagen derpå, just då solen ett ögonblick fejade upp de slammiga stränderna och lät "Wattens fader" presentera sin smutsgula gröt i all dess oaptitliga fulhet, satte Sangamon fart på ett par ångare, som pustande knallade uppför strömmen mer än femton *) mil nedom Red River's mynning.

De läto helt beskedligt taga sig samt befunnos lastade med proviant och utredningspersedlar för Sydstatsarmén. Och som de konfedererade nu måste reda sig dem förutan, men Sangamon omöjligt kunde taga med dem på släp, så brändes de.

*) Eng. öfverallt.

Hon vände åter upp för floden och mötte vid Red River's utflöde ett tredje transportfartyg, hvarpå också gjordes fyrverkeri, och så snål var löjtnant Webb, att han lade till vid en brygga och tuttade på ett par hundra mjöl- och potatissäckar, som fredligt lågo under pres-senningar.

Det der låter just icke särdeles romantiskt för frök-nar, som beundra officerare på landbacken. Men — så går det till i krig. De togo jemte potatisen också nå-gra af konfederationens officerare, som sofvo på sina öron.

Nu voro kolen i det närmaste slut. Det var på femte dagen. Sangamon låg förtöjd vid flodstranden, dit ett dussin män begifvit sig för att samla drifved, som dock öfverallt var sur och halfrutten.

I den ovissa gryningen tyckte sig utkiken se en tung massa komma drifvande utför strömmen. Han prejade och fick klart för sig, att det var en sällsam vän, den utmärktaste för ögonblicket — en stor kol-pråm, som sändts af amiral Porter till dennes synner-lige gunstling, löjtnant Webb. Det klumpiga skrofvat hade under natten lyckligt drifvit förbi batterierna. Ge-fundenes Fressen.

Nu var det ingen nöd. Pråmen hade ypperliga kol för en half månad. Sedan Sangamon fyllt sina boxar, tog hon pråmen på släp och satte af nedför Mississipi igen, öfverallt förstörande alla möjliga farkoster och bå-tar kring stränderna.

Derpå svängde hon åter in i Red River, lade upp kolpråmen på ett ställe, der den kunde anses någor-lunda gömd, och fortsatte här ändå raskare sitt för-störelseverk. Gossarne fingo visserligen sina minnen här och der af de uppretade infödingarne, men blott mastern, mr Freischütz blef allvarsamt sårad. Han var

en tämligen korpulent tysk, som icke kunde jumpa tillräckligt fort undan ett litet guerillaparti, utan fick ett grundskott i peruken.

På tionde dagen hade Sangamon gått nästan ända upp till Gordon's Landing, 75 mil från flodmynningen, då hon lade embargo på en ny, präktig flodångare, vid namn "The Centaur". Af en kollämpare der, som på grund af uttalet hördes vara en tämligen grön, skandinavisk emigrant, fingo de korn på, att två stora båtar lågo vid Gordon's Landing med ingen eld under pannorna.

Löjtnant Webb hade icke hjerta att bränna The Centaur, som var ett ypperligt fartyg i alla afseenden, utan gaf henne en prisbesättning under befäl af ensign Brown, med ordres att försvara henne till det yttersta, och blott i värsta fall förstöra henne, i fall han blefve anfallen af för stor öfvermakt.

Sangamon ångade vidare, medtagande lotsen från The Centaur.

Just som hon med tolf knops fart svängde om det starkt framskjutande, branta "Pawnee's Bluff", vid hvars öfre sida ångarne skulle ligga, mötte henne en häftig kanonad från ett batteri af fyra 32-pundare. Hon låg rakt midt i flacket för de bistra mynningarna.

Ögonblickligen kastades maskinen back, men i det samma — om det nu var okunnighet, rädsla eller ren afsigt af lotsen *) — krängde hon öfver och stod der. Skoflarna kastade förgäfves upp väldiga vattenkaskader. Sangamon gick ej en tum hvarken fram eller tillbaka.

Det var icke värddt tänka på att tysta batteriet, som körde in det ena skottet värre än det andra, ju säkrare sigte artilleristerna fingo. Skorstenen ramlade,

*) Navigeringen på Red River är i sjelfva verket så svår och oberäknelig, att strandningen också kunde bero på en tillfällighet.

ena ångpannan krossades, så att det kokande vattnet skollade maskinisterna och hjulen slutade sjelfmant sin ursinniga backning. Man måste öfvergifva fartyget.

Olyckligtvis fans det ej mer än en enda båt. Dit befalde löjtnanten, att den sårade mastern, jemte en halfdöd eldare skulle bäras och packade i öfrigt ombord så många den kunde bära.

Båten stötte af, sträckande ut undan gevärskulorna, som nu också började hvina.

Till det återstående manskapet höll löjtnanten följande korta tal: "gossar, ni ha tre ting att välja på: att bli skjutna, tagna eller att drunkna. Tre ting säges alltid vara vissa, men det kan hända, att ni slippa gå till Davids höns, om ni taga hvarsin bomullsbal och kasta er i floden. Kursen är genaste vägen till The Centaur. Jumpa!"

Däcket var tomt i en handvändning. Endast löjtnanten återstod. Ämnade han gifva sig godvilligt?

Dertill var han för stolt och för ung. Men han tyckte Sangamon, trots sin ramponerade skorsten, vara ett väl fint fartyg åt sydstatsmännen.

Derför skyndade han efter en stubintråd. Men han kunde omöjligen finna någon i brådskan. Då tog han en "rebell-tidning", som han lånat från The Centaur's fina salong, slet itu de två bladen, vek ihop dem efter längden till en lång fidibuss, sprang ned i krutdurken, strödde några krutkorn längs slutfalsen, tände framändan med cigarren, sprang på däck, tog en bomullsbal och störtade midt i ett formligt kulregn öfver bord.

Han såg båtar närma sig från stranden, och en god simmare som Webb var, sköt han balen snabbt framför sig. Han kom dock icke fem famnar, förrän en förfärlig knall skakade luftlagret och sjön. Sanga-

mons botten remnade, däck och relingar kastades omkring. En träsplittra från bordläggningen slog till förre befälhafvarens ena ben, så att han icke kunde röra det.

Lyckligtvis hade explosionen anställt så stor förödelse på båtarna, hvilka nästan voro inom båtshakshåll, att besättningarna hade nog att sköta sig sjelfva. Den djerfve Webb fick därför flyta nedåt floden i frid på sin bomullsbal.

När Brown genom kikaren upptäckte båten, kunde han förstå, att något var på tok och som en man, från barnskorna van att handla raskt, beordrade han genast full eld i ugnarna.

När båten kom långsides och han med få ord fick veta, huru saken förhöll sig, fingo de som rott och några andra gå ombord. Resten kommenderas till årorna och båten satte af igen, för att fiska upp folket på balarne. Sjelf tog han ångarens ena gigg, en prydlig, skarp fyraåring, kastade sig deri med några af prismanskapet och lät dem sträcka ut som för brinnande lifvet.

Ändtligen hade de fått upp alla utom löjtnanten. De uppfiskade omtalade, att han stannat qvar ombord och att en förskräcklig explosion hörts strax efter det de gifvit sig af. Troligen hade Sangamon sprungit i luften och Webb med den.

Brown hörde på, lät genast flytta alla, som kunde få rum af dem han bergat, i Sangamons båt, befalde slupstyraren få den tillbaka så fort som möjligt och tillsäga mr Joeliffe, masters maten, att göra allt klart på The Centaur, kasta loss landfästena och hålla henne under högsta ångtryck midt i floden.

Sedan gaf han en vink åt sina gastar, som betydde så mycket som framåt, men nu i högsta grad. Han såg icke för blid ut den der tvärhuggne sekundlöjtnanten, hvarför de togo i, så att de eleganta årbladen bug-

tade sig likt goda stålklingor. De visste, att han förstod sig på en god rodd och att han var karl att ha dem i minnet både på ett och annat vis.

Det är med officerare, hvilka tjenat sig upp från gemene man, som med s. k. pigfruar: de få alltid ett bättre arbete gjordt, om också kärleken ej blir så brinnande.

Brown mönstrade ofta floden med kikaren och sade blott stötvis: "hala ut bättre!"

Den smäckra giggen hoppade nästan ur vattnet, änskönt strömmen här flöt ganska hårdt emot.

Brown släppte plötsligt kikaren, drog af tröjan och skorna i en handvändning.

"Well rodt! Pass upp!" skrek han, med något tecken till ifver i rösten.

Gastarne vände sina hufvuden och upptäckte en bomullsbal rakt framför dem.

Brown tog en väldig sats och försvann som ett blylod.

Det räckte fulla två minuter innan han kom till vattenytan, men så hade han också löjtnant Webbs liflösa kropp med sig.

De fingo giggen dit, upphalade först löjtnanten på en befallande blyxt ur Browns allvarsamma ögon, hvarpå den raske sekonden sjelf klängde öfver båtkanten.

Så fort han kommit upp, tog han fram en flaska genever, öppnade löjtnantens bleknade läppar och skakade ned en dugtig klunk. Sedan började han rulla den sanslöse med tillhjälp af en karl, befalde de öfriga ro nedåt igen och med fart.

Omsider qvicknade Webb till. Han hade icke varit nere så länge. Brown såg nog, när han släppte tag, efter

att alldeles ha mistat krafterna och till slut fallit i vanmakt af smärtan i benet.

Webb tackade sin räddare med några varma ord.

"Ingen orsak," sade Brown, afbrytande. "Vi ha nu annat att tänka på än hallelujah och hosianna. 'Maumee' är oss i hämlarna vid detta laget, kalkylerar jag."

"Ah, Maumee?"

"Den snabbaste båten på hela Mississipi. Hon har nyss fått ramm, tre tums jernplåt i bogen och är uppstufvad med bomull 20 fot högt längs midskepps och akter. — En af folket på The Centaur klämde ur sig, att hon låg tre mil ofvanför Gordon's Landing."

"Well, never mind! Jag tänker vi slinka undan det spektaklet med," sade Webb, som nu kände sig kryare och tyckte, att Maumee's befarade jagt jemförelsevis vore en småsak mot att ligga på flodbotten.

Brown svarade med att lemna löjtnanten rorkulden och knuffa undan en karl, som icke rodde tillräckligt jemnt. Sjelf tog han tag, så att åran tycktes vilja springa för hvarje skefring och satte derigenom nytt gry i de andra genom sitt stränga och energiska exempel.

De mötte The Centaur midt i floden, hyfvade upp giggen och började genast sin skyndsamma flykt.

Webb hade icke bedragit sig i afseende på denna präktiga båt. Under högsta, tillåtna ångtryck kilade hon sina sexton knop, med strömmen välförståendes.

Red River gör här åtskilliga krokar, men flyter sedan tämligen rakt åt söder ned i Mississipi. Det var ett stycke från dess mynning man gömt kolpråmen.

The Centaur's kolförråd var klent, både hvad mängden och beskaffenheten beträffar. Man väntade visserligen hvarje ögonblick att få se röken från Maumee, men det var alldeles nödvändigt att kola för den svåra passagen uppför Mississipi, och Brown, som förde befä-

let under det löjtnant Webb baddade sitt ben, gjorde an stranden.

Knappt hade de dock lagt till vid pråmen och fått in några korgar, förrän Brown lät kasta loss. En tjock rökkolonn, som drog sig jemnstruken akteröfver, visade huru brådtom Maumee hade.

Nu började en af dessa "race's", hvilka midt under djupaste freden redan skördat så många offer på de amerikanska flodbåtarna, men som nu icke gälde fåfänga och vadlystnad, utan lif och frihet.

The Centaur skulle forceras uppför Mississipi. Den mäktiga floden såg väl till utseendet rätt lugn ut, men i sjelfva verket stod strömmen hårdt emot. Båten måste lättas, hvarför den dyrbara lasten utan skonsmål vräktes öfverbord, det ena lagret efter det andra. Men Maumee tog småningom på henne ändå.

Det var ett hemskt skådespel att under den eljest lugna natten se det röda skenet ur skorstenarna och höra de ursinniga skofveltagen. De bägge ångarne liknade två rofdjur, som med hängande, eldröda tungor och en ytterlig ansträngnings dofva flåsningar jagade fram längs en öde, tyst prärie.

Kolen ur pråmen voro slut för längesedan, äfven ångarens egna hade i det närmaste konsumerats. Webb tänkte köra henne på grund, bränna upp henne och försöka smyga undan efter flodstranden med sitt folk.

Då hittades längst nere i rummet några lådor fläsk. Det var mums för pannorna. Ångan rusade inom några minuter upp hela 30 f. The Centaur rände åter fram som en vild häst.

Löjtnanten var nu betydligt bättre. Ångan från fläsket, fastän en smula väl stark, kittlade hans näsa behagligare än doften af myrrha och kosteligt nardus — en riktig lustgas, som professor Jäger skulle kalla ett

sådant os. Han bolmade sjelf sin Virginialeaf innerligt förnöjd.

"Ångare förut!" rapporterade masters mate'n, som uppmärksamt granskade främlingen genom kikaren.

"Såå," sade löjtnanten tämligen trankilt, "det är då inte nog med en hund på den här haren. Nu komma vi rakt mellan två käftar. Det är väl den der fördömda jernkanaljen, som låg vid Vicksburg och som jag sjelf en gång tänkte lägga vantarna på. Nu anammar han mig i stället. Det är skilnaden. Men det går så till i krig."

"Ingen fara," anmärkte Brown, som gått upp och betraktat främlingen. "Den der röken kommer ur en unionssskorsten."

Den mötande befans verkligen vara unionsfartyget "Seminole", en ny, pansrad ångare. Hon förde en kolpråm på hvardera sidan, hvilket gjorde henne dubbelt välkommen.

Maumee vände tvärt, så fort hon märkte sin öfverlägsne fiende och satte af utför floden allt hvad tygen kunde bära.

Seminole var en präktig örlogsångare om 500 tons med 3 tums pansar ofvanpå en tjock ekbeläggning. Äfven däckbetäckning. På detta stodo två kasematter af 3 tums jern med lutande sidor i 26 gr:s vinkel. Hon förde både hjul och propeller och hade icke mindre än 7 maskiner. Armerad med 2 st. 11" och 2 st. 9" Dahlgrens kanoner, förde hon äfven ett i Stockholm vid en viss period mycket känt vapen, nämligen en spruta. Seminole's slang serverade dock sitt vatten kokhett emedan det icke var afsedt blott för att duscha yrande medborgare till besinning.

Löjtnant Webb, som nu kände sig alldeles kry och brann af begär att hämnas flykten för Maumee, gick

ombord på Seminole, berättade för chefen, lieutenant-commander Wilkes, missödet med Sangamon och anhöll att få medfölja som frivillig jemte så många af folket som kunde ha lust, emedan blott få män behöfdes för att taga The Centaur upp till eskadern.

Mr Wilkes, som hyste stor aktning för Webb och dessutom visste honom stå ytterst väl hos amiralen, hade ingenting att invända mot ett sådant arrangemang och så kommo Webb jemte sekundlöjtnant Brown samt åtskilliga andra öfver till Seminole, hvarpå fartygen skildes åt, sedan The Centaur fått tillräckligt kolförråd jemte en rapport från Webb.

Seminole ångade åter nedåt, följde Maumee in i Red River, men lade sig sedan vid mynningen för att observera de bägge floderna.

Under uppehållet här, som räckte tre dagar, gjorde Webb och Brown, åtföljda af några sina män, en rekognosering ända upp till Alexandria.

Brown, som väl kände förhållandena på hela denna terräng, begaf sig ensam in i staden en mörk qväll. Han fick der af en neger veta, att Maumee jemte en annan ramm och två bomullsskyddade ångare med skarp-skyttar från Port Hudson skulle mötas vid flodmynningen, för att sedan tillsammans attackera Seminole med sin öfverlägsna styrka.

Nordstatsmännen rodde hela natten. När lieutenant-commander Wilkes fick denna underrättelse, gick han genast uppåt Mississipi att skaffa sig bomullsbalar. Med sådana fyldes sidorna mellan kassematterna och hjulhusen, för att skydda mot de äntergastar, som troligen i stort antal skulle kasta sig in på däck, om någon af bomullsbåtarna kom upp långsides.

Wilkes hade trott, att ett fartyg skulle komma ned från eskadern till undsättning, när amiralen läst Webbs

depesch; men ingenting kunde upptäckas uppåt floden. Under sådana omständigheter beslöt han fortsätta fram till eskadern, för att få förstärkning.

Webb var af annan mening. Han ville, att Seminole's boxar skulle fyllas, hvarpå pråmarna borde sänkas, då Seminole derigenom blefve friare i sina rörelser, både för strid och flykt. Vidare ansåg han, att de borde vända, möta och söka krossa motståndarne, den ene efter den andre, och icke öfverlemna åt de konfedererade att välja tid och plats för angreppet.

Men Wilkes var en mindre beslutsam natur och hade icke hjerta att skiljas vid kolpråmarne. Bogserande dem, en på hvardera sidan, stretade han med Seminole långsamt tillbaka uppför floden.

Yankees upptäckte dock röken från sina snabba förföljare långt förrän Seminole borde tänkas någoirlunda obemärkt få passera Vicksburgs batterier. Mot qvällen kunde de fyra särskilda fartygen mycket väl urskiljas. Och enär Seminole befann sig ännu blott vid New Carthago, lät Wilkes, som nog var en modig man på sitt vis, göra skeppet klart till batalj och vände åter bogen nedför strömmen, hjudande sina motståndare spetsen.

Dessa gjorde sig nu ej så brådtom, emedan de helst ville fäkta under fullt mörker, på det att Seminole's öfverlägsna kanoner icke skulle kunna riktas med så fullkomlig precision.

Det var äfven alldeles kolmörkt, när Maumee kom upp, åter rusande i väg som en kapplöpningshäst. Hon affyrade sina kanoner utan att träffa och vände omedelbart derefter sin fruktansvärda ramm mot Seminole's hjulhus, litet akteröfver om babord.

Seminole backade, så att Maumee körde rammen i ena pråmen, som kom i drift och sjönk.

Jason, den andra rammen, följde. Seminole ka-

stade om sliden och satte full fart på denne, hvarpå bägges bogar stötte ihop med en våldsamhet, som kastade hvarenda man ned på däckten.

Jasons bog slogs in på en sträcka af åtta fot, gående från två fot ofvan vattenlinien ända ned till kölsvinet. Som hon dock hade solid ekpackning för mer än åtta fot, sjönk hon icke.

Seminole fick ingen allvarsammare skada. Men befälhafvaren Wilkes, som befann sig i styrhytten, träffades af ett slumpskott, som olyckligtvis passerade just det titthål, hvarigenom han i mörkret bevakade fiendens rörelser. Man behöfde ej egna honom särskild vård, ty han var död, träffad rakt genom hufvudet.

Nu togs befälet af Webb, som under det ögonblicks förvirring då liket fördes bort, icke kunnat förhindra Jason att borra den andra kolprämen i sank, så att de måste kapa loss trossarna och låta äfven den gå till botten.

Maumee, som backat för att kunna taga bättre ansats, kom nu ånyo sättande med sin ursinniga fart rakt emot Seminole's stäf, men Webb parerade stöten genom att gira undan åt babord, så att bägge fartygen blott raspade emot hvarandras sidor.

Men just då Maumee's akter passerade, slungade Seminole långskepps in ett par af sina gröfsta projektiler, som demonterade två af hennes kanoner och dödade eller sårade en stor del af servisen.

Webb svor öfver mörkret, som hindrade honom att använda sitt öfverlägsna artilleri mot den kringströfvande fienden, men eldade på ändå, så ofta han såg skenet från ugnarna och skarpt hörde deras maskiner.

Äfven de konfedererade sparade ej krutet, och kulorna från de 250 skarpskyttarne på bomullsbåtarna skramlade redan som ärter mot det jernklädda däckten.

Ännu en gång försökte Maumee ramma för om hjulhusen, men utan framgång. Då backar hon tämligen långt tillbaka, tager sats igen och träffar Seminole något akter om styrbords hjulhus, krossar hjulet i spillror, bräcker sönder spanten och åstadkommer flera läckor.

Brown hade med sin skarpa blick genast förutsett denna manöver och beslöt att företaga en i dessa slags strider oväntad kupp. Han befalde dem ladda styrbordskanonerna med kartescher, lät ett par man langa upp sprutslangen och posterade strålföraren vid låringen. En svår tross sköts upp i några bugter strax för om hjulhuset och hölls i beredskap af ett halft dussin styfva karlar. Detta allt gjordes rappt och villigt så att säga under trycket af rammens susande bogvatten.

När nu Mamuee's stäf befann sig nästan inne bland de krossade skoflarne, blottade Brown, som stod ytterst på bomullsbalarne, plötsligt en stor s. k. blysa, fylld med terpentin, den han svängde för att riktigt upplysa motståndarens fördäck.

Ett karteschregn aflossades samtidigt, sopande Maumee långskepps. Det skällheta vattnet från sprutan rusade i en grof stråle öfver backen, dit Brown kastade sig med kabeln, hvaraf han krängde en bugt kring spelet. Förgäfves backade Maumee ursinnigt, hon kom ej loss.

Webb sprang nu ur styrhytten. Han såg, att Seminole skulle sjunka om några minuter.

"Följen mig, gossar från Sangamon och Seminole, och den här bitska rebellhunden är vår!" utropade den kække löjtnanten, svängande sabeln. Unionsgasterne klängde ner från de upptrafvade bomullsbalerna och stormade in på Maumees däck.

Inom en minut var rammen i deras våld. Maskinisterne på Seminole hade emellertid rusat upp, för att lemna det sjunkande fartyget. Men Brown, som tycktes kunna mångdubbla sig denna dådfulla natt, körde dem tillbaka, befalde dem sätta den oskadade propellern i full fart framåt och sedan jumpa upp på däck.

"Hon kan så gerna purra på vår sida!" ropade han öfver åt Webb, som genast lät kasta om sliden på Maume, för att följa och upptaga kamraterna från Seminole.

Brown fattade sjelf ratten och satte kursen rakt på den vestliga stranden, som innehades af unionstruperna. Derefter lemnade alla den sjunkfärdiga ångaren, som nu gick för full maskin sin undergång till mötes.

Emellertid hade Jason i samma vefva kommit upp, för att störta på Seminole från babordssidan, följd i härlarna af de tvänne bomullsbåtarna, hvilkas skarpskyttar skulle fullborda nederlaget och få henne att stryka.

Men nu hade mörkret gått i unionisternas tjänst. De konfedererade hade icke blifvit varse den blixtsnabba förändringen, ty Brown upplyste blott fartygen ett ögonblick, hvarpå han kastade blysan i floden.

Ingenting kunde därför öfverraska fienden mer än då Maume, som lät Jason följa Seminole, plötsligt svängde nedåt floden och störtade med full maskin mot den första bomullsbåten, som hon rammade midskepps, instötande hela sidan ända till under vattengången. Detta skedde så plötsligt och oväntadt, att icke ett enda skott lossades, förrän vattnet med så stor våldsamt rusade in, att det i ett ögonblick släckte elden under pannorna.

För sent märkte de, att Maume vexlat egare och sände henne en svärm ur reffelbössorna. Men de sköto på måfå och träffade blott ett par man, som lindrigt

sårades. En allmän panik uppstod bland skarpskyttarne, af hvilka somliga kastade sig i båtarna och resten måste hufvudstupa störta i floden, ty fartyget krängde snart öfver och gick till botten. Befälhafvaren för hela expeditionen, en öfverstelöjtnant Baton, omkom vid detta tillfälle.

Den andra bomullsbåten hade genast kapat surrnin-garna och ilade skyndsamt nedåt floden, för att till Port Hudson föra underrättelsen om denna sällsamma strid.

Under dundrande hurrarop från unionisterna lät Maumee den löpa, för att sätta kurs på Jason, med hvilken processen blef kort nog. Ty denne hade satt sig fast på en mudderbank och strök flaggan vid första uppfordran. Det hade också varit vansinne att i detta läge försöka mäta sig med den vida starkare Maumee.

Jason togs i besittning af Brown med nödigt man-skap, som medförde en svår kabel, hvarmed den illa medfarna rammen drogs af grundet.

Denna för unionisterna så hedrande affär hade ut-kämpats före midnatt och med hänsyn till fartygens snabba gång, kunde man hoppas att passera batterierna innan dagen grydde. Också knusslades icke på kol-skyfflarna. Icke heller sparades de konfedererades för-råd af genever och whisky till en styf grogg, hvarpå de trötta gästarna kastade sig ned här och der, klara att rusa upp vid första purrning.

De skulle heller icke få snarka så länge, ty Webb var man att hålla folk i farten på sina expeditioner.

Han hade på Maumee fått tag i ett af dessa fruk-tansvärda förstörelseverktyg, hvilka spelade en så stor rol i detta lika energiskt som hänsynslöst förda krig, nämligen en s. k. fisktorpedo af allra största slaget.

Detta fynd hade genast tändt en idé, som dref honom rastlöst fram och tillbaka på kommandobryggan. Med ens stannade han sin linkande gång och lät kalla en timmerman och en äldre matros. Han bad den förre göra en bastant stång, lagom för en man att manövrera och tillsade den senare att på föreskrifvet sätt rigga fast torpedon vid stångens ena ända. Sedan tog han nattglaset och började noggrannare betrakta den östra stranden.

Tunga moln vältrade nu lågt öfver fästet, vinden började komma häftigt i nyckfulla stötar från sydkanten. Det tecknade sig till oväder. En regnby kom piskande då och då. Webb gnuggade händerna. Det var ett väder för honom.

Ensign Brown trampade också kommandobryggan på Jason, men tänkte på helt andra saker än ärans glans och krigets mördande spel.

Brown var en af dessa tusenden, som förhryts från alla världens handelsflottor, för att fylla rullorna på den ofantliga örlogsflotta Nordstaterna skapade under sjelfva krigets gång; en nydaning, om hvars storlek man kan göra sig ett någorlunda begrepp, när man vet, att manskapet vid krigets början var bestämdt till högst 7,600 man, men att antalet vid krigets slut stigit ända till 51,500 i aktiv tjänst. Brown, som var god sjöman och navigatör med utmärkta betyg, hade förhryts som master och derefter avancerat till ensign, tack vare sin duglighet och det kalla, besinningsfulla mod han visade i afgörande ögonblick. Löjtnant Webb satte stort värde på denne till örlogsofficer förvandlade kofferdistyrman och nämde honom alltid med mycken utmärkelse i sina med en viss bombastisk schwung skrifna rapporter. Också hade Brown, trots sina framstående egenskaper, dock närmast honom att tacka för sin snabba befordran.

Brown tänkte nämligen på en liten nätt qvinna vid Francisstreet i Philadelphia och en två års gammal, hurtig pojke, ljushårig som fadern, men mörkögd efter modern. Han smålog godt, när han förestälde sig, huru Mrs Brown snart skulle läsa om denna rafflande expedition och kanske äfven få se sin "master" utnämnd till löjtnant, förrän han sjelf fått hum om denna ära. Efter kriget skulle det då väl vara bra förgjort, om ej löjtnanten i örlogsflottan ändtligen kunde få befälet öfver ett vackert köpmansfartyg, det mål dit Browns högsta ärelystnad sträckte sig.

Ur dessa angenäma funderingar väcktes han af en prejning från löjtnant Webb, som bad honom taga båten och komma ombord på Maumee.

Brown muttrade en god portion småeder för sig sjelf; ty, fastän beundrande Webbs dristiga karaktär och särskilt fäst vid honom med ett slags onkelaktig tillgifvenhet, tyckte han i det hela Webb vara icke så litet pojkaktig ännu. "Något nytt upptåg utaf den der unge perpetuum mobilummen", mumlade han mellan tänderna, i det han satte af.

Webb var nu riktigt strålande. Hans mörka ögon glänste af lif och intet spår till trötthet märktes, fastän smärtan i benet ännu var plågsam och figuren hörde till de gängliga.

"Tack för i natt, mr Brown!" utropade han, hjertligt tryckande sin underbefälhafvares hand. "Ett godt stycke arbete hela resan. Just en vacker historia, den här sista för amiralen och tidningarna! Men ännu återstår sjelfva mästerkuppen, sluttablån, ändan, som skall kröna verket och kasta sitt bländande ljus öfver vissa skuggor, såsom att vi gjort kål på två af våra bästa fartyg — —"

"Hvad är det för en tablå, med förlof?" afbröt

Brown, en smula kallare än t. o. m. hans vana var, ty nu bifogade han äfven en viss kärf ironi, som utgjorde hans sätt att opponera.

"Ni minns, Brown, det der sjöspöket med källartaket vid Vicksburg?"

"Alldeles, sir."

"Vi skola försöka bända en torpedo under det och så skicka hela helvetesmaskinen upp på väg till de sälla jagtmarkerna, innan han hinner göra något djefvulstyg härnere. Se här är pjesen."

Han visade på torpedon, som nu satt der vid en smäcker, men stark stång.

"Och huru ska vi få dit den der trefliga pjesen?"

"Vi gå upp så långt vi kunna med så litet buller som möjligt och låta fartygen hålla sig midt i floden tvärsför, medan vi taga en båt, fara i land och fästa torpedon vid vidundrets botten. Det är alltsammans, men ett vackert jobb innan morgonen."

"Ett vackert jobb säkert nog, men hvem skall göra det?"

"Ingen annan än jag sjelf skall sätta torpedon under skrofvat och explodera den med. Var lugn för, att om jag vill ha mesta äran, skall ingen kunna säga att jag också icke personligen haft största faran!" utropade den unge löjtnanten stolt, stucken af Browns ton. "Men," återtog han, genast ångrande sin häftighet vid Browns lugna blick, "jag hade tänkt, att ni skulle gå med som volontär i egenskap af slupstyrare, emedan ni så väl känner floden."

"Som ni vill, löjtnant Webb. Men ni får ursäktas, om jag rent ut säger min tro vara, att den der expeditionen snarare synes mig hota att taga en ända med förskräckelse i stället för att kröna verket. Det är som att köra handen rakt i lejongapet."

"Vi ska hoppas, att lejonet sofver, när det ligger i sin egen kula och då är just bästa tillfället att draga ut dess värsta tand."

Saken var afgjord. Fartygen anförtroddes åt Seminole's officerare, hvilka fingo ordres att hålla sig mera åt venster i floden, tills en observationsbåt, som skulle iakttaga och i nödfall understödja anfallsbåten, kom tillbaka. Skulle någon af båtarna ej hafva återvänt om en timme, borde de ofördröjligen med största skyndsamt begifva sig till eskadern och inrapportera hvad som skett.

Frivilliga fingo anmäla sig till denna expedition och så hög var krigarifvern hos dessa från alla nationer sammanskrapade sjömän (hvaribland en ganska stor procent utgjordes af svenskar), att Webb fick tredubbla antalet att välja på, fastän de ej tycktes okunniga om, hvilket dumdristigt hazardspel hela företaget egentligen var. Men de hyste också en orimlig lit till löjtnant Webbs fabelaktiga tur och det gjorde nog sin mån.

De bägge båtarna stötte af från fartygen vid pass två timmar före dagbräckningen, Maumees förande i bogen torpedon på sin stång.

Gastarne hade fått ordres att linda filtstycken kring årtullarne, så att rodden försiggick rätt tyst. Äfven sqvalade regnet nu ned, förtagande ljudet af årbladen.

Pansarbatteriet låg qvar vid varfvet. Möjligen måtte det icke hafva varit fullt utrustadt ännu, emedan en flotte tycktes ligga vid sidan, ty man hörde det häftiga regnet bryta sig på ett egendomligt sätt 4 à 6 fot från sidan.

Webb hade, för att kunna anbringa torpedon med största verkan, mycket funderat på att placera den från sjelfva varfvet. Men flottens läge bestämde med ens hans handlingssätt.

För öfrigt dikterades detta inom kort af andra omständigheter. Man hörde plötsligt hundskall, trumhvirflar och ett ursinnigt ringande i kolossens klocka. De hade både ögon och öron med sig i land också.

Webb sprang fram i fören och fattade stängen. "Ron nu för edra lif, gossar!" kommenderade han, högt och tydligt, så att det hördes vidt omkring. Anfallet kunde nu så gerna ske med ostentation.

Också när båtshaken högg efter flottsconingen, haglade ett förfärligt kulregn öfver båten ur de vida skottgluggarna och de hörde tydligt knäppandet af rymnålen till en kanon.

Men nu lade Webb just i dagen detta utomordentliga mod och denna nästan öfvermenskliga kallblodighet, som i farans ögonblick gjorde honom till en verklig hjälte i den gamla Plutarkstilen.

"Halloh der, rebeller små, knalla er nu i väg! Här ges ingen pardon. Ni springa i luften om en half minut!" röt han med sin starka, djupa röst åt besättningen, som nu mangrant syntes vara i full rörelse.

Samtidigt hade han hoppat in på flotten och körde stängen mellan denna och fartygssidan. Brown, som var vid hans sida, kapade flottens förtöjning, så det blef rum nog att kränga stängen derhän, att torpedon skulle komma ungefär midt under skrofvets botten. Sedan kastade Webb af torpedon med en knyck, kände efter huru den åter steg upp under botten och räck så till i den lina, som skulle komma den att explodera.

Emellertid hade fienden naturligtvis icke tänkt låta slunga sig i luften alldeles utan protest, huru raskt Webb än handlade. Somliga voro nog djerfva att under mynningarna af båtbesättningens revolverar fira sig ned ur styckeportarna på tåg, som inombords höllos af kamrater.

Bland dessa fans en jättestor karl, som slog sig fram till Webb och just hade höjt sin huggare, när denne skulle knycka torpedon från stängen. Brown kastade sig dock emellan, uppfångade hugget med venstra armen, och lyckades vräka jätten från flotten ned i floden.

Brown och Webb hoppade nu i båten, som genast stötte af. Samtidigt brakade en 100-pundig, refflad kanon lös, icke 15 fot från båten, som ögonblickligen dränktes, så att alla kommo i vattnet.

Likväl var haveriet icke ett verk af den fruktansvärda projektilen, emedan denna gick för högt; utan kom från den väldiga vattenmassa, hvilken kastades rakt upp och föll ned likt ett ofantligt skydrag, när torpedon, sprängande pansarbatteriets botten krossade ett af Sydstaternas starkaste sjövapen i stycken.

Nu gälde att simma för lifvet, ty det var nästan lika farligt öfver som under vattnet. Hela stranden syntes upplyst och luften genljöd af kulörnas obehagliga hvinande. Dessutom voro några båtar lösgjorda och satte ut efter dem.

Webb var en ypperlig simmare, icke långt ifrån så skarp som sin sedermera så ryktbara namne. Han befriade sig snart från rock och skor och sam till en början långa håll under vattnet.

Spanande genom mörkret efter observationsbåten, som icke borde vara aflägsen, fick han syn på ett hufvud strax bredvid sig.

"Halloh, hvem der?" prejade han.

"Brown," svarade denne, med ansträngning, "men jag får bottenapp i rappet, om inte båten kommer."

Webb sam till hans sida. Brown lyfte ena armen ur vattnet. Blodet forsade derur på ett i sanning ohyggligt sätt.

"Fatta tag i min lifrem med höger hand, och jag skall bogsera er till båten," sade Webb i deltagande ton.

"Tackar, sir," suckade Brown, utmattad af blodför-lusten, "men jag tror jag fått nog i alla fall."

"Pytt, den läckan stoppa vi snart! Hala hufvudknop-pen närmare upp till min rygg, så slipper ni komma i marvatten utaf kallsuparna. — Sangamon och Semi-nole, halloh!" skrek Webb, med uppjudande af hela sin styrka.

Hans skarpa öga upptäckte strax derpå en båt, som kom rakt emot dem.

Men på stranden hade skriet också hörts och knappt hade det förtonat, förrän en massa gevärskulor foro hvisslande öfver floden. Det var liksom en jättehand hade slungat en näfve småsten, hvilka slogo ned i vatt-net tätt rundt omkring dem.

Webb kunde icke dyka under med sin börda. Lik-väl liknade han forntidens hjeltar äfven i det fallet, att han tycktes vara osårbar.

Men Brown släpte nu sitt tag och skulle ha gått till botten med ens, om ej Webb hastigt fattat honom i håret. Han rent af lyfte honom halfvägs ur vattnet och märkte nu, att sansen hade flytt.

Webb stannade, höll Browns orörliga kropp fram-för sig och trampade vattnet. "Hitåt Sangamons gassar, fort för lifvet, gossar, hitåt!" dundrade han mot båten.

Den var der om ett par minuter, bägge männen halades in och så gick man närmare stranden trots den ursinniga elden, för att söka fiska upp de återstående, hvilket också lyckades med undantag af två, hvarpå båten flög mot rammarne genom det tjocka vattnet.

Brown hade lagts akterut på trallen. En medförd lanterna tändes och hölls så lågt som möjligt för att icke tjena till målskjutningstafla åt fiendens reffelbössor.

Webb slet af Browns tröja, virade ihop sin näsduk, tog en af naglarna, med hvilka segelskoten plägade fästas, och gjorde så ett slags tourniquet, som han hårdt drejade om ofvanför det gapande såret.

Vid det han så sköljde af blodet, kom han alldeles ofrivilligt att fästa ögat på tre bokstäfver, som befunno sig blott en linie från det på sned gående såret.

Han ryckte till, lade Browns hufvud i sitt knä och baddade ifrigt tinningarna med vatten.

Men så kände han en varm ström rinna öfver venstra handen, hvarmed han höll upp halsen och äfven hans knä kändes varmt, trots det kalla, våta byxbenet.

Han vände varsamt Browns hufvud på sidan och upptäckte ett litet rundt hål i nacken, något till venster, hvarur blodet långsamt flöt. Brown hade genomborrats af en kula. Det var då han släpt taget.

Detta skott skulle ofelbart hafva träffat Webb i ryggen, om ej Browns hufvud mottagit det. Slumpen har ibland sina fantasier, betydligt öfverträffande den fyndigaste hjernas teaterkupper.

Webb, så kall och höjd öfver hvarje kalamitet i ögonblick af högsta fara och förvirring, var nu idel ifver och ängslan. Han besvor sluggastarne att ro dubbelt så hårdt och lofvade dem vansinniga belöningar, om de lyckades hinna fram till Maumees, innan lifsandarna flytt från den så svårt sårade. Han ref sönder sitt eget skjortbröst och förband dermed såret i nacken.

Ändtligen svängde båten upp för Maumees sida, hvars besättning uppstämde dånande hurrarop för sin kække befälhafvare.

Men denne vinkade blott ovilligt med handen och kallade genast på doktorn. Webb åsåg mörk dennes,

såsom han tyckte, väl indifferent min, under det han med en mors ömhet smekte Browns förvridna ansigte.

"Säg ingenting!" afbröt han häftigt. "Gör underverk, doktor! Rädda *den* mannens lif och ni får hvar enda cent af min förmögenhet i honorar!"

"Alla världens rikedomar kunna icke återkalla mr Browns lif. Det har redan flytt för alltid," svarade läkaren afgörande.

C. B. W.

Under det att alla Nordstatstidningar öfverbjödo hvarandra i lofprisande af Webbs hjeltedater, hade denne begärt permission och skyndat till Philadelphia, hvarest han uppsökte Browns enka, på det mest granlaga sätt underrättade henne om mannens död och anhöll som en särskild ynnest att få blifva sonens förmyndare.

Af Browns efterlemnade papper upplystes, att hans egentliga namn var Klingberg, hvilket han dock på grund af dess främmande klang hade ändrat till Brown, då han beslutat att för alltid slå sig ned i Amerika. En sådan namnvexling är i allmänhet mycket vanligare än man tror och det finnes många Brownar i Amerika och England, hvilkas egentliga namn lyda helt anorlunda och som skulle låta bekanta nog i våra svenska sjöstäder.

När kriget var slut, tillkännagaf commander Webb för Mrs Brown sin afsigt att adoptera Browns son. Den lilla, anspråkslösa enkan tyckte detta vara nästan för mycken ära och drog följaktligen fram åtskilliga af de omsvep, i hvilka fruntimren äro sådana mästare.

Webb hörde tåligt på henne, men så knäpte han till enkans häpnad upp sin manschett, drog tillbaka den fina skjortlinningen och visade den förbluffade qvinnan tre bokstäfver, C. G. K., hvilka stodo der lika tydliga som dem hennes man haft tatuerade på armen.

Och sedan berättade han henne med ett fuktigt skimmer i sina vackra mörka ögon, huruledes denne nordiske främling räddat hans lif icke mindre än fyra gånger och slutligen dött för honom.

"Jag lofvar", slutade den unge commandern allvarligt, "vid min sjömansära och den tappre dödes minne att aldrig gifta mig. Gossen skall blifva min ende son och bära mitt namn, som kanske en gång kommer att göra honom kär för detta stora lands medborgare. Men han skall också icke förgäta, att hans egentlige far höljde sig med ära under namnet Brown. Brown och Webb bära icke förskjuta hvarandra. Derföre skall han från och med i dag heta Brown-Webb, två namn med klang i för hvarje beckbyxa på flottan. Men, ser frun lilla, dervid få vi allt göra en liten sjömansceremoni, till hvilken jag medtagit ingredienserna och som både salig Brown och jag fått underkasta oss, jag särskildt vid hans år."

Gossen, som höll mycket af sin med namnam så frikostige förmyndare, hade hela tiden suttit på hans knä och blef ofantligt road, när onkeln drog upp en bit fin tusch, med hvilket han riktigt konstnärligt prentade bokstäfverna C. B. W. på den lilla, knubbiga armen.

Men när commandern ur ett fint etui framtog en guldnål, som tillhört hans mor och dermed började sticka på det svärtade af skinnet, så att blodet rann, tog Charlie med nödvändighet till lipen. "Vi hade gjort så med", som skalden så vackert säger.

Tatueringsmärtan var för öfrigt den enda Charles

Brown-Webb erfor under hela sin lyckliga barndomstid, och om han vid detta laget är en något bortskämd dandy, får detta kanske mera skrivas på det liberala konto hans frejdade adoptivpappa upplåtit åt honom både i sitt rika hjerta och sin rätt ansenliga förmögenhet än just från något särskildt "påbråd" efter hans manhaftige, köttslige fader.

Men förgäfvos hafva Newyorks och Philadelphias skönaste damer både i salongerna och under det kordialare lifvet vid Long Branch försökt med amerikanskornas i allmänhet så oemotståndliga ögon bombardera den lika ståtliga som tappre hjälten från Mississipi och Red River. Han är trogen minnet af den "klassiske" pojken i Genuas hamn, denne hans enkle "life-preserve", hvilken han skulle igenkänna först som lik. Sanningen att säga, så har han gjort sitt möjliga att söka på det ädlaste sätt utjemna räkningen, om det också ej stått i meniskomakt att få den ordentligt betald och qvitterad.

EN RÖFVAREHISTORIA.

EN ROFVAREHISTORIA.

Det är icke så svårt att förklara, hvarföre vissa människor hafva lättare än andra att uppväcka kärlek, hat, afund, förakt, misstankar, nyfikenhet, "intresse" m. fl. bättre eller sämre känslor. Men utan tvifvel blefve det ett qvistigt kapitel för både fysiologen och psykologen att skrifva om de speciela egenskaper, hvilka anses bidraga till att framkalla folks förtroende.

Jag talar här icke om medborgerligt förtroende, ty sådant få vi papper på utan besvär och behålla det till döddagar, om än ingen under lifstiden på vårt oinvecklade prestbetyg någonsin velat lemna oss kredit för ett öre. Icke heller om det särskilda slags förtroende, som gifver vissa medborgare makt att lagstifta i alla möjliga slags riks- och kommunangelägenheter, oaktadt somliga icke ens kunna skilja mellan hvad som befallles eller förbjudes i de tio budorden. Konsten att få det offentliga förtroendet till lifs i vårt land är förklarligare och enklare än mången tror, som icke haft tillfälle att se huru den allmänna meningens maskiner arbeta och regleras.

Hvad jag här menar, afser den rent af mystiska förmågan att uppväcka personligt förtroende hos enskilda individer, hvilka ingen kan misstänka att svärma eller någonsin hafva svärmat för något annat än den allensaliggörande penningen. Det skulle utan tvifvel fylla en stor kulturhistorisk lucka, om någon af våra ännu

tämligen famlande och svamlande psykologer allvarligen sloge sig på detta studium och gäfvé oss en heljuten bild af ett sådant de mindre köpmännens och uppåtsträfvande industriidkarnes ideal i våra dagar. Detta ideal borde blifva en mycket läcker bild i både form och färg. Och så ytterst instruktivt sedan! Om jag ännu kände mig tillräckligt slängd i att föra dissektionsknifven, skulle det vara roligt nog att taga ihop med en slik figur. Men jag fruktar, att min ännu något gröna häftighet under arbetets gång skulle utsätta mig för faran — icke träffa på och såra några "ädlare" delar — men att *likförgifta* mig sjelf vid karfvandet i ett af detta den nuvarande samhällskroppens märkvärdiga species.

Skulle dock någon mindre kräsmagad kollega kasta sig på teckningen af en det sjudande, praktiska förvärfslifvets heros, besynnerligen i "uppvaknande" smärre samhällen och större städers ringar, så gör honom icke alltför god, alltför barmhertig, alltför samvetsgran, alltför redlig, alltför storsinnad, alltför folköm, alltför pålitlig, alltför rättänkande, att nu ej tala om kärleksfull, ädel, uppoffrande, hängifven och slika numera meningslösa pjolleradjektiv. Nej, skapa snarare en ren och klar motsats till allt detta, vänd ut och in på bergspredikans kristliga ideal; och har ni konturteckningen till det beläte, hvartill Sjelfviskhetens barn, konsekvenserna af Nyttighetslärans grundsatser, sedan trettio år mera allmänt hos oss börjat blicka upp och i hvars knä ligger eller tros ligga den gyllne kalf, hvaromkring de flesta "framåtsträfvande" ideligen dansa.

För närvarande skall jag här helt enkelt försöka skildra en händelse från min barndom, hvori en sådan der förtroendegubbe spelade en viss tragikomisk rol. En mindre, mycket klumpig rol; men de voro icke heller så goda aktörer ännu den tiden kantänka!

Det fanns tusen personer i **, som kunnat svärja på, att någon "historia" aldrig kunde komma i fråga om mjöl- och spannmålshandlanden Anders Petter Lundin.

Han hörde till de "jemna". Begåfvad med ett sådant der hvad jag ville kalla specifikt vestgöte-ansigte, som tycktes födt med trygg min, ringar i öronen och ordinära polisonger, väckte han förtroende hos hög och låg, fattig och rik. Det var något extra säkert hos honom. Den dugtigaste matematiker med det mäktigaste Cæsarsshufvud skulle ej varit i stånd att väcka hälften så mycken tillit och sympati som denne fyrkantige, smånäste Anders Petter, som knapt kunde stafva namnet Lundin, om än matematikern hör till de kunnigaste och hederligaste män i världen. Åtminstone icke i **.

Hvarföre? Ja, det är ej så godt att säga. Kanske, när allt kommer omkring, det icke är så lätt att falla en riktig bracka i smaken, som mången tror. Kanske behöfvas särskilda naturanlag, möjligen också en viss öfning. Hvad nu Lundin beträffade, tycktes han icke göra så särdeles mycket för sin obestriddliga popularitet. Måhända deri låg knuten.

Han var icke synnerligen språksam, men kunde "nicka god mening" utmärkt, tack vare sitt breda, fryntliga grin. Han lät helst andra tala så mycket de orkade och passade endast in ibland ett par "hå hå, ja så, må de? (männe det?) jo jo, åh necken!" Det var icke mycket upplysande, men förargade ingen. Hvilka fonder af broddad knipslughet och visdom doldes bakom denna försigtiga tystnad, visste ju ändå alla.

Också skockade sig borgrarne helst vid det toddy-bord, der Lundin satt. Och när alla platser voro upptagna så der qvarnten öfver kl. sju, sutto flere hyggliga gubbar och sneglade dit och kände sig oändligt lyckliga bara genom att få gå fram och snusa med honom.

Jag tror, att ingen af dessa bröder och vänner skulle hafva mäktat framlägga ordentliga skäl, hvarföre brodern och vännen Lundin egentligen var en så treflig kurre, en så stor hedersknyffel; men de *kände* det. De kände det med denna något stillsamma hänförelse, hvilken är slägt med tron på venster hand.

Det var som om en sorts fryntlighetsfluidum, en tvärsäkerhetens attraktionskraft hade utgått från Anders Petter Lundin.

Man skulle bara ha sett honom, när han tog fram plånboken till exempel. Hvilken medveten känsla af trygghet, som rent af meddelade sig åt de kringsittandes nerver, låg ej i hans blotta sätt att dyka ned i bröstfickan efter denna soliditetens värtaliga symbol!

Redan bokens yttre hade något af så att säga lugn, orubblig fasthet. I likhet med sin egare, såg detta vördnadsbjudande stycke läder ut som om det aldrig varit ungt, aldrig nytt och så fick man en bestämd känsla af, att dessa permar aldrig varit tomma. Det var så naturligt att se dem pösande af sedlar och papper, som alla sågo gamla och väl hopvikna ut, en smula nötta i kanterna och med skuggningar af lack på utsidan. Man kunde icke tänka sig, att detta i fickor hopsydd läder en gång varit tomt, falt och blott värdt 5 à 6 riksdaler hos galanterihandlaren.

Denna mörkbruna bok öppnades aldrig riktigt på vid gafvel, lades icke på bordet och slogs upp, utan hölls halföppen med venstra handen, liksom för att lemna rum åt den portion fantasi, hvilken ännu låg lurande i gubbarnes sinnen. Men med hvilket osökt, fast, pompöst behag bläddrade ej det högra pekfingret bland öfverkanterna af sedlar och papper! Ett säkert finger med sin stora klackring af röd karneol, som Lundin nog kommit öfver för godt pris på någon auktion

efter fint folk, som icke vetat sköta sig. Ett trubbigt, kort, fult pekfinger, betryggande, rogifvande, rent af samhällsbevarande med en af arbetsspår mörknad knoge, den värdige brodern till tummen med sin kartnagel och sitt stora ärr, märken efter en ungdom full af bemödanden att slå sig fram i lifvet.

Lundin hade varit "grundläggare" och sedan öfvergått till gatläggeriet i stor skala, på entreprenad. De der kvadratfötterna! Det kan ingen tro hvad de myllra hop till pengar, sedan de öfverfarits med ett gult måttband och kommit på räkningen.

Han hade utfört gatläggningar i flera städer och fått dråpliga intyg öfverallt, sådana som skrivas efter goda middagar. Men i ** hade ändtligen den kommersiela andan fattat honom med kraft.

Lundin slog sig på spanmålshandeln, emedan han i sin första ungdom varit dräng i en qvarn och trodde sig kunna hålla mjölnaren stången. Också tycktes spanmålshandeln icke vara krånglig. Mjöl, gryn och ärter äro ej så många artiklar. Äfven behöfver folket alltid brödfödan, huru det än må gå med soffet.

Handeln hade antagit väldiga dimensioner, isynnerhet sedan Lundin köpt "Borgmästaregården", ståtligt belägen vid "Borgmästarepumpen", den enda brunn, som, tack vare förra egarens inflytande, hade icke mindre än fyra pumpstänger, vettande åt alla väderstrecken. Borgmästar Lobom, den gamle despoten, hade mot Lundin visat en courtoisie, hvilken aldrig vederfarits någon annan dödlig af stadens egna infödingar och rent af trugat huset på honom. Lundin fick icke betala en skilling kontant, när han tog sitt säkra tag åt bröstfickan. Hela köpesumman erlades i in-teckningar och Lobom försäkrade, att man icke gerna kunde göra af-färer med en präktigare karl.

Också krönte lyckan alldeles särskildt den nye handlandens företag. Kriget mellan Ryssland och Westmakterna hade infallit under denna period och rågmjålet steg enormt, tack vare blokaden och våra egna, hederliga landtmän. Lundin köpte mot slutet af detta krig allt hvad han kunde öfverkomma, öfverbjudande hvarje konkurrent. Men han höll på hvarje nypa, sålde blott i ringa quantiteter, försäkrande att lagret snart vore upprymdt.

Telegramet om freden nedslag som en blix, äfven i **. Man hade icke väntat mycket af kongressen. Då ** posten lemnades af tidningsgumman till "Luften", så såsom den klotrunde källarmästaren på stadshuset kallades, blef det till och med lif i denne räkneautomat bakom disken.

"Kalle", hväste han med sin dästa röst åt sin förste kypare, "tag upp en frisk guldkrona och sex glas och bed herrarna vid midtelbordet raska på med todarna."

Der tronade handlanden Lundin, omgifven af de vanliga beundrarne. Aldrig såg han säkrare, oomkullrunkligare ut än just nu, när han satt och talade om en resa han skulle göra till de södra orterna dagen derpå, för att göra upp en hop viktiga affärer. Han skulle medtaga mycket kontanta penningar, hvilket vännerna och bröderna dock tyckte vara en smula riskabelt, somliga framdukande fruktansvärda historier om forntida osäkerheter på vägarna.

"Må de?" tyckte Lundin och drog upp en pris. "Ja, men hva ska en göra? Det är bäst att komma med kontanter i näfven med samma. Ni kan aldrig tro, hvad det gör godt i själen på bondtjufvarne. Ni kan aldrig tro, hur spanmålen dansar lätt, när de här gosarne kommer och bjuder säckarne på valsa."

Dessa om så stor affärskänedom vittnande ord åtföljdes af en ännu värtaligare harang med plånboken, som aldrig visat sig så pösande, aldrig tydligare hotat spränga stålklämmaren.

Medan Lundin ännu vågde denna väldiga öfvertalare i handen, kom Luften rullande fram med tidningen.

"Lätta på toddarne, go herrar", pustade han. "Kalle kommer med en flaska svagdricka."

"Hva är det nu för stora herrar döa, eftersom du sätter på dej spändersbyxorna?" frågade "Glas-Lasse", en gammal hedersman och stadig kund.

"Di ha gjort fred nu ändtligen och den ska vi ta en hoppsan på --"

"Åh, är det möjligt? -- Jo jo, ryssen fick för titta! -- Herre min ack!" hördes om hvartannat.

Endast Lundin höll sig lugn som en olympier. Det ryckte visserligen till i hans stenansigte, men blott en sekund.

De öfriga larmade och pratade, klingade med Luften och läste ifrigt telegramet.

När den första, häftiga rörelsen lagt sig, kastade "Våghalsen" (så kallad på grund af ett par ben, som hvarje ögonblick tycktes hota att svika ofvanredet) en beundrande blick på Lundin.

"Nej, se på *den!*" utropade han, lyftande pekfingeret. "Han sitter som om rakt ingenting händt och ändå fins ingen i hela stan, som bör vara mera intresserad af det här telegramet än just Lundin."

"Må de?" sporde Lundin, nu mindre fryntligt än torrt.

"Tror jag det. Tänk, hvad rågmjölet nu ska falla. Det ramlar kanske ner med hela riksdalern på pundet."

Alla spetsade öronen och betraktade Lundin med

denna stirrande blick, hvilken man ser hos vissa klöfdjur, som vädra en fara.

De hade "skrifvit på" litet hvar för Lundin och aldrig hade de gjort det med mindre tvekan ens för någon, som de känt från barndomen. Då man, som han, ligger i vidlyftiga affärer, behöfves ju alltid borgsmän. Bara pro forma förstås. När gamle räfven Lobom visat ett så obegränsadt förtroende, vore det rent af en fördel att hafva sina namn på Lundins papper. Det bevisade blott, att man var med och åtnjöt anseende i penningeverlden.

Men detta om freden var något, som de icke hade tänkt på. Hvem kunde veta om ej denne driftige affärsman lagt sig för vidt ut? Kanske han "blåhållit" för länge på mjölet och nu stode der i stöpet?

Griller, griller! Icke ett isblock i Polarhafvet kunde vara mera kallt och fast än denne Anders Petter Lundin, som ej blinkade en sekund, när allas blickar sökte hans.

"Det tror jag med," svarade han kärft. "Jag tror nog, att det kommer bastmattor regnande från Kronstadt som gräshoppor öfver Egypti land, helst tullen kommer till igen efter Maj. Hm, den der freden ja, den visste jag af förut jag.

"Djeklar i den Lundin, den tar man inte, der man släpper honom!" utropade Glas-Lasse, skålande med honom.

De andra klingade ifrigt.

"Hur kunde du veta det?" frågade Våghalsen.

"Man har sina utliggare lite hvar och alltid kan en stå ut med att betala såna nyheter mer är den här fattiga tidningsmurfveln. Var så god och oppsalvera tilligramet. Der står: 'Freden afslöts i dag kl. 3 e. m.' Men det är dateradt den 30 Mars och det var i går det

på söndan. I dag ha vi måndag och nu är klockan sju. Man kan hinna mycket på den tiden. Jag är ingen våghals jag och inte står jag på så klena fötter heller, att jag skulle gå i putten, om det så kom en hel ryssmjöls-flotta seglande hit i morgon dag."

Lundin, som sällan brukade yttra så mycket på en gång, betraktade derunder Våghalsen med frostiga blickar. Så mycket bättre tog det.

"Jo jo, jo jo, det kan nog så vara," sade denne, stammande och förlägen, "men i alla fulla fall, så nog blir det här en större förlust för litet hvar, som nu ligger inne med mycket spanmål, det kan då ingen meniska ta ur mig."

"Du är så säker och det är just därför jag far söderut i morgon dag med mitt tiligram och det här tidningsnumret i fickan. Nu bör en kunna få litet för styfrarna och slippa stå och krusa för de förb. bondhyfrarna längre."

"En tocken lurifax! Du skrämmer slag på dom! Di tappar bå handskar och vantar och så prejar du ner och släpper inte tag, förrän de sålt rubb och stubb och så har du det klart och klappadt, innan en enda bastmatta lastats i Finska viken," afbröt Säterqvist, som ville gälla för ett klipskt hufvud.

"Nå nå, så lätt går det väl inte heller. Det kommer nog att stå hårdt. Men tidningen gör allt en god mån och det här och litet till får hjälpas åt med resten," härvid slog Lundin nickande på den uppsvalda bröstfickan. "Men jag tror vi orkar med en sådan här flaska till och så dricker vi för de allierade och för billigare foder åt det stackars folket, som nu slipper skrapa sönder bottnen i mjölkarena."

Lundins anseende hade aldrig stått högre än i detta ögonblick. Det framstod nu klarare än någonsin, att

en klipskare, mera durkdrifven karl icke fans inom stadens tullar. De sutto också, affärsmän som de mer och mindre alla voro, och funderade på, om icke möjligen äfven de skulle kunna komma öfver ett stycke af den hägrande, feta steken. Men de voro för sluga att röja tankarna för hvarandra. Ingen bror i kortspel.

Lundin bröt laget tidigt denna afton, ty han sade sig hafva mycket att ordna. Ingen undrade derpå, men påfallande var, att alla ville följa honom och att alla sågo en smula snopna ut just öfver denna unisona önskan. Hvar och en gick också hem till sitt utom Våg-halsen, som tog Lundin under armen och vinglade af med honom, ifrigt gestikulerande.

Han följde honom in på kontoret och derifrån till patronens enskilda våning. Der slogo sig herrarne ned i soffan och samtalade länge.

"Nej", sade Lundin slutligen. Jag har nog länge tänkt på den här saken och dragit in hvarenda styfver jag kunnat klå och få. För katten, ett sånt här tillfälle att göra geschäfte får en fattig gatläggare inte mer igen och då vore jag väl en nors, om jag skulle göda andra. Nej, det går inte."

"Nå nå, det är också inte meningen, att jag ska ta brorslotten. Får jag fattiga 10 procent, så må du gerna korpa åt dig resten."

"Ja, men du hör ju, att jag inte behöfver dina gryn. Jag gissar mina räcker till och blir öfver. Man kan få mycket för tretti—fyrtitusen, om också landtbrukarna blifvit så opphoppade, att dom knapt vet någon hut."

"Man kommer längre med femtio, bror lilla. Mina tio göra inte mycket tyngd i plånboken nu, men man skulle kunna få många goda lass råg för dem efteråt. Bättre ha än vara utan och i värsta fall hitta de väl alltid vägen tillbaka."

"Nå, efter du så nödvändigt vill, så må ske. Jag skjuter väl upp med resan en dag då. Men skicka dem sist före kl. nio i öfvermorgon bittida, annars blir det för sent. Och kom ihåg: inte en styfver öfver tio procent och ingen, som får nys om saken."

"Du är en hederspascha och kan jag göra dig en återtjänst, så gerna. Leben und leben lassen! Lycka på resan och låt nu se, att du kan klå bönder riktigt efter noter."

"Det fins allt dom, som ä lättklåddare må du tro," mumlade Lundin tämligen snäfft, i det han lyste Våg-halsen genom förstugan.

Dagen derpå fick Lundin i god tid åtskilliga visiter af de närmare umgängesvännerna, som kommit dit för att taga afsked. När de fingo veta, att han uppskjutit sin resa till påföljande morgon, gaf detta anledning för de flesta att återkomma under dagens lopp, men på skilda timmar, efter vännen Lundins tid var så upptagen. Det visade sig emellertid mot aftonen, att de goda tiderna under krigsåren i Östersjön gjort litet hvar pigg för spekulationer. Våghalsens tiotusen drogo till sig många tusen procenthungriga kamrater. Toddydags talades dock ej ett ord om Lundin och hans resa, men så mycket ifrigare diskuterades freden. Det lät som om hela laget med ens gått upp i bara politik.

Morgonen derpå var patron Lundins droska framdragen på gården och drängen sysselsatt att smörja hjulaxlarna. Drängen såg orolig ut och sneglade med bekymrad blick uppåt den ståtliga förstugan. En bodgosse kom vid tiotiden ned med befallning att sätta för.

Våren tycktes vilja komma ganska tidigt fletta i meteorologiskt hänseende så skiftande år och vägarna voro redan förvandlade till verkliga lergrafvar.

Vädret hade just de senaste dagarna varit ytterst

ombyttligt, så att patron Lundin beslutit taga droskan, emedan han under dess skyddande suflett kunde vara trygg för alla de oroliga skyarnes nycker.

Lundin kom nu ned på gården, klädd i resmössa och öfverrock, bärande på ett tämligen stort skrin. Kommen till droskan, gick han och besåg den på alla sidor mycket noga och stannade slutligen framför den bakpå sittande vagnslådan.

"Hvar är nyckeln?" frågade han drängen omsider.

"Hocken nyttjel?" frågade denne tillbaka, seende både rädd och dum ut.

"Nyckeln till vagnslådan."

"Tro mej, ja he vejt. Ja har jändau snott etter a hellista möron i bå likkt å olikkt. Ja vånne håle täjji na, ja."

Patron Lundin fick nu ett anfall af dåligt humör och uttryckte sitt misshag med drängens slarf på ett sätt, som visade, huru en man, som stigit upp ur de djupa lederna, sjelf plägar umgås med "folkets söner", sina f. d. bröder.

"Gå rakt in i svartaste h—e, din förb. bondlymmel!" röt han ursinnig. "Är det skick och fason att humla bort lådnyckeln just när jag som bäst behöfver den? Knalla dej i väg — —"

"Harre min söjtaste, patron, int — —"

"Håll käften och gå för f—n i våld, så jag slipper se skuggan utaf dej mer!"

Och dermed hade patronen fattat piskan och svängde den så betecknande, att den stackars Lasse linkade af uppåt gården. Detta kallas att ha gehör med sig.

Lundin tog samma väg med skrinet, som han icke stält ifrån sig.

Röd och flåsande af ilska, kom han in på kontoret, der den förvånade bokhållaren fick befallning att

genast gifva drängen afräkning och skaffa en annan i stället. Men han skulle noga se sig före att icke taga en drönare och slarfver till karl. "Det förargliga är," slöt Lundin, "att jag nu får fara utan dräng, men bra karl hjälper sig sjelf och det är inte första gången jag varit kusk i mina dar."

En stund derefter såg man patron Lundin sätta sig i droskan och taga vägen genom södra tullen.

Det var ett långt håll till första gästgifvaregården, öfver tre mil; men Lundins häst höll sig godt. Det var också ett ypperligt djur af Helsingerace, stort och högbent.

Sedan Lundin bestält och intagit middag, begaf han sig in i sjelfva gästgifvarsalen, der mycken rörelse var rådande, emedan bropenningarne för passerandet af bron öfver den förbiflytande elfven, upptogos af gästgifvaren, hvarvid de vägfärdande merändels togo sig något till lifs eller åtminstone en siesta.

Lundin satte sig vid bordet närmast disken och begärde en kopp kaffe med konjak. Vid fötterna hade han stält en säck, hvori man kunde urskilja konturerna af ett skrin.

Gästgifvaren, som kände honom till utseendet, var ytterst höflig och förekommande, såsom sådana alltid äro, företrädesvis mot patroner. De började språkas vid om "tiderna" och de omkringsittande bönderne från grannsocknarna lyssnade med af fasa gapande munnar till de fruktansvärda profetior den väldige spanmålshandlaren uttalade om de förändrade utsigterna för råg- och kornprisen.

Samtalet öfvergick derpå till väglagets beskaffenhet och slutligen föll Lundin plötsligt in:

"Di är väl säkra, di här vägarna?"

"Säkra? Jo, hva dom de är. Nock håller dom i

hop, fast dom kan vara gistna på sina ställen så här, när kälen tar på och går ur," upplyste gästgifvaren.

"Nej, förstå mej rätt. Jag menar, om man kan vara säker för att inte bli öfverfallen utaf några strykare, när det blir mörkt och ruskigt?"

"Åh, neej då. Tocke har en inte hört någe åf på länge. Neej, för allan del, de kan ja då gå i kavision för, de de inte kommer på frågan."

"Må de? Nå, det var roligt att höra. Annars är jag just som lite orolig, för jag har en ganska stor summa pengar med mej, ska jag säga."

Lundins ton antydde dock snarare ett begär att få skryta än just någon verklig farhåga.

"Tyst, tyst för allan del. Sânt ska en allri låta ett kny om. Men fritt må så vara, så inte råkar patron ut för nära bangditer på våra håll inte."

Lundin studsade, såg en smula förbluffad ut och tycktes inse, att han begått en dumhet. Han tittade försigtigt omkring i det stora rummet och utbrast högt i sin vanliga trygga ton:

"Nå nå, ja så, jag tänker ändå det är bäst att vara säker, ifall det skulle knipa."

Vid dessa, till hälften som én monolog uttalade ord, drog Lundin ur resrockens vida ficka upp en väldig pistol, som kom bondgubbarne att stirra ännu storögdare.

"Jen ske inte korranta sej sau denne, naur jen åjr pau fälväjg, för dau kan jen förstens kömm ut för satskapen," anmärkte långsamt en gammal man med kloka ögon.

"Du tog just ole ur mun på meg du, Jan Larson," sade gästgifvaren ifrigt. "Nog för att vi alla hanna inne ä kända fölke, men — —"

"Nå nå, det var ju ingenting illa ment, och man

kan ju alltid känna sej ett grann orolig ensam på stora landsvägen och mot mörkret. Men nu är jag lugn som en kogubbe och ger mej i väg med fanken så mycke bättre humör. Adjö, adjö, godt folk och tack för allt!"

Till nästa gästgifvaregård hade Lundin tagit skjuts-häst och lät sin egen springa bakefter. Vid M. spände han åter för den stora helsingekampen, hvarpå han under tystnad drack en stark toddy och från fönstret höll skarp utkik på droskan, hvilket oafbrutna stirrande icke kunde undgå att väcka några innevarandes uppmärksamhet och undran.

Det var sedan länge fullt mörker, åtminstone när de tjocka svarta skyarne täckte månskifvan. För att kunna köra bättre, satte han sig derföre på kuskbocken och stälde säcken med skrinet inuti vagnen.

Omkring 200 steg från S:s kyrkstallar låg en ensam gård vid vägen. Stället kallades Tissla och tillhörde landthandlaren Pettersson, som för en half timme sedan stängt boden och nu redan satt lutad öfver brädspellet, i full fart med att söka göra länsman Boman "Jan". Toddybrickan stod på ett bord bredvid och herrarne bolmade tappert ur dessa långskaftade sjöskums-pipor, hvilkas lugna behag vår fjeskande tid icke synes mer kunna uppskatta.

Men den unge länsmannen skulle icke blifva Jan den qvällen.

Herrarnes angenäma tillvaro stördes nämligen helt tvärt af frun, som kom inrusande likblek och bad dem komma ut, för att se efter, huru det var fatt med en karl, som ville in i boden.

Andersson tog från köket en blecklampa och skyn-

dade in i boden, följd af länsmannen. Utanför hördes stönanden och en jemrande röst quidde: "kan då ingen människa öppna i Guds eviga namn? Jag tror rakt jag går åt!"

Dörrarna sprungo upp, när Andersson drog från rigeln. En karl nästan föll i länsmannens armar. Andersson högg tag i honom på ena sidan och lyste derunder upp figuren med den rykande rofoljelampan.

Ansigtet var nästan oigenkänligt tillfölje af ett blodflöde, som tycktes komma både från hjessan och skråmor på kinderna. Äfven händerna voro nedsölade af blod. Drägten häntydde emellertid på en person ur de förmögnare klasserna.

De förde honom in i rummet, hvarifrån de kommit, följda af frun och pigan, som sågo riktigt vilda ut af fasa och nyfikenhet.

"Herre Gud, hvad det var för en lycka midt i olyckan," stänkade den sårade, långsamt sjunkande ned på en stol och kippande efter andan. "Det är ju — eller är det inte bror Andersson?"

"Nå, du min ack! Hva i fridens dagar, körs, det är ju patron Lundin från **, vet ja! Kända folke! Gumma, tag genast och låt bädda bästa sängen! Tocke spektakel! Hit med vatten och linne, Greta! Låt det gå lätt! Hva i fridens dagar har du råkat ut för ett öde, bror?"

"Di ha rånat mej, plundrat mej, skurit mej och det är — rent — af — en — Guds — lycka — att — atte — jag kom ända hit med — lifve."

Detta frampressades med synbar ansträngning. Också sjönk nu det blodiga hufvudet mot bröstet och patron Lundin skulle ha fallit raklång i golfvvet, om ej de bägge männen skyndat till.

Men då vaknade det unga länsmansblodet, som

brann af begär att utmärka sig genom en bedrift, hvilken i dessa fredliga trakter började höra till rariteterna.

"Vatten, vatten!" skrek han, just som pigan kom knogande in med ett fullt ämbar. Han tog först af mössan, som var sönderskuren och sedan baddade hjessan, hvarifrån blodet ännu sipprade ur en lång skåra.

Tack vare mycket energiska öfvergjutningar af det iskalla brunnsvattnet, hvaraf en god del rann nedåt ryggen, öppnade Lundin lätt på ögonen och tycktes qvickna vid.

Länsmannen måste nu passa på å embetets vägnar.

"Hvar skedde öfverfallet?" frågade han.

"Öfverfalle?" hviskade Lundin. "Hvilket öfverfall? Öfverfalle? Kors, hvar är jag?" Han betraktade de kringstående med frånvarande blickar. Men så såg han på sina ännu blodiga händer och ryste.

"Och så mycke pengar, så mycke pengar!" mumlade han. "Men en Guds lycka ändå, att jag kom undan med lifve — —"

"Hvar skedde det?" upprepade länsmannen.

"Di kom som ur jorden — —"

"Men hvarest, hvar? Hur långt härifrån?"

"Ska jag veta det, jag? Det var väl ett stycke framom kyrkan, för henne såg jag, när jag tordes krafla mej opp ur diket."

"Hur många voro de?"

"Det är minsann icke görligt att säga det. Jag fick ett slag bums, så att jag låg i dike. Men nog alltid var det då — — två, om inte — — tre."

Länsmann Boman hade i sin ifver öfveransträngt honom. Hufvudet sjönk åter ned i en svimning.

Men länsmannen hade hört nog, för att taga sina mått och steg.

"Låna mig din stora magasinslykta, din dubbel-

bösssa och din dräng. Spring du öfver till prosten och bed honom skicka sin trilla efter doktorn på Norfors, men få patron här i säng först och säg till din fru, att hon vakar öfver honom. Adjö med dig, det här blef minsann annat än göra mig Jan, du."

"Du kan nog bli Jan likafullt," invände Pettersson, som nu redan återfått en del af sitt goda humör.

"På kanaljerna? Nej, annat ska du blifva varse! Apropos, låt mig få ett par nya tömmar ur boden också. Det kan inte tusan alltid gå klädd i handklofvar."

Försedd med bössan och ett försvarligt rep och ledsagad af drängen, som måste medtaga en dugtig påk och bära lyktan, begaf sig länsman Boman genast ut på spaning.

Som han såg ljus i skolhuset, hvilket låg ett stycke till höger hitom kyrkstallarna, skyndade han dit och fick med sig skolläraren, en stark romanläsare, som just satt fördjupad i studiet af "De tre musketörerna". Denne, trots glasögonen och sitt tafatta yttre, mycket äfventyrslystne person, ökade anfallskraften med två på auktion inköpta, gamla ryttarpistoler.

De tre marscherade sedan, tysta och spanande, framåt landsvägen, der benen stundom plumsade ned ända öfver vaden, ty lyktan aktade de sig nog för att tända ännu.

Plötsligt törnade länsmannen mot en häst, som stod orörlig, nästan tvärs öfver vägen.

Nu måste drängen tända lyktan. Men då hästen fick se ljusskenet, tog han en sats och for af i galopp, kastande skolläraren öfver diket in bland några marbuskar.

Denne var redan glad att få linka hem igen, sedan han tappat humöret och sina glasögon; men drängen och länsmannen fortsatte, öfverallt spejande med lyktan.

Slutligen kommo de till ett ställe, vid pass halft böss-håll framom kyrkan, der vägen visade ett besynnerligt virrvarr af hjul- och fotspår. Men för öfrigt syntes ingenting annat än en piska, som låg vid dikeskanten. Några märken efter sulor upptäcktes icke heller hvarken ledande till eller från stället, utom deras egna fotspår.

Emellertid följde de hjulspåret, som ledde från den der spårhopgyttringen. Det var bredt och tydligt nog, gick längs diket i den riktning, hvarifrån de kommit, tills det svängde upp tvärt mot vägen. Det var der den stora hästen stått. Man kunde icke misstaga sig derpå. Något annat färskt vagnsspår stod ej att upptäcka.

Ingen hade setat i åkdonet, så mycket hade de hunnit se. *Der* voro således icke rånarne.

Den ifrige länsmannen såg villrådig på Jerker, som med sin stora påk och den ståltrådsklädda lyktan visserligen erbjöd en ganska grotesk bild af den äkte, säflige, initiativlöse ***länningen, men hos hvilken för visso icke fans ett tecken till spårhund.

"Jag tror inte, att det är mycket lönt att du och jag, Jerker, sätta efter dem vidare i qväll," sade Boman ändtligen missmodigt.

"Va he likkt he? De döm har, fulingarna, så har döm fäll guvvi sej af mej, må väjta. Döm skull fäll ha varri bra dumma, om döm hadd stana qvar, likka."

"Nåja, skynda dig du hem förut och spänn för chäsen."

Länsmannen återvände surmulen. Pettersson hade redan återkommit. Från det närliggande rummet hördes patron Lundins dofva jemmer. Länsmannen satte sig och nedskref en vidlyftig rapport till länsstyrelsen om saken, hvarpå han fick låna Anderssons åkdon för att

resa till Y. gästgifvaregård och fjerdingssmannen. Han lofvade återkomma på morgonen, särskildt för att träffa doktorn.

Denne anlände kl. fyra. Doktor Ekestam ansågs som en af den tidens skickligaste läkare; men blef tidigt en sonderling i vissa afseenden. Hysande allt större afsky för det konstlade lifvet i hufvudstaden, hade han, ju mer han såg af förhållandenas baksida, frivilligt lemnat en stor praktik och valt den anspråkslösa befattningen som bruksläkare. Genom sällsynt uppoftande människokärlek, hade han snart vetat förvärfva sig tillgifvenhet och aktning. Men samtidigt var han fruktad och känd särskildt som den oblidkeligaste fiende till lögn, hyckleri och ännu här grasserande vantro. Han egde icke lugn nog att med den upplystes nöje se "individerna utveckla sig efter vissa gifna lagar", utan ruskade kanaljerna eller jönsarna hvar han än fann dem.

Doktorn gick genast in till patienten, som fortfarande jemrade sig högljudt. Sedan han undersökt och förbundit såren, hvarvid ansigtet, först besjäladt af den lifligaste sympati, gradvis syntes mörkna allt mer, ju längre undersökningen framskred, frågade han, hvar de värsta plågorna huserade; "ty," tillade han, "de här skråmorna måtte väl icke göra så särdeles ondt."

Lundin, som gentemot denne man tycktes alldeles hafva förlorat sin vanliga säkerhet, betraktade doktorn med forskande, men skygga blickar.

"Det står i bröstet," framhväste han långsamt och med hörbart yttersta möda, "det trycker så orimligt svårt. Di trampade mej på bröstet flera gånger. Det är en sån vända, en sån vända!"

Doktorn undersökte bröstet ytterst noggrant, men sade ingenting och gick derefter ut, för att tala vid Pettersson. De hade ett längre samspråk med hvaran-

dra, hvarpå Pettersson skickade sin dräng efter skolläraren och i en granskning boende landmätare. I desse herrars närvaro språkade doktorn ganska obarmhertigt med sin patient, i förhållande till dennes beklagansvärda tillstånd. Det såg ut som om sakens juridiska del intresserat honom mycket mer än den medicinska.

Följden deraf och af en företagen närmare vägnundersökning blef också ett längre, egendomligt sammansatt embetsutlåtande af ordagrant följande lydelse:

"Den 2 April 1856 företogs, på skriftlig kallelse, resa till Tissla, för att besöka handlanden Lundin från**.

Herr L. uppgifver, att då han, som åkte ensam och medförde en betydlig penningesumma jemte sina handelsböcker, förl. afton kl. ungefär 9 passerat förbi S:s kyrka och dervarande kyrkostallar, hade han blifvit af rånare så plötsligt öfverfallen, att han hvarken kan säga hvarifrån de kommit, huru de färdats eller deras antal. Efter ett erhållet slag af en stake, hade han utan att kunna säga huru, blifvit ryckt ur åkdonet och omkullslagen i diket, der han kvarhölls och misshandlades, hvarunder rånaren skall hafva hållit herr L. för munnen, så att han ej kunde ropa på-hjelp. En laddad pistol, som herr L. då upptog till sitt försvar, frånrycktes honom och fick herr L. dermed af rånaren ett slag i ansigtet. — Då herr L., som ett par gånger förlorat sansningen, återkommit till besinning och funnit sig ensam, begaf han sig till Tissla ($\frac{2}{3}$ fjerdingsväg från det uppgifna stället), men säger sig hafva i liggende ställning flera gånger hvilat på vägen.

Vid det af mig i flere vittnens närvaro hållna förhör, fördes protokollet af herr Ingenieur Bäckström.

Herr Lundin befinnes hafva å venstra kinden tre fina, ett par tum långa hudritsor, uppifrån neråt, hudveckat mellan högra handens tumme och pekfinger ge-

nomskuret, venstra örats öfre list genomskuren c:a $\frac{1}{2}$ tum från hufvudet, så transversalt, att örat synes vara hållet framåt och utåt då snittet gjordes; öfver hjesan, bakifrån framåt ett $2\frac{5}{8}$ tum långt, åt båda ändar försvinnande, något sargadt sår, som blött på midten genomträngt betäckningarna; till venster om detta synes ner mot tinningen en c:a $\frac{1}{2}$ tum lång, ytterst fin hudritsa. Inga kontusioner kunde på något ställe upptäckas. Båda handskarna blodiga, i den högra en inskärning, svarande mot såret. I mössan, som är stoppad med hampa, en utvändigt $5\frac{1}{2}$ och invändigt $3\frac{3}{4}$ tum lång sargad genomskärning, som korsar såret å hjesan och till sin rigtning sammanfaller med detta, om mössan påsattes med midten af skärmen öfver yttre ögonvinkeln. Öfverrocken blodig, isynnerhet på venstra sidan, på kragen och nedåt; för öfrigt, med undantag af några, i anseende till väglaget oundgängliga stänkfläckar, ren. Vägen undersöktes med den största noggranhet, men utom en blodfläck något norr om Tissla, kunde på eller vid densamma ingenting af misstänkt beskaffenhet upptäckas. Herr Lundins häst och droska äro tillvaratagna och hitförde, den senare något skadad.

Patienten, som visade sig tyst, skygg och sluten, klagade öfver plågor i bröstet, men respirationen var fullkomligt fri. Pulsen, som strax vid min ankomst kändes något hög och hastig, var sedan jemn och normal."

Knappt hade besigtningen och förhöret slutat och herrarna fått sig en styrkande kopp kaffe, förrän länsmannen inträdde.

Han såg nedstämd och trött ut. Det varma kaffet tycktes knappt ega förmåga att lifva honom. Äfven de andra visade en rad allvarsamma anleten, med undantag af Pettersson, som helt och hållet syntes

hafva blifvit återstæld till det vanliga, rätt jovialiska hvardagshumöret.

"Nå, har du fått korn på bofvarna nu?" frågade han.

"Nej, aldrig så mycket som ett spår en gång. Fan i de kanaljerna, de äro som slukade! Jag har gjort hvad jag kunnat. Jag och fjerdingsman körde till Grandin, Röd-Olle du vet, i Mölle. Den der gamle långholmaren har nog tagena i sig, men han är sjuk, kanaljen, och hade inte varit ur sängen på tre dygn. Och Stark i Bäcklösen hade varit hela dagen hos Per Larsson och är der än. Det är bara de der två en har att dra på. Nej, det är väl något tattarherrsskap, kan jag tro. Nå, hvad säger herr doktorn, är han mycket illa deran?"

"Icke synnerligt mer än någon af oss. Om tre, fyra dagar ha de der ristorna grott igen."

"Det kan man ändå kalla tur. Men han är allt illa medfaren i bröstet."

"Önskade jag finge byta jemt om jemt med den gynnaren. Nej, med *honon* är det alls ingen fara."

"Så mycket bättre. Men penningarna äro i alla fall sin kos."

"Mycket möjligt. Men jag tviflar verkligen på, att befallningsman lyckas få reda på dem."

"Hvad behagas?" skrek den unge länsmannen, blodröd af förtrytelse. "Jo, om jag så ska rifva upp jordens innandömen — —"

"Gapa lagom, tokd—!" inföll Pettersson, läggande handen öfver hans ifriga mun. "Tyst för tusan hakar! Alla bofvarna ligger derinne och hör hvartevigaste ord vi säger. Ja ja, gapa lagom, länsman, vi ha fått reda på dom vi, ser du. Läs det här protokollet och bäfva! Doktorn är slängd i alla sorts hundfukter, ska du veta."

Länsmansynglingen öfverfor skriften med feberhast

och slog sig för pannan, intill hvilken den lustige Pettersson lutade örat, liksom för att uppfånga något ihåligt ljud.

"Rifver du upp jorden eller far du till mån?"

"En sådan illmarig kanälje!" mumlade länsmannen med bister min.

I detsamma inträdde fjerdingssmannen på det högtidliga sätt som är dessa "würdenträger" så eget. Med hemlighetsfull hosta ombads länsmannen att stiga ut.

Han inträdde dock genast, medförande en gärdsgårdsstör och en sönderskuren nattsäck, hvare lågo en svart bonjour och några linnepersedlar.

"En riktig röfvarehistoria, der det icke fattas annat än röfrarne," sade doktorn allvarligt.

"Jo, pengarna", skrattade Pettersson.

"Det vill säga penningeskrinet i säcken," anmärkte skolmästaren betänksamt.

"Länsman får här att göra med knepigt folk minsann. De försigtiga gökarne ha lemnat hundratrettio kronor och klockan i offrets egna fickor, för att inte Lundin ska kunna klaga öfver, att han blifvit utplundrad. De måtte ha vetat hvilken skatt som gömde sig i säcken, eller hvad tror länsman sjelf?" sporde ingeniören hviskande.

Denne stirrade på sina leriga storstöflar. "Jag vårdar mej inte svara," mumlade han med en hvass blick åt sängkammardörren.

Samma qväll sutto de vanliga stamkunderne på stadshuskällaren i **.

"Färska nyheter!" läspade kyparen, lemnande den våta **Posten vid det bord, der Lundins kotteri slagit sig ned.

Våghalsen tog tidningen och ögnade deri med likgiltig min.

"Ingenting nytt som vanligt?"

"Ingenting. Den blir allt sämre och sämre, den der blackan. Förb. mej de kosta på hela redaktionen för sex skilling bläck om året!"

Han kastade bladet likgiltigt ifrån sig och tog en klunk. "Skål gubbar, vi dricka för vännen Lundin, som väl sitter och bondsuper hos patronerna vid detta laget."

Samtalet fördes i dag med en viss lamhet. Det var som om gubbarne haft annat att tänka på än deras vanliga små försök att ondgöras öfver den pågående jernvägsanläggningen, hvars utsigter då sågo föga lofvande ut. De hade blott några få aktier, men hörde man på hojtandet, var man frestad tro dem ensamma ega både banbiten, byggnaderna och rullande materielen.

Sätherqvist hade tagit upp tidningen och såg på baksidan efter telegramet, ty den tiden fans det vanligen icke mer än ett sådant. Men i dag var det också ett P. M. med fetstil.

"Lundin super väl så knäfveln heller," utropade Sätherqvist plötsligt. "Du är då en blind höna, Våg-hals! Jo, det här var just skönt det."

Och så läste han:

"En den gröfsta våldsgerning, som i går afton träffade en af detta samhälles mera framstående medlemmar, är egnad att väcka sorgliga känslor i vida kretsar, der han gjort sig känd för sin redbara karakter. Handlanden Lundin, som i går företog en affärsresa söderut och medhade en mycket stor summa penningar, har påträffats, illa sårad och slagen, på landsvägen bortom S:s kyrka. Han vårdas på det sorgfälligaste hos handl. Pettersson i Tissla. Hans tillstånd skildras

såsom ytterst betänkligt. På föröfvarne af detta lika djerfva som hemska dåd hade man ännu, då detta meddelas, ej lyckats få spaning."

De omkringsittande lyssnade med andlös uppmärksamhet. När de till sist fingo höra, att rånarne icke blifvit gripna, upphof en och hvar en så tung suck, att de förbluffade tittade på hvarandra, men så slogo de ögonblickligen ned ögonen igen.

Det blef tyst i detta annars högröstade kotteri. Säterqvist försökte med några "Stäckars karl! En så hygglig karl!" Men ingen annan föll in. Säterqvist hade icke varit hem till Lundin om tisdagen. Och det var sannerligen icke öfver Lundins kroppsliga befinnande de suckade så pass.

Det var ingen grubblande tystnad, utan en tystnad, blottad på hvarje annat innehåll än en djup bondånger med energiskt snusande, svettorkning och händernas dragande fram och tillbaka öfver byxlåren. För den fans emellertid ingen dem veterlig bot annat än att döfva smärtan med starka rusdrycker, hvarföre de togo ett eget rum.

Och ändtligen vid sjetten toddyn, som af ålder ansetts vara den kritiska för mer avanceradt folk, löstes deras tungors band och den gemensamma hemligheten trillade ur dem. De hade hållit på den i det längsta, men Vågghalsen bröt isen och så gick det ledigt. Det kröp fram, att de hade förskjutit Lundin penningar, allesammans utom Säterqvisten, endast för att gripa tillfället att göra en god affär. Och nu voro pluringarna i röfvareklor.

Men sedan börjades det. Reaktionen utan prut. Glorian plockades af Lundin, bit efter bit. Man kom fasligt bra öfverens om, att den der Lundin vore ett nöt i allmänhet, hvartill kommo en hop detaljer. Han re-

ducerades, ju längre det led, till en dum, omotiverad bondkanin, som haft flax. En kräftstinn drummel, som trodde att allt skulle gå i lås för honom. Att ge sig till att resa ensam i mörker och så dåligt väglag med så rysligt mycket pengar! Galenskap, rama galenskapen!

Sedan de skält, försökte de trösta, om ej hvarandra, så sig sjelfva.

Nå nå, allt vore inte förloradt ännu! Pengarna hittades väl. Bofvarne kunde ej hafva hunnit göra af med så mycket, och polisen satte allt i rörelse. Sedlarna voro nog af så stora valörer, att kanaljerne icke tordes fram med dem.

Med dessa och liknande grunder sökte de trösta hvarandra och ju mer och omsorgsfullare de förr dolt denna transaktion, desto ifrigare voro de nu att vända den på alla sidor och ursäkta hvarandra ömsesidigt. Och påföljande dag beramades ett möte i nykterhet, för att öfverlägga om gemensamma åtgärder.

Det var ej så utan, att icke Anders Petter Lundin verkligen mådde illa ändå, der han låg i Tissla och invecklades i de mest försåtliga, konstiga och trasslande förhör af länsmannen, biträdd af handlanden, landtmästaren och skolmästaren, hvartill också sällade sig prosten, den lärde orientalen, Th. Dr. M.

Trött på allt detta eviga frågande och snokande, fick Lundin till slut ett så förfärligt anfall i bröstet, att han blef nästan liflös och doktorn måste eftersändas. Men det var långt till doktorn och det skulle dröja länge innan någon hjälp hann till den lidande, hvarföre fru Pettersson, den medlidsamma varelsen, icke hade hjerta att längre höra Lundins stänkande, utan i tysthet skickade efter jordegumman, som bodde vid kyrkan.

I socknen är barnmorskan en mycket framstående personlighet, i rang närmast efter skollärarens fru, men henne betydligt öfverlägsen i inflytande. Vanligen äro de dugtiga, kavata qvinnor, bullersamma och pockande. Ve den, som icke har kaffet starkt nog och doppet rart, när de komma på besök!

Men fru Telagus tillhörde icke detta allmänna landtliga slägte. Hon var en liten torr, vissen gumma, som kom och gick sin väg tyst och liksom hemlighetsfullt. Detta stillsamma sätt utslöt dock alldeles icke kraft och raskhet i vändningarna. Så mild och from hon såg ut, hade denna gumma likväl ett i grunden mycket hersklystet anlag, som städse låg på lur, ehuru det ytterst sällan kom till utbrott, helt enkelt derföre att ingen opponerade sig mot henne. Fru Telagus hade — i likhet med många jordegummor den tiden — haft stor praktik äfven utom sitt egentliga yrke och gjort många lyckade huskurer. Hennes under den stillsamma ytan dolda sjelfförtroende växte alltmer under årens lopp, ju oftare hon af bygdens enkla befolkning fick höra, att de "näst Gud" hade henne att tacka för sin helbregdagörelse. Med den förre gamle bruksläkaren hade hon stått på god fot, emedan han aldrig brydde sig om hennes kuckel. Men den nye läkaren började snart komma underfund med Fru Telagi kurer och som han icke tålde ett doktorsfuskeri, hvilket ibland kan ha sina faror, förbjöd han gumman all praktik utom sitt yrke och möjligen någon åderlätning eller tappning medels blodiglar. Fru Telagus teg visserligen gentemot doktorn och då hon äfven icke vågade protestera offentligen, gjorde hon det så mycket mer i smyg på sitt tystlåtna sätt, hvilket tog så mycket mer. Små listiga insinuationer öfver orsakerna, hvarföre en så ung doktor flyttat till deras undangömda bygd; suckar öfver

hans förmenta känslolöshet och hårdhet, när han måst gifva de dåsiga S:borna kraftiga föreskrifter om bortläggande af vissa ovanor; beklaganden öfver att han aldrig sågs i kyrkan m. m., framförda liksom tillfälligtvis och åsyftande endast en vacker nitälskan för hans odödliga själ — dessa och liknande små frön utsåddes skickligt af den förargade jordegumman i den jordmån, der slikt alltid "går till", nämligen hos qvinnorna.

Fru Telagus hade hört talas om rövveriet och fru Pettersson berättade henne nu under tysthetslöfte (naturligtvis — så göra käringarna alltid!) åtskilligt af hvad hon uppsnappat om förhöret och doktors protokoll. Änskönt nu fru Petterssons styrka i att lyssna icke bör dragas i tvifvel, torde dock hennes uppfattningsgåfva i öfrigt icke hafva varit lika ansenlig; ty hon hade alldeles klart för sig, att doktorn och de andre — hennes man naturligtvis först och sist — burit sig ovänligt, till och med hårdt åt emot stackars Lundin, som fick ligga der och pinas och hvilken ingen tycktes bry sig om annat än för att plåga och bråka med hans uppskakade sinne.

Fru Telagus nickade blott och så blef hon förd till Lundin.

"Hvar har patron mest ondt?" frågade frun, sedan hon flyktigt sett på hufvudets bandager.

"Det står så svårt i bröstet," qvidde Lundin.

"Jag kunde nog tro det. Har doktorn icke förskrifvit något?"

"Skrifvit? Nog har han skrifvit alltid, men inte åt mej," suckade Lundin. "Här får jag ligga i en sådan vända och de bara — —"

Dörren öppnades på glänt af länsmannen. "Nej, se fru Telagus!" helsade denne och betraktade interiören med sina pigga ögon. "Kommer jag och stör kan-

ske? Annars trodde jag inte, att frun hade några för rättningar här," anmärkte unge Boman smått skrattande, i tanke att det var en dräpande qvickhet.

"Min plats är öfverallt, der menniskan lider," svarade fru Telagus med sin lågmälda röst, men gaf länsmannen ett föga mildt ögonkast.

"Och min öfverallt, der folk får stryk, blir mördade eller bestulna. Jag skulle gerna vilja tala åtskilligt med händlanden Lundin här," svarade länsmannen skarpt.

"Befallningsman borde icke anstränga honom så mycket med talande, han, som har så ondt i bröstet," invände barnmorskan, som lutat sig tätt till Lundins breda bröst, hvarifrån en riktig qvarka just nu utbröt.

"Det lär väl icke vara så farligt som det låter, goda fru Telagus. Den saken förstår nog doktor Ekstam och han kommer väl snart hit."

"Den 'nye doktorn'" — hon benämde honom aldrig på annat sätt — "ja ja — — ja, men under tiden, så borde väl någon lindring kunna göras och icke går det väl an att storma med en sjuk på det här viset."

Fru Telagi stillsamma, men bestämda min imponerade på den unge länsmannen, som åter drog sig tillbaka, fastän darrande af nit och otålighet. För öfrigt hade han lärt sig känna människorna så mycket redan, att — om han än haft aldrig så rätt i att aflägsna den fromma fru Telagus — han dock snart skulle ha fått hvarenda kjortel i socknen och långt ut i grannbygden på krigsfot emot sig, när gumman Telagus väl hunnit framställa saken på sitt sätt. Dock litade han på doktorn, som inom kort skulle lemna bestämdt besked om, huru mycket man kunde anstränga Lundin, utan att bröstet kunde taga skada för listiden.

Fru Telagus hade emellertid gjort sin diagnos och lugnade Lundin med att hon snart skulle komma med hjälpen. Lundin såg icke mycket gladare ut för det och hans entoniga stånkande upphörde nästan aldeles, när gumman kom insmygande och varsamt på bordet invid sjuklingens säng nedsatte en glasburk, öfverbunden med ett papper, fullt af små hål.

I burken förde åtskilliga blodiglar ett mycket oroligt lif. Lundin såg med tydlig ovilja på de svarta slingrande djurens fantastiska grupperingar. Ju mer de dansade, ju rundare blefvo hans små ögon.

Fru Telagus, som lade märke till detta stirrande, när efter några nödiga förberedelser hon nalkades för att applicera iglarna, yttrade med gamla sjukgummors vanliga tvärsäkerhet: "var inte rädd, patron! De ä alltid oroliga så här i vårbräckningen, helst mot ombyte af väder. Men så mycket kargare ta de i."

När frun nu började plantera ut sina iglar, gjorde Lundin mycket tydliga försök att protestera.

"Ja ja, det är visst lite obehagligt," mäklade gumman med sitt på samma gång lena och afgörande sätt, "men ondt ska med ondt fördrifvas. Det här är ingenting annat än en hop elakt blod, som stockat sig åt bröstet. Vi ska bara låta de snälla kräken draga i fred, de veta sjelfva så väl, när det är tid att hålla upp."

För blodiglar hade fru Telagus en ogemen respekt och vårdade sina egna med stor omsorg. Hon kände hvar och ens så att säga specialitet under arbetet i medicinens tjänst och hade grundligt studerat deras vanor nere i burken. Hon höll dem för ytterst kloka djur, som hade mera reda på naturens hemligheter än andra skapade varelser.

Patron Lundin, som aldrig haft sinne för veten-

skapliga undersökningar, var dock långtifrån förtjust i kräken, när de började frossa på hans bröst. Hans ögon följde med synbart obehag gummans tassande, lätta rörelser, der hon smög af och an i rummet, ordnande och jemkande. Stundom rigtades de med stigande oro mot dörren, utanför hvilken då och då hördes brådskande steg, hvilkas ljud framkallade en alltmer nervös skälfnings öfver Lundins eljest så orörliga drag.

Ändtligen kände iglarna sig belåtna, hvarpå fru Telagus tyst afdunstade, när Lundin genom snarkningar gaf tillkänna, att han fått nog för den gången.

Men Lundin sof icke. Han låg och funderade. Och det fans litet af hvarje, som han nu hade att tänka på. Han såg i andanom, hvilken uppståndelse nyheten om hans olycksöde på landsvägen skulle väcka i **, särskildt när dermed förenade sig underrättelsen, att det stora huset Z. & C. i Stockholm sökte sätta firman A. P. Lundin i konkurs, hvarom han fått ett vänligt meddelande strax innan han gick på källaren måndagsaftonen. Han undrade vidare, hvad de gode invånarne i **, besynnerligen Våghalsen, Glas-Kalle och några andra intimare vänner och beundrare, väl månde tänka och säga, när de så finge del af den fördömde doktors inqvisitoriska rapport och de märkvärdiga indicier, hvilka den ilske länsmannen icke skulle komma att knussla på. Mest orolig var patron Lundin likväl öfver, huruvida någon oblyg spejare följt hans steg under tisdagsnatten till en viss lada bredvid Stensnäs vägen, hvarest han under sin frånvaro deponerat handelsböcker och betydliga värdesaker, emedan han icke ansåg kontoret och kassakistan vara så fullt betryggande förvaringsrum.

Ju mer han hvälfde dessa omständigheter i sitt sinne och med ju större förlägenhet han emotsåg allt närgångnare frågor af länsmannen, allt misstrognare

blickar, blandade med förakt och löje, från doktorn, inklusive de muntrande stickord, hvilka den vänskapens heligaste pligter fräckt svikande förrädaren Pettersson icke torde hålla kvar inom sin slamrande mun, ju starkare framträdde en i början dimhölj, men efter hand allt klarare tanke på att fortast möjligt stiga upp, kläda sig och från vestra sidan skynda till **:s närmaste omgifningar. Men denna idé, som redan hade bringat ena benet utom sängkanten, förkastades vid ljudet af länsmannens raska steg; ty hade denne glupande ulf en gång gripit honom på flyende fot, vore först hans sak så tämligen lutande åt det sämre.

I dessa och flere derpå följande stygga funderingar tröstades han dock och stålsattes på samma gång genom den plötsliga hågkomsten af historien om en kyrkoherde i hans hemsocken, som af mängden hållits för en mycket klok och lärder man. Denne, berättade några få i smyg, hade redan hunnit blifva gammal komminister, då han en dag ändtligen kände sig dödligt förälskad. När den gode mannen nu ej såg ringaste utsigt till damens samtycke att dela sin lilla fattiga komministerslycka, tog han sig dristigheten att försöka aflägga pastorexamen. Man var likväl ej sträng den tiden. Det lärar nämligen då från ecklesiastikdepartementet ha utsändts särskildt cirkulär på att låta gamla prester gå igenom pastoral-examen, såvida mot deras konduitt annars ej fans något att anmärka. Den gamle komministern — en luftblåsa af okunnighet inför andra än komplett olärde — måste dock pro forma disputeras. Några närvarande studenter skrattade högt åt hans underbara latin; men gubben var en för lefnadsklok man att taga illa vid sig. "Skratten, skratten I skalkar," sade han lugnt, "hvad gör väl en timmes smälek mot ett helt lif af kommande ära och anseende här i världen?!" Också fick

mannen sedan mycket riktigt pastorat och sina tankars herskarinna på köpet.

Alldeles så ja! Äfven för Lundin gälde det nu att "tala latin", men blott till en liten tid och sedan — — ja, sedan var det hans tur. Och med denna lugnande utsigt sjönk han snart i verkliga snarkningar.

Länsmannen Boman, som brann af otålighet att få uppsätta en ny, i skarpsinnighet sällan öfverträffad skrifvelse, satte ock genast Lundins slagfärdighet på prof, så fort denne hunnit gnugga sömnen ur ögonen.

Länsmannen tog nu itu riktigt med hårdhandskarna beträffande ytterlig noggrannhet i uppgifter, för att söka öfverskylla sin först afsända, förhastade rapport. Redan från början af förhöret kallade han Lundin för "Ni", hvilket stack denne som en syl i näsan, enär detta ord ännu då för tiden nästan endast brukades mot lägre stående personer. Och hela förhöret gick i samma stil d. v. s. såsom gentemot en person, om hvars brottslighet man icke hyste vidare tvifvel.

Så försigtig, kall och delvis morsk än Lundin höll sig, fann länsmannen omsider, efter idkeliga ömtagningar och en förskräcklig massa hosta, att Lundin beträdts med tvetalan, till och med rörande sjelfva platsen för rånet. Vidare vore det vederbörligen utredt, att han ock efter den uppgifna våldsgerningen färdats förbi åtskilliga gårdar, utan att, såsom stadder i rätt nöd, hafva anropat närmaste bistånd. Item vore det ett högst betänkligt indicium, att han sagt sig hafva sett knifhugg rigtade mot sig, ehuru det var alldeles kolmörkt o. s. v.; såsom man sedan vidlyftigt fick läsa i rapporten till länsstyrelsen.

Det kanske viktigaste indiciumet var dock sjelfva resmössan eller rättare skåran deri, jemförd med rispan på Lundins skalle. Men ju skarpare länsmannen ran-

sakade om denna hufvudsak, ju högre började hostningarna blifva och slutligen värdt Lundin alldeles stum.

Den unge länsmannen, som just då befann sig i bästa tagen, gjorde sitt värsta att lossa tungans band och blef derunder allt oftare så högljudd, att den goda fru Pettersson med en viss kraft lade sig emellan, efter hvilken till slut framgångsrika intervention fru Telagus ånyo efterskickades.

Barnmorskan kom med sina iglar, med hvilka hon nödfallsvis ämnade associera de hungrande invånarne i en burk, som hon lånat af prostinnan. Af fru Petterssons berättelse och personlig undersökning fann hon snart, att patron Lundin blifvit alldeles mållös och nu hyste hon icke längre någon tvekan. Trots patientens viftningar och mummel, planterade hon derföré alla de medförda iglarna utanpå denna väldiga bröstskorg, i hvilken fans så mycket elakt blod.

Just som odjuret nyss "tagit", stannade ett åkdon utanför. Fru Telagus, som likgiltigt såg åt vägen, for plötsligt af som om någon sopat ut henne. Det var den "nye doktorn", som kommit för att se om sin patient.

Doktor Ekestam träffade först länsmannen, som satt och skref på chiffonierklaffen i salen. Boman var ursinnig öfver att Lundin visat sig omöjlig just i det mest maktpåliggande ögonblicket och gaf sig tusan på, att hela hostan och mållösheten helt enkelt bestode uti att han icke ville tala. Det var hela sjukan.

Doktorn hörde lugnt på länsmannens klagan, hvarpå han begaf sig in till patienten.

Lundin låg der med hela bröstet svart af idel iglar. Han såg upp med ynkelig min, men när han mötte doktors skarpa ögon, slog han ned sina egna och höll dem sedan oafslåttigt fästade på sängtäcket.

Doktorn helsade kort, tog en stol och satte sig vid sängen. Efter att hafva granskat risporna på hjessan och kinden, hvilka redan börjat att läkas utan bulning och såret i öronlisten, som såg ut att vilja supurera något, pekade han på blodiglarna och frågade, hvem som satt dem på bröstet. Lundin gjorde fåfänga försök att tala och pekade blott mot den dörr, hvarigenom lilla fru Telagus nyss smitit ut.

Doktorn satt länge tyst, skenbarligen försänkt i djupa funderingar, då och då kastande en forskande blick på Lundin, iglarna och de på bordet stående glasburkarna med sina konstgjorda sandbottnar. Det var så tyst, att man kunde höra pennans rasslande i salen utanför mellan det stora Stjernerundsurets regelmässiga knäppningar. Slutligen såg han åt dörren, som ledde till herrskapet Petterssons s. k. hvardagsrum, hvarvid de allvarliga läpparna krusades af ett äkta pojaktigt smålöje och gick så utan att säga ett ord med en kort helsning.

"Nå, hvad är det?" frågade länsmannen.

"Ingenting."

"Hvad för något? Ingenting? Och ändå lär fru Telagus ha varit här och satt på karlen en massa blodiglar?"

"Nå, än sen? Det mår han inte illa af," sade doktorn torrt och när han märkte att länsmannen brann af begär efter bestämdare upplysningar, tillade han hviskande: "dröj här så länge. Jag kommer tillbaka om en halftimme. Sådana patienter kan fru Telagus gerna få öfva sig på. Lagom experimentalfält just. Det här lilla nöjet unnar jag både honom och henne så hjertans gerna, så det veta de icke!"

Ånyo framlyste det lustiga leendet, hvarpå han nic-

kade vänligt och gick ut till åkdonet, som åter rasslade sin väg.

Fru Pettersson sågs genast fara som ett torrt skinn öfver till fru Telagus, hvarpå bägge fruarna brådskande begåfvo sig in till föremålet för sin kärleksfulla verksamhet, från hvilket de flesta iglarna redan affallit, nu mera liknande döda, svarfvade käppknappar än intelligenta väderleksspåmän.

"Nu, stackars patron, ska vi hoppas, att den värsta våndan gifvit sej," tröstade den lilla gumman, medan hon pysslade med sina svarta gunstlingar. "Käns det inte lite lättare nu?"

Lundin nickade matt.

"Ja ja, tala inte. Ansträng sej inte. 'Nye doktorn' var här, såg jag. Han förskref väl ingenting?"

Lundin ruskade på hufvudet.

"Nej nej, jag kunde väl tänka det. Han tror, att allt går öfver af sig sjelf, han och det är då lättast att komma ifrån saken på det viset, kantänka!" menade den erfarna frun med en röst, lika ljuf som om hon svarat på ett månskensfrieri vid ännu icke fyllda tjugo vårar.

En stund efter sedan hon aflägsnat sig, stannade åter doktors välkända chäs vid Petterssons bodtrappa, hvarpå doktorn utan vidare steg in till patron Lundin och företog en noggrann undersökning af patientens bröst och puls, efter allvarliga uppmaningar att på tillsägelse hosta och andas.

Sedan denna var undanstökad, stoppade doktorn långsamt stetoskopet i fickan och sade med eftertryck: "nu kan herr Lundin tala eller låta bli, allt efter som herrn sjelf finner lämpligt. För min del kan jag blott konstatera, att jag sällan haft nöjet undersöka ett så starkt bröst som detta. Äfven bör det befinna sig

i ett förträffligt skick just nu, såvidt jag kan finna. Utmärkt respiration, lungor, som kunna trotsa alla väder. Örat är också utom hvarje fara. Men jag skall se till det ännu en gång. Adjö."

Länsmannen hade icke väl fått del af denna attest, förrän han klef in till Lundin och af alla krafter ånyo upptog pumpningen. Resultatet blef visserligen litet eller intet; men de redan för handen varande materialerna, behörigen utlagda, gäfvo honom full anledning till att i sin nya rapport hemställa, huruvida ej Lundin borde för uppsåtligt bedrägeri åtalas vid S:s häradsrätt instundande tingstermin.

A. P. Lundins vänner och bröder i ** voro praktiska karlar. Sedan de döfvat sin oro vid första jobsporten, sammanträdde de dagen efter på nykter kaluf för att öfverlägga, huruvida de ej kunde träffa några mått och steg för att underlätta bofvarnes gripande. Efter många förslag beslöto de att skicka ett bref till en inflytelserik bekant i Stockholm, som skulle bemyndigas att hos Öfver-Ståthållare-Embetet anhålla om ett par skickliga poliser, för att skickas till stället och hjälpa till att efterspana röfrarne. I värsta fall åtogo de sig, en för alla och alla för en, att dervid bidraga till kostnadernas gäldande, för den händelse sådana skulle komma att ifrågasättas.

Sedan detta aktstycke var expedieradt och afsändt med diligenzen, träffades herrarne åter till ömsesidig hugsvalelse hos Luften, der redan flere medborgare syntes fördjupade i att studera ett tryckt plakat, som fans utlagdt här och der på borden.

Vid Våghalsens och de andras inträde, betraktade medborgarne dem från sina vrår med underliga miner,

hvari medlidandet tycktes strida med en viss stilla skadeglädje. Sedan de börjat brygga toddarna, sköt slutligen bagar Westheim glasögonen upp på pannan och kom öfver med bladet i handen.

"Her du Klas-Kalle, har tu mans geleest wat dem schrifben um ten vent Luntin, dem niderträktigen asen in tet Pi?" halfhviskade han, pekande på det tryckta papperet.

"Nej minsann, är det något nytt? Har dom fått tag i röfrarna?" frågade vännerna ifrigt om hvarandra.

"Naj, naj. Les nu en kång. Schene sacken, schene sacken! Føj fer ten ferpante Affen."

Under det Glas-Kalle läste högt ett extra-blad till ****Biet för sina allt rödare vardande vänner, skola vi relatera litet om Biet och dess redaktör.**

A. P. Lundin var en f. d. medikofilare med eldig själ, men förskräckligt yttre. Puckel bak och fram, sned, kobent, med ett eldmärke midt i ansigtet, liknade han mera något stygt monstrum än en riktig människa. Gredelin i synen, var han brandröd till sina s. k. åsigter om ställningar och personer. Vid anfallen af en ryckvis påkommande valpsjuka, skonade han in tet och inga, minst sin gamla kollega, den beskedliga ****Posten.** Den eldsprutande redaktören hade nog sina publicistiska förtjenster, men besatt ett stygt moraliskt lyte i en väl stark hatfullhet. Nu hade någon obarmhertig glop vid ett muntert tillfälle behagat kalla redaktör A. P. Lundin för "Apan Lundin" till skilnad från A. P. Lundin, handlanden; ett öknamn, som ****Biets** pappa för resten fick slita till sin död. Men den senare inbillade sig, att handlanden Lundin var sanskyldiga upphofvet till denna grymma smädelse och hatade honom alldeles extra. När så doktor Ekestam, hans forne klasskamrat, som stundom skref i ****Biet**, sände honom

läkarerapporten i afskrift jemte några kommentarier, gnuggade Apan händerna af förtjusning. Huru skulle han nu icke gå åt Lundin, gamle borgmästaren, konservatismens stöttepinne, det ökända brackkotteriet och icke minst kollegan med hippopatamos huden! Ett extrabladd tvärt! Husch, hvad pennan raspade! Underligt, att den ej tog eld under frasernas sprakande fyrverkeri.

Så här lät det till början:

"**Posten, denne svansviftande, antediluvianske rhinozeros, som, sedan trettio år djupt försänkt i lättjans och ett vinglande basculsystems gråmelerade dy, med okunnighetens hela fräcka nonchalance endast idisslat den mest stagnerande reaktions förfäande gröna klöfver; denne journalismens Tartuffe, som icke skämmas att gifva sig den löjliga airen af att vilja agera detta samhälles reputerlige "père noble" på pressens helgade gebit, har haft den oförsyntheten att vilja duperas alla detta samhälles rättänkande medborgare medelst en *sensationshistoria*, en löjlig fabel à la Rinaldo Rinaldini, Mazarino, Astolfo, Gibertino & etc., hvori — hörom och märkom! — *det icke finnes ett endaste sant ord, nej icke ett — — —!*

För att få smutskasta den årliga och lojala befolkningen i S. har ** Posten icke aktat för rof att der etableras en röfvarehistoria, hvars make i moralisk osund absurditet och kolossal lögn vår hederliga trakt aldrig varit vittne till. Och *hvarföre* tron I, mina läsare, *hvarföre??!*

Jo, allt detta, blott för att kunna få till skyarna höja en lumpen, ihålig, uppblåst, obscur parasit, som länge nog frossat på detta samhälles must och mærg, men hvars oförsynta härjning vi nu med säkerhet kunna anse såsom i det närmaste ändad! Förmodligen finnes ingen af våra läsare, som ännu sväfvat i

okunnighet om, att vi här ej gerna kunna afse någon annan än *spanmålshandlanden A. F. Lundin*, denne ursprunglige mjölnardräng och f. d. kringstrykande gatläggare, som här i staden ansett sig hafva funnit en passande jordmån för några finansiela humbugerier i den högre stilen, hvilket också tyvärr en längre tid lyckats, tack vare skumögdheten hos en viss förlegad 'jurist', som aldrig varit annat än en uppblåst, skräflande, blindledd tyrann, jemte den rena, oförfalskade, genomgående dumheten hos ett visst kotteri af ökända gamla kalkborgare, hvilkas brackiotiska instinkter kring denne vagabonds hufvud från början lyckades fläta en gloria — —"

Våghalsen for här upp med oväntad spänstighet i sina klena ben, ryckte till sig tidningsbladet och ref det i bitar, hvilka han till slut icke tycktes kunna få nog små. "Fan ska ta den markattan!" — "Jag ska lägga in ögonen på honom!" — Murfvel! — Skandalskrifvare! — Skulle inte sådana d—r hängas?!" m. fl. kraftuttryck brakade derunder löst om hvarandra bland de retade gubbarna, till hvilka åtskilliga medborgare gingo fram, klingande och instämmande mera tyst, men lika kraftigt i förbannelserna öfver Apan och hans skandaler.

"No, Gött ferdomme," skrek den tyske bagaren, "ne ha jo äntå inte gelest wat ten hundsfaßt vejtere schrifben um den vent Luntin. Sätna histårien! Luntin har gar inte blitt reffvat, uten har sick selfben reffvat. Luntin har sick selfben slagen på keft un sick skåren in huffvut un hant un sick selfben alle pen-ger getagen. Kan herren nur here, sick selfben schla-gen un skåren un reffvat un tette hat ten asen ten abekatt Luntin druckt un ut på hele stadten geskickt!"

Såtherqvisten, som lunkade bort och lånade ett nytt exemplar af det gråsliga extranumret, öfverhop-pade nu vid läsningen **Biets hela drastiska karak-

täristik af Lundin m. m. och började först vid läkare-rapporten, ett offentligt aktstycke, som **Biet väl skulle ha aktat sig för att hafva gjort upp på egen, fri hand. Ju starkare derföre Säterqvists gnällande röst pointerade ut hvarje anmärkningsvärdare ställe, ju mindre högljudda blefvo vännernas invändningar och slutligen fick han läsa utan afbrott t. o. m. doktor Ekestams egna, genom sin logiska skärpa lätt igenkännliga kommentarier. Protesterna återkommo först vid redaktörens slutkläm, der han alldeles ohöljdt djerfdes påstå, att den olycksalige spanmålshandlanden Anders Petter Lundin sjelf gifvit sig några obetydliga skråmor och gjort upp en den dummaste röfvarehistoria, blott för att kunna inbilla kreditorerna, att han förlorat en stor summa penningar och sålunda tillnarra sig ett fördelaktigt ackord. Det enda sanna i hela denna väfnad af lögner och bedrägeri vore väl, att han gjort sig af med handelsböckerna och dertill hade han nog sina randiga skäl. Slutligen begagnade **Biet vår patron såsom illustrationen till en allmän betraktelse öfver, huru förtroendet, hvarpå all handel och rörelse ytterst hvilade, kunde skamligt missbrukas; och efter att med frasvariationernas skorpioner hafva piskat A. P. Lundin, spanmålshandlaren, lemnade artikelförfattaren äntligen sitt sargade offer skonslöst åt det allmänna föraktet.

Om redaktören af **Biet i detta ögonblick skulle ha djerfts komma till stadskällaren, så är det tämligen säkert att hans lekamliga skröplighet undergått en icke så obetydlig ändring för tillfället. Men han hundfilades vackert nog in effigie, samtidigt med att hans namne omtalades i de högsta uttryck af deltagande och vänskap. Våghalsen höll just på med en skål för den frånvarande, lidande vännen A. P. Lundin, när dagens nummer af **Posten anlände och hjälpte talaren till en ha-

stigt slutharang, ty alla vore nyfikna på hvad **Posten hade att säga om allt detta.

Det var icke mycket, men så mycket kraftigare. Ord och inga visor. Icke sådant der svamlande drafvel som den fördömda Apan kokade ihop och som ingen ärlig man kunde läsa utan afsky och förargelse. Enkelt, värdigt och öfverlägset. Biten lydde i sin saftiga korthet sålunda:

"En här, tack vare vissa brister i kungl. tryckfrihetsfördringen § 1 mom. 4, synlig publikation, vid namn **Biet, här till stadens offentliga ställen och äfven annorstädes denna dag låtit sända ett *Extra-Blad*, hvare icke allenast vi, utan äfven en namngifven person jemte flere ej till namnen uppgifna, blifvit omnämnda på ett sätt, som blott kan väntas från detta håll. För vår del akta vi icke nödigt att värna oss för den vämjelige krypskyttens trubbiga pilar, då vi stå för högt att kunna träffas af dem. Förhållandet torde vara enahanda med den högt aktade nämde personen och de icke mindre ärade medborgare, hvilka kunna hafva blifvit åsyftade; men enär ett dylikt åsidosättande af hvad den enklaste anständighetskänsla kräver i ett ordnad samhälls icke bör alldeles oanmärkt få passera, lemna vi här rum för en till redaktionen insänd uppsats, hvars allvarliga innebörd rekommenderas till en helsosam varning åt vederbörande, fräcke belackare.

Litet salt på tungan.

(Insändt.)

Alla de, som vare sig af argghet eller lösmunthet eller andra ännu mörkare och mera nidske bevekelsegrunder tala eller skriva eller sprida lögnar och insinuationer, rörande det mot handlanden A. P. Lundin i S. föröfvade rån, erinras och påminnas om Missgerningsbalken, kap. 60, § 4, som lyder sålunda: "Ljuger nå-

"gon å annan lönliga, och går det å lif, eller ära; eller
"sprider sådant rykte ut om honom, af argt uppsåt:
"vare ärelös och plikte dertill med spö, eller ris, fängelse
"vid vatn och bröd, eller landsflyckt, som saken och
"personen är till: göre ock offentlig afbön."

Glas-Kalle läste de tvänne uppsatserna med hög
röst, hvarunder vännerna kastade utmanande och skarpa
blickar omkring sig.

"Salt på tungan, ja! Det är ordet! Salt på tun-
gan, ha ha ha!" skrek Våghalsen med sin djupa bas.
"Det är ingen dummerjöns, som satt ihop det der.
Jag vände Ap-rackaren finge fyrtio par spön på kutryg-
gen och fyrtio på nosen och så sattes på hufvudet i en
tunna sillake till efterrätt, den snedkäftade murfveln!"

"Och det tar vi oss en djup klunk på!" menade
Glas-Kalle, som blifvit torr i halsen af läsningen.

Sedan vännerna på detta sätt morskat upp sina
sinnen och druckit ett par toddar, började de dock åter
mulna till. Säterqvist, den gamle försigtige gnidaren,
som ingenting hade på hjertat i hela denna affär, kol-
porterade ut sin visdom till dem, utan att ana, huru-
ledes han trädde upp sina åhörare på knappålar, der
de vredo och vände sig. Hans lössläpta pratsamhet
var bröderna en verklig "påle i köttet."

Det var en nog klok karl, menade han, den der, som
skrifvit om saltet på tungan. Men om det saltades al-
drig så mycket, kunde likväl intet salt i verlden hin-
dra folk att prata om saken och det visste ingen hväd
som *kunde* uppstå deraf, ty prat vore mycket skadligt
för krediten. Visserligen stode väl Lundin på goda fötter,
men han hade dock förlorat en stor summa kontanter
penningar och man befann sig tydligen inför en kris i
spanmålsmarknaden. Bägge dessa omständigheter vore
åtminstone inga tvifvel underkastade och funnes än in-

gen grund i **Biets röfvarehistorier och infamier, utgjorde de förra ämnen nog till utläggningar och kanske farliga slutsatser, åtminstone för affärsmän, som bodde utom platsen och icke kände till det förtroende man allmänt satte till vännen Lundin här i staden. "Eller hvad säger brodern Fredlund?" frågade han en äldre mager man, som satt ensam vid ett närbeläget bord. "Är det inte hutlöst att skicka ut sådana här befängda röfvarehistorier som i **Biet? Den tycks nog vara bekymmersam för vännen Lundin ändå en så stor förlust midt i våraffärerna. Slikt kan inverka menligt på den äldsta firma, eller hvad tycker bror, som har hand om förståndet?"

Stadskassör Fredlund, som tillika var ombud för de betydligaste Stockholmshusen, steg långsamt upp, klingade med gubben Satherqvist och helsade bekant på de öfriga herrarne. Derefter böjde han sig ned och hviskade förtroligt: "alltihop det här skränet gör Lundin aldrig ett dugg i det afseedet, kan jag säga herrarne, ty han begärdes i konkurs i går af Z. et C:o. Jag har sjelf lemnat in handlingarna. Men det får bli oss emellan. Så mycket tror jag mig ändå unter uns kunna säga, att de oprioriterade borgenärerne icke få så mycket som till grötsaltet, såvida icke — — ja, såvida icke de få tag i de röfvade pengarna, ja. Men jag tror hvad jag vill. Jag har min tanka för mig, jag, både om Lundin, hans röfvade pengar och hela hans affär för resten," slutade den länge mannen, harklande sig på ett mäktigt mystiskt och olycksbådande sätt.

Och stadskassören fick harkla sig så viktigt han någonsin orkade, ty hans ord hade träffat likt ett åskslag och frambringat en döfvande verkan på alla, som voro i närheten.

Den förste, som anlitade filosofien, var naturligt-

vis gubben Satherqvist, som ingenting hade att befara. "Hm hm," mumlade han halfhögt, seende upp i taket och med bågge händerna öfver käppkryckan, "jo jo, större skepp har man sett segla omkull — — hm hm — — en umgängsam karl — — ja ja, olyckan är ingen fröjd, gunås — — sånt der kan hända den bäste, när det sätter sej riktigt på tvären — —"

Men de öfriga af Lundins närmaste vänner och beundrare hade icke ett ord till öfverlopps, hvarken af ledsnad eller beklagande. De försvunno likt skuggor, den ene efter den andre, och voro snart hvar på sitt håll ifrigt upptagna med att räkna ut, huru mycket nöjet af vännen Lundins så högt värderade närmare umgängelse skulle komma att kosta i ytterligare kon-
tanter och blifvande risker.

Samma dag stego två främlingar af vid Tissla, för att besöka den stackars Lundin, hvars tillstånd af en "bo, som kommit resande derifrån hade skildrats såsom "högst betänkligt."

Den ene främlingen var en medelålders man af särdeles sorgbundet yttre, men ytterst ödmjuk och undfallande i tal och åthäfvor. Han hette Eklundh, var Lundins bokhållare och den som egentligen skött om affärerna. Eklundh hade sjelf en gång varit "sin egen", men affären gick öfver styr, såsom man trodde genom ett något förhastadt giftermål. Emellertid ansågs han som en driftig handelsman och låg i både sent och bittida.

Han konvojerade ett korpulent, beslöjadt fruntimmer, hvilket under iakttagande af den största ansträngning, parad med den mest vördnadsfulla granlagenhet,

hjelptes till marken, hvarpå bägge begåfvo sig in i huset.

Damen, som adresserade sig till fru Pettersson, hade med denna ett kort samtal, hvarpå pigan skickades in till den sjuke för att höra efter, huruvida denne kunde taga emot fruntimmersfrämmande. Då detta, åtminstone efter den enkla landtflickans sätt att se, icke mötte några hinder, satte fruntimret näsduken framför sitt feta ansigte och rullade in till patron Lundin. Damen var hans trolofvade, demoiselle Dorothea Lobom, borgmästarens brorsdotter. De voro visserligen blott "hemligt förlofvade", men i olyckan böra sådana små förbehåll vika.

Stackars demoiselle Dorothea! Om någon visat henne en man af Lundins sort, då hon var tjugo år, och hviskat: "se der är ditt drömda ideal!" hade hon tagit det som ett lustigt gäckeri, storskrattat och funnit föreställningen genomkomisk. Vid tjugofem hade hon stolt viftat med solfjedern och sneplat i närmaste spegel. Vid trettio skulle hon hafva rynkat näsan och vid trettiofem ännu gjort en spotsk grimas genom att skjuta fram den fylliga underläppen och mumla: "nej — — förr — —!" Men vid trettionio — man kan hafva haft många underliga drömmar till dess — men vid trettionio år duger det ej att huttna längre och A. P. Lundin, spanmålshandlaren, var ju dock en aktad och ansedd man, så hade borgmästaren sagt och — —. Likväl skändes tant Dorothea för sina gamla väninnor och bad att få hålla förbindelsen hemlig, till hon med giftermålets stora slag skulle öfverraska alla bekanta. Man kunde ej gyckla så mycket öfver en "fait accompli."

Kanske denna fait accompli kunde torka in, om hon nu under så kritiska omständigheter icke visade sin älskling den ömma uppmärksamhet förhållandena

kräufde. Hellre då ett litet smått komprometterande steg!

Må vi dock vara nog ömsinta att ej inför läsaren närmare skildra en scen, hvilken i all sin drastiska ömklighet blott skulle verka nedslående på känslsamma själar. Vare det tillräckligt att omnämna, hurusom patron Lundin kände sig betydligt hyggligare till mods efter detta möte, hvilket för honom antydde att hans sak i ** åtminstone icke ännu tagit någon dåligare vändning.

Derföre kunde han också mottaga sin bokhållare med en betydlig portion af den gamla tvärsäkerheten, då denne i mycket skonsamma ordalag underrättade honom om den katastrof, hvarmed han hotades från det stora huset Z. & C:o.

"Kunde just tro dom der stora kaxarna om det," frampressade han, långsamt hackande ord för ord, "bara dom inte få styfvern i klorna på timmen, vips ä dom färdiga med tänderna. Jag hade räknat ut att få göra en styfware affär med deras slantar och sen hade jag varit som ett nysande i Stockholm, sålt på leverans, slungat till dem deras futtiga 15,000, tackat för lånet och sedan gifvit dem både djur och d—r. Men nu har det här spektaklet kommit emellan, som då ingen kunde räkna ut och nu får dom ta ackord om dom vill och vill dom inte, så slipper dom, det är just jemnt skägg det."

Herr Eklundh kunde, trots sin ödmjuka skickelse, icke undertrycka en åtbörd af förvåning öfver patronens franka sätt att taga sakerna. Men han höll emellertid inne med sitt tänkesätt om affärernas tillstånd i allmänhet, för att komma till den detalj, som låg honom mest om hjertat, nämligen handelsböckerna.

"Om nu så illa skulle vara att de få patron i kon-

kurs, huru ska vi då bete oss utan böcker?" frågade han och såg på principalen med sin sorgsna likbjudarmin.

"Hm, det måtte väl inte vara någon konst," menade denne trankilt och rullade nu fram orden ganska ledigt i början. "Dom får ta hvad som fins och raka katten för resten. Men det kan nog hända, att de här lymlarne, som tog pengarna, låter oss få igen böckerna, sedan dom sett, att det inte låg några sedlar mellan bladen."

"I så fall har jag väl ingenting annat att göra än fara hem och inventera?"

"Vänta lite, vänta lite ännu. Jag ska fundera en stund i ro. Det står inte så förbaskadt bra till i hufvudknoppen efter de här stjernsmällarna, må herrn tro," suckade Lundin, pekande på hufvudet.

När Eklundh kommit in i Petterssons bod, fann han der skolläraren, som för brodern Pettersson högt uppläste **Biets extra nummer, hvilket den skarpslipade Apan låtit sprida vidt omkring i bygderna.

Pettersson, som behagligt sträckt ut i sig i ärtlåren, njöt synbarligen i fulla drag af alla den **:ska Bi-gaddens bittra fanfaronader, hvilka nu i konstmässigt hasplade perioder flöto från uppläsarens seminarieskolade läppar.

"En tidning, som kan sjunga ut den der!" nickade han åt Eklundh, med hvilken han blifvit vän och bror, när denne var sin egen svältare, "opp med korpglug-garna, så får du höra, hur Lundin i ** fjällar, rensar, skorrar och steker den här tysta fisken Lundin, som kört fast i grumligt vatten. Rätt och sanning kommer man längst med ändå! Rätt och sanning — just precis, kontant som det står på slantarna! Hva ger du för en sån pjes, hva? Ta om alltihop, skolmästare! Det kan — d—r

i min lilla låda! — inte skada, att **bona få lära sej, att det inte alltid ä bara bönder, som låta kugga sej nu för tiden!"

Men skolläraren hade knapt börjat på det dyrbara utfallet mot **Posten, förrän ett åkdon med riktigt hvirflande fart körde upp framför gården. Två herrar stego raskt ur och inträdde i boden.

Med snabb uppfattning adresserade sig den ene genast till figuren i ärtlåren. "Förmodligen handlanden Pettersson?"

"Jo, det slår in till alla delar. Hva får det lof till att vara, i fall vi har något för så fina resande?" frågade Pettersson, som flugit upp och stält sig framför disken, tvärt iförd sin stereotypa handelsmin.

"Tackar så mycket, men vi ä egentligen hitkomna, för att hålla en liten konsöltation med en handlande Lundin från **, som lærer uppehålla sig här. Det är kanske så godt att konstituera hvem vi ä till att börja dagen med."

Den andre mannen tog derpå under mönstrande blickar på de innevarande fram ett papper, hvilket befans vara ett af Öfver-Ståthållare-Embetet i Stockholm utfärdadt förordnande att efterspana de rånarne, som öfverfallit handlanden A. P. Lundin från **, enär man förmodade, att några f. d. korrektionister föröfvat gerningen. Detta papper innehöll en särskild uppmaning till alla "vederbörande" att lemna innehafvarne hvarje möjligt bistånd i och för de svåra spaningarna.

Oaktadt de forskat och farit omkring i alla riktningar söderifrån, hade polismännen ännu icke upptäckt ringaste spår efter rånarne. Men här borde det väl först blifva något korn.

"Jo, det kan herrarna sätta sej på," försäkrade Pettersson. "Här fins både Lundin och fästmän och

bokhållaren och länsman och landtmätaren och skolmästaren och doktorn och barnmorskan med, om det kniper — det har blifvit en riktig gästgifvaregård hanne på en tid. Var så god och stig på, jag vet inte om Lundin ä riktigt språkburgen i dag heller, för han har då vari fasligt svår att få någe ur. Hur lät han nyss, Eklundh?"

"Åhjo, talte gjorde han nog litet, men det syntes strängera honom", upplyste denne saktmodigt.

Polismännen började med att undersöka de kläder Lundin vid öfverfallet haft på sig och hvilka Petterson med maktspråk vetat skydda för qvinfolkens rengöringsifver, såsom vore de ett slags historiska relikier. Ingen gammal pantlånare skulle med större kännaremin hafva förstått att vända, syna och blåsa på ett plagg än dessa märkvärdiga, durkdrifna stockholmspoliser. Och när den äldre gick ut på bodtrappan och satte på sig glasögonen, för att i bättre dager undersöka handskarna och isynnerhet mössans stoppning, hvars hampfibrer varsamt drogos fram ur skåran och undersöktes mot nageln, och då mannen derefter lade fingret på sin långa näsa, drog upp öfverläppen och sänkte ögonlocken, intogos de omkringstående af en ständigt växande vördnad för denna öfvernaturliga samling list och allvetenhet, som bär det fruktade namnet Stockholmspolisen och inför hvilken de mörkaste och trassligaste härfvor nystas upp lätt och ledigt, endast den vana handen hittar på uppslagsändan.

Sedan derefter vagn, nattsäck, stör och piska inspekterats, traskade polismännen i det ännu lika dyiga väglaget af till sjelfva valplatsen, dit Pettersson följde och under vägen aflastade allt hvad han bar på hjertat i den Lundinska saken.

"Herre eller pank!" mumlade Lundin ändtligen efter

en starkare funderare och lät kalla på sin bokhållaren. Han betraktade först en stund under tystnad den sorgsne mannen, som ödmjukt höll sig vid dörren. Så vinkade han åt honom att sätta sig närmare intill sängen.

"Herrn känner ju Stabergs Anders?" frågade han hviskande.

Eklundh betraktade sin patron med förvåning. "Ja, till utseendet förstår", svarade han tveksamt.

"Naturligtvis, naturligtvis. Det säger ju sej sjelf, att herrn inte kan vara ankamrat med såna hamnbussar. Men om herrn nu vill göra mej en tjenst, som inte ska bli olönt, så får herrn ge sej af och söka rätt på honom ändå. Herrn måste göra det sjelf och bums. Tag min häst, som nu väl är uthvild och kör allt hvad Polle kan sträcka ut. När herrn kommer fram till **, så sök upp Stabergs Anders, ge honom den här hundra lappen i smärre sedlar och be honom genast pallra sej af från stan så obemärkt som möjligt. Allt som behöfver sägas är, att han ska hålla mun och hålla sej undan en tid och det må väl inte vara för mycke för en sån betalning. Inte ett ord om mej, förstår herrn. Lofva honom mera, när den här är slut, men gör opp med honom om någe bestämdt ställe utanför stan, der ni kan träffas i tysthet. För se, herr Eklundh — luta sej hit med örat! — vi har inte så dålig råd som vi ser ut till ännu och herrn ska nog finna, att om herrn nu ger mej ett handtag, så kan herrn göra sej ett kap, som sätter herrn på fötter igen. Kan jag lita på herrn och att det här aldrig kommer längre?"

Herr Eklundh hade noga inskräpft hvarje ord i sitt minne, under det hans i början visade förvåning lemnat plats för den vanliga minen af uppmärksam, underdånig höflighet.

"Är det inte något annat, så ser jag ingenting ondt

i det," svarade han också genast utan förlägenhet, men fullkomligt i en tjenares ton, som blott fått ett vanligt uppdrag och hör och lyder.

"Jaså, nå nå, då är det ju galant då," menade Lundin, men såg forskande på sin bokhållare, hvilken dock ej ändrat något hvarken i hållning eller min, som kunde tyda på, att han höjts till rang af förtrogen. "Ge sej då i väg, så fort de der stockholms herrarna kommit tillbaka hit. Lycklig resa, vi träffas om ett par dar, hoppas jag."

Herr Eklundh bugade sig blott ytterst höfligt och försvann. Lundin låg länge och stirrade efter honom. "Den der är antingen ett stort fä eller också en mycket slipad d—l," mumlade han; "men hva ville jag göra och hva kan han göra mej? — Pytt, jag har i värsta fall lemnat honom hundra riksdaler, det är alltihop!"

Poliserne från hufvudstaden röjde ingenting af länsman Bomans ifrande nit. De hvarken antogo eller tviflade. Lundin, hvars minne klarnat allteftersom blysserna läkts, påminde sig att nu tydligt, huru allt gått till. Bäst han satt och såg på ett ljussken, fick han ett slag bak i hufvudet, så sansen försvann. När han åter qvicknade vid, låg han i diket med en grof karl öfver sig. Två andra rotade i åkdonet. Då tog han fram en skarpladdad pistol, som den stora karlen ryckte från honom och dängde i hans ansigte, medan bofven med andra handen höll honom för munnen. Härpå drog våldsverkaren fram en stor knif. Första stöten parerade Lundin med högra handen, hvarvid handsken genomskars och handen sårades. Sedan svimmade han och fann sig liggande i diket, när sansen återkom. Röfrarna och vagnen voro då sin kos. Han var så matt, att han måste hvila flere gånger på landsvägen, innan han nådde Tissla.

Konstaplarna gjorde inga öfverflödiga frågor angående sådana biomständigheter som att det i den af dem noga studerade läkarerapporten icke fans spår af slag hvarken i nacken eller ansigtet; att det skulle ha varit omöjligt för någon att ens midt på ljusa dagen leta upp en kvadrattum på denna leriga landsväg, der man icke fått märken fullt upp på kläderna; att den platt liggande mössan icke hade fläckats af blod från det *mottiggande* såret m. m. Äfven lemnade de utan anmärkning den ytterst sannolika förklaringen, att Lundin tappat mössan under handgemänget och sedan i hastigheten kommit att sätta henne på sned. De hyggliga karlarne brydde sig icke ens om att spörja, huruvida den ene bofven dragit ut och hållit i örat, för att den andre skulle kunna skära hål på sjelfva örlisten, m. m. De blott frågade efter om sedlarnas nummer och bokstäfver funnos antecknade. Men ett sådant försigtighetsmått hade Lundin verkligen glömt att taga. Den enda upplysning han kunde lemna beträffande penningarna var, att de fleste sedlarne lydde på större valörer.

Till slut frågade så öfverkonskapeln, huruvida han alls icke hade någon aning om, hvilka våldsverkarne voro.

"Inte för att jag kan säga, att jag kände igen någon bestämdt," svarade Lundin, som nu syntes vara trött af anstängningen att tala så mycket, "men jag har mina misstankar — —"

"På hvem eller hvilka?"

"Jo, det är en stryker i **, som tror sej ha lite obytt med mej sen den tiden jag var gatläggare och hade honom i arbete. Jag vet inte riktigt hva den usligen heter, men annars kallas han mer allmänt för Stabergs Anders, en gammal fyllracka och som barn i huset på kurran. Han har ett par gånger i fyllan

och villan hotat att han skulle se mitt hjertblod och är då i det hela en lömsk rackare."

"Och hans adress är?"

"Adressen? Nånting så fint som adress har Stabergs Anders aldrig hört talas om. Han håller sej hvarken med gårdsnummer eller kvarter, utan bor i en håla utanför stan emellanåt, när han inte har vatten och brö och allting fritt på hvita huset. Säkraste adressen finnes nog hos polisen i **."

"Ingen amman misstänkt?"

"Just ingen, om inte ett par gökar, som kom in och tog en sup på gästgifvargården i M. Men jag är inte man att kunna lemna någon närmare beskrifning på dem."

Poliserna rekommenderade sig, icke just så alldeles höfligt, men långt ifrån på något ringaktande sätt. De togo vägen norrut, uppehöllo sig något vid M., foro vidare till I. gästgifvaregård (der de snappade upp, att Lundins bokhållare lemnat en svettig häst och hastigt fortsatt resan) bytte om hästar samt anlände till ** på natten. De nitiske männen uppsökte genast stadsfiskalen, som inom kort mobiliserade sina fem man, hvarpå allesammans begåfvo sig till jordkulan vid Wallbacken, der någon Stabergs Anders dock ej påträffades och icke i trakten af de mer populära krogarna heller. Så att de skickliga stockholmspoliserna efter två dagars vistelse i ** återvände till Stockholm, hvarest de aflemnade en lång rapport, så paradiskt som möjligt närmande sig de mest utsväfvande kuriala förebilder, men ur hvars försigtigt inpackade andemening höga vederbörande dock lyckades tolka så mycket faktiskt, att det hela egentligen varit bra mycket väsen för — ingenting.

Patron Lundin hade emellertid nu blifvit så återställd, att han lemnade sängen och om några dagar åter-

vände till **. Fruarna Pettersson och Telagus, som under tiden i största underdånighet uppvaktat demoiselle Dorothea Lobom, för att trösta henne och studera stads-elegansen i de delar, hvilka borde anses kunna mera svagt efterhärmas ute i den blyga provinsen, togo ett rörande farväl af det resande paret. Handlanden Pettersson sökte i skiljsmässans stund försona sin kyla mot vännen Lundin genom några skämtsamma anspelningar på framtiden i samband med fru Telagus, hvilka kommo demoiselle Lobom att dyka bakom parasollen, hvarpå Lundin med något återvunnen trygghet ändtligen lemnade skådeplatsen för så mycken kroppslig tortyr och för en man af hans lugna temperament ännu pinsammare själsansträngningar.

Firman A. P. Lundins konkurs väckte ett mindre behagligt uppseende litet hvarstades i bygden och de olika utläggningarna öfver tilldragelserna vid Tissla ådagalade, att man icke begagnade hvarken salt på tungorna eller särledes lade på hjertat de fruktansvärda hotelserna i Missgern.-balkens 60:de kapitel. **Biets prenumeranter stego, medan redaktören lopp staden rundt med den lilla kroppen på sned likt en jagthund, öfverallt vädrande nya byten. **Posten nöjde sig med att taga in annonserna om det gäldbundna boets angelägenheter, hvilka alltid inbringade tre skillingar petitraden, om också ej för ett runstycke literär ära.

Lundin höll sig hemma, såsom en i konkurs satt gäldenär lagligen egnar, för att lemna upplysningar åt stadsfiskalen, som af magistraten förordnats att uppteckna boets tillgångar och visade sig alls icke stridig gentemot spanmålens låga värderingar i den blifvande staten. Han hade nämligen redan fattat sitt

beslut beträffande denna del af sin jordiska verksamhet, hvilken han resigneradt ansåg vara så tämligen afslutad. Ibland kommo de intimare vännerna på besök, hvarvid till slut åtskilliga farhågor undfölo dem beträffande möjligheten att återfå sina penningar. Lundin betraktade vännerna med sin kända, trygga min och gaf dem blott ett lakoniskt: "må de? Ja, hva kan jag nu göra åt den saken?" Och när någon började drista sig fram med vissa insinuationer, hvilka Våghalsen stegrade ända till hotelser, sade Lundin helt tort: "hm, var lagom stora i kräfvan, ni! Om jag mins rätt, så tror jag, att det var *ni*, som tiggde *mej* och inte *jag* som löpte till *er*, om att ta emot de der välsignade styf-rarna. Det hade inte tusan tänkt be er om en bankovitten, när ni kom och låg åt som riktiga skärslipare. Ni hade nog sjungit ur en helt annan psalm, om jag kommit förbi kyrkstillarna. Men nu är det gjordt, sa han som försvor sej. Ni kan ju alltid bevaka era lappar inställedagen, så får ni sjelf se hva utdelning ni kan få på såna papper." Efter den betan upphörde visiterna. Broder Lundin var verkligen på långt när icke samma treflige kurre mer.

Förre handlanden Eklundh skötte med ifver de mångahanda göromålen vid mätningen och vägningen af konkursmassans egodelar. Han hade med familjen flyttat in i en mindre bygnad af den vidlyftiga Borgmästaregården, så att han riktigt kunde ligga i både nätter och dagar. Denna bygnad var belägen nära intill en stor trädgård, hvars yttre staket låg åt det tä, som förde till den s. k. Wallbacken.

Herr Eklundh var emellertid icke den ende, som ansträngde sig till det yttersta. Ty om någon roat sig med att kasta en blick bakom jalousierna åt trädgårds-sidan, skulle han alltid, dag och natt, hafva mötts af

ett par spejande ögon, tillhörande någon medlem af herr Eklundhs talrika familj.

En mörk natt väcktes herr Eklundh plötsligt ur sin rättfärdiga sömn af den älsta dottern och var i kläderna om en handvändning. Han smög in i trädgården, tittade sig omkring öfver grinden och gick sedan genom den utan buller. Derpå tog han vägen till Wallbacken, i hvars sura barkhögar hans spända öron snart förnummo ett tungt traskande. Sedan hade han icke så brådt, utan vek makligt af inpå Stensnäs vägen, som vid vårtiden alltid utgjorde en riktig lervälling.

Längsefter denna väg lågo på bägge sidor åtskilliga vretar, till största delen borgare- och magistratsjord, men af hvilka några dock hamnat i enskildes ego. Lådorna, som hörde till dessa "intagor", voro vanligen inredda en smula i landthusstil, så att familjerna under sommaren gjorde utflykter dit. Men allt var ännu vid denna tid tämligen primitivt på dessa tillfälliga sommarnöjen. Ett bord, ett par stolar, på sin höjd en utrangerad pinnsoffa utgjorde hela möbleringen. Ett litet väggskåp fattades dock aldrig och man sörjde för, att hyllorna deri icke fingo stå aldeles tomma, ty det föll ibland gubbarna in att följas åt midt i vintern och "se på jolen". Fruarna och högfärden (skyllom på helsan!) hafva sedan dess besått fjärdens stränder med kostsamma villor, der dyrbara inredningar prunka och hela serviser glänsa i skänkarna. Men jag vågar starkt betvifla, att detta prålände uppkomlingslägte någonsin haft så hjertinnerligt roliga picnicher som de lustiga gubbarne stälde till om söndagarna i sina Stensnäs vretar, der det dansades på gräsmattan, kokades vid den stora stenen och der gummorna drucko kaffe på bit direkt ur den stora glaspumpan med f. d. senapsburkskorken i.

Äfven Lundin hade lagt sig till med en dylik in-

taga och icke en bland dem som räknades till de minsta eller en, som låg för långt från all ära och redlighet. Det var dit herr Eklundh med en viss säkerhet styrde kosan, ehuru han försigtigt höll sig inne i småskogen, som strax utom Wallbacken växte ned ända till kanten af vägen.

Äfven den person, som traskade förut måtte ha varit en försigtig karl; eller också kom det sig af det förfärliga väglaget, att jemväl denne gjorde krokar kring stenar och vindfällena i skogsbrynet, tills han slank in på en liten uthuggen öppning till venster, längs efter hvilken sträckte sig en föga hög och illå hopkommen stenmur, som tjenade till inhägnad åt den innanför ligande vreten med sin stora, rödmålade lada.

Herr Eklundh, som hållit sig till höger på behörigt afstånd, hoppade nu öfver vägens djupa hjulspår och drog sig äfven mot muren, ur hvilken ett par stenar rullade ned, när den något korpulente vandraren klef in i vreten. Mannen stod lyssnande ett ögonblick, men så fortsatte han och gick mot ladan, hvars med en bred jernstång försedda dörr vette åt den vid vägen varande grinden. Vandraren begaf sig dock åt byggnadens baksida.

Så mycket kunde herr Eklundh se, der han stod och ansträngde ögonen. Men derpå omslötö mörkrets skuggor figuren helt och hållet. Då drog herr Eklundh in sina ovanligt starkt utvecklade näsborrar och utstötte en den väldigaste nysning, som riktigt ljummade öfver den tysta, öppna vidden. Sedan slank han åter fram till Stensnäsvägen och stälde sig på lur.

Om en liten stund kom samma figur smygande längs dikesrenen från vägens vestra sida. Han passerade alldeles förbi herr Eklundh, som tydligt igenkände sin patron. "Prosit!" mumlade han, då Lundin åter

försvann åt staden till. Och herr Eklundh såg just ej så sorgbunden ut nu som vid full dager.

Qvällen derpå promenerade herr Eklundh jemnsides samma dåliga väg igen och stannade först vid Lundins lada, hvars bakre sida han noga undersökte. Han hade icke misräknat sig. En kant på det ena af de tämligen stora två fönstren sköt verkligen ut en smula, så att han kunde bända upp det, fastän ramen svält till af fukten.

Herr Eklundh klef in, tände en blindlykta och började forska. Först ransakades skåpet, som han utan tvekan bröt upp. Der fans bränvin, ejdamerost, bröd och en bit möglig korf, men ingenting vidare. Så började han ransaka på logen, trots det myckna höet. Han sköt loggolfvets lösa bräder från hvarandra och synade alla vrår och vinklar i den djupa grunden, som omslöts af en hög, solidt uppförd stenfot. Icke heller der fans något särskildt. Lika litet under den stora höslåden, som han med yttersta ansträngning välte öfverända. Efter att hafva snokat allestädes, der ett gömställe kunde tänkas vara, utplånade han spåren efter visitationen, släckte lyktan och begaf sig derifrån.

Men herr Eklundh gick icke hemåt, utan fortsatte längre fram på Stensnäsvägen. Kommen vid pass en fjerdingsväg, tog han af till höger midt in i skogen, som här var gröfre och tätare. Dock hade genom någon naturens nyck den vidsträckta sandås, som genomstryker denna del af landskapet, här en bit från vägen skjutit i höjden ett slags bar puckel, som förr begagnats till grustägt, då Stensnäsvägen anlades.

Stabergs Anders hade gräft sig in i en del af puckeln och med tillhjälp af näfver, gamla bräder och an-

nat bråte gjort ihop en någorlunda dräglig kula, dit denne paria drog sig tillbaka, när fångelset slöts efter honom.

Stabergs Anders var skomakare till professionen och ansågs som skicklig i yrket af alla, hvilka satte värde på ett bastant arbete. De som kände honom närmare sedan ungdomen påstodo, att han i grund och botten egentligen icke från början varit någon dålig karl, men att han småningom "gifvit f—n alltsammans, efter han ändå blifvit slagen till slant", sedan dåligt ölsinne jemte ofantlig kroppsstyrka upprepade gånger fört honom i klammeri med rättvisan. Han såg sig snart vara en sten, den alla saklöst spottade på och som icke vidare passade in i den öfriga samhällsbyggnaden. Derföre kunde han också till slut vara med om litet af hvarje.

Herr Eklundh stannade utanför den knapt märkbara ingången och bultade tre slag på dörren. Så var den på förhand uppgjorda signalen. Det förblef dock tyst. Men efter en andra, något hårdare bultning öppnades den rankiga dörren litet och Stabergs Anders titlade försigtigt ut.

"Jaså, det är bara patron," sade han, synbart belåten. "Han kom då rakt inkom som en vurri kalla, för jag kom hit för en timma sen och är pin pankrutt jusom patron Lundin, fast såna kaxar nog har te röra sej me ändå, må veta."

"Hvar tusan har du gjort af alla pengarna, din sudder? Tyst, tala inte så högt, utan hör nu noga på hvad jag säger. Du får först och främst inte stanna här längre, för polisen kan vara här hvilken tid som helst — —"

"Asch, polisen och polisen! I hvar för en orsak slår de satarna etter mej nu, hva? För den der passa-

schen, söm patron slog i mej häromsistens va då en sån himlade lögn — —"

"Tyst. Vill du ha schaber, så var bara lugn och gör som jag säger. Annars får du inte två styfver."

"Nå nå, hva ä de nu för könster igen, då?"

"Det är ingen konst alls, utan rent spel och uträttar du den saken kont och klart, så behöfver du inte sitta här sen längre och halvesula gamla torparstöflar. Här har du femtio riksdaler till på hand och du får tusen — —"

"Hva för sla — —? Tusen — —?"

"Tusen riksdaler i kontanta bancosedlar har du som du skulle ha dem i näfven, om du går och lägger dej i höet i Lundins lada och håller truten och super eller sofver eller gör hvad du vill, tills — —"

Här stannade herr Eklundh och såg med sin allvar-samma min på Anders' gulglänsande ögon, som tycktes hafva sugit sig fast vid hans läppar.

"Nåå, tills — —? Var inte buskablyg bara — —"

"Tills en person kommer dit och letar reda på några stora böcker och en packe sedlar. Han kommer i mörkret, så att du bara behöfver hålla andan och låta honom leta fram mojengerna sjelf i allsköns ro. Men sen, så förstår du — —"

"Visst f—n förstår jag schäsen, sa — —"

"Tyst med dina grofheter. Jag vill inte alls veta hvad du gör, bara du sedan går ner till vårt spanmåls-magasin och skjuter in en sticka mellan bron och vägen, när saken är klar. Bron är lös, så att hon kan flyttas. Natten derpå möter du mej på skogen vid Sättra, litet hitom vägskalet klockan ett eller så pass. Du lemnar mej då packen, men hugg ingenting ur den, för jag vet prompt på skillingen hvad som fins der. Uträttar du den saken rätt och riktigt, så räknar jag upp tusen

riksdaler i små sedlar åt dej och det vill jag tro är en dagspenning, som räcker en stund. Den kan du komma långt med, om du bara håller gadden och ger dej af med samma."

"Nå, än de stora böckerna då? Ska jag inte lägga femman på dom ock?"

Öfver herr Eklundhs tunna läpp strök hastigt en nästan jovialisk gliring. "Nej," svarade han, "dem behöfver du inte anstränga dig med. Låt böckerna ligga bredvid den, som hemtat dem. Och," tillade han hviskande, "kan du komma ifrån alltihop utan att göra något fult, så är det allt det bästa, förstår du. Laga bara så, att han hvarken får se eller höra dej. Låt det gå lätt och finurligt, förstår du. Men adjö nu och lycka till!"

Och så nickade den sorgsne mannen och smög bort i mörkret. Men Stabergs Anders gick in i kojan, tog sig en stor sup och medan han knaprade på tilltugget, sträckte han tummen öfver axeln mot det håll, der vägen låg, och mumlade: "har du lurat någon bonde förr? — Neej, du slapp, släter!"

Sällan hade rådstufvufarstun hyst så många nyfikna som på inställedagen i handlanden A. P. Lundins konkurs. Man var pickhågad, icke blott att skåda hjelten i den, såsom nu tämligen allmänt antogs, föregifna rövarehistorien; utan äfven intresserad af att höra, huruvida gäldenären hade nog kallblodighet att gå ed på tillgångarna. I "Första afdelningens" förmak var det alldeles packadt af väntande, hvaribland sågos män med pappersrullar och beskäftiga miner. Stadsfiskalen bjöds snus från alla sidor, under det Våghalsen, Glas-Kalle och åtskilliga andra bröder i olyckan stoppade hans

öron fulla af hviskade förtroenden och farhågor. **Biets redaktör satt i en fönstersmyg och bet på naglarna. Ingen helsade på honom, men alla sneglade dit.

Nu var tiden inne, då målet skulle påropas, men ingen Lundin hade ännu kommit. Man kunde icke heller upptäcka hans satta figur, fast det var fri utsigt från fönstren långt upp åt Kungsgatan.

Dörrarna öppnades ändtligen af en mager stadstjenare, som ropade i gäll ton: "Handlanden A. P. Lundin och borgenärer!"

Mängden trängde sig in i den vida sessionssalen, hvars ärevördighet särskildt manifesterades genom en kolossal nyckel och en stor, uppslagen bibel på ändan af det långa domarebordet.

Handlanden Lundin saknades dock ännu och uppropades åter särskildt af vaktmästaren, men var icke närvarande. Det uppstod nu ett förskräckligt hviskande och nickande på alla håll, tills borgmästaren sköt fram den hängande underläppen och slog i bordet med sin klubba.

Men midt under den ögonblickliga tystnad, som då uppstod, inträdde plötsligt en polisbetjent och skyndade fram till stadsfiskalen, med hvilken han talade sakta, men ifrigt. Strax tassade stadsfiskalen på tåspetsarna fram till borgmästaren och hviskade några ord i örat på denne, hvars viktiga ansigte dervid dukade under för svagheten af en den tydligaste häpnad. Den högt stående mannens stela fysiognomi återvann dock småningom sin normala, vördnadsväckande prägel, hvarpå han rörde munnen ungefär som då gässen snappa efter högt sittande grässtrån och samtidigt riktade frågande blickar mot sina kolleger. En af dem rörde halsen litet ur fadermördarne, de andra böjde sina peruker och så slog borgmästaren ännu en gång i bordet, samt för-

kunnade, att målet uppsköts på 14 dagar, emedan sva-
randeparten uteblifvit på grund af laga förfall.

Om de *nu* voro nyfikna, de goda ***borna?! Ingen*
kunde uppskatta den saken bättre än Apan, som strax
for sprattlande omkring på sned lik en vild elddykare,
tills han kreverade på qvällen med en liten utsänd ex-
tra Bilapp af följande innehåll:

"En Rövarehistoria, som spökar!!!

Ett nytt, utöfver vanliga gränser frappant uppslag
har uppstått i det af härvarande, bankruttrade hand-
landen A. P. Lundin framkallade affärs- och rövveritrass-
let. Man har nämligen i dag anträffat denne på sena-
ste tiden så beryktade person, liggande illa slagen i en
lada, som lär tillhöra hans egen konkursmassa. Ladan är
belägen vid den s. k. Stensnäs vägen, hvilken ännu så
tidigt på året endast sällan trafikeras, hvadan också
mannens jämmerrop först sent af händelsevis passe-
rande blifvit hörda. Lundin befans icke blott illa sön-
derslagen, utan jemväl bunden till händer och fötter
med starka rep. Golfvet till logen var tydligen delvis
borttaget och nedanför tiljorna syntes en öppning i
stenfoten, hvaraf en del låg nedrifven på sjelfva grun-
den. Det märkligaste dock i hela denna mystiska sak,
och hvilket vi hoppas skall sprida nytt ljus öfver den så
mycket omtalade sensationshistorien från Tissla, är den
kuriösa omständigheten, att ett stycke från den sårade
lågo samtliga de handelsböcker, hvilka han uppgifvit som
förlorade vid det hopdiktade (!) rånet utanför S:s kyrk-
stallar. Lundins tillstånd är visserligen ej lifsfarligt;
men så mycket framgår dock af den nya läkarerappor-
ten, att det denna gång *icke* varit *han sjelf*, som tillfogat
sig skråmorna. Efter allt hvad som ligger under denna
sak, synes det troligt, att våldsverkaren kommit öfver en

större summa penningar, hvarjemte man nödgas antaga, att någon Lundins synnerliga förtrogne här haft sin hand i spelet. Vi hoppas skola snart kunna meddela nya upplysningar i denna lika egendomliga som ruskiga historia."

Ingen kunde se sorgsnare ut än herr Eklundh, när han för och hemtade sin principal, som han fann blodig, mörbultad och i synnerhet pinad af några krossade refben. Han hade nog saknat Lundin på morgonen, men slutligen tröstade några frågande med förmodan, att patronen kanske "gifvit sig af på schappen" och att man borde ingenting låtsas om.

Dock såg bemålde herr Eklundh ändå sorgsnare ut, när han kom från spanmålsmagasinet på Holmen, dit han varit flere gånger. Hans min blef verkligen alltmer melankolisk för hvarje resa. Men han liknade snarare en nötknäppare än en blott känslfull karl, då han kort derefter återvände från en nattlig promenad åt Sättratrakten till. Icke ens arbetet med de återfunna böckerna kunde återställa den hypokondriske mannen från de dystra grubblerier, hvilka snart framträdde i allt svartare, underligare former. Och slutligen såg man honom hejdlöst tillgripa den ytterst klena tröst, som enligt de nyaste forskningarna ligger i bränvinet.

Stabergs Anders såg man deremot icke mer på krogarna och mången hade sina gissningar deröfver. Allmänheten fick verkligen aldrig nys om, hvart denne vagabond sedan tagit vägen, men ingen misstänkte honom dock att ha gått öfver till nykterheten, hvilket han likväl lär ha gjort och blifvit en aktad man med tiden.

När Lundin tillfrisknat efter sina nyaste blesstyrer, öfverraskade han världen med en stämning å doktor Ekestam för utspridande af ärekränkande rykten. Bägge parterna förekommo personligen vid tinget och doktorn

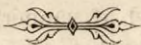
tog genast på sig alltihop och mera till, ifall det knepe. Då blef Lundin ändå en smula flat men menade tro på, att den der hufvudrispan allt varit betydligt djupare. Härpå genmålde doktorn helt tort, att en hufvudskål aldrig är tjockare än $\frac{1}{4}$ tum. Visserligen hade Lundin väl visat sig ega en ovanligt stark panna till mångahanda, *men så tjockskallig som han nu ville påstå sig sjelf vara*, strede dock emot menniskonaturen.

Detta gaf f. handlanden A. P. Lundins anseende sista knäcken. Ingen skulle derefter ens ha velat snusa med honom och han försvann snart från samhället och blef småningom glömd.

Men hans lurade beundrare och vänner ledo nästan lika stor smälek, när de vid rätten kommo stickande med sina olagligt skrifna lappar jemte 10 procents ränta. Det stötte en smula på procenteri, som ju alltid är föraktligt, när det icke — lyckas. Ty naturligtvis slopades denna del af vännernas bevakningar. Till slut glunkades det mycket om, att det varit de, som från början haft Lundin till bulvan för vissa smutsiga spekulationer, hela tiden klått honom och slutligen bringat honom på kneken. Vännerna måste tiga och lida inbördes. De klokare grinadé åt dem, tyckande det vara lagom, isynnerhet när de hörde beloppen. Men nog aktade sig Våghalsen och konsorter sedermera att lemna sitt förtroende till någon på grund blott af ett tvärsäkert utseende eller kröna en nykomling med "främlingsglorian" utan djupare pröfning.

Äfven demoiselle Dorothea Lobom föresatte sig att vara mera försiktig en annan gång, när hon kunde glömma sin Anders Petter, hvilket verkligen en gång inträffade utan så våldsamma känslostormar. Tyvärr fick hon erfara, att en annan gång också kan vara en skålm.

Lundin och hans befängda röfvarehistoria blefvo snart förgätna i **, men detta var icke riktigt helsoamt. Ty efter honom och hans grofva bondförsök, kommo andra främmande lycksökare, lika fikna efter mammon, men ofantligt mera listiga, slogo ned på den förr så hyggliga staden ** och förvandlade den inom kort till ett så äkta smart-amerikanskt humbugsamhälle som det gerna är möjligt i vårt gamla hederliga land. Hade **:s egna söner haft Lundins bild friskare i minnet, hade de nu sluppit utvandra, hvilket de bästa af dem gjort för att slippa vara vittnen till den depravation, som alltmera gripit omkring sig och hvilken de usurperande främlingarna sjelfva behaga kalla för uppblomstring.

SKOLMINNEN.

SKOLMINNEN.

Det moderna samfundslivets viktigaste och kanske mest svårlösta problem, det om skoluppfostran, är på god väg att alldeles förlora hvad mången fördom ansåg vara dess viktigaste faktor, nämligen stryket. Här är ej stället att anställa undersökningar om nyttan eller skadan af risets uppfostrande egenskaper; för mig vare nog vissheten, att flertalet af mina läsare ännu ej lyckats förjaga en större eller mindre skörd af känslor från den tid, då karbasen ännu utgjorde upplysningens sista ord. För så vidt barndomsminnena sitta i, och det påstås, att de göra det. De flesta skola då gifva mig rätt åtminstone deri, att talet om "älskade lärare" i allmänhet nästan städse varit mera en torr dekorativ frasering vid vissa högtidliga tillfällen än allvarsamt menadt och att "herr magistern" snarare utgjort det mer eller mindre berättigade föremålet för disciplinernes gemensamma hat än någon deras tillgifvenhet. För öfrigt voro de gamla magistrarne öfver hufvud taget inga *lärare*. De förhörde blott. Ve den, som ej kunde lexan och jag ville just se den lärjunge, som af dem *vågade* begära en — upplysning!

Må man därför hysa litet mera öfverseende med mina elaka gossar, än de kanske annars skulle förtjena!

1.

En olycksdiger knalleffekt.

Personligen har jag icke mycket att beklaga mig öfver, eftersom jag slapp undan med blott första resans näpst, och jag skulle icke heller tala derom, så vida ej sjelfva orsaken hörde till de egendomligare.

Den tiden var det på högsta mod att gå och smälla med ett stycke tuggad kautschuk, och den, hvars "karutscha" smälde bäst, gälde för mer än äfven den yppersta "plugghund". Det var blott de förmögnare pojkarne, som kunde hålla sig med denna sprättiga lyx, hvartill vi fattiglappar fingo bidra genom tuggningen. Vi togo nämligen hvar sin bit på entreprenad mot visst pris och att leverera på bestämd tid; ett arbete, som gaf uppslaget till mitt första sociala problem, hvilket jag ännu tretio år derefter ej förmått lösa, icke ens med tillhjälp af så styfva karlar som Stuart Mill och Henry Georg, hvars "Progress and Poverty" dock synes kunna förklara åtskilligt angående karutschan.

Jag hade öfvertagit ett större stycke af klassens rikaste (och enligt en nästan aldrig svikande erfarenhet axiomatiskt dumaste) pojke. Jag fick det just i ordning under frukosttimmen, efter att förgäfves hafva idislat derpå i tre runda dygn. En vacker bit var det, svart och skinande, så att skilsmessan föll sig svår. På middagen skulle karutschan levereras.

Klassläraren, magister Barthman, var skolans mildaste man, men han tyckte inte om kautschuksknallar och hade förbjudit oss att hålla på dermed under lektionerna. Vi skulle räkna just denna timme.

Aritmetik var mitt tråkigaste ämne, och kautschuksbiten låg i västfickan. Jag tog upp och betraktade den,

suckade och kunde icke hindra händerna från att derur framtvinga den präktigaste ljusgrå-färgade blåsa, icke olik en stor äkta perla. I det samma kreverade en dylik bomb på öfre afdelningen. Magister Barthman skyndade dit och uppfriskade pojkens hårrötter med några luggar.

Jag blef förskräckt och skulle just gömma undan min anförtrodda skatt, då den kreverar med en knall, som slog lock för mina örhinnor. Mekaniskt hörde jag magistern befalla mig att gå och låna sekundas rotting. Ordern lyddes mekaniskt och mekaniskt åsågos sekundas förfärlige tyranns, det s. k. "Svinets", så välmenande vridningar och vickningar på rottingen, sedan han med pennknifven bortskurit den sönderslagna ändan och hasplat ut ett stycke af handtaget. Jag var alldeles bedöfvad, men återkom så grundligt till mina sinnen af den gode magister Barthmans kraftiga sätt att föra rottingen, att jag med ens och för alltid fick denna del af min uppfostran fullbordad. Barthman var annars en ytterst vek natur; men han hade äfven sina ryck af mycken manhaftighet, det går jag i god för ännu i dag. Att jag likväl icke burit något agg till honom för detta goda kok stryk, derom torde kanske bäst vittna följande anspråkslösa sång, som jag skickade till hans graf och hvilken ju i förbigående här kan få göra bekantskap med trycksvärtan.

Till Karl Barthman.

Botanikern.

Min förste lärare.

† 1884.

Ej jag sänder till din fjärran grift
en af dessa köpta blomsterkransar,
der i utländskt prål ditt lifs bedrift
liksom gäckande bland siden dansar.
Nej, af din discipel här du får
blott en enkel ros från barndomsdagar,
som dock "hållit sig" sen många år,
gömd ifrån den allra första vår,
då vi ströfvade bland Gefles hagar.

Tack för allt hvad du oss lärde då,
milde blomstertolkare som ingen;
för den ljusa syn du lät oss få
öfver lifvets hemlighet i tingen:
huru uti allt, så stort som smått,
ljus och kärlek sina skatter göto,
för att väcka lif, der död nyss gått.
O, vi tyckte oss begå ett brott,
när den första primulan vi bröto!

Väl jag minnes än den torra lök,
obetydlig, torftig till att skåda,
på hvars vissna blad du varsamt strök,
när dess lott du började förråda.
"Jorden," så du sade, "saften ger,
solens stråle ljumma värmen sänder,
himlen drycken låter falla ner

till den skenbart döda, myllad ner
i sin graf; men vet, hon *återvänder* —

spränger kistans lock och stiger fri
öfver grafvens rand till ljus och vindar
dit, der magiskt solens trolleri
färg och doft i knoppens hölje lindar.
Sen en morgon för dess grynings guld,
kysst af vinden, öppnar hon sitt öga,
och du ser en lilja stå der huld,
lik en engel utan vank och skuld,
hvaraf du i löken anat föga.“

Så du lärde, att det finnes godt
äfven i den tarfligaste gömma;
men tyvärr vi hade ganska brådt
litet hvar att det i *lijvet* glömma.
Jag dock på din lärdom länge bar,
vid din graf dess minne grönskar åter
i en blid gestalt från barndomsdar,
och allt vekt mitt hjerta än har kvar
dallrar i den afskedstår jag gråter.

2.

Malena.

Lektor Håpner kom till läroverket under min tid. Han hölls för ett riktigt lärdomsljus, och vi voro smått nyfikna på honom, i synnerhet som han skulle efterträda gamle Sjöström, som slog in kristendomen mer än han lärde någon den.

Lektor Håpner gjorde sin debut en måndagsmorgon

i den stora tredje klassen och lyckades genast tillvinna sig icke allenast tertianernas utan äfven de kvartaners synnerliga uppmärksamhet. Det var en lång, mager, mörk karl, som kom inrusande med mycken fart. Svartklädd från topp till tå, bar han också svarta handskar, en ståndpunkt, dit våra lärare ännu icke hunnit den tiden. Lektor H. gick fram till pulpeten, satte hatten för ansigtet och höll den der en passande Fadervårstund, hvarefter han drog af sig handskarne och frågade med en underlig, gnäggande röst efter, "hvad som utgjorde ämnet för vår betraktelse på denna stunden". Från detta ögonblick var han vår man och kristnades strax till "Malena", hvarmed förmodligen afsågs hjeltinnan i den vackra visan "Malena, salig gumman min" etc. etc.

Jag erinrar mig bland mycket annat ett kostligt uppträde med honom första terminen. Vi hade illuminerat på Lucia-dagen ("bränt Lussi", såsom det hette på skolspråket) för den mycket afhållne klassläraren, d:r Flod, som vid denna alla 13:de decembrar återkommande skolhögtidlighet fick sin kanske tjugonde silfverkaffekanna, gräddskål eller snusdosa med och utan pengar i.

Nu utgjorde vi en ovanligt stor klass och det fans ett så betydligt antal snyggare ljusbitar öfrigt, att vi tyckte det vara synd att låta dem förfaras. Då föll klassens värderade custos morum (d. ä. sedernas vaktmästare) på den verkligen luminösa tanken att fira en extra Lucia för Malena måndagen derpå.

Vi läste i ett mycket stort rum med bänkar på bägge sidor. Midt på golvet stod ett bredt bord, hvar till lärarens s. k. pulpet bildade ena ändan. På långbordet strax framför pulpeten hade vi samlat klassens alla gamla smutsiga bleckstakar och i de låga piporna stuckit alla Lucia-festens stearinreminiscenser. Illumi-

nationen var, som man hör, just ej storartad, men nog förrådde den en rasande god vilja. På lärarens bord hade den tjocke Putte Rundberg (Risgrynsgröten kallad) — dagen till ära — lagt sitt i svart sammet bundna nya testamente.

Vi höllo oss förfärligt allvarsamma, när lektorn inträdde. Han lade också band på sig, men af helt andra skäl säkerligen. Han darrade så af sinnesrörelse, att han hade svårt att få af sig galoscherna. Det syntes på honom, att detta var en öfverraskning af angenämaste slag. Stackars karl, man hviskade att han led värre smälek hemma än någonsin i skolan! Så att nog voro dessa gamla bleckstakar en triumf för *honom*.

Nå, han fubblade af sig handskarne, satte hatten framför sina sorgliga ögon och höll den der längre än som annars anses böra gå åt till en ordentlig bön. Så satte han den försigtigt ifrån sig, och nu brast det löst.

"Jag tackar eder så mycket, mina gössar," stammade han, gnäggande på sitt hiskliga sätt, "jag tackar eder verkligen samt och... ja, verkligen tackar jag eder icke för den stora heder I bevisat mig denna dag, oakadt jag så kort tid... så kort tid dvaljts bland eder, gössar. Särskildt får jag tacka eder för denna präktiga gåfva" (han grep härvid i boken), "ovärderliga gåfva af det, som jag öfver allt i världen sätter högst — —"

"Hör nu, lektorn, tänk aldrig det!" skrek Risgrynet ifrigt. "Det är allt mitt testamente, och pappa har skrivit mitt namn i det också, fast det står på baksidan utaf frambladet. Pappa försökte nog på framsidan, men papperet var för glatt, så att det bara blef en stor plump. Jaha, den syns nog, om lektorn bara ser efter."

Det gjorde de flesta af oss verkligen ondt att höra Puttes sladdrande tunga och beskåda den arme lektorns

grufliga förlägenhet. Vi skickade honom också anonymt ett liknande testamente dagen derefter.

Morgonen var ruslig. Det hade snöat mycket, luften syntes ännu butter, hvilket, sammanlagdt med det passerade jemte den stundande ortodoxin, hotade att göra stämningen i klassen tryckt, oaktadt illuminationen.

Men Kalle Bertin, en jovialisk skomakareson, var gossen att aflägsna värre qvalm än så. Han satt och lade än det ena än det andra benet öfver hvarandra just för att låta beskåda ett par ofantliga stöflar, som han antagligen lånat ur faderns stora olagade förråd. Till slut begärde han att få gå ut och förde då ett sådant väsen med kläckjernen, att lektorn tillsade honom att skrida fram tyst och beskedligt. Detta rättade sig också Kalle efter så till vida, att han återvände till sin plats, drog af de ofantliga stöflarne, tog dem i handen och gick på tåspetsarne i strumplästen genom rummet, långsamt och högtidligt som en kung på kothurnen. Vid dörren gjorde han halt och drog åter på stöflarne. Utkommen i förstugan hörde man honom der dundra alldeles förfärligt.

Samma scen upprepades vid återvändandet, och när han väl intagit sin plats, satte Kalle sina snöiga hedersknyfflar så långt framåt som möjligt och syntes med särdeles välbehag åskåda de rännilar, hvilka den smälta snön bildade på golfvet.

Lektorn kallade fram honom. "Hör du, min gösse," sade han, "du kan icke draga af synden såsom du drager af dina stöflar, min gösse, utan den vidlåder dig i alla dina lifsdagar, gösse! Men låtom oss nu se om du är lika hemma i din katekes som i odygder och synder. Låt höra! 'Kan du slutligen säga mig, etc?'"

Kalle svarade ingenting, och när Malena fogligt

upprepade frågan på det sista och längsta stycket i gamla långkatekesen, svarade Kalle slutligen vresigt:

"Hur ska *jag* kunna veta så mycke jag ensammen?"

Den gången kom ändtligen rottingen fram. Men då Malena stod och fubblade med den, utbrast Kalle på sitt oeffterhärmligt gemytliga sätt:

"Åh, kära, snälla, söta, rara Malena, förlåt mig bara för den här enda gången!"

Och Malena lade verkligen bort straffredskapet, men serverade i stället en längre moralkaka, med hvilken ytterst didaktiska operation denna märkvärdiga extra Lucia-fest, vid oset från de i pipan nedramlade vekarna, tog en mycket sorglustig ändalykt.

3.

Drummeln.

Lektor Pilander var en i sina ämnen durkdrifven karl, allmänt aktad pedagogisk författare och medlem af flere lärda sällskap. Men under det hans namn sålunda hade en god klang inom den vetenskapliga verlden, kallade vi honom aldrig annat än "Drummeln". Ty med alla sina insigter var han en opraktisk lärare i högsta grad och förstod ej att handleda pojkar mer än en papegoja.

Alla "fuskade" för honom, och det kunde också komma på ett ut, hvad det närmaste målet angick, emedan han utdelade betyg efter platsen och alldeles icke med hänsyn till kunskaperna. *)

*) Också förundrade sig de akademiske fäderne icke litet öfver den onekandes något mystiska omständigheten, att lärjungarne från **gymnasium voro de sämsta historici och geografer i hela riket, änskönt alla pedagoger sjöngo Pilanders lof.

Man hade boken bakom kamratens rygg och sneglade sig till svaren derur. Det var till och med ingen fara att lägga boken midt framför sig.

"Hvad är det för en bok, du läser i nu?" frågade då Drummeln.

"Lektor Pilanders 'Ny Lärobok i Geografien'," svarade discipeln.

"Mycket bra, min gosse. Studera den flitigt, så blir också du en dugtig geograf med tiden, ahum!"

En gång frågade han skolans mauvais sujet, Kristian Lunnander, hvarest Barcelona ligger. Men Kristian, som ej ens vårdat sig om att medtaga bemälda förträffliga lärobok, fann för godt att undandraga sig alla geografiska spørsmål bakom klädhängaren, som, fullsatt med rockar, var uppställd just i det hörn, der denne upptågsmakare hade sin plats. Drummeln fick intet svar.

"Nåå, Kristian du, hvar ha vi Barcelona?"

Intet svar.

"Hvad nu, har du inte reda ens på Barcelona?" upprepade han, gående fram till stället, der Lunnander nyss suttit.

Men fågeln var borta.

"Hvad nu, har Lunnander gått ut?" frågades de omkringsittande.

Svaret utföll nekande.

"Ahum," mumlade Drummeln som vanligt och fortsatte lektionen.

Om en stund fick han händelsevis sigte på Lunnander, som åter krupit fram.

"Hvar har *du* hållit hus, Kristian?"

"Jag? Ingenstans," blef svaret.

"Hvad nu, jag tyckte du var ute nyss, jag."

"Nej, herr lektor, nog har jag varit inne hela tiden."

"Hm, det var för märkvärdigt. Jag tyckte ändå så precis, att du inte var här för en stund sedan, ahum."

Ja, sådan var den lärde Pilander: närsynt, tank-spridd och opraktisk. Men arg kunde han också blifva, och han hade sina skäl dertill litet emellan.

Vi brukade kasta papperstussar i galoscherna, så att han hade ett fasligt bestyr med att få dem på sig, när timmen var slut och en annan lärare inträdde. Ju mer han bankade och sköt på, ju fastare kilades hindret. Slutet på visan blef, att han nödgades taga galoscherna i hand och krasa dem på sig bäst han kunde ute i förstugan, der hans stamp mot det stenlagda golfvet länge genljöd till pojkarne fromma.

Men han beslöt att sätta p för detta ofog, och skulle den nya æran börja, när han fick sina nya galoscher. Skolfuxar ha alltid haft särdeles tycke för galoscher, och skomakaren nödgades göra magistergaloscherna till rigtiga speldosor, så starkt afseende fästes på knarren.

Det föll sig emellertid svårt, ja nästan omöjligt att få loss bakkapporna, som voro af det styfvaste, obstinataste läder. Ändtligen gäfvos de med sig, och så stälde han dem i en fönsternisch, der hans lösegendom borde vara fredad för det vanliga bombardemanget.

Vi läste gamla historien af den hedersmannen Jakob Ekelund, och Drummeln tyckte väl icke Jakobs epistel vara tillräckligt upplysande, eftersom han bad om ett stycke "klita", för att närmare åskådliggöra, huru Dido lät spanna oxhuden för att få Kartago stort nog.

Berndt Bomgren, en galgfågel i åminnelse, begär att få gå ut, men skyndar till jernhandlanden midt emot och köper ett par fina tvåtumsspikar. Försedd med dessa och en liten behändig hammare — ett lån af vännen-bodpojken, — kommer han helt beskedligt in, just som Drummeln är bäst i tagen om oxremmarne, med

ryggen åt galoscherna och själen i gamla Kartago. Berndt smyger sig till fönsternischen och spikar fast galoscherna i en handvändning. När lektionen var slut, hvarunder vi, i parentes sagdt, ej fått läsa ett ord, flögo vi alla på dörren.

Det lär ha varit en lustig scen emellan Drummeln och hans nya galoscher. Han kom dit med öfverrock, hatt, käpp och hufvudet fullt af Dido, Eneas, Hamilkar, Hannibal, Fabius, Marius m. fl. gamla spöken, trädde först foten i den ena, sköt dugtigt fast och lyckades ganska riktigt få på äfven den andra. Men så var han också fastläst, och de historiska gubbarne försvunno som rök inför det fotgripliga trångmålet. Förgäfves sökte han draga stöflarne ur galoscherna. Det gick ej, dertill voro bakkapporna för styfva. Ändtligen måste han ropa på hjälp, hvilken också meddelades af skolvaktmästaren, gemenligen kallad Sigurd Ormöga. Denne lärer hafva råkat i fara att tappa sitt enda återstående synverktyg vid anblicken af den upprörde lektorn, men kom snart under fund med situationen och nödgades då till slut lägga omkull historiarum lector på golfvet och hala honom ur stöflarne på det viset. Så att icke rosade Drummeln just sin försigtighet den gången. Men han köpte samma dag ett styggt spanskt rör.

Och det fick han goda skäl att fresta på i framtiden. Bland annat minnes jag en historia från sommarsidan efter den der galoschaffären. Ungefärligen vid denna tidpunkt hade saker af guttaperka kommit i handeln och några bollar af detta numera så använda material förirrade sig äfven till stadens galanterihandlande, hr Patrickson. Bollarne upphäfde de ilsknaste tjut, när man klämde på deras runda klot.

Kristian Lunnander köpte en sådan, hvilken väckte mycket intresse hos den sportidkande ungdomen. Vi

voro mest allesammans skickliga bollkastare, och så iscensattes med Drummeln en drift, som höll på att förarga lifvet ur denne.

Ty bäst han en solig och vacker eftermiddag gick omkring på golfvet och beskref ett flodområde, hördes ett det gällaste pip i klassen. Den gången var icke Drummeln sen att springa efter käppen och komma med den i högsta hugg åt den sida, hvarifrån ljudet hörts. Men han hann knapt öppna munnen till en straffpredikan, förrän ett gällt pip kom hvinande från den motsatta sidan.

"Jaså, det var här," flåsade lektorn och sprang med lyftad käpp dit, hvarifrån ljudet nu kommit, "jag skall minsann lära er försöka skämta med mig längre, jag", tyckte han.

Men nu pep det än jämmerligare från första sidan. Drummeln öfver dit.

"Aha, tyckte jag inte det var här ändå! Jo jo, det är väl du Kristian igen, men den här gången . . ."

Åter gnisslade ett ilsket tjut på qvintabänken. Drummeln dit.

"Jaså det var här ändå, men här ska vankas . . ."

Bollen skar dock sin väg i rummet fortare än lektorn svängde sina rockskört, och på detta sätt kastades den olycklige lärde från höger till venster som en skottspole, tills han slutligen anfådd kastade sig på stolen. Men här gälde att icke öfverlemna sig åt en förtviflan, ovärdig historikern och geografen, utan att taga reda på corpus delicti.

Ransakningen skedde på stället. Bägge klassernas lärjungar kallades fram, en och en i sender, och visiterades noga, men ingenting fans som kunde frambringa ett ljud likt det, hvilket nyss så obehagligt kittlat Pilanders örhinnor. Han profvade ett par nycklar,

men vi bara skrattade åt hans befängda försök att blåsa i piporna. Bollen låg för länge sedan i godt förvar nere på gymnasiivallen, utkastad genom fönstret.

Drummeln hotade med kollegium om saken, men det torkade in och hade väl icke heller lönat sig mycket, för så vidt man ej tänkt sig att döma två stora klasser till allmänt generalbas, hvilket på rektor Friedeli tid skulle ha hört till det omöjliga.

4.

Hvad hade han der att göra?

Lektor B., "Blaren" gemenligen kallad, var en fruktad man, skarp på alla vis och en, som just ingen vågade sig på eller ville ha något obytt med.

Vid tiden för hans stränga huserande på gymnasiet såg den studerande ungdomen — i synnerhet från landsbygden — något annorlunda ut än i våra allt utjemnande dagar. Att skåda tre alnars resar med breda skuldror, långt hår och bastanta näfvar, i skinnbrackor och "svensko-kängor" dänga utefter gatorna med boken under armen var då alls ingenting ovanligt. Desse logerade billigt och hade matspann hemifrån, hvori en plunta hemgjordt bränvin stundom fick slinka med.

I ett envåningshus, hvars gafvel vette åt en liten trädgårdstappa vid stranden af den förbiflytande ån, bodde anno 18.. tre sådana bastanta ungdomar, hvilkas föräldrar med all gewalt ville göra ynglingarne till prester, änskönt en vis försyn begåfvat dem med händer, allt annat än ämnade att läggas i kors. De pluggade af hjertans grund, men togo igen sig ibland med en liten oskyldig "bondtolfva".

En mörk höstafton kom Blaren från en lärd kollega, der han friskat upp själen med Diderot och näsan med spanskt snus. Han var just på den s. k. "Gammelbron", då han plötsligt gjorde halt och tittade litet närmare på det upplysta fönstret vid åstranden. Gardinen var ej nedfäld och hans skarpa ögon upptäckte vissa rörelser, hvilka föreföllo honom skäligen miss-tänkta. "Hå hå," sade B., som tänkte tämligen högt, "jag kan väl aldrig tro, att pojkarne ge sig till med spel och dobbel. Det månede vi dock beskåda."

Och dermed luffade han i väg, gick in genom grinden och kom så tätt under fönstret. Nu hampade det sig ej bättre, än att de der hurrabasarne innanför samma qväll fått en kolly "gudslån" hemifrån med en fet O-bonde och nu voro som bäst i farten med mat och dryck jemte en gammal suddig lek "skomakarkort" utan hackor. Pojkarne trumfade i bordet med de stora näfvarne, så att bordsbenen knakade, och bondfarbror fylde den ena tenntummlaren efter den andra. Blaren såg på en god stund med hvassa ögon och framskjuten underläpp, men slutligen hötade han mot fönstret med sitt tjocka bamburör och med ett:

"Jaha just det ja, hjerter i tjog och ruter i vif, ja, men i morgon blir också en dag, och då skall väl eder sjuhundrade herrans äldsta..." vände gubben på klacken och gick hemåt, knäppande fingrarne af belåtenhet åt den imaginära soppa han ämnade koka ihop åt de skinnbebyxade studiosi.

Det vardt också kollegium om saken, men trots Blarens hemska anläggningar stannade det med en skrapa, hvilken den gode rektor F:s Franzénsansigte gjorde så mild som möjligt. På samma gång fingo bondungdomarne veta, att deras brott röjts af en "myc-

ket aktad lärare, på hvars utsago man ej kunde tvifla." Dessa orden gömde ynglingarna i sina hjertan.

Ett par dagar derefter syntes vädret ingalunda egndadt för promenader. Det var mörkt som i en beckgryta, och duggrégnet kittlade närgånget Blarens långa näsa. Ty han hade naturligtvis icke förmått hålla sig inne, han, som nu i fjorton dagar trumfat Diderot mot en lika ursinnig anhängare af Helvetius.

Men väl kommen på bron togo hans teorier om den allmänna människokärleken ett praktiskt godnatt. Han ruskade på sig och blängde argt och buttert åt det välkända fönstret, som utan hvarje betäckning spridde ett smalt stöpljus usla sken genom mörkret.

Denna så menlösa klarhet förargade filosofen ändå. Han kände sig våt och otreflig, under det att de väl-signade lymlarne derinne naturligtvis mådde som prinsar. Kommen längre fram på bron, tvärstannade han och blef stående en god stund med uppspärrade ögon, dragande djupt efter andan. Derpå sköt han af som en pil öfver bron, vände till höger och öppnade grinden, ty — mirabile dictu! — der sutto ju återigen samma lifvade ungdomar, inbegripna i samma hemtrefliga spel.

Blaren såg på och försökte vara lugn. Han stack käppen under armen och gnuggade insidan af händerna, knäpte till öfversta rockknappen, halade upp kragen och gjorde derutöfver en hop stimulerande rörelser med fötterna.

"Gå på ni, gubbar," mumlade han ändtligen fnysande, "exponera oförsynthetens yttersta potens för öppen ridå, ge tusan skollag, kollegium och hela tutten, men jag vill vara skapt som en guvernant, om inte jag skickar eder samt och synnerligen till — —"

Han hade ej hunnit börja en af de der "gamla", förrän herr lektorn träffades af en sittopp, så genom-

gående grundlig, att han i mörkret såg ett helt planet-system framför sig. Samtidigt dundrade en röst, som var honom ingalunda obekant: "Hit med er deruppe pojkar, vi ha fått tjufvar i gården!"

I ögonblicket släcktes lampan och ned klängde två handfasta skinnbyxor, grepo på hvar sin sida gubben i kragen, medan den förste slet käppen ur hans hand och kraftigt lät den dansa rundt på sin förre innehafvares egen ryggafla.

Det vankades slängar. Betydligt, betydligt.

Förgäfves skrek Blaren: "Nå, men så hållen då upp och veten hut för nittionio! Sen I inte hvem jag är? Känner I ej igen eder egen lärare? Eder skall väl — —"

"*Han*, vår lärare! Just rätter en gök att ta lärdomar af! Jo, *den* är god." Rapp i oändlighet.

"Vet nog, att jag är lektor B., edra lymlar," hväste Blaren, "stopp och släpp mig genast, för annars tar det här en galen ända!"

"Kors, en tocken inpiskad kanalje! B., vår käre, käre lektor?! Det skall du minsann ha apartogryn för, din inkarnerade stryker. Lektor B. skulle visst inte smyga omkring hos oknigt folk och lukta så här om qvällarne han, den hedersmannen."

"Hyf en i ån!"

"Kör till, det skulle inte skada att laka syndaren ur den här gamla uttern."

"Spring efter linan, Lasse!"

"Ska han hänga?"

"Vi få väl se."

Blaren sade aldrig ett ord. Rädd var han just icke, men arg var han. Lasse återkom genast med en dugtig tross. De bägge andra togo lektorn i kragen och gingö framåt under tystnad. Lasse kom bakefter och

friskade upp delinquenten med en och annan snärt. Vid broändan gjordes halt.

"Nu kan det här vara nog, gossar," sade gubben, kort och tort.

"Det kan väl så tyckas det å ena sidan, men å andra sidan (detta var ett af Blarens favorituttryck) ska vi nog betaga dig lusten för att smyga omkring i ärliga människors trädgårdar, din uggliga stoffil, i synnerhet sedan det blifvit mörkt. Ty tro aldrig att någon, som är rädd om helsan, promenerar för sitt nöje i ett sånt här hundväder, så vida det inte är fråga om något sattyg. Är snaran färdig? Godt. Se så, nu sitter den ju galant. Öfver med en nu! Låt gå!"

Man hade slagit ett s. k. pålstek under armarne på den grötmyndige lektorn, lyftade honom öfver broräcket och firade på trossen villigt, tills han slutligen med tåspetsarne berörde den nedanför flytande, strida strömmens fradgande skum. Detta var, minst sagdt, icke något behagligt läge.

Blaren sade aldrig ett ord. Man vet ännu ej, om det kunde tjena till någon uppmuntran, att han från bron fick höra en hel hop yfverboret beröm från sina entusiastmerade lärjungar, hvilka sade sig kunna förlåta allt annat, men icke att denne skurk gaf sig ut för den kunnigaste, ädlaste, mildaste m. fl. superlativepiteter bland gymnasiets lärare. Den förmente bofven drogs upp halfdöd, qvicknade småningom till och linkade hem. Men lektor B. aktade sig för att begära ett ytterligare kollegium rörande gymnasiungdomens spel och dubbel.

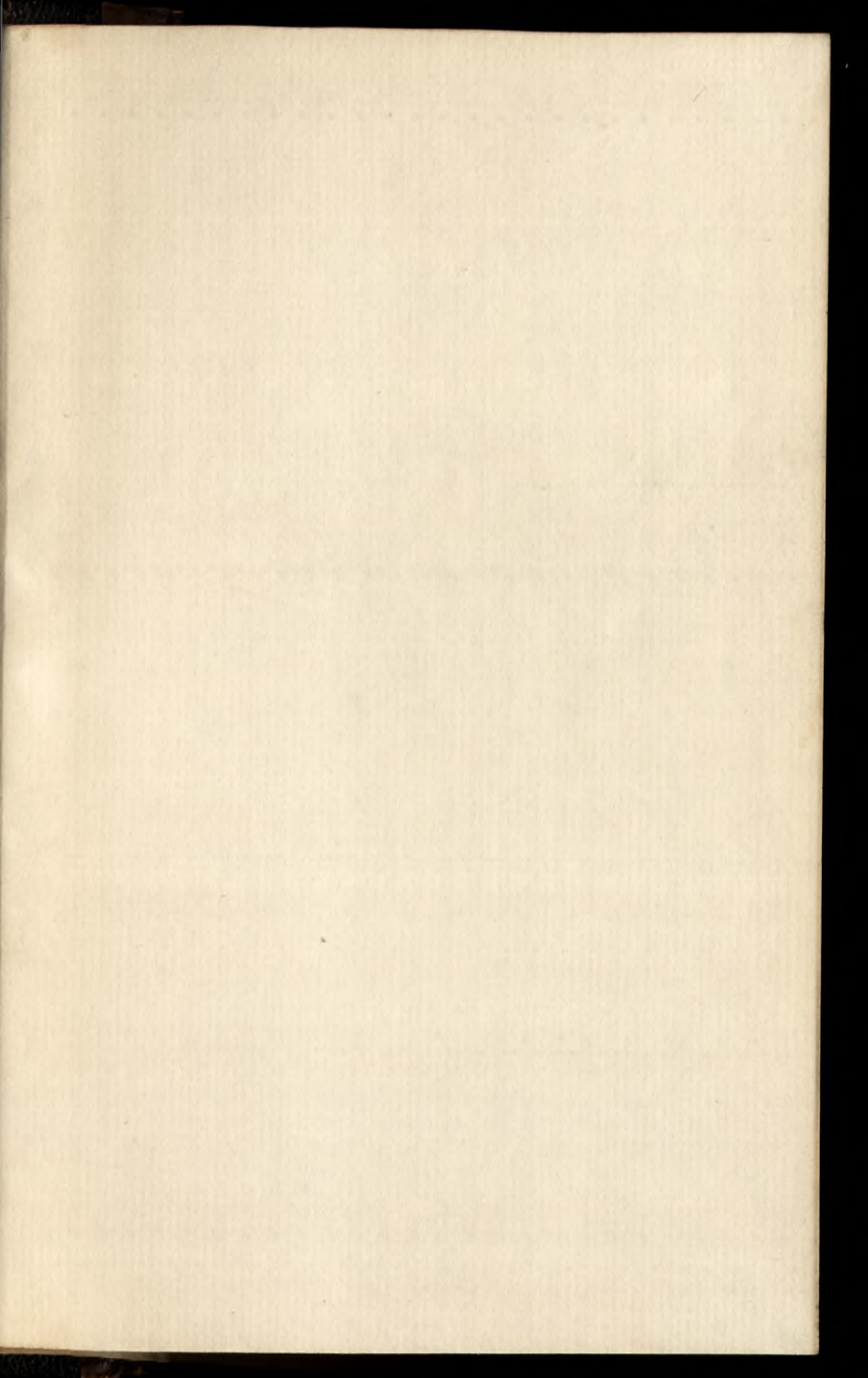
Innehåll.

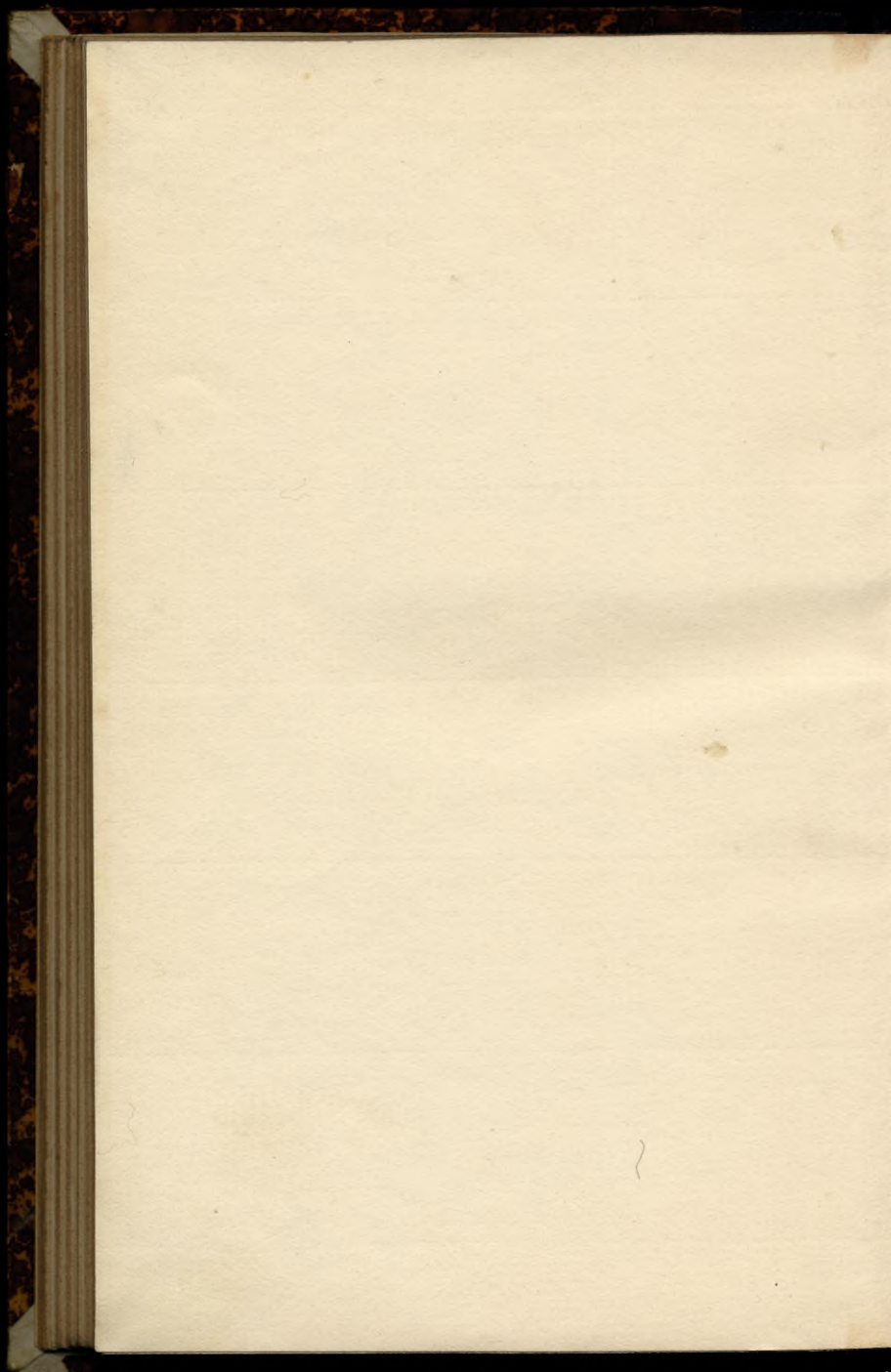
	Sid.
Förord.	
1. En frusen sångfågel	1.
2. Kärleken vid Storviken	39.
3. Huru han blef gråhårig	81.
4. Qvitt?	113.
5. En röfvarehistoria	153.
6. Skolminnen	223.

Innehåll

204	Förord
1	1. En fröns sängstuga
30	2. Karl-Joh. vid Stora-Kanalen
81	3. Huru det blev med Karl-Joh.
113	4. Öfver
153	5. En röfvarhistoria
238	6. Skolmanen

6000194757

Göteborgs universitetsbibliotek

